

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ప్రథమః సర్గః

హనుమతా సముద్రస్య లంఘనం మైనాకేన తస్య సత్కారస్తతః సురసాయాః
పరాజయః సింహికాయా వధం కృత్వా తస్య దక్షిణతటే గమనం తత్ర తేన
లంకాశోభాయా నిరీక్షణం

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః ।
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి ॥ 5.1.1 ॥

దుష్కరం నిష్ప్రీతిద్వంద్వం చికిర్ష కర్మ వానరః ।
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాం పతిరివాబభౌ ॥ 5.1.2 ॥

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః ।
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖం ॥ 5.1.3 ॥

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్ ।
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ ॥ 5.1.4 ॥

నీలలోహితమాంజిష్ఠపద్మవర్ణైః సితాసితైః ।
స్వభావసిద్ధైర్విమలైర్ధాతుభిః సమలంకృతం ॥ 5.1.5 ॥

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్షం సపరిచ్ఛదైః ।
యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైః సపన్నగైః ॥ 5.1.6 ॥

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే ।
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర స్రాదే నాగ ఇవాబభౌ ॥ 5.1.7 ॥

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే |
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిం || 5.1.8 ||

అంజలిం ప్రాజ్ఞుఖం కుర్వన్ పవనాయాత్మయోనయే |
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశం || 5.1.9 ||

ప్లవగప్రవర్తైర్దృష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః |
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు || 5.1.10 ||

నిష్ప్రమాణశరీరః సన్ లిలంఘయిషురర్ణవం |
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతం || 5.1.11 ||

స చచాలాచలశ్చాశు ముహూర్తం కపిపీడితః |
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ || 5.1.12 ||

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా |
సర్వతః సవృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా || 5.1.13 ||

తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానః స పర్వతః |
సలిలం సంప్రసుస్రావ మదమత్త ఇవ ద్విపః || 5.1.14 ||

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః |
రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః || 5.1.15 ||

ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనఃశిలాః |
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః || 5.1.16 ||

హరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః |
గుహావిష్టాని సత్త్వాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః || 5.1.17 ||

స మహాన్ సత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః |
పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ || 5.1.18 ||

శిరోభిః పృథుభిర్నాగా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః |
వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైః శిలాః || 5.1.19 ||

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః |
జజ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా || 5.1.20 ||

యాని త్వౌషధజాలాని తస్మింజాతాని పర్వతే |
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుః శమితుం విషం || 5.1.21 ||

భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్వా తపస్వినః |
త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైః సహ || 5.1.22 ||

పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనం |
పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయా || 5.1.23 ||

లేహ్యనుచ్ఛావచా భక్ష్యా మాంసాని వివిధాని చ |
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖంగాంశ్చ కనకత్సరూ || 5.1.24 ||

కృతకంఠగుణాః క్షీణా రక్తమాల్యానులేపనాః |
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే || 5.1.25 ||

హారనూపురకేయూరపారిహర్యధరాః స్త్రియః |
విస్మితాః సస్మితాస్తస్థరాకాశే రమణైః సహ || 5.1.26 ||

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః |
సహితాస్తస్థరాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చ పర్వతం || 5.1.27 ||

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనాం |
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽంబరే || 5.1.28 ||

ఏష పర్వతసంకాశో హనుమా మారుతాత్మజః |
తిత్తిర్షతి మహావేగః సముద్రం వరుణాలయం || 5.1.29 ||

రామార్థం వానరార్థం చ చిక్రీర్ణ కర్మ దుష్కరం।
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రిపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి॥ 5.1.30 ॥

ఇతి విద్యాధరా వాచః శ్రుత్వా తేషాం తపస్వినాం।
తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభం॥ 5.1.31 ॥

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చానలోపమః।
ననాద చ మహానాదం సుమహానివ తోయదః॥ 5.1.32 ॥

ఆనుపూర్వ్యా చ వృత్తం తల్లాంగూలం రోమభిశ్చితం।
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగం॥ 5.1.33 ॥

తస్య లాంగూలమావిధ్ధమతివేగస్య పృష్ఠతః।
దదృశే గరుడేనేవ హ్రాయమాణో మహోరగః॥ 5.1.34 ॥

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసంనిభౌ।
ఆససాద కపిః కట్యాం చరణౌ సంఘకోచ చ॥ 5.1.35 ॥

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాంస్తథైవ చ శిరోధరాం।
తేజః సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్॥ 5.1.36 ॥

మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ధ్వప్రణిహితేక్షణః।
రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్॥ 5.1.37 ॥

పద్భ్యం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః।
నికుచ్య కర్ణౌ హనుమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః॥ 5.1.38 ॥

వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్।
యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరః శ్వసనవిక్రమః॥ 5.1.39 ॥

గచ్ఛేత్ తద్వత్ గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితాం।
నహి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజాం॥ 5.1.40 ॥

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయం |
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామి కృతశ్రమః || 5.1.41 ||

బద్ధ్వా రాక్షసరాజానమానయిష్యామి రావణం |
సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా || 5.1.42 ||

ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణాం |
ఏవముక్త్వా తు హనుమాన్ వానరో వానరోత్తమః || 5.1.43 ||

ఉత్పపాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ |
సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః || 5.1.44 ||

సముత్పతతి వేగాత్ తు వేగాత్ తే నగరోహిణః |
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుః సమంతతః || 5.1.45 ||

స మత్తకోయష్టిభకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః |
ఉద్వహన్సురువేగేన జగామ విమలేఽంబరే || 5.1.46 ||

ఊరువేగోత్థితా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయః |
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః || 5.1.47 ||

తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః |
అనుజగ్ముర్న్వానామంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిం || 5.1.48 ||

సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః |
హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః || 5.1.49 ||

సారవంతోఽథ యే వృక్షా న్యమజ్జన్ లవణాంభసి |
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే || 5.1.50 ||

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాంకురకోరకైః |
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః || 5.1.51 ||

విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః |
వ్యవశీర్యంత సలిలే నిభృతాః సుహృదో యథా || 5.1.52 ||

లఘుత్వేనోపపన్నం తద్ విచిత్రం సాగరేఽపతత్ |
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితం |
తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః || 5.1.53 ||

పుష్పౌఘేణ సుగంధేన నానావర్ణేన వానరః |
బభౌ మేఘ ఇవోద్యౌ పై విద్యుద్గణవిభూషితః || 5.1.54 ||

తస్య వేగసముద్భూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత |
తారాభిరివ రామాభిరుదితాభిరివాంబరం || 5.1.55 ||

తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ |
పర్వతాగ్రాద్ వినిష్కాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ || 5.1.56 ||

పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవం |
పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః || 5.1.57 ||

తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః |
నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానతౌ || 5.1.58 ||

పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే |
చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివ స్థితౌ || 5.1.59 ||

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ |
సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా స్యాత్ సూర్యమండలం || 5.1.60 ||

లాంగూలం చ సమావిధ్ధం ప్లవమానస్య శోభతే |
అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితం || 5.1.61 ||

లాంగూలచక్రో హనుమాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః |
వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః || 5.1.62 ||

స్పిగ్దేశేనాతితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః |
మహతా దారితేనేవ గిరిరైరికధాతునా || 5.1.63 ||

తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరం |
కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి || 5.1.64 ||

భే యథా నిపతత్యుల్కా ఉత్తరాంతాద్ వినిఃసృతా |
దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః || 5.1.65 ||

పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః |
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా || 5.1.66 ||

ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ చ్ఛాయయా చావగాఢయా |
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్ తదా కపిః || 5.1.67 ||

యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః |
స తు తస్యాంగవేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే || 5.1.68 ||

సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణాం |
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్లువే స మహాకపిః || 5.1.69 ||

కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిర్గతః |
సాగరం భీమనిర్హ్లాదం కంపయామాసతుర్భృశం || 5.1.70 ||

వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి |
పుష్లువే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ || 5.1.71 ||

మేరుమందరసంకాశానుద్గతాన్ సుమహార్ణవే |
అత్యక్రామన్మహావేగస్తరంగాన్ గణయన్నివ || 5.1.72 ||

తస్య వేగసముద్భుష్టం జలం సజలదం తదా ।
అంబరస్థం విబభ్రాజే శరదభ్రమివాతతం ॥ 5.1.73 ॥

తిమినక్రఘ్నపాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా ।
వస్త్రాపకర్షణేనైవ శరీరాణి శరీరిణాం ॥ 5.1.74 ॥

క్రమమాణం సమీక్ష్యాథ భుజగాః సాగరంగమాః ।
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణమివ మేనిరే ॥ 5.1.75 ॥

దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా ।
ఛాయా వానరసింహస్య జవే చారుతరాభవత్ ॥ 5.1.76 ॥

శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ ।
తస్య సా శుశుభే ఛాయా పతితా లవణాంభసి ॥ 5.1.77 ॥

శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః ।
వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః ॥ 5.1.78 ॥

యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః ।
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః ॥ 5.1.79 ॥

ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ ।
హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా ॥ 5.1.80 ॥

పాండురారుణవర్ణాని నీలమంజిష్ఠకాని చ ।
కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ 5.1.81 ॥

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ।
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ దృశ్యతే ॥ 5.1.82 ॥

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవగం త్వరితం తదా ।
వవృషుస్తత పుష్పాణి దేవగంధర్వచారణాః ॥ 5.1.83 ॥

తతాప నహి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరేశ్వరం |
సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే || 5.1.84 ||

ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా |
జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో వనౌకసం || 5.1.85 ||

నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి వివిధాని చ |
ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమం || 5.1.86 ||

తస్మిన్ ప్లవగశార్ధూలే ప్లవమానే హనూమతి |
ఇక్షావకుకులమానార్థీ చింతయామాస సాగరః || 5.1.87 ||

సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః |
కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతాం || 5.1.88 ||

అహమిక్షావకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః |
ఇక్షావకుసచివశ్చాయం తన్నార్హత్యవసాదితుం || 5.1.89 ||

తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః |
శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖీ సోఽతి తరిష్యతి || 5.1.90 ||

ఇతి కృత్వా మతిం సాధీప్సం సముద్రశ్చన్నమంభసి |
హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమం || 5.1.91 ||

త్వమిహాసురసంఘానాం దేవరాజ్ఞా మహాత్మనా |
పాతాలనిలయానాం హి పరిఘః సంనివేశితః || 5.1.92 ||

త్వమేషాం జ్ఞాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పత్తిష్యతాం |
పాతాలస్యాప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి || 5.1.93 ||

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుం |
తస్మాత్ సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ || 5.1.94 ||

స ఏష కపిశార్దూలస్తాన్తాన్ముపర్యేతి వీర్యవాన్ |
హనూమాన్ రామకార్యార్థీ భీమకర్మా ఖమాప్లుతః || 5.1.95 ||

అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్షాన్తాన్ముకులవర్తినః |
మమ ఇక్షాన్తకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ || 5.1.96 ||

కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ |
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మందుముదీరయేత్ || 5.1.97 ||

సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్తవయి |
అస్మాకమతిథీశ్చైవ పూజ్యశ్చ స్థవతాం వరః || 5.1.98 ||

చామీకరమహానాభ దేవగంధర్వసేవిత |
హనూమాన్స్తవయి విశ్రాంతస్తతః శేషం గమిష్యతి || 5.1.99 ||

కాకుత్స్థస్యాన్మృశంస్యం చ మైథీల్యాశ్చ వివాసనం |
శ్రమం చ ప్లవగేంద్రస్య సమీక్షోఽత్యైతామర్హసి || 5.1.100 ||

హిరణ్యగర్భో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః |
ఉత్పపాత జలాత్ తూర్ణం మహాద్రుమలతావృతః || 5.1.101 ||

స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాత్యుచ్ఛ్రితస్తదా |
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్దివాకరః || 5.1.102 ||

స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతః సలిలావృతః |
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః || 5.1.103 ||

శాతకుంభమయైః శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః |
ఆదిత్యోదయసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం || 5.1.104 ||

తస్య జాంబూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః |
ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్ కాంచనప్రభం || 5.1.105 ||

జాతరూపమయైః శృంగైర్భ్రాజమానైర్మహాప్రభైః |
ఆదిత్యశతసంకాశః సోఽభవత్ గిరిసత్తమః || 5.1.106 ||

సముత్థితమనంగేన హనూమానగ్రతః స్థితం |
మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నూఽయమితి నిశ్చితః || 5.1.107 ||

స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః |
ఉరసా పాతయామాస జిమూతమివ మారుతః || 5.1.108 ||

స తదాసాదితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః |
బుద్ధ్వా తస్య హరేర్వేగం జహర్ష చ ననాద చ || 5.1.109 ||

తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః |
ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్ పర్వతః కపిం || 5.1.110 ||

మానుషం ధారయన్ రూపమాత్మనః శిఖరే స్థితః |
దుష్కరం కృతవాన్ కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ || 5.1.111 ||

నిపత్య మమ శృంగేషు సుఖం విశ్రమ్య గమ్యతాం |
రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః || 5.1.112 ||

స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః |
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః || 5.1.113 ||

సోఽయం తత్ప్రీతికారార్థీ త్వత్తః సమ్మానమర్హతి |
త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ ప్రచోదితః || 5.1.114 ||

యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష ఖమాప్లుతః |
తవ సానుషు విశ్రాంతః శేషం ప్రక్రమతామితి || 5.1.115 ||

తిష్ఠ త్వం హరిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతాం |
తదిదం గంధవత్ స్వాదు కందమూలఫలం బహు || 5.1.116 ||

తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽథ గమిష్యసి |
 అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై |
 ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః || 5.1.117 ||

వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ |
 తేషాం ముఖ్యతమం మనీష త్వామహం కపికుంజర || 5.1.118 ||

అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా |
 ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునర్యాదృశో భవా || 5.1.119 ||

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః |
 పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర || 5.1.120 ||

పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞే పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః |
 తస్మాత్ త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణం || 5.1.121 ||

పూర్వం కృతయుగే తా త పర్వతాః పక్షిణోఽభవ ||
 తేఽపి జగ్ముర్ద్దిశః సర్వా గరుడా ఇవ వేగినః || 5.1.122 ||

తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాః సహర్షిభిః |
 భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా || 5.1.123 ||

తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః |
 పక్షాంశ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తతః శతసహస్రశః || 5.1.124 ||

స మాముపగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ |
 తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా || 5.1.125 ||

అస్మి లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ |
 గుప్తపక్షః సమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః || 5.1.126 ||

తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యోఽసి మమ మారుతే |
త్వయా మమైష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః || 5.1.127 ||

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ |
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహామతే || 5.1.128 ||

శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ హరిసత్తమ |
ప్రీతిం చ మమ మాన్యస్య ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ || 5.1.129 ||

ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమమబ్రవీత్ |
ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతాం || 5.1.130 ||

త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే |
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాంతరా || 5.1.131 ||

ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః |
జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాఙ్ ప్రహసన్నివ || 5.1.132 ||

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః |
పూజితశోచపన్నాభిరాశిర్భిరభినందితః || 5.1.133 ||

అథోర్ధ్వం దూరమాగత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ |
పితుః పంథానమాసాద్య జగామ విమలేఽంబరే || 5.1.134 ||

భూయశ్చోర్ధ్వం గతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ |
వాయుసూనుర్నిరాలంబో జగామ కపికుంజరః || 5.1.135 ||

తద్ ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం |
ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః || 5.1.136 ||

దేవతాశ్చభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా |
కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః || 5.1.137 ||

ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్ సగద్గదం |
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః || 5.1.138 ||

హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోఽస్మి తే భృశం |
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం || 5.1.139 ||

సాహ్యం కృతం తే సుమహద్ విశ్రాంతస్య హనూమతః |
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి || 5.1.140 ||

రామస్యైష హితాయైవ యాతి దాశరథేః కపిః |
సత్క్రియాం కుర్వతా శక్త్యా తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా || 5.1.141 ||

స తత్ ప్రహర్షమలభద్ విపులం పర్వతోత్తమః |
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుం || 5.1.142 ||

స వై దత్తవరః శైలో బభూవావస్థితస్తదా |
హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరం || 5.1.143 ||

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరం || 5.1.144 ||

అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి |
హనూమాన్ నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర || 5.1.145 ||

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమం |
దంష్ట్రాకరాలం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభఃస్పృశం || 5.1.146 ||

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమం |
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి || 5.1.147 ||

ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభినత్కృతా |
సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః || 5.1.148 ||

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహం।
ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ॥ 5.1.149 ॥

మమ భక్ష్యః ప్రదిష్టస్తవమీశ్వరైర్వానరర్షభ।
అహం త్వాం భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననం॥ 5.1.150 ॥

వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా।
వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః॥ 5.1.151 ॥

ఏవముక్తః సురసయా ప్రహృష్టవదనోఽబ్రవీత్।
రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనం।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్య చాపి భార్యయా॥ 5.1.152 ॥

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః।
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్విని॥ 5.1.153 ॥

తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్।
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని॥ 5.1.154 ॥

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం।
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే॥ 5.1.155 ॥

ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ।
అబ్రవీన్నాతివర్తన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ॥ 5.1.156 ॥

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్।
బలం జిజ్ఞాసమానా సా నాగమాతా హనూమతః॥ 5.1.157 ॥

నివిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ।
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా॥ 5.1.158 ॥

వ్యాదాయ విపులం వక్త్రం స్థితా సా మారుతేః పురః |
ఏవముక్తః సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః || 5.1.159 ||

అబ్రవీత్ కురు పై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసి |
ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతాం || 5.1.160 ||

దశయోజనవిస్తారో హనూమానభవత్ తదా |
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతం |
చకార సురసాప్యాస్యం వింశద్ యోజనమాయతం || 5.1.161 ||

హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్ యోజనమాయతః |
చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్ తథోచ్ఛ్రితం || 5.1.162 ||

బభూవ హనుమాన్ వీరః పంచాశద్ యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రం షష్టిం యోజనముచ్ఛ్రితం || 5.1.163 ||

తదైవ హనుమాన్ వీరః సప్తతిం యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రమశీతిం యోజనోచ్ఛ్రితం || 5.1.164 ||

హనూమాననలప్రఖ్యో నవతిం యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతం || 5.1.165 ||

తద్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రః స బుద్ధిమాన్ |
దీర్ఘజిహ్వాం సురసయా సుభీమం నరకోపమం || 5.1.166 ||

స సంక్షిప్యాయతనః కాయం జీమూత ఇవ మారుతిః |
తస్మిన్ ముహూర్తే హనుమాన్ బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః || 5.1.167 ||

సోఽభిపద్యాథ తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాబలః |
అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ || 5.1.168 ||

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే |
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్ వరస్తవ || 5.1.169 ||

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ |
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరం || 5.1.170 ||

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం |
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 5.1.171 ||

తత్ తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం |
సాధుసాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదా హరిం || 5.1.172 ||

స సాగరమనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయం |
జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః || 5.1.173 ||

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే |
చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే || 5.1.174 ||

సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః |
విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే || 5.1.175 ||

వజ్రాశనిసమస్పర్శైః పావక్తైరివ శోభితే |
కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరధిష్ఠితే || 5.1.176 ||

వహతా హవ్యమత్యంతం సేవితే చిత్రభానునా |
గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే || 5.1.177 ||

మహర్షిగణగంధర్వనాగయక్షసమాకులే |
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే || 5.1.178 ||

దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే |
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే || 5.1.179 ||

బహుశః సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వృతే |
జగామ వాయుమార్గే చ గరుత్మానివ మారుతిః || 5.1.180 ||

హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రాకర్షన్ మారుతో యథా |
కాలాగురుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ || 5.1.181 ||

కపినా కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే |
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః || 5.1.182 ||

ప్రావృషీందురివాభాతి నిష్పతన్ ప్రవిశంస్తదా |
ప్రదృశ్యమానః సర్వత్ర హనుమాన్ మారుతా త్మజః || 5.1.183 ||

భేజేఽంబరం నిరాలంబం పక్షయుక్త ఇవాద్రిరాట్ |
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ || 5.1.184 ||

మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ |
అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా || 5.1.185 ||

ఇదం మమ మహాసత్త్వం చిరస్య వశమాగతం |
ఇతి సంచింత్య మనసా చ్ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ || 5.1.186 ||

ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః |
సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః || 5.1.187 ||

ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే |
తిర్యగూర్ధ్వమథశ్చైవ వీక్షమాణస్తదా కపిః || 5.1.188 ||

దదర్శ స మహాసత్త్వముత్థితం లవణాంభసి |
తద్ దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననాం || 5.1.189 ||

కపిరాజ్ఞా యథాఖ్యాతం సత్త్వమద్భుతదర్శనం |
ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః || 5.1.190 ||

స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్ కపిః |
వ్యవర్థత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః || 5.1.191 ||

తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్థమానం మహాకపేః |
వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాలాంబరసంనిభం || 5.1.192 ||

ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ |
స దదర్శ తతస్తస్యా వికృతం సుమహాన్ముఖం || 5.1.193 ||

కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః |
స తస్యా వికృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః || 5.1.194 ||

సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిపపాత మహాకపిః |
ఆన్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః || 5.1.195 ||

గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా |
తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః || 5.1.196 ||

ఉత్పపాతాథ వేగేన మనఃసంపాతవిక్రమః |
తాం తు దిష్ట్యా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య సః || 5.1.197 ||

కపిప్రవీరో వేగేన వవృధే పునరాత్మవాన్ |
హృతహృత్సా హనుమతా పపాత విధురాంభసి |
స్వయంభువైవ హనుమాన్ సృష్టస్తస్యా నిపాతనే || 5.1.198 ||

తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికాం |
భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమం || 5.1.199 ||

భీమమద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతం |
సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర || 5.1.200 ||

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ |
ధృతిర్ద్వష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స కర్మసు న సీదతి || 5.1.201 ||

స తైః సంపూజితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనైః |
జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్ కపిః || 5.1.202 ||

ప్రాప్తభూయిష్టపారస్తు సర్వతః పరిలోకయన్ |
యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజీం దదర్శ సః || 5.1.203 ||

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితం |
ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ || 5.1.204 ||

సాగరం సాగరానూపాన్ సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ |
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయత్ || 5.1.205 ||

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ |
నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిం || 5.1.206 ||

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్యైవ రాక్షసాః |
మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహామతిః || 5.1.207 ||

తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసంనిభం |
పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ || 5.1.208 ||

తద్రూపమతिसంక్షిప్య హనూమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః |
త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః || 5.1.209 ||

స చారునానావిధరూపధారీ
పరం సమాసాద్య సముద్రతీరం |
పరైరశక్యం ప్రతిపన్నరూపః
సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః || 5.1.210 ||

తతః స లంబస్య గిరేః సమృద్ధే
 విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే |
 సకేతకోద్దాలకనారికేలే
 మహాభ్రకూటప్రతిమో మహాత్మా || 5.1.211 ||

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం
 సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని |
 కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్వతే
 విధూయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాన్ || 5.1.212 ||

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం
 బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం |
 నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా
 దదర్శ లంకామమరావతీమివ || 5.1.213 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ప్రథమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ద్వితీయః సర్గః

లంకాపుర్యా వర్ణనం తత్ర ప్రవేశవిషయే హనుమతో విచారో లఘురూపధరస్య
తస్య పుర్యాం ప్రవేశస్తదానీం చంద్రోదయశోభాయా వర్ణనం

స సాగరమనాథృష్యమతిక్రమ్య మహాబలః |
త్రికూటస్య తటే లంకాం స్థితః స్వస్థో దదర్శ హ || 5.2.1 ||

తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్ |
అభివృష్టస్తతస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో హరిః || 5.2.2 ||

యోజనానాం శతం శ్రీమాంస్తీర్తా వృష్యత్తమవిక్రమః |
అనిఃశ్వసన్ కపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి || 5.2.3 ||

శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి |
కిం పునః సాగరస్యాంతం సంఖ్యాతం శతయోజనం || 5.2.4 ||

స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః |
జగామ వేగవాన్ లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిం || 5.2.5 ||

శాద్వలాని చ నీలాని గంధవంతి వనాని చ |
మధుమంతి చ మధ్యేన జగామ నగవంతి చ || 5.2.6 ||

శైలాంశ్చ తరుసంఘన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః |
అభిచక్రామ తేజస్వి హనూమాన్ ప్లవగర్షభః || 5.2.7 ||

స తస్మిన్నచలే తిష్ఠ౯ వనాన్యుపవనాని చ |
స నగాగ్రే స్థితాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః || 5.2.8 ||

సరలా౯ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితా౯ |
ప్రియాలా౯ ముచులిందాంశ్చ కుటజా౯ కేతకానపి || 5.2.9 ||

ప్రియంగూ౯ గంధపూర్ణాంశ్చ నీపా౯ సప్తచ్ఛదాన్తథా |
అసనా౯ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితా౯ || 5.2.10 ||

పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి |
పాదపా౯ విహగాకీర్ణా౯ పవనాధూతమస్తకా౯ || 5.2.11 ||

హంసకారండవాకీర్ణా వాపీః పద్మోత్పలావృతాః |
ఆక్రీడా౯ వివిధా౯ రమ్యా౯ వివిధాంశ్చ జలాశయా౯ || 5.2.12 ||

సంతతా౯ వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్తుఫలపుష్పితైః |
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుంజరః || 5.2.13 ||

సమాసాద్య చ లక్ష్మీవా౯ లంకాం రావణపాలితాం |
పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతాం || 5.2.14 ||

సీతాపహరణాత్ తేన రావణేన సురక్షితాం |
సమంతాద్ విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః || 5.2.15 ||

కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీం |
గృహైశ్చ గిరిసంకాశైః శారదాంబుదసన్నిభైః || 5.2.16 ||

పాండరాభిః ప్రతోలీభిరుచ్ఛాభిరభిసంవృతాం |
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజశోభితాం || 5.2.17 ||

తోరణైః కాంచనైర్ద్రిష్టైర్గతాపంక్తివిరాజితైః |
దదర్శ హనుమా౯ లంకాం దేవో దేవపురీమివ || 5.2.18 ||

గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం లంకాం పాండురైర్భవనైః శుభైః |
దదర్శ స కపిః శ్రీమాన్ పురీమాకాశగామివ || 5.2.19 ||

పాలితాం రాక్షసేంద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా |
ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ కపిః || 5.2.20 ||

వప్రప్రాకారజఘనాం విపులాంబువనాంబరాం |
శతఘ్నీశూలకేశాంతామట్టాలకావతంసకాం || 5.2.21 ||

మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా |
ద్వారముత్తరమాసాద్య చింతయామాస వానరః || 5.2.22 ||

కైలాసనిలయప్రఖ్యమాలిఖంతమివాంబరం |
ధ్రియమాణమివాకాశముచ్చితైర్భవనోత్తమైః || 5.2.23 ||

సంపూర్ణా రాక్షసైర్ఘోరైర్నాగైర్భగవతీమివ |
అచింత్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా || 5.2.24 ||

దంష్ట్రీభిర్బహుభిః శూరైః శూలపట్టిశపాణిభిః |
రక్షితాం రాక్షసైర్ఘోరైర్గుహామాశీవిషైరివ || 5.2.25 ||

తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః |
రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః || 5.2.26 ||

ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యంతి నిరర్థకాః |
నహి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి || 5.2.27 ||

ఇమాం త్వవిషమాం లంకాం దుర్గాం రావణపాలితాం |
ప్రాప్యపి సుమహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః || 5.2.28 ||

అవకాశో న సామ్నస్తు రాక్షసేష్వభిగమ్యతే |
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే || 5.2.29 ||

చతుర్ణామేవ హి గతిర్వానరాణాం తరస్వినాం |
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః || 5.2.30 ||

యావజ్జానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా |
తత్రైవ చింతయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజాం || 5.2.31 ||

తతః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః |
గిరేః శృంగే స్థితస్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయం తతః || 5.2.32 ||

అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ |
ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః || 5.2.33 ||

మహాజసో మహావీర్యా బలవంతశ్చ రాక్షసాః |
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా || 5.2.34 ||

లక్ష్మ్యలక్ష్మ్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపురీ మయా |
ప్రాప్తకాలం ప్రవేష్టుం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్ || 5.2.35 ||

తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః |
హనూమాంశ్చింతయామాస వినిశ్చస్య ముహుర్ముహుః || 5.2.36 ||

కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజాం |
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా || 5.2.37 ||

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః |
ఏకామేకస్తు పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజాం || 5.2.38 ||

భూతాశ్చార్థా వినశ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః |
విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా || 5.2.39 ||

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే |
ఘాతయంతీహ కార్యాణి దూతాః పండితమానినః || 5.2.40 ||

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం పైక్లవ్యం న కథం భవేత్ |
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న భవేద్ వృథా || 5.2.41 ||

మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితా త్మనః |
భవేద్ వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః || 5.2.42 ||

నహి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః |
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ || 5.2.43 ||

వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతశ్చరేదితి మతిర్మమ |
నహ్యత్రావిదితం కించిద్ రక్షసాం భీమకర్మణాం || 5.2.44 ||

ఇహాహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః |
వినాశముపాయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హాస్యతి || 5.2.45 ||

తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం ప్రాస్వతాం గతః |
లంకామభిపతిష్యామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే || 5.2.46 ||

రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదాం |
ప్రవిశ్య భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజాం || 5.2.47 ||

ఇతి నిశ్చిత్య హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః |
ఆచకాంక్షే తదా వీరో పైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః || 5.2.48 ||

సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః |
వృషదంశకమాత్రోఽథ బభూవాద్భుతదర్శనః || 5.2.49 ||

ప్రదోషకాలే హనుమాన్స్తూర్ణముత్పత్య వీర్యవాన్ |
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం ప్రవిభక్తమహాపథాం || 5.2.50 ||

ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనసన్నిభైః |
శాతకుంభనిభైర్జాలైర్గంధర్వనగరోపమాం || 5.2.51 ||

సప్తభౌమాష్టభౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీం |
తలైః స్ఫటికసంక్లిరైః కార్తస్వరవిభూషితైః || 5.2.52 ||

వైదూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః |
తైస్తైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసాం || 5.2.53 ||

కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసాం |
లంకాముద్యోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతాం || 5.2.54 ||

అచింత్యామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః |
ఆసీద్ విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః || 5.2.55 ||

స పాండురావిధ్ధవిమానమాలినీం
మహార్హజాంబూనదజాలతోరణాం |
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం
క్షపాచరైర్భిమబలైః సుపాలితాం || 5.2.56 ||

చంద్రోఽపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వం -
స్తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్ |
జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోకా -
నుత్తిష్ఠతేఽనేకసహస్రరశ్మిః || 5.2.57 ||

శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవర్ణ -
ముద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానం |
దదర్శ చంద్రం స కపిప్రవీరః
పోష్ణాయమానం సరసీవ హంసం || 5.2.58 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

తృతీయః సర్గః

లంకామవలోక్య హనుమతో విస్మయస్తత్ర ప్రవిశతస్తస్య
లంకయావరోధస్తత్ప్రహరేణ పీడితయా తయా తస్మై పుర్యాః
ప్రవేష్టుమనుమతిదానం

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే।
సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనుమాన్ మారుతాత్మజః॥ 5.3.1 ॥

నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః।
రమ్యకాననతోయాధ్యాం పురీం రావణపాలితాం॥ 5.3.2 ॥

శారదాంబుధరప్రభైర్భవనైరుపశోభితాం।
సాగరోపమనిర్ఘోషాం సాగరానిలసేవితాం॥ 5.3.3 ॥

సుపుష్టబలసంపుష్టాం యథైవ విటపావతీం।
చారుతోరణనిరూహాం పాండురద్వారతోరణాం॥ 5.3.4 ॥

భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ।
తాం సవిద్యుద్ధనాకీర్ణాం జ్యోతిర్గణనిషేవితాం॥ 5.3.5 ॥

చండమారుతనిర్హాదాం యథా చాప్యమరావతీం।
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతాం॥ 5.3.6 ॥

కింకిణీజాలఘ్నాషాభిః పతాకాభిరలంకృతాం।
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్॥ 5.3.7 ॥

విస్మయావిష్టహృదయః పురీమాలోక్య సర్వతః |
జాంబూనదమయైర్దావరైర్వైదూర్యకృతవేదికైః || 5.3.8 ||

వజ్రస్ఫటికముక్తాభిర్మణికుట్టిమభూషితైః |
తప్తహాటకనిరూఢ్యహై రాజతామలపాండురైః || 5.3.9 ||

వైదూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాంతరపాంసుభిః |
చారుసంజవనోపేతైః ఖమివోత్పతితైః శుభైః || 5.3.10 ||

క్రౌంచబర్హణసంఘుష్టై రాజహంసనిషేవితైః |
తూర్యభరణనిర్ఘోషైః సర్వతః పరినాదితాం || 5.3.11 ||

వసోవకసారప్రతిమాం సమీక్ష్య నగరీం తతః |
ఖమివోత్పతితాం లంకాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః || 5.3.12 ||

తాం సమీక్ష్య పురీం లంకాం రాక్షసాధిపతేః శుభాం |
అనుత్తమామృద్ధిమతీం చింతయామాస వీర్యవాన్ || 5.3.13 ||

నేయమన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్ |
రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధపాణిభిః || 5.3.14 ||

కుముదాంగదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః |
ప్రసిద్ధేయం భవేద్ భూమిర్మైందద్వివిదయోరపి || 5.3.15 ||

వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః |
ఋక్షస్య కపిముఖ్యస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్ || 5.3.16 ||

సమీక్ష్య చ మహాబాహో రాఘవస్య పరాక్రమం |
లక్ష్మణస్య చ విక్రాంతమభవత్ ప్రీతిమాన్ కపిః || 5.3.17 ||

తాం రత్నవసనోపేతాం గోష్ఠాగారావతంసికాం |
యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితాం || 5.3.18 ||

తాం నష్టతిమిరాం దీపైర్భాస్వరైశ్చ మహాగ్రహైః |
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య స దదర్శ మహాకపిః || 5.3.19 ||

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాకపిం |
నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజం || 5.3.20 ||

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా |
స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతాననదర్శనా || 5.3.21 ||

పురస్తాత్ తస్య వీరస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత |
ముంచమానా మహానాదమబ్రవీత్ పవనాత్మజం || 5.3.22 ||

కస్త్వం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ |
కథయస్వేహ యత్ తత్త్వం యావత్ ప్రాణా ధరంతి తే || 5.3.23 ||

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా |
రక్షితా రావణబలైరభిగుప్తా సమంతతః || 5.3.24 ||

అథ తామబ్రవీద్ వీరో హనుమానగ్రతః స్థితాం |
కథయిష్యామి తత్ తత్త్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసే || 5.3.25 ||

కా త్వం విరూపనయనా పురద్వారేఽవతిష్ఠసే |
కిమర్థం చాపి మాం క్రోధాన్నిర్భర్త్యయసి దారుణే || 5.3.26 ||

హనుమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ |
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజం || 5.3.27 ||

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః |
ఆజ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమాం || 5.3.28 ||

న శక్యం మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీమిమాం |
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్స్యసే నిహతో మయా || 5.3.29 ||

అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ స్థవంగమ |
సర్వతః పరిరక్షామి అతస్తే కథితం మయా || 5.3.30 ||

లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితః శైల ఇవాపరః || 5.3.31 ||

స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః |
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్త్వవాన్ స్థవగర్షభః || 5.3.32 ||

ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణాం |
ఇత్యర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే || 5.3.33 ||

వనాన్యపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ |
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టుమాగమనం హి మే || 5.3.34 ||

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ |
భూయ ఏవ పుర్నవాక్యం బభాషే పరుషాక్షరం || 5.3.35 ||

మామనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వరపాలితాం |
న శక్యం హ్యద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ || 5.3.36 ||

తతః స హరిశార్దూలస్తామువాచ నిశాచరీం |
దృష్ట్వా పురీమిమాం భద్రే పునర్యాసేయ యథాగతం || 5.3.37 ||

తతః కృత్వా మహానాదం సా పై లంకా భయంకరం |
తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా || 5.3.38 ||

తతః స హరిశార్దూలో లంకయా తాడితో భృశం |
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ మారుతాత్మజః || 5.3.39 ||

తతః సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగులీః |
ముష్టినాభిజఘ్నానైనాం హనుమాన్ క్రోధమూర్చ్ఛితః || 5.3.40 ||

స్త్రీ చేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధః స్వయం కృతః |
సా తు తేన ప్రహరేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ |
పపాత సహసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా || 5.3.41 ||

తతస్తు హనుమాన్ వీరస్తాం దృష్ట్వా వినిపాతితాం |
కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం చ తాం || 5.3.42 ||

తతో పై భృశముద్విగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరం |
ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనుమంతం ప్లవంగమం || 5.3.43 ||

ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ |
సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః || 5.3.44 ||

అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ |
నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల || 5.3.45 ||

ఇదం చ తథ్యం శృణు మే బ్రువంత్యా పై హరీశ్వర |
స్వయం స్వయంభువా దత్తం వరదానం యథా మమ || 5.3.46 ||

యదా త్వాం వానరః కశ్చిద్ విక్రమాద్ వశమానయేత్ |
తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయమాగతం || 5.3.47 ||

స హి మే సమయః సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్ |
స్వయంభూవిహితః సత్యో న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః || 5.3.48 ||

సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః |
రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశః సముపాగతః || 5.3.49 ||

తత్ ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితాం |
విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి || 5.3.50 ||

ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర

పురీం శుభాం రాక్షసముఖ్యపాలితాం।

యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం

విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖం॥ 5.3.51 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే తృతీయః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుర్థః సర్గః

హనుమతో లంకాయాం రావణస్యాంతఃపురే చ ప్రవేశః

స నిర్జిత్య పురీం లంకాం శ్రేష్ఠాం తాం కామరూపిణీం ।
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్ కపిసత్తమః ॥ 5.4.1 ॥

అద్వారేణ మహావీర్యః ప్రాకారమవపుష్టవే ।
నిశి లంకాం మహాసత్త్వో వివేశ కపికుంజరః ॥ 5.4.2 ॥

ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః ।
చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని ॥ 5.4.3 ॥

ప్రవిష్టః సత్త్వసంపన్నో నిశాయాం మారుతాత్మజః ।
స మహాపథమాస్థాయ ముక్తపుష్పవిరాజితం ॥ 5.4.4 ॥

తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యామభియయౌ కపిః ।
హసితో త్కృష్టనినదైస్తూర్యఘ్నోషపురస్కృతైః ॥ 5.4.5 ॥

వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజ్వాలవిభూషితైః ।
గృహమేధైః పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌరివాంబుదైః ॥ 5.4.6 ॥

ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహైః శుభైః ।
సితాభ్రసదృశైశ్చిత్రైః పద్మసవస్తికసంస్థితైః ॥ 5.4.7 ॥

వర్ధమానగృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితైః ।
తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః ॥ 5.4.8 ॥

రాఘవార్థే చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ |
భవనాద్ భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ కపికుంజరః || 5.4.9 ||

వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః |
శుశ్రావ రుచిరం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితం || 5.4.10 ||

స్త్రీణాం మదనవిద్ధానాం దివి చాప్సరసామివ |
శుశ్రావ కాంచీనినదం నూపురాణాం చ నిఃస్వనం || 5.4.11 ||

సోపాననినదాంశ్చాపి భవనేషు మహాత్మనాం |
ఆసోఢితితనినాదాంశ్చ క్షేడితాంశ్చ తతస్తతః || 5.4.12 ||

శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై |
స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః || 5.4.13 ||

రావణస్తవసంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసానపి |
రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షోగణం మహత్ || 5.4.14 ||

దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రాక్షసస్య చరాన్ బహూన్ |
దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముండాన్ గోజినాంబరవాససః || 5.4.15 ||

దర్భముష్టిప్రహరణాన్నగ్నికుండాయుధాన్స్తథా |
కూటముద్గరపాణీంశ్చ దండాయుధధరానపి || 5.4.16 ||

ఏకాక్షానేకవర్ణాంశ్చ లంబోదరపయోధరాన్ |
కరాలాన్ భుగ్నవక్త్రాంశ్చ వికటాన్ వామనాన్స్తథా || 5.4.17 ||

ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నముసలాయుధాన్ |
పరిఘ్నూత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ || 5.4.18 ||

నాతిస్థూలాన్ నాతికృశాన్ నాతిదీర్ఘాతిప్రాస్వకాన్ |
నాతిగౌరాన్ నాతికృష్ణాన్నాతికుఙ్కాన్న వామనాన్ || 5.4.19 ||

విరూపాఁ బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః |
ధ్వజినః పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాఁ ॥ 5.4.20 ॥

శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టిశాశనిధారిణః |
క్షేపణీపాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః ॥ 5.4.21 ॥

స్త్రగ్విణస్త్రనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాఁ |
నానావేషసమాయుక్తాఁ యథాస్వైరచరాఁ బహూఁ ॥ 5.4.22 ॥

తీక్ష్ణశూలధరాంశ్చైవ వజ్రణశ్చ మహాబలాఁ |
శతసాహస్రమవ్యగ్రమారక్షం మధ్యమం కపిః ॥ 5.4.23 ॥

రక్షోఽధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాంతః పురాగ్రతః |
స తదా తద్ గృహం దృష్ట్వా మహాహృతకతోరణం ॥ 5.4.24 ॥

రాక్షసేంద్రస్య విఖ్యాతమద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితం |
పుండరీకావతంసాభిః పరిఖాభిః సమావృతం ॥ 5.4.25 ॥

ప్రాకారావృతమత్యంతం దదర్శ స మహాకపిః |
త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితం ॥ 5.4.26 ॥

వాజిప్రేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణైస్తథా |
రథైర్యానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైః శుభైః ॥ 5.4.27 ॥

వారణైశ్చ చతుర్దంతైః శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః |
భూషితై రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ॥ 5.4.28 ॥

రక్షితం సుమహావీర్యైర్యాతుధానైః సహస్రశః |
రాక్షసాధిపతేర్గుప్తమావివేశ గృహం కపిః ॥ 5.4.29 ॥

స హేమజాంబూనదచక్రవాలం
మహార్హముక్తామణిభూషితాంతం |

పరార్థ్యకాలాగురుచందనార్హం

స రావణాంతఃపురమావివేశ || 5.4.30 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్థః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచమః సర్గః

రావణాంతఃపురే ప్రతిగృహం సీతాయా అన్వేషణం కుర్వతో
హనుమతస్తామదృష్ట్వా దుఃఖం

తతః స మధ్యంగతమంశుమంతం
జ్యోత్స్నావితానం మహురుద్వమంతం ।
దదర్శ ధీమాన్ భువి భానుమంతం
గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమంతం ॥ 5.5.1 ॥

లోకస్య పాపాని వినాశయంతం
మహోదధిం చాపి సమేధయంతం ।
భూతాని సర్వాణి విరాజయంతం
దదర్శ శీతాంశుమథాభియాంతం ॥ 5.5.2 ॥

యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా
యథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా ।
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా ॥ 5.5.3 ॥

హంసో యథా రాజతపంజరస్థః
సింహో యథా మందరకందరస్థః ।
వీరో యథా గర్వితకృంజరస్థ -
శ్చంద్రోఽపి బభ్రాజ తథాంబరస్థః ॥ 5.5.4 ॥

స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణశృంగో
 మహాచలః శ్వేత ఇవోర్ధ్వశృంగః |
 హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగో
 విభాతి చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః || 5.5.5 ||

వినష్టశీతాంబుతుషారపంకో
 మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః |
 ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకో
 రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః || 5.5.6 ||

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రో
 మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః |
 రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్ర -
 స్తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః || 5.5.7 ||

ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః
 ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః |
 రామాభిరామేరితచిత్తదోషః
 స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః || 5.5.8 ||

తంత్రీన్వరాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః
 స్వపంతి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః |
 నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తా
 విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః || 5.5.9 ||

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని
 రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని |
 వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని
 దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని || 5.5.10 ||

పరస్పరం చాధికమాక్షిపంతి
 భుజాంశ్చ పీనానధినిక్షిపంతి।
 మత్తప్రలాపానధివిక్షిపంతి
 మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపంతి ॥ 5.5.11 ॥

రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపంతి
 గాత్రాణి కాంతాసు చ విక్షపంతి।
 రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపంతి
 దృఢాని చాపాని చ విక్షిపంతి ॥ 5.5.12 ॥

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలభంత్య -
 స్తథాపరాస్తత్ర పునః స్వపంత్యః।
 సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః
 క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిఃశ్వసంత్యః ॥ 5.5.13 ॥

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః
 సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః।
 రరాజ వీరైశ్చ వినిఃశ్వసద్భి -
 ర్హ్లాదో భుజంగైరివ నిఃశ్వసద్భిః ॥ 5.5.14 ॥

బుద్ధిప్రధానాః రుచిరాభిధానాన్
 సంశ్రద్ధధానాః జగతః ప్రధానాన్।
 నానావిధానాః రుచిరాభిధానాన్
 దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ ॥ 5.5.15 ॥

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్
 నానాగుణానాత్మగుణానురూపాన్।
 విద్యోతమానాన్ స చ తాన్ సరూపాన్
 దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాన్ ॥ 5.5.16 ॥

తతో వరాహాః సువిశుద్ధభావా -

స్తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహానుభావాః |

ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావా

దదర్శ తారా ఇవ సుస్వభావాః || 5.5.17 ||

స్త్రియో జ్వలంతీస్త్రపయోపగూఢా

నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః |

దదర్శ కాశ్చిత్ ప్రమదోపగూఢా

యథా విహంగాః విహగోపగూఢాః || 5.5.18 ||

అన్యః పునర్హర్మ్యతలోపవిష్టా -

స్తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః |

భర్తుః పరా ధర్మపరా నివిష్టా

దదర్శ ధీమాన్ మదనోపవిష్టాః || 5.5.19 ||

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః

కాశ్చిత్పరార్ధ్యాస్తపనీయవర్ణాః |

పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛలక్ష్యవర్ణాః

కాంతప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః || 5.5.20 ||

తతః ప్రియాన్ ప్రాప్య మనోఽభిరామాన్

సుప్రీతియుక్తాః సుమనోఽభిరామాః |

గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామా

హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః || 5.5.21 ||

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా

వక్త్రాః సుపక్షాశ్చ సునేత్రమాలాః |

విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః

శతప్రదానామివ చారుమాలాః || 5.5.22 ||

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం
 పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతాం।
 లతాం ప్రపుల్లామివ సాధుజాతాం
 దదర్శ తన్వీం మనసాభిజాతాం॥ 5.5.23 ॥

సనాతనే వర్తూని సన్నివిష్టాం
 రామేక్షణీం తాం మదనాభివిష్టాం।
 భర్తుర్మనః శ్రీమదనుప్రవిష్టాం
 స్త్రీభ్యః పరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టాం॥ 5.5.24 ॥

ఉష్ణార్దితాం సానుసృతాస్రకంఠీం
 పురా వరార్హోత్తమనిష్కకంఠీం।
 సుజాతపక్షామభిరక్తకంఠీం
 వనే ప్రన్యతామివ నీలకంఠీం॥ 5.5.25 ॥

అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రరేఖాం
 పాంసుప్రదిగ్ధామివ హేమరేఖాం।
 క్షతప్రరూఢామివ వర్ణరేఖాం
 వాయుప్రభుగ్నామివ మేఘరేఖాం॥ 5.5.26 ॥

సీతామపశ్యన్ మనుజేశ్వరస్య
 రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య।
 బభూవ దుఃఖోపహతశ్చిరస్య
 ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య॥ 5.5.27 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచమః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షష్ఠః సర్గః

హనుమతా రావణస్యాన్యేషాం చ రక్షసాం గృహేషు సీతాయా అనుసంధానం

స నికామం విమానేషు విచరన్ కామరూపధృక్ ।
విచచార కపిర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః ॥ 5.6.1 ॥

ఆససాదా చ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనం ।
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతం ॥ 5.6.2 ॥

రక్షితం రాక్షసైర్భీమైః సింహైరివ మహద్ వనం ।
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపికుంజరః ॥ 5.6.3 ॥

రూప్యకోపహితైశ్చిత్రైస్తోరణైర్వేమభూషణైః ।
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిర్దావరైశ్చ రుచిరైర్వృతం ॥ 5.6.4 ॥

గజాస్థితైర్మహామాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః ।
ఉపస్థితమసంహృయైర్హస్తైః స్యందనయాయభిః ॥ 5.6.5 ॥

సింహవ్యాఘ్రతనుత్రాణైర్దాంతకాంచనరాజతీః ।
ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః ॥ 5.6.6 ॥

బహురత్నసమాకీర్ణం పరార్ధ్యాసనభూషితం ।
మహారథసమావాపం మహారథమహాసనం ॥ 5.6.7 ॥

దృశ్యైశ్చ పరమోదారైస్తైస్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ।
వివిధైర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమంతతః ॥ 5.6.8 ॥

విసీతైరంతపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితం |
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమంత తః || 5.6.9 ||

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనం |
వరాభరణసంహృదైః సముద్రస్వననిఃస్వనం || 5.6.10 ||

తద్ రాజగుణసంపన్నం ముఖ్యైశ్చ వరచందనైః |
మహాజనసమాకీర్ణం సింహౌరివ మహద్ వనం || 5.6.11 ||

భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషవి నాదితం |
నిత్యార్చితం పర్వసుతం పూజితం రాక్షసైః సదా || 5.6.12 ||

సముద్రమివ గంభీరం సముద్రసమనిఃస్వనం |
మహాత్మనో మహద్ వేశ్మ మహారత్నపరిచ్ఛదం || 5.6.13 ||

మహారత్నసమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః |
విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథసంకులం || 5.6.14 ||

లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః |
చచార హనుమాన్స్తత్ర రావణస్య సమీపతః || 5.6.15 ||

గృహాద్ గృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ సర్వశః |
వీక్షమాణోఽప్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః || 5.6.16 ||

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం |
తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాఙ్ || 5.6.17 ||

అథ మేఘప్రతీకాశం కుంభకర్ణనివేశనం |
విభీషణస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః || 5.6.18 ||

మహోదరస్య చ తథా విరూపాక్షస్య చైవ హి |
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలేస్తథైవ చ || 5.6.19 ||

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః |
శుకస్య చ మహావేగః సారణస్య చ ధీమతః || 5.6.20 ||

తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరియూథపః |
జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః || 5.6.21 ||

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ |
వజ్రకాయస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః || 5.6.22 ||

ధూమ్రాక్షస్యాథ సంపాతేర్భవనం మారుతా త్మజః |
విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ || 5.6.23 ||

శుకనాభస్య చక్రస్య శఠస్య కపటస్య చ |
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య లోమశస్య చ రక్షసః || 5.6.24 ||

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య సాదినః |
విద్యుజ్జిహ్వద్విజిహ్వోనాం తథా హస్తీముఖస్య చ || 5.6.25 ||

కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి |
ప్లవమానః క్రమేణైవ హనుమా౯ మారుతా త్మజః || 5.6.26 ||

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః |
తేషామృద్ధిమతామృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః || 5.6.27 ||

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమంతతః |
ఆససాదాథ లక్ష్మీవా౯ రాక్షసేంద్రనివేశనం || 5.6.28 ||

రావణస్యోపశాయినో౯ దదర్శ హరిసత్తమః |
విచర౯ హరిశార్దూలో రాక్షసీర్వికృతేక్షణాః || 5.6.29 ||

శూలముద్గరహస్తాంశ్చ శక్తితోమరధారిణః |
దదర్శ వివిధా౯ గుల్మాంస్తస్య రక్షఃపతేర్మృహే || 5.6.30 ||

రాక్షసాంశ్చ మహాకాయాన్ నానాప్రహరణోద్యతాన్ ।
రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చాపి హరీంశ్చాపి మహాజవాన్ ॥ 5.6.31 ॥

కులీనాన్ రూపసంపన్నాన్ గజాన్ పరగజారుజాన్ ।
శిక్షితాన్ గజశిక్షాయామైరావతసమాన్ యుధి ॥ 5.6.32 ॥

నిహంత్యాన్ పరసైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః ।
క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిరీన్ ॥ 5.6.33 ॥

మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః ।
సహస్రం వాహినీస్తత్ర జాంబూనదపరిష్కృతాః ॥ 5.6.34 ॥

హేమజాలైరవిచ్ఛిన్నాస్తరుణాదిత్యసన్నిభాః ।
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ॥ 5.6.35 ॥

శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్మారుతాత్మజః ।
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలా గృహాణి చ ॥ 5.6.36 ॥

క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకాని చ ।
కామస్య గృహకం రమ్యం దివాగృహకమేవ చ ॥ 5.6.37 ॥

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ।
స మందరసమప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులం ॥ 5.6.38 ॥

ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమం ।
అనంతరత్ననిచయం నిధిజాలం సమంతతః ।
ధీరనిష్ఠితకర్మాంగం గృహం భూతపతేరివ ॥ 5.6.39 ॥

అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ ।
విరరాజ చ తద్ వేశ్మ రశ్మివానివ రశ్మిభిః ॥ 5.6.40 ॥

జాంబూనదమయాన్యేవ శయనాన్యాసనాని చ |
భాజనాని చ శుభ్రాణి దదర్శ హరియూథపః || 5.6.41 ||

మధ్వాసవకృతక్లేదం మణిభాజనసంకులం |
మనోరమమసంబాధం కుబేరభవనం యథా || 5.6.42 ||

నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నిఃస్వనేన చ |
మృదంగతలనిర్ఘోషైర్ఘోషవద్భిర్వినాదితం || 5.6.43 ||

ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులం |
సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమాన్ ప్రవివేశ మహాగృహం || 5.6.44 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

సప్తమః సర్గః

రావణభవనస్య పుష్పకవిమానస్య చ వర్ణనం

స వేశ్మజాలం బలవాన్ దదర్శ
వ్యాసక్తపైదూర్యసువర్ణజాలం।
యథా మహత్ప్రావృషి మేఘజాలం
విద్యుత్పిన్ద్రం సవిహంగజాలం ॥ 5.7.1 ॥

నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః
ప్రధానశంఖాయుధచాపశాలాః।
మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా
దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః ॥ 5.7.2 ॥

గృహాణి నానావసురాజితాని
దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని।
సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని
కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని ॥ 5.7.3 ॥

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని
మయేన సాక్షాదీవ నిర్మితాని।
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి
దదర్శ లంకాధిపతేర్గృహాణి ॥ 5.7.4 ॥

తతో దదర్శోచ్చితమేఘరూపం
మనోహరం కాంచనచారురూపం।

రక్షోఽధిపస్యాత్మబలానురూపం

గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూపరూపం || 5.7.5 ||

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం

శ్రియా జ్వలంతం బహురత్నకీర్ణం |

నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం

గిరేరివాగ్రం రజసావకీర్ణం || 5.7.6 ||

నారీప్రవేక్షేరివ దీప్యమానం

తడిద్భిరంభోధరమర్చ్యమానం |

హంసప్రవేక్షేరివ వాహ్యమానం

శ్రియా యుతం ఖే సుకృతం విమానం || 5.7.7 ||

యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రం

యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రం |

దదర్శ యుక్తికృతచారుమేఘ -

చిత్రం విమానం బహురత్నచిత్రం || 5.7.8 ||

మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా

శైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః |

వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః

పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణం || 5.7.9 ||

కృతాని వేశ్మాని చ పాండురాణి

తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి |

పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి

వనాని చిత్రాణి సరోవరాణి || 5.7.10 ||

పుష్పాహ్వాయం నామ విరాజమానం

రత్నప్రభాభిశ్చ విఘ్నూర్ణమానం |

వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్ఛమానం
మహాకపిస్తత్ర మహావిమానం || 5.7.11 ||

కృతాశ్చ పైదూర్యమయా విహంగా
రూప్యప్రవాలైశ్చ తథా విహంగాః |
చిత్రాశ్చ నానావసుభిర్భుజంగా
జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాంగాః || 5.7.12 ||

ప్రవాలజాంబూనదపుష్పపక్షాః
సలీలమావర్జితజిహ్వాపక్షాః |
కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః
కృతా విహంగాః సుముఖాః సుపక్షాః || 5.7.13 ||

నియుజ్యమానాశ్చ గజాః సుహస్తాః
సకేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః |
బభూవ దేవీ చ కృతాసుహస్తా
లక్ష్మీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తా || 5.7.14 ||

ఇతీవ తద్ గృహమభిగమ్య శోభనం
సవిస్మయో నగమివ చారుకందరం |
పునశ్చ తత్పరమసుగంధిసుందరం
హిమాత్యయే నగమివ చారుకందరం || 5.7.15 ||

తతః స తాం కపిరభిపత్య పూజితాం
చరన్ పురీం దశముఖబాహుపాలితాం |
అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం
సుదుఃఖితాం పతిగుణవేగనిర్జితాం || 5.7.16 ||

తతస్తదా బహువిధభావితా త్మనః
కృతా త్మనో జనకసుతాం సువర్త్మనః |

అపశ్యతోఽభవదతిదుఃఖితం మనః

సచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః॥ 5.7.17 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తమః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

అష్టమః సర్గః

హనుమతా పునః పుష్పకస్య దర్శనం

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితో
మహద్విమానం మణిరత్నచిత్రితం।
ప్రతప్తజాంబూనదజాలకృత్రిమం
దదర్శ ధీమాః పవనాత్మజః కపిః॥ 5.8.1 ॥

తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమం
కృతం స్వయం సాధ్వీతి విశ్వకర్మణా।
దివం గతే వాయుపథే ప్రతిష్ఠితం
వ్యరాజతాదిత్యపథస్య లక్ష్మ తత్॥ 5.8.2 ॥

న తత్ర కించిన్న కృతం ప్రయత్నతో
న తత్ర కించిన్న మహార్హతవత్।
న తే విశేషా నియతాః సురేష్వపి
న తత్ర కించిన్న మహావిశేషవత్॥ 5.8.3 ॥

తపః సమాధానపరాక్రమార్జితం
మనఃసమాధానవిచారచారిణం।
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం
తతస్తతస్తుల్యవిశేషనిర్మితం॥ 5.8.4 ॥

మనః సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం
దురాసదం మారుతతుల్యగామినం।

మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్ద్ధినాం
యశస్వినామగ్ర్య ముదామివాలయం || 5.8.5 ||

విశేషమాలంబ్య విశేషసంస్థితం
విచిత్రకూటం బహుకూటమండితం |
మనోఽభిరామం శరదీందునిర్మలం
విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా || 5.8.6 ||

వహంతి యత్కుండలశోభితాననా
మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః |
వివృత్తవిధ్వస్తవిశాలలోచనా
మహాజవా భూతగణాః సహస్రశః || 5.8.7 ||

వసంతపుష్పోత్కరచారుదర్శనం
వసంతమాసాదపి చారుదర్శనం |
స పుష్పకం తత్ర విమానముత్తమం
దదర్శ తద్ వానరపీఠసత్తమః || 5.8.8 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

నవమః సర్గః

రావణస్య భవనం పుష్పకవిమానం సుందరనివేశనం చావలోక్య హనుమతా
తత్ర సుప్తానాం సహస్రశః సుందరీణాం సమవలోకనం

తస్యాలయవరిష్ఠస్య మధ్యే విమలమాయతం ।
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనుమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 5.9.1 ॥

అర్థయోజనవిస్తీర్ణమాయతం యోజనం మహత్ ।
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులం ॥ 5.9.2 ॥

మార్గమాణస్తు పైదేహీం సీతామాయతలోచనాం ।
సర్వతః పరిచక్రామ హనూమానరిసూదనః ॥ 5.9.3 ॥

ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనుమానవలోకయన్ ।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనం ॥ 5.9.4 ॥

చతుర్విషాణైర్ద్విరదైస్త్రివిషాణైస్తథైవ చ ।
పరిక్షిప్తమసంబాధం రక్ష్యమాణముదాయుధైః ॥ 5.9.5 ॥

రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనం ।
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతం ॥ 5.9.6 ॥

తన్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగిలఝషాకులం ।
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరం ॥ 5.9.7 ॥

యా హి ప్రైశవణే లక్ష్మీర్యా చేంద్రే హరివాహనే ।
సా రావణగృహే రమ్యా నిత్యమేవానపాయినీ ॥ 5.9.8 ॥

యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ ।
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షోగృహేష్వహా ॥ 5.9.9 ॥

తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థవేశ్మ చాన్యత్ సునిర్మితం ।
బహునిరూహసంయుక్తం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ 5.9.10 ॥

బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్ విశ్వకర్మణా ।
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్నవిభూషితం ॥ 5.9.11 ॥

పరేణ తపసా లేభే యత్ కుబేరః పితామహాత్ ।
కుబేరమోజసా జిత్వా లేభే తద్ రాక్షసేశ్వరః ॥ 5.9.12 ॥

ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః ।
సుకృతైరాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా ॥ 5.9.13 ॥

మేరుమందరసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం ।
కూటాగారైః శుభాకారైః సర్వతః సమలంకృతం ॥ 5.9.14 ॥

జ్వలనార్కప్రతీకాశైః సుకృతం విశ్వకర్మణా ।
హేమసోపానయుక్తం చ చారుప్రవరవేదికం ॥ 5.9.15 ॥

జాలవాతాయనైర్వృక్తం కాంచనైః స్ఫాటికైరపి ।
ఇంద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికం ॥ 5.9.16 ॥

విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః ।
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిస్తలేనాభివిరాజితం ॥ 5.9.17 ॥

చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ ।
సుపుణ్యగంధినా యుక్తమాదిత్యతరుణోపమం ॥ 5.9.18 ॥

కూటాగారైర్వరాకారైర్వివిధైః సమలంకృతం |
విమానం పుష్పకం దివ్యమారురోహ మహాకపిః |
తత్రస్థః సర్వథో గంధం పానభక్ష్యాన్నసంభవం || 5.9.19 ||

దివ్యం సమ్మూర్చ్ఛితం జిప్రుః రూపవంతమివానిలం |
స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధుర్బంధుమివోత్తమం || 5.9.20 ||

ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః |
తతస్తాం ప్రస్థితః శాలాం దదర్శ మహతీం శివాం || 5.9.21 ||

రావణస్య మహాకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియం |
మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిరాజితాం || 5.9.22 ||

స్ఫటికైరావృతతలాం దంతాంతరితరూపికాం |
ముక్తావజ్రప్రవాళైశ్చ రూప్యచామికరైరపి || 5.9.23 ||

విభూషితాం మణిస్తంభైః సుబహుస్తంభభూషితాం |
సమైర్పజభిరత్యుచ్చైః సమంతాత్ సువిభూషితైః || 5.9.24 ||

స్తంభైః పక్షైరివాత్యుచ్చైర్ద్రివం సంప్రస్థితామివ |
మహత్యా కుథయాఽఽస్తీర్ణాం పృథివీలక్షణాంకయా || 5.9.25 ||

పృథివీమివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్రగృహశాలినీం |
నాదితాం మత్తవిహగైర్ద్రివ్యగంధాధివాసితాం || 5.9.26 ||

పరార్థ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోఽధిపనిషేవితాం |
ధూమ్రామగురుధూపేన విమలాం హంసపాండురాం || 5.9.27 ||

పత్రపుష్పోపహరేణ కల్మాషీమివ సుప్రభాం |
మనసో మోదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాధినీం || 5.9.28 ||

తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియః సంజననీమివ |
ఇంద్రియాణీంద్రియార్హైస్తు పంచ పంచభిరుత్తమైః || 5.9.29 ||

తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా |
స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయమింద్రస్యాపి పురీ భవేత్ |
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః || 5.9.30 ||

ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్యత్ ప్రదీపాంస్తత్ర కాంచనాః |
ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవనేన పరాజితాః || 5.9.31 ||

దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ |
అరిచ్ఛిర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తే త్యభ్యమన్యత || 5.9.32 ||

తతోఽపశ్యత్ కుఠాసీనం నానావర్ణాంబరస్రజం |
సహస్రం వరనారీణాం నానావేషవిభూషితం || 5.9.33 ||

పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతం |
క్రీడితోఽపరతం రాత్రౌ ప్రసుప్తం బలవత్ తదా || 5.9.34 ||

తత్ ప్రసుప్తం విరురుచే నిఃశబ్దాంతరభూషితం |
నిఃశబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్ || 5.9.35 ||

తాసాం సంవృతదాంతాని మీలితాక్షిణి మారుతిః |
అపశ్యత్ పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితాం || 5.9.36 ||

ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే |
పునః సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా || 5.9.37 ||

ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః |
అంబుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః || 5.9.38 ||

ఇతి వామన్యత శ్రీమానుపపత్త్యా మహాకపిః |
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః || 5.9.39 ||

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిః స్త్రీభిర్విరాజితా |
శరదీవ ప్రసన్నా ద్యౌస్తారాభిరభిశోభితా || 5.9.40 ||

స చ తాభిః పరివృతః శుశుభే రాక్షసాధిపః |
యథా హ్యుడుపతిః శ్రీమాన్స్తారాభిరివ సంవృతః || 5.9.41 ||

యాశ్చ్యవంతేఽంబరాత్ తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః |
ఇమాస్తాః సంగతాః కృత్వాన్మ ఇతి మేనే హరిస్తదా || 5.9.42 ||

తారాణామివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషాం |
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజస్తత్ర యోషితాం || 5.9.43 ||

వ్యావృత్తకచపీనస్రక్ప్రకీర్ణవరభూషణాః |
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రోపహతచేతసః || 5.9.44 ||

వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్ కాశ్చిదుద్భ్రాంతనూపురాః |
పార్శ్వే గలితహారాశ్చ కాశ్చిత్ పరమయోషితః || 5.9.45 ||

ముక్తాహారవృతాశ్చాన్యాః కాశ్చిత్ ప్రస్రస్తవాససః |
వ్యావిధ్ధరశనాదామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః || 5.9.46 ||

అకుండలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదితస్రజః |
గజేంద్రమృదితాః ఘల్లా లతా ఇవ మహావనే || 5.9.47 ||

చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచిదుద్గతాః |
హంసా ఇవ బభుః సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితాం || 5.9.48 ||

అపరాసాం చ పైదూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః |
హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్ || 5.9.49 ||

హంసకారండవోపేతాశ్చక్రవాకోపశోభితాః ।

ఆపగా ఇవ తా రేజర్జఘనైః పులినైరివ ॥ 5.9.50 ॥

కింకిణీజాలసంకాశాస్తా హేమవిపులాంబుజాః ।

భావగ్రాహో యశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవాబభుః ॥ 5.9.51 ॥

మృదుష్వంగేషు కాసాంచిత్ కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః ।

బభూవుర్భూషణానీవ శుభా భూషణరాజయః ॥ 5.9.52 ॥

అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిన్ముఖమారుతకంపితాః ।

ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః ॥ 5.9.53 ॥

తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః ।

నానావర్ణసువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజరే ॥ 5.9.54 ॥

వవల్గుశ్చాత్ర కాసాంచిత్ కుండలాని శుభార్చిషాం ।

ముఖమారుతసంకంపైర్మందం మందం చ యోషితాం ॥ 5.9.55 ॥

శర్కరాసవగంధః స ప్రకృత్యా సురభిః సుఖః ।

తాసాం వదననిఃశ్వాసః సిషేవే రావణం తదా ॥ 5.9.56 ॥

రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చిద్ రావణయోషితః ।

ముఖాని చ సపత్నీనాముపాజిఘ్రౌ పునః పునః ॥ 5.9.57 ॥

అత్యర్థం సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియః ।

అస్వతంత్రాః సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరంస్తదా ॥ 5.9.58 ॥

బాహూనుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాః ।

అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్యరే ॥ 5.9.59 ॥

అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాస్తస్యాః కాచిత్ పునర్భుజం ।

అపరా త్వంకమన్యస్యాస్తస్యాశ్చాప్యపరా కుచౌ ॥ 5.9.60 ॥

ఊరుపార్శ్వకటిపృష్ఠమన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః |
పరస్పరనివిష్టాంగోఽమదన్నేహవశానుగాః || 5.9.61 ||

అన్యోన్యస్యాంగసంస్పర్శాత్ ప్రీయమాణాః సుమధ్యమాః |
ఏకీకృతభుజాః సర్వాః సుషుపుస్తత్ర యోషితః || 5.9.62 ||

అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలా గ్రథితా హి సా |
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా || 5.9.63 ||

లతానాం మాధవే మాసి పుల్లనాం వాయుసేవనాత్ |
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్ఛయం || 5.9.64 ||

ప్రతివేష్టితసుస్కంధమన్యోన్యభ్రమరాకులం |
ఆసీద్ వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్ || 5.9.65 ||

ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా |
వివేకః శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్రజాం || 5.9.66 ||

రావణే సుఖసంవిష్టే తాః స్త్రియో వివిధప్రభాః |
జ్వలంతః కాంచనా దీపాః ప్రైక్షంతో నిమిషా ఇవ || 5.9.67 ||

రాజర్షివిప్రదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః |
రక్షసాం చాభవన్ కన్యాస్తస్య కామవశంగతాః || 5.9.68 ||

యుద్ధకామేన తాః సర్వా రావణేన హృతాః స్త్రియః |
సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః || 5.9.69 ||

న తత్ర కాశ్చిత్ ప్రమదాః ప్రసహ్యా
వీర్యోపపన్నేవ గుణేన లబ్ధాః |
న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా
వినా పరార్థాం జనకాత్మజాం తాం || 5.9.70 ||

న చాకులీనా న చ హీనరూపా
 నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా ।
 భార్యాభవత్ తస్య న హీనసత్త్వా
 న చాపి కాంతస్య న కామనీయా ॥ 5.9.71 ॥

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య
 యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ ।
 ఇమా మహారాక్షసరాజభార్యాః
 సుజాతమసేతి హి సాధుబుద్ధేః ॥ 5.9.72 ॥

పునశ్చ సోఽచింతయదాత్తరూపో
 ధ్రువం విశిష్టా గుణతో హి సీతా ।
 అథాయమస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా
 లంకేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ ॥ 5.9.73 ॥

॥ ఇత్యార్హే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే నవమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

దశమః సర్గః

అంతఃపురే సుప్తం రావణం ప్రగాఢనిద్రానిమగ్నాస్తస్య స్త్రియశ్చ దృష్ట్వా
మందోదరీం సీతాం మత్వా హనుమతో హర్షః

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితం।
అవేక్షమాణో హనుమాన్ దదర్శ శయనాసనం॥ 5.10.1 ॥

దాంతకాంచనచిత్రాంగైర్వైదూర్యైశ్చ వరాసనైః।
మహార్ణాస్తరణోపేతైరుపపన్నం మహాధనైః॥ 5.10.2 ॥

తస్య చైకతమే దేశే దివ్యమాలోపశోభితం।
దదర్శ పాండురం ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభం॥ 5.10.3 ॥

జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానోః సమప్రభం।
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనం॥ 5.10.4 ॥

వాలవ్యజనహస్తాభిర్వీజ్యమానం సమంతతః।
గంధైశ్చ వివిధైరుష్టం వరధూపేన ధూపితం॥ 5.10.5 ॥

పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజినసంవృతం।
దామభిర్వరమాల్యానాం సమంతాదుపశోభితం॥ 5.10.6 ॥

తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోజ్జ్వలకుండలం।
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాసనం॥ 5.10.7 ॥

లోహితేనానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా |
సంధ్యారక్తమివాకాశే తోయదం సతడిద్గుణం || 5.10.8 ||

వృతమాభరణైర్ద్రివ్యైః సురూపం కామరూపిణం |
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్తమివ మందరం || 5.10.9 ||

క్రీడితోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితం |
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహం || 5.10.10 ||

పీత్వాప్యుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః |
భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపం || 5.10.11 ||

నిఃశ్వసంతం యథా నాగం రావణం వానరోత్తమః |
ఆసాద్య పరమోద్విగ్నః సోపాసర్పత్ సుభీతవత్ || 5.10.12 ||

అథారోహణమాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః |
క్షీబం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః || 5.10.13 ||

శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతః శయనం శుభం |
గంధహస్తాని సంవిష్టే యథా ప్రస్రవణం మహత్ || 5.10.14 ||

కాంచనాంగదసన్నద్ధౌ దదర్శ స మహాత్మనః |
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావింద్రధ్వజోపమౌ || 5.10.15 ||

ఐరావతవిషాణాగ్రైరాపీడనకృతవ్రణౌ |
వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ || 5.10.16 ||

పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ |
సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగులీయకలక్షితౌ || 5.10.17 ||

సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమౌ |
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షావివోరగౌ || 5.10.18 ||

శశక్షతజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా ।
చందనేన పరార్థేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ ॥ 5.10.19 ॥

ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ ।
యక్షపన్నగగంధర్వదేవదానవరావిణౌ ॥ 5.10.20 ॥

దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ ।
మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహి రుషితావివ ॥ 5.10.21 ॥

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాముభాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః ॥ 5.10.22 ॥

చూతపున్నాగసురభిర్భకులోత్తమసంయుతః ।
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురః సరః ॥ 5.10.23 ॥

తస్య రాక్షసరాజస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్ ।
శయానస్య వినిఃశ్వాసః పూరయన్నివ తద్ గృహం ॥ 5.10.24 ॥

ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితా ।
ముకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననం ॥ 5.10.25 ॥

రక్తచందనదిగ్ధేన తథా హారేణ శోభినా ।
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితా ॥ 5.10.26 ॥

పాండురేణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణం ।
మహార్హేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తరవాససా ॥ 5.10.27 ॥

మాషరాశిప్రతీకాశం నిఃశ్వసంతం భుజంగవత్ ।
గాంగే మహతి తోయాంతే ప్రసుప్తమివ కుంజరం ॥ 5.10.28 ॥

చతుర్భిః కాంచనైర్ద్రిపైర్ద్రిప్యమానం చతుర్ద్విశం ।
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ ॥ 5.10.29 ॥

పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః |
పత్నీ స ప్రయభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్గృహే || 5.10.30 ||

శశిప్రకాశవదనా వరకుండలభూషణాః |
అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః || 5.10.31 ||

నృత్యవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్రభుజాంకగాః |
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే కపిః || 5.10.32 ||

వజ్రవైదూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితాం |
దదర్శ తాపనీయాని కుండలాన్యంగదాని చ || 5.10.33 ||

తాసాం చంద్రోపమైర్వక్తైః శుభైర్గ్రలితకుండలైః |
విరరాజ విమానం తన్నభస్తారాగణైరివ || 5.10.34 ||

మదవ్యాయామఖిన్నాస్తా రాక్షసేంద్రస్య యోషితః |
తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః || 5.10.35 ||

అంగహరైస్తథైవాన్యా కోమలైర్నృత్యశాలినీ |
విన్యస్తశుభసర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ || 5.10.36 ||

కాచిద్ వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే |
మహానదీప్రకీర్ణేవ నలినీ పోతమాశ్రితా || 5.10.37 ||

అన్యా కక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా |
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా || 5.10.38 ||

పటహం చారుసర్వాంగీ న్యస్య శేతే శుభస్తనీ |
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ కామినీ || 5.10.39 ||

కాచిద్ వీణాం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా |
వరం ప్రయతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ || 5.10.40 ||

విపంచీం పరిగృహ్యన్యా నియతా నృత్తశాలినీ।
నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహకాంతేవ భామినీ ॥ 5.10.41 ॥

అన్యా కనకసంకాశైర్మృదుపీనైర్మనోరమైః।
మృదంగం పరివిద్ధ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా ॥ 5.10.42 ॥

భుజపాశాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ।
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా ॥ 5.10.43 ॥

డిండిమం పరిగృహ్యన్యా తథైవాసక్తడిండిమా।
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ ॥ 5.10.44 ॥

కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంభోగపీడితం।
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా ॥ 5.10.45 ॥

కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ।
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా ॥ 5.10.46 ॥

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్ సువర్ణకలశోపమా।
ఉపగుహ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥ 5.10.47 ॥

అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందుసదృశాననా।
అన్యమాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా ॥ 5.10.48 ॥

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః।
నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ ॥ 5.10.49 ॥

తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే।
దదర్శ రూపసంపన్నామథ తాం స కపిః స్త్రియం ॥ 5.10.50 ॥

ముక్తామణిసమాయుక్తైర్భూషణైః సువిభూషితాం।
విభూషయంతీమివ చ స్వశ్రియా భవనోత్తమం ॥ 5.10.51 ॥

గౌరీం కనకవర్ణాభామిష్టామంతః పురేశ్వరీం ।
కపిర్మందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీం ॥ 5.10.52 ॥

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితాం మారుతాత్మజః ।
తర్క్యయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా ।
హర్షేణ మహతా యుక్తో ననంద హరియూథపః ॥ 5.10.53 ॥

ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం
ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ ।
స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ
నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనాం ॥ 5.10.54 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే దశమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకాదశః సర్గః

నాసౌ సీతేతి నిశ్చిత్య హనుమతా పునరంతఃపురే పానభూమౌ చ సీతాయా
అనుసంధానం తన్మనసి ధర్మలోపాశంకా తస్యాః స్వతో నివారణం చ

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థితస్తదా |
జగామ చాపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః || 5.11.1 ||

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ |
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుం || 5.11.2 ||

నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరం |
న హి రామసమః కశ్చిద్ విద్యతే త్రిదశేష్వపి || 5.11.3 ||

అన్యేయమితి నిశ్చిత్య భూయస్తత్ర చచార సః |
పానభూమౌ హరిశ్రేష్ఠః సీతాసందర్శనోత్సుకః || 5.11.4 ||

క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాపరాః |
నృత్యేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా || 5.11.5 ||

మురజేషు మృదంగేషు చేలికాసు చ సంస్థితాః |
తథాఽఽస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః || 5.11.6 ||

అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః |
రూపసంలాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా || 5.11.7 ||

దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా |
రతాధికేన సంయుక్తాం దదర్శ హరియూథపః || 5.11.8 ||

అన్యత్రాపి వరస్త్రిణాం రూపసంలాపశాయినాం |
సహస్రం యువతీనాం తు ప్రసుప్తం స దదర్శ హ || 5.11.9 ||

దేశకాలాభియుక్తం తు యుక్తవాక్యాభిధాయ తత్ |
రతావిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః || 5.11.10 ||

తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః |
గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః || 5.11.11 ||

స రాక్షసేంద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతః స్వయం |
కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః || 5.11.12 ||

సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః |
దదర్శ కపిశార్దూలస్తస్య రక్షఃపతేర్ధృహే || 5.11.13 ||

మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః |
తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః || 5.11.14 ||

రౌక్మేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వప్యభక్షితాః |
దదర్శ కపిశార్దూలో మయూరాః కుక్కుటాంస్తథా || 5.11.15 ||

వరాహవార్ధ్రాణసకాః దధిసౌ వర్చలాయుతాః |
శల్యాః మృగమయూరాంశ్చ హనుమానన్వవైక్షత || 5.11.16 ||

కృకలాః వివిధాంశ్చగాంధశకానర్థభక్షితాః |
మహిషానేకశల్యాంశ్చ మేషాంశ్చ కృతనిష్ఠితాః || 5.11.17 ||

లేహ్యనుచ్ఛావచాః పేయాః భోజ్యాన్యుచ్ఛావచాని చ |
తథామృలవణోత్తంసైర్వివిధై రాగఖాండవైః || 5.11.18 ||

మహానూపురకేయూరైరపవిధైర్మహాధనైః |

పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి || 5.11.19 ||

కృతపుష్పోపహారా భూరధికాం పుష్యతి శ్రియం |

తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశిష్టశయనానైః || 5.11.20 ||

పానభూమిర్వినా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే |

బహుప్రకారైర్వివిధైర్వరసంస్కారసంస్కృతైః || 5.11.21 ||

మాంసైః కుశలసంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్ |

దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి || 5.11.22 ||

శర్కరాసవమాధ్వీక పుష్పాసవఫలాసవాః |

వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైర్మృష్టాస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్ || 5.11.23 ||

సంతతా శుశుభే భూమిర్మాల్యైశ్చ బహుసంస్థితైః |

హిరణ్మయైశ్చ కలశైర్భాజనైః స్ఫటికైరపి || 5.11.24 ||

జాంబూనదమయైశ్చాన్యైః కరకైరభిసంవృతా |

రాజతేషు చ కుంభేషు జాంబూనదమయేషు చ || 5.11.25 ||

పానశ్రేష్ఠాం తథా భూమిం కపిస్తత్ర దదర్శ సః |

సోఽపశ్యచ్ఛతకుంభాని సీధోర్మణిమయాని చ || 5.11.26 ||

తాని తాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః |

క్వచిదర్ధావశేషాణి క్వచిత్ పీతాన్యశేషతః || 5.11.27 ||

క్వచిన్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ |

క్వచిద్ భక్ష్యాంశ్చ వివిధాః క్వచిత్ పానాని భాగశః || 5.11.28 ||

క్వచిదర్థావశేషాణి పశ్యన్ పై విచచార హా।
 శయనాన్యత్ర నారీణాం శూన్యాని బహుధా పునః।
 పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్ సుప్తావరాంగనాః॥ 5.11.29 ॥

కాచిచ్చ వస్త్రమన్యస్యా అపహృత్యోపగుహ్య చ।
 ఉపగమ్యబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా॥ 5.11.30 ॥

తాసాముచ్ఛ్వాసవతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజం।
 నాత్యర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్య మందమివానిలం॥ 5.11.31 ॥

చందనస్య చ శీతస్య సీధోర్మధురసస్య చ।
 వివిధస్య చ మాల్యస్య పుష్పస్య వివిధస్య చ॥ 5.11.32 ॥

బహుధా మారుతస్తస్య గంధం వివిధముద్వహన్।
 స్నానానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః॥ 5.11.33 ॥

ప్రవవౌ సురభిర్గంధో విమానే పుష్పకే తదా।
 శ్యామావదాతాస్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్ కృష్ణా వరాంగనాః॥ 5.11.34 ॥

కాశ్చిత్ కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే।
 తాసాం నిద్రావశత్వాచ్చ మదనేన విమూర్ఛితం॥ 5.11.35 ॥

పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్ యథైవ హి।
 ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాంతః పురం కపిః।
 దదర్శ స మహాతేజా న దదర్శ చ జానకీం॥ 5.11.36 ॥

నిరీక్షమాణశ్చ తతస్తాః స్త్రియః స మహాకపిః।
 జగామ మహతీం శంకాం ధర్మసాధ్వసశంకితః॥ 5.11.37 ॥

పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణం।
 ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి॥ 5.11.38 ॥

న హి మే పరదారాణాం దృష్టిర్విషయవర్తినీ |
అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారాపరిగ్రహః || 5.11.39 ||

తస్య ప్రాదురభూచ్చింతా పునరన్యా మనస్వినః |
నిశ్చిత్తైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ || 5.11.40 ||

కామం దృష్టౌ మయా సర్వా విశ్వస్తా రావణస్త్రియః |
న తు మే మనసా కించిద్ వైకృత్యముపపద్యతే || 5.11.41 ||

మనో హి హేతుః సర్వేషామింద్రియాణాం ప్రవర్తనే |
శుభాశుభాన్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితం || 5.11.42 ||

నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుం |
స్త్రియో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సదా సంపరిమార్గణే || 5.11.43 ||

యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యాం తత్ పరిమార్గతే |
న శక్యం ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుం || 5.11.44 ||

తదిదం మార్గితం తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా |
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ || 5.11.45 ||

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్ |
అవేక్షమాణో హనుమాన్ వైవాపశ్యత జానకీం || 5.11.46 ||

తామపశ్యన్ కపిస్తత్ర పశ్యన్శ్చాచ్చన్యా వరస్త్రియః |
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రస్థాతుముపచక్రమే || 5.11.47 ||

స భూయః సర్వతః శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్నమాశ్రితః |
ఆపానభూమిముత్స్సృజ్య తాం విచేతుం ప్రచక్రమే || 5.11.48 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకాదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ద్వాదశః సర్గః

సీతామరణాశంకయా హనుమతః శైథిల్యం పునరుత్సాహమవలంబ్య
స్థానాంతరేషు తేన తస్యా అన్వేషణం కుత్రాపి తామనవాప్య తస్య పునశ్చింతా
చ

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితో
లతాగృహాంశ్చిత్రగృహాన్ నిశాగృహాన్ ।
జగామ సీతాం ప్రతిదర్శనోత్సుకో
న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనాం ॥ 5.12.1 ॥

స చింతయామాస తతో మహాకపిః
ప్రియామపశ్యన్ రఘునందనస్య తాం ।
ధ్రువం హి సీతా ధ్రియతే యథా న మే
విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ ॥ 5.12.2 ॥

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ
స్వశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ ।
అనేన నూనం ప్రతి దుష్టకర్మణా
హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా ॥ 5.12.3 ॥

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసో
మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః ।
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితో
భయాద్ వినష్టా జనకేశ్వరాత్మజా ॥ 5.12.4 ॥

సీతామదృష్ట్యా హ్యానవాప్య పౌరుషం
 విహృత్య కాలం సహ వానరైశ్చరం।
 న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః
 సుతీక్ష్ణదండో బలవాంశ్చ వానరః॥ 5.12.5 ॥

దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్టౌ రావణయోషితః।
 న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః॥ 5.12.6 ॥

కిం ను మాం వానరాః సర్వే గతం వక్ష్యంతి సంగతాః।
 గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్ వదస్వ నః॥ 5.12.7 ॥

అదృష్ట్యా కిం ప్రవక్ష్యామి తామహం జనకాత్మజాం।
 ధ్రువం ప్రాయముపాసిష్యే కాలస్య వ్యతివర్తనే॥ 5.12.8 ॥

కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జాంబవానంగదశ్చ సః।
 గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః॥ 5.12.9 ॥

అనిర్వేదః శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరం సుఖం।
 భూయస్తత్ర విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః॥ 5.12.10 ॥

అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః।
 కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యచ్ఛ కరోతి సః॥ 5.12.11 ॥

తస్మాదనిర్వేదకరం యత్నం చేష్టేఽహముత్తమం।
 అదృష్టాంశ్చ విచేష్యామి దేశాన్ రావణపాలితాన్॥ 5.12.12 ॥

ఆపానశాలా విచితాస్తథా పుష్పగృహాణి చ।
 చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ॥ 5.12.13 ॥

నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః।
 ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే॥ 5.12.14 ॥

భూమీగృహంశ్చైత్యగృహం గృహతిగృహకానపి ।
ఉత్పతన్ నిష్పతంశ్చాపి తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ పునః క్వచిత్ ॥ 5.12.15 ॥

అపవృణ్వంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘట్టయన్ ।
ప్రవిశన్ నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నివ ॥ 5.12.16 ॥

సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః ।
చతురంగులమాశ్రోఽపి నావకాశః స విద్యతే ।
రావణాంతఃపురే తస్మిన్ యం కపిర్న జగామ సః ॥ 5.12.17 ॥

ప్రాకారాంతరవీధ్యశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః ।
శ్వభ్రాశ్చ పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనావలోకితం ॥ 5.12.18 ॥

రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా ।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ 5.12.19 ॥

రూపేణాప్రతిమా లోకే పరా విద్యాధరస్త్రియః ।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ ॥ 5.12.20 ॥

నాగకన్యా వరారోహః పూర్ణచంద్రనిభాననాః ।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ 5.12.21 ॥

ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ నాగకన్యా బలాద్ధృతాః ।
దృష్టా హనుమతా తత్ర న సా జనకనందినీ ॥ 5.12.22 ॥

సోఽపశ్యంస్తాం మహాబాహుః
పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః ।
విషసాద మహాబాహుర్హనూమాన్
మారుతా త్మజః ॥ 5.12.23 ॥

ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ |
వ్యర్థం వీజ్యానిలసుతశ్చింతాం పునరుపాగతః || 5.12.24 ||

అవతీర్య విమానాచ్ఛ హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః || 5.12.25 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

త్రయోదశః సర్గః

సీతావినాశాశంకయా హనుమతశ్చింతా సీతానుపలబ్ధిసూచనాదనర్థం సంభావ్య
హనుమతోఽపరావర్తనాయ నిశ్చయః పునరన్వేషణవిచారశ్చ
అశోకవాటికాయామనుసంధానవిషయే వివిధం పర్యాలోచనం చ

విమానాత్ తు స సంక్రమ్య ప్రాకారం హరియాభపః।
హనూమాన్ వేగవానాసీద్ యథా విద్యుద్ ఘనాంతరే ॥ 5.13.1 ॥

సంపరిక్రమ్య హనుమాన్ రావణస్య నివేశనాన్।
అదృష్ట్వా జానకిం సీతామబ్రవీద్ వచనం కపిః ॥ 5.13.2 ॥

భూయిష్ఠం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియం।
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనాం ॥ 5.13.3 ॥

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా।
నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః ॥ 5.13.4 ॥

లోలితా వసుధా సర్వా న చ పశ్యామి జానకిం।
ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే।
ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ సా దృశ్యతే న కిం ॥ 5.13.5 ॥

కిం ను సీతాథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా।
ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణేన హృతా బలాత్ ॥ 5.13.6 ॥

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః।
బిభ్యతో రామబాణానామంతరా పతితా భవేత్ ॥ 5.13.7 ॥

అథవా హ్రాయమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే |
మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరం || 5.13.8 ||

రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ |
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా || 5.13.9 ||

ఉపర్యుపరి సా నూనం సాగరం క్రమతస్తదా |
విచేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా || 5.13.10 ||

ఆహో క్షుద్రేణ చానేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః |
అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ || 5.13.11 ||

అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా |
అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి || 5.13.12 ||

సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణం |
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా || 5.13.13 ||

హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హయోధ్యే చేతి మైథిలీ |
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి || 5.13.14 ||

అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే |
భృశం లాలప్యతే బాలా పంజరస్థేవ సారికా || 5.13.15 ||

జనకస్య కులే జాతా రామపత్నీ సుమధ్యమా |
కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ || 5.13.16 ||

వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా |
రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమం || 5.13.17 ||

నివేద్యమానే దోషః స్యాద్ దోషః స్యాదనివేదనే |
కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే || 5.13.18 ||

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిం |
భవేదితి మతిం భూయో హనుమాన్ ప్రవిచారయన్ || 5.13.19 ||

యది సీతామదృష్ట్యాహం వానరేంద్రపురీమితః |
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి || 5.13.20 ||

మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి |
ప్రవేశశ్చైవ లంకాయాం రాక్షసానాం చ దర్శనం || 5.13.21 ||

కిం వా వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వాపి సంగతాః |
కిష్కింధామనుసంప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ || 5.13.22 ||

గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరుషం వచః |
న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.23 ||

పరుషం దారుణం తీక్ష్ణం క్రూరమింద్రియతాపనం |
సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి || 5.13.24 ||

తం తు కృచ్ఛగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసం |
భృశానురక్తమేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః || 5.13.25 ||

వినష్టౌ భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి |
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నూ న భవిష్యతి || 5.13.26 ||

పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః |
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయా చ న సంశయః || 5.13.27 ||

కృతజ్ఞః సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధివః |
రామం తథా గతం దృష్ట్వా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.28 ||

దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ |
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.29 ||

వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్కితా |

పంచత్వమాగతా రాజ్ఞీ తారాపి న భవిష్యతి || 5.13.30 ||

మాతాపిత్రోర్విదానాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ |

కుమారోఽప్యంగదస్తస్మాద్ విజహిష్యతి జీవితం || 5.13.31 ||

భర్తృజేన తు దుఃఖేన అభిభూతా వనౌకసః |

శిరాన్యభిహనిష్యంతి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ || 5.13.32 ||

సాంత్యేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా |

లాలితాః కపినాథేన ప్రాణాన్త్యక్ష్యంతి వానరాః || 5.13.33 ||

న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః |

క్రీడామనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః || 5.13.34 ||

సపుత్రదారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః |

శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేషు విషమేషు చ || 5.13.35 ||

విషముద్బంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా |

ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః || 5.13.36 ||

ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి |

ఇక్షాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసాం || 5.13.37 ||

సోఽహం వైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః |

నహి శక్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా || 5.13.38 ||

మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ |

ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ తరస్వినః || 5.13.39 ||

హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః |

వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజాం || 5.13.40 ||

సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే |

చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతం || 5.13.41 ||

ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్ లింగినం సాధయిష్యతః |

శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ || 5.13.42 ||

ఇదమప్యృషిభిర్ద్వష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః |

సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్ పశ్యామి జానకీం || 5.13.43 ||

సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ |

ప్రభగ్నా చిరరాత్రాయ మమ సీతామపశ్యతః || 5.13.44 ||

తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః |

నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వా సితేక్షణాం || 5.13.45 ||

యది తు ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తాం |

అంగదః సహితః సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి || 5.13.46 ||

వినాశే బహవో దోషా జీవన్ ప్రాప్నోతి భద్రకం |

తస్మాత్ ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధ్రువో జీవతి సంగమః || 5.13.47 ||

ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ బహు |

నాధ్యగచ్ఛత్ తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః || 5.13.48 ||

తతో విక్రమమాసాద్య ధైర్యవాన్ కపికుంజరః |

రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలం |

కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి || 5.13.49 ||

అథవైనం సముత్క్షిప్య ఉపర్యుపరి సాగరం |

రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ || 5.13.50 ||

ఇతి చింతాసమాపన్నః సీతామనధిగమ్య తాం।
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః॥ 5.13.51 ॥

యావత్ సీతాం న పశ్యామి రామపత్నిం యశస్వినీం।
తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః॥ 5.13.52 ॥

సంపాతివచనాచ్ఛాపి రామం యద్యానయామ్యహం।
అపశ్య౯ రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్ సర్వవానరా౯॥ 5.13.53 ॥

ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః।
న మత్కృతే వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః॥ 5.13.54 ॥

అశోకవనికా చాపి మహతీయం మహాద్రుమా।
ఇమామధిగమిష్యామి నహీయం విచితా మయా॥ 5.13.55 ॥

వసూ౯ రుద్రాన్స్తథా౯౯దిత్యానశ్వినౌ మరుతో౯పి చ।
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః॥ 5.13.56 ॥

జిత్వా తు రాక్షసా౯ దేవీమిక్ష్వాకుకులనందినీం।
సంప్రదాస్యామి రామాయ సిద్ధిమివ తపస్వినే॥ 5.13.57 ॥

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావిగ్రధితేంద్రియః।
ఉదతిష్ఠ౯ మహాబాహుర్హనూమా౯ మారుతాత్మజః॥ 5.13.58 ॥

నమో౯స్తు రామాయ సలక్షణాయ
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై।
నమో౯స్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో
నమో౯స్తు చంద్రాగ్నిమరుద్గణేభ్యః॥ 5.13.59 ॥

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః।
దిశః సర్వాః సమాలోక్య సో౯శోకవనికాం ప్రతి॥ 5.13.60 ॥

స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభాం ।
ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతా త్మజః ॥ 5.13.61 ॥

ద్రువం తు రక్షోబహులా భవిష్యతి వనాకులా ।
అశోకవనికా పుణ్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా ॥ 5.13.62 ॥

రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాఞ్ ।
భగవానపి విశ్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాయతి ॥ 5.13.63 ॥

సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ ।
సిద్ధిం దిశంతు మే సర్వే దేవాః సర్విగణాన్త్విహ ॥ 5.13.64 ॥

బ్రహ్మ స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ తపస్వినః ।
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్ ॥ 5.13.65 ॥

వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ ।
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతః సర్వ ఏవ చ ॥ 5.13.66 ॥

సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని
భూతానాం చైవ యః ప్రభుః ।
దాస్యంతి మమ యే చాన్యే -
ఽప్యదృష్టాః పథి గోచరాః ॥ 5.13.67 ॥

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం
శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం ।
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదాన్వహం
ప్రసన్నతారాధిపతుల్యవర్చసం ॥ 5.13.68 ॥

క్షుద్రేణ హినేన నృశంసమూర్తినా
సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా ।

బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ

కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ || 5.13.69 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోదశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుర్దశః సర్గః

అశోకవనికాయాం ప్రవిశ్య తస్యాః శోభాయా దర్శనమేకస్మిన్నశోకే
ప్రచ్ఛన్నీభూతేన హనుమతా తత ఏవ తస్యా అనుసంధానం

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్య తాం।
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః॥ 5.14.1 ॥

స తు సంహృష్టసర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః।
పుష్పితాగ్రాన్ వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్॥ 5.14.2 ॥

సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్।
ఉద్దాలకాన్ నాగవృక్షాంశ్చాతాన్ కపిముఖానపి॥ 5.14.3 ॥

తథాఽఽమ్రవణసంపన్నాన్ లతాశతసమన్వితాన్।
జ్యముక్త ఇవ నారాచః పుప్లువే వృక్షవాటికాం॥ 5.14.4 ॥

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితాం।
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైః సర్వతో వృతాం॥ 5.14.5 ॥

విహగైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననాం।
ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్ బలీ॥ 5.14.6 ॥

వృతాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగఢలోపగైః।
కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితాం॥ 5.14.7 ॥

ప్రహృష్టమనుజాం కాలే మృగపక్షిమదాకులాం |
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతాం || 5.14.8 ||

మార్గమాణో వరారోహం రాజపుత్రీమనిందితాం |
సుఖప్రసుప్తాః విహగాః బోధయామాస వానరః || 5.14.9 ||

ఉత్పతద్భిర్ద్విజగణైః పక్షైర్వాతైః సమాహతాః |
అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పవృష్టయః || 5.14.10 ||

పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనూమాః మారుతాత్మజః |
అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః || 5.14.11 ||

దిశః సర్వాభిధావంతం వృక్షఖండగతం కపిం |
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే || 5.14.12 ||

వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణాః పృథగ్విధైః |
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా || 5.14.13 ||

తరస్వినా తే తరవస్తరసా బహు కంపితాః |
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్యజః కపినా తదా || 5.14.14 ||

నిర్ధూతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలాద్రుమాః |
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః || 5.14.15 ||

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః |
పుష్పపత్రఫలాన్యాశు ముముచుః ఫలశాలినః || 5.14.16 ||

విహంగసంఘైర్హీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః |
బభూవురగమాః సర్వే మారుతేన వినిర్భుతాః || 5.14.17 ||

విధూతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణకా |
నిపీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా || 5.14.18 ||

తథా లాంగూలహస్తైస్తు చరణాభ్యాం చ మర్ద్దితా |
తథైవాశోకవనికా ప్రభగ్న వనపాదపా || 5.14.19 ||

మహాలతానాం దామాని వ్యధమత్ తరసా కపిః |
యథా ప్రావృషి వేగేన మేఘజాలాని మారుతః || 5.14.20 ||

స తత్ర మణిభూమిశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః |
తథా కాంచనభూమిశ్చ విచరన్ దదృశే కపిః || 5.14.21 ||

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా |
మహార్హైర్మణిసోపానైరుపపన్నాస్త తస్తతః || 5.14.22 ||

ముక్తావ్రవాలసికతాః స్ఫటికాంతరకుట్టిమాః |
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైస్తీరజైరుపశోభితాః || 5.14.23 ||

బుద్ధపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపశోభితాః |
నత్యూహారుతసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః || 5.14.24 ||

దీర్ఘాభిర్ద్దుమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః |
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః || 5.14.25 ||

లతాశతైరవతతాః సంతానకుసుమావృతాః |
నానాగుల్మవృతవనాః కరవీరకృతాంతరాః || 5.14.26 ||

తతోఽంబుధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిం |
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితం || 5.14.27 ||

శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షసమావృతం |
దదర్శ కపిశార్దూలో రమ్యం జగతి పర్వతం || 5.14.28 ||

దదర్శ చ నగాత్ తస్మాన్నదీం నిపతితాం కపిః |
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియాం || 5.14.29 ||

జలే నిపతితాగ్రైశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ |
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః || 5.14.30 ||

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః |
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్ || 5.14.31 ||

తస్యాదూరాత్ స పద్మినో నానాద్విజగణాయుతాః |
దదర్శ కపిశార్దూలో హనూమాన్ మారుతాత్మజః || 5.14.32 ||

కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా |
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్ || 5.14.33 ||

వివిధైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ |
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణామ్ || 5.14.34 ||

కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతామ్ |
యే కేచిత్ పాదపాస్తత్ర పుష్పోపగఫలోపగాః || 5.14.35 ||

సచ్ఛత్రాః సవితర్దీకాః సర్వే సౌ వర్ణవేదికాః |
లతాప్రతానైర్బహుభిః పరైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ || 5.14.36 ||

కాంచనీం శింశపామేకాం దదర్శ స మహాకపిః |
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిః సమంతతః || 5.14.37 ||

సోఽపశ్యద్ భూమిభాగాంశ్చ నగప్రస్రవణాని చ |
సువర్ణవృక్షానపరాన్ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ || 5.14.38 ||

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోరివ మహాకపిః |
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మితి సర్వతః || 5.14.39 ||

తాన్ కాంచనాన్ వృక్షగణాన్ మారుతేన ప్రకంపితాన్ |
కింకిణీశతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్ || 5.14.40 ||

సుపుష్పితాగ్రాఽ రుచిరాంస్తరుణాంకురపల్లవాఽ ।
తామారుహ్యా మహావేగః శింశపాం పర్ణసంవృతాం ॥ 5.14.41 ॥

ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసాం ।
ఇతశ్చైతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతీం యదృచ్ఛయా ॥ 5.14.42 ॥

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః ।
చందనైశ్చమృకైశ్చాపి బకులైశ్చ విభూషితా ॥ 5.14.43 ॥

ఇయం చ నలినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా ।
ఇమాం సా రాజమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ ॥ 5.14.44 ॥

సా రామా రాజమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ ।
వనసంచారకుశలా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ॥ 5.14.45 ॥

అథవా మృగశావాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా ।
వనమేష్యతి సాద్యేహ రామచింతాసుకర్పితా ॥ 5.14.46 ॥

రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా ।
వనవాసరతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ ॥ 5.14.47 ॥

వనేచరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా ।
రామస్య దయితా చార్యా జనకస్య సుతా సతీ ॥ 5.14.48 ॥

సంధ్యాకాలమనాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ।
నదీం చేమాం శుభజలాం సంధ్యార్థే వరవర్జినీ ॥ 5.14.49 ॥

తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా ।
శుభాయాః పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా ॥ 5.14.50 ॥

యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా ।
ఆగమిష్యతి సావశ్యమిమాం శీతజలాం నదీం ॥ 5.14.51 ॥

ఏవం తు మత్వా హనుమాన్ మహాత్మా
ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీం |
అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం
సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః || 5.14.52 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్దశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచదశః సర్గః

వనసుషమామవలోకయతా హనుమతా చైత్యప్రాసాదసన్నిధౌ దయనీయాం
సీతామాలోక్యేయమేవ సేతి తర్కణం తస్య ప్రసన్నతా చ

స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీం |
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత || 5.15.1 ||

సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితాం |
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతః సమలంకృతాం || 5.15.2 ||

తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతాం |
హర్మ్యప్రాసాదసంబాధాం కోకిలాకులనిః స్వనాం || 5.15.3 ||

కాంచనోత్పలపద్మాభిర్వాపీభిరుపశోభితాం |
బహ్వీసనకుఢోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతాం || 5.15.4 ||

సర్వర్తుకుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః |
పుష్పితానామశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభాం || 5.15.5 ||

ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిః సముదైక్షత |
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాసకృత్ || 5.15.6 ||

వినిష్పతద్భిః శతశశ్చిత్రైః పుష్పావతంసకైః |
సమూలపుష్పరచితైరశోకైః శోకనాశనైః || 5.15.7 ||

పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్పృశద్భిరివ మేదినీం |
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః || 5.15.8 ||

స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః |
పున్నాగాః సప్తపర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకాస్తథా || 5.15.9 ||

వివృద్ధమూలా బహవః శోభంతే స్మ సుపుష్పితాః |
శాతకుంభనిభాః కేచిత్ కేచిదగ్నిశిఖప్రభాః || 5.15.10 ||

నీలాంజననిభాః కేచిత్ తత్రాశోకాః సహస్రశః |
నందనం విబుధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా || 5.15.11 ||

అతివృత్తమివాచింత్యం దివ్యం రమ్యశ్రియాయుతం |
ద్వితీయమివ చాకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతం || 5.15.12 ||

పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా |
సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితం పాదపైర్మధుగంధిభిః || 5.15.13 ||

నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణద్వితైః |
అనేకగంధప్రవహం పుణ్యగంధం మనోహరం || 5.15.14 ||

శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనం |
అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః || 5.15.15 ||

స దదర్శావిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదమూర్జితం |
మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాండురం || 5.15.16 ||

ప్రవాలకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికం |
ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రియా || 5.15.17 ||

నిర్మలం ప్రాంశుభావత్వాదుల్లిఖంతమివాంబరం |
తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిః సమావృతాం || 5.15.18 ||

ఉపవాసకృశాం దీనాం నిఃశ్వసంతీం పునః పునః |
దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చంద్రరేఖామివామలాం || 5.15.19 ||

మందప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభాం |
పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః || 5.15.20 ||

పీతేనైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్తమవాససా |
సపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీం || 5.15.21 ||

పీడితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిక్షీణాం తపస్వినీం |
గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీం || 5.15.22 ||

అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ |
శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణాం || 5.15.23 ||

ప్రియం జనమపశ్యంతీం పశ్యంతీం రాక్షసీగణం |
స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణేనావృతామివ || 5.15.24 ||

నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనం గతయైకయా |
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ || 5.15.25 ||

సుఖార్హాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదాం |
తాం విలోక్య విశాలాక్షీమధికం మలినాం కృశాం || 5.15.26 ||

తర్క్యయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః |
హ్రీయమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా || 5.15.27 ||

యథారూపా హి దృష్టా సా తథారూపేయమంగనా |
పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరాం || 5.15.28 ||

కుర్వతీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః |
తాం నీలకంఠీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితాం || 5.15.29 ||

సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా |
ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ || 5.15.30 ||

భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీం |
నిఃశ్వాసబహులాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ || 5.15.31 ||

శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీం |
సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః || 5.15.32 ||

తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామృద్ధిం నిపతితామివ |
విహతామివ చ శ్రద్ధామాశాం ప్రతిహతామివ || 5.15.33 ||

సోపసర్గ్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ |
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ || 5.15.34 ||

రామోపరోధవ్యథితాం రక్షోగణనిపీడితాం |
అబలాం మృగశావాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః || 5.15.35 ||

బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్రాక్షిపక్ష్మణా |
వదనేనాప్రసన్నేన నిఃశ్వాసంతీం పునః పునః || 5.15.36 ||

మలపంకథరాం దీనాం మండనార్హామమండితాం |
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతాం || 5.15.37 ||

తస్య సందిదిహే బుద్ధిస్తథా సీతాం నిరీక్ష్య చ |
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ || 5.15.38 ||

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనుమాననలంకృతాం |
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాంతరం గతాం || 5.15.39 ||

తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితాం |
తర్క్యయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదయ || 5.15.40 ||

వైదేహ్యో యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్ |
తాన్యాభరణజాలాని గాత్రశోభీన్యలక్షయత్ || 5.15.41 ||

సుకృతౌ కర్ణవేష్టౌ చ శ్వదంష్టౌ చ సుసంస్థితౌ |
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ || 5.15.42 ||

శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్ తథా సంస్థానవంతి చ |
తాన్యేవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్ || 5.15.43 ||

తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే |
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః || 5.15.44 ||

పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభం |
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః || 5.15.45 ||

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీతలే |
అనయైవాపవిద్ధాని స్వనవంతి మహంతి చ || 5.15.46 ||

ఇదం చిరగృహీతత్వాద్ వసనం క్లిష్టవత్తరం |
తథాప్యనూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ || 5.15.47 ||

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా |
ప్రణష్టాపి సతీ యస్య మనసో న ప్రణశ్యతి || 5.15.48 ||

ఇయం సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భరిహ తప్యతే |
కారుణ్యేనాన్మృశంస్యేన శోకేన మదనేన చ || 5.15.49 ||

స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్మృశంస్యతః |
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ || 5.15.50 ||

అస్యా దేవ్యా యథారూపమంగప్రత్యంగసౌష్ఠ్యం |
రామస్య చ యథారూపం తస్యేయమసితేక్షణా || 5.15.51 ||

అస్యో దేవ్యా మనస్తస్మిన్తస్య చాస్యోం ప్రతిష్ఠితం ।
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి ॥ 5.15.52 ॥

దుష్కరం కృతవాన్ రామో హీనో యదనయా ప్రభుః ।
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి ॥ 5.15.53 ॥

ఏవం సీతాం తథా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః ।
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుం ॥ 5.15.54 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచదశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షోడశః సర్గః

సీతాయాః శీలం సౌందర్యం చ మనసా ప్రశస్య తాం దుఃఖమగ్నాం నిరీక్ష్య
తదర్థం హనుమతోఽపి శోకః

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః।
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోఽభవత్ ॥ 5.16.1 ॥

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః।
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనూమాన్ విలలాప హ ॥ 5.16.2 ॥

మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా।
యది సీతా హి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః ॥ 5.16.3 ॥

రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః।
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే ॥ 5.16.4 ॥

తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణాం।
రాఘవోఽర్హతి పైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా ॥ 5.16.5 ॥

తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియం।
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ 5.16.6 ॥

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః।
రావణప్రతిమో వీర్యే కబంధశ్చ నిపాతితః ॥ 5.16.7 ॥

విరాధశ్చ హతః సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః |
వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణైవ శంబరః || 5.16.8 ||

చతుర్దశ సహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణాం |
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః || 5.16.9 ||

ఖరశ్చ నిహతః సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః |
దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా || 5.16.10 ||

ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం |
అస్య నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాఽ లోకవిశ్రుతః || 5.16.11 ||

సాగరశ్చ మయాఽఽక్రాంతః శ్రీమాఽ నదనదీపతిః |
అస్య హేతోర్విశాలాఞ్శ్యాః పురీ చేయం నిరీక్షితా || 5.16.12 ||

యది రామః సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్ |
అస్యః కృతే జగచ్ఛాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః || 5.16.13 ||

రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా |
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాప్పుయాత్ కలాం || 5.16.14 ||

ఇయం సా ధర్మశీలస్య జనకస్య మహాత్మనః |
సుతా మైథిలరాజస్య సీతా భర్తృదృఢవ్రతా || 5.16.15 ||

ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే |
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః || 5.16.16 ||

విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగేష్వనివర్తినః |
స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ || 5.16.17 ||

ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః |
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీవశమాగతా || 5.16.18 ||

సర్వాః భోగాః పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్ కృతా |
అచింతయిత్వా కష్టాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనం || 5.16.19 ||

సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణాపరా |
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా || 5.16.20 ||

సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ |
సహతే యాతనామేతామనర్థానామభాగినీ || 5.16.21 ||

ఇమాం తు శీలసంపన్నాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాఘవః |
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః || 5.16.22 ||

అస్యా నూనం పునర్లాభాద్ రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి |
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీం || 5.16.23 ||

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ |
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ || 5.16.24 ||

నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమాః పుష్పఫలద్రుమాః |
ఏకస్థహృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి || 5.16.25 ||

భర్తా నామ పరం నార్యాః శోభనం భూషణాదపి |
ఏషా హి రహితా తేన శోభనార్హా న శోభతే || 5.16.26 ||

దుష్కరం కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః |
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖేనావసీదతి || 5.16.27 ||

ఇమామసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం |
సుఖార్హాం దుఃఖితాం జ్ఞాత్వా మమాపి వ్యథితం మనః || 5.16.28 ||

క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభేక్షణా
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యాం |

సా రాక్షసీభిర్వికృతేక్షణాభిః
సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే || 5.16.29 ||

హిమహతనలినీవ నష్టశోభా
వ్యసనపరంపరయా నిపిడ్యమానా |
సహచరరహితేవ చక్రవాకీ
జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా || 5.16.30 ||

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః
శోకం దృఢం పై జనయంత్యశోకాః |
హిమవ్యపాయేన చ శీతరశ్మి -
రభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః || 5.16.31 ||

ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య
సీతేయమిత్యేవ తు జాతబుద్ధిః |
సంశ్రిత్య తస్మిన్ నిషసాద వృక్షే
బలీ హరీణామృషభస్తరసీప్స || 5.16.32 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షోడశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

సప్తదశః సర్గః

భీషణరాక్షసీభిర్వృతాయాః సీతాయా దర్శనేన హనుమతో హర్షః

తతః కుముదఖండాభో నిర్మలం నిర్మలోదయః |
ప్రజగామ నభశ్చంద్రో హంసో నీలమివోదకం || 5.17.1 ||

సాచివ్యమివ కుర్వన్ స ప్రభయా నిర్మలప్రభః |
చంద్రమా రశ్మిభిః శీతైః సిషేవే పవనాత్మజం || 5.17.2 ||

స దదర్శ తతః సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం |
శోకభారైరివ న్యస్తాం భారైర్నావమివాంభసి || 5.17.3 ||

దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీర్హృదర్శనాః || 5.17.4 ||

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా |
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛాప్తసనాసికాం || 5.17.5 ||

అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం |
ధ్వస్తకేశీం తథాకేశీం కేశకంబలధారిణీం || 5.17.6 ||

లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరాం |
లంబోష్ఠీం చిబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకాం || 5.17.7 ||

హ్రస్వాం దీర్ఘాం చ కుఙ్ఖాం చ వికటాం వామనాం తథా |
కరాలాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననాం || 5.17.8 ||

వికృతాః పింగలాః కాళీః క్రోధనాః కలహప్రియాః |
కాలాయసమహాశూలకూటముద్గరధారిణీః || 5.17.9 ||

వరాహమృగశార్దూలమహిషాజశివాముఖాః |
గజోష్ఠిహయపాదాశ్చ నిఖాతశిరసోపరాః || 5.17.10 ||

ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్వకర్ణికాః |
గోకర్ణిర్హస్తకర్ణిశ్చ హరికర్ణిస్తథాపరాః || 5.17.11 ||

అతినాసాశ్చ కాశ్చిచ్ఛ తిర్యజ్జ్వాసా అనాసికాః |
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః || 5.17.12 ||

హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూలికాః |
అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః || 5.17.13 ||

అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వననాస్తథా |
అజాముఖీర్హస్తముఖీర్గోముఖీః సూకరీముఖీః || 5.17.14 ||

హయోష్ఠిఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్హౌరదర్శనాః |
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః || 5.17.15 ||

కరాలా ధూమ్రకేశినోఽ రాక్షసీర్వికృతాననాః |
పిబంతి సతతం పానం సురామాంససదాప్రియాః || 5.17.16 ||

మాంసశోణితదిగ్ధాంగీర్మాంసశోణితభోజనాః |
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః || 5.17.17 ||

స్కంధవంతముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిం |
తస్యాధస్తాచ్ఛ తాం దేవీం రాజపుత్రీమనిందితాం || 5.17.18 ||

లక్షయామాస లక్ష్మీవాః హనూమాంజనకాత్మజాం |
నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజాం || 5.17.19 ||

క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ |
చారిత్రవ్యపదేశాధ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతాం || 5.17.20 ||

భూషణైరుత్తమైర్హినాం భర్తృవాత్సల్యభూషితాం |
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినాకృతాం || 5.17.21 ||

వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ |
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభ్రైరివావృతాం || 5.17.22 ||

క్లిష్టరూపామసంస్పర్శాదయుక్తామివ వల్లకీం |
స తాం భర్తృహితే యుక్తామయుక్తాం రక్షసాం వశే || 5.17.23 ||

అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతాం |
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీం || 5.17.24 ||

దదర్శ హనుమాన్స్తత్ర లతామకుసుమామివ |
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా |
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి చ న భాతి చ || 5.17.25 ||

మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీం |
సంవృతాం మృగశావాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ కపిః || 5.17.26 ||

తాం దేవీం దీనవదనామదీనాం భర్తృతేజసా |
రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనాం || 5.17.27 ||

తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశావనిభేక్షణాం |
మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః || 5.17.28 ||

దహంతీమివ నిఃశ్వానైర్వృక్షాన్ పల్లవధారిణః |
సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితాం || 5.17.29 ||

తాం క్షమం సువిభక్తాంగీం వినాభరణశోభినీం।
ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీం॥ 5.17.30 ॥

హరజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణాం।
ముష్టేషాం హనుమాంస్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవం॥ 5.17.31 ॥

నమస్కృత్వాథ రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్।
సీతాదర్శనసంహృష్టో హనుమాన్ సంవృతోఽభవత్॥ 5.17.32 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తదశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

అష్టాదశః సర్గః

స్వకీయస్త్రీభిః పరివృతస్య రావణస్యాశోకవనికాయామాగమనం హనుమతా
తస్య దర్శనం చ

తథా విప్రేక్ష్యమాణస్య వనం పుష్పితపాదపం।
విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాభవత్ ॥ 5.18.1 ॥

షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినాం।
శుశ్రావ బ్రహ్మఘ్నూషాః స విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసాం ॥ 5.18.2 ॥

అథ మంగలవాదిత్రైః శబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః।
ప్రాబోధ్యత మహాబాహుర్ద్దశగ్రీవో మహాబలః ॥ 5.18.3 ॥

విబుధ్య తు మహాభాగో రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాః।
స్రస్తమాల్యాంబరధరో వైదేహీమన్వచింతయత్ ॥ 5.18.4 ॥

భృశం నియుక్తస్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః।
న తు తం రాక్షసః కామం శశాకాత్మని గూహితుం ॥ 5.18.5 ॥

స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభ్రచ్చియమనుత్తమాం।
తాం నగైర్వివిధైర్జుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః ॥ 5.18.6 ॥

వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితాం।
సదా మత్తైశ్చ విహగైర్విచిత్రాం పరమాద్భుతైః ॥ 5.18.7 ॥

ఈహోమృదైశ్చ వివిధైర్వృతాం దృష్టిమనోహరైః |
వీధీః సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాం || 5.18.8 ||

నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్వృతాం |
అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్ సంతతద్రుమాం || 5.18.9 ||

అంగనాః శతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజన్ |
మహేంద్రమివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః || 5.18.10 ||

దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిజ్జగృహుస్తత్ర యోషితః |
వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః || 5.18.11 ||

కాంచనైశ్చైవ భృంగారైర్జహ్రుః సలిలమగ్రతః |
మండలాగ్రా బృసీశ్చైవ గృహ్యోన్యః పృష్ఠతో యయుః || 5.18.12 ||

కాచిద్ రత్నమయాం పాత్రీం పూర్ణాం పానస్య భ్రాజతీం |
దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా || 5.18.13 ||

రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం |
సౌవర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ || 5.18.14 ||

నిద్రామదపరీతాక్షో రావణస్యోత్తమస్త్రియః |
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ || 5.18.15 ||

వ్యావిధ్ధహారకేయూరాః సమామృదితవర్ణకాః |
సమాగలితకేశాంతాః సస్వేదవదనాస్తథా || 5.18.16 ||

ఘూర్ణంతో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః |
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమాః సుమాల్యాకులమూర్ధజాః || 5.18.17 ||

ప్రయాంతం నైర్వృతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః |
బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియభార్యాస్తమన్వయుః || 5.18.18 ||

స చ కామపరాధీన పతిస్తాసాం మహాబలః |
సీతాసక్తమనా మందో మందాంచితగతిర్భభౌ || 5.18.19 ||

తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిఃస్వనం |
శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం కపిర్మారుతనందనః || 5.18.20 ||

తం చాప్రతిమకర్మాణమచింత్యబలపౌరుషం |
ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్ కపిః || 5.18.21 ||

దీపికాభిరనేకాభిః సమంతాదవభాసితం |
గంధతైలావసిక్తాభిర్ధ్యుమాణాభిరగ్రతః || 5.18.22 ||

కామదర్పమదైర్యుక్తం జిహ్మాతామ్రాయతేక్షణం |
సమక్షమివ కందర్పమపవిద్ధశరాసనం || 5.18.23 ||

మథితామృతఫేనాభమరజోవస్తముత్తమం |
సపుష్పమవకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే || 5.18.24 ||

తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పశతావృతః |
సమీపముపసంక్రాంతం విజ్ఞాతుముపచక్రమే || 5.18.25 ||

అవేక్షమాణస్తు తదా దదర్శ కపికుంజరః |
రూపయౌవనసంపన్నా రావణస్య వరస్త్రియః || 5.18.26 ||

తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః |
తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనం || 5.18.27 ||

క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః |
తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః || 5.18.28 ||

వృతః పరమనారీభిస్తారాభిరివ చంద్రమాః |
తం దదర్శ మహాతేజాస్తేజోవంతం మహాకపిః || 5.18.29 ||

రావణోఽయం మహాబాహురితి సంచింత్య వానరః।
 సోఽయమేవ పురా శేతే పురమధ్యే గృహోత్తమే।
 అవప్లుతో మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః॥ 5.18.30 ॥

స తథాప్యగ్రతేజాః స నిర్ధూతస్తస్య తేజసా।
 పత్రే గుహ్యంతరే సక్తో మతిమాన్ సంవృతోఽభవత్॥ 5.18.31 ॥

స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీం।
 దిదృక్షురసితాపాంగీముపావర్తత రావణః॥ 5.18.32 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టాదశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకోనవింశః సర్గః

రావణం దృష్ట్వా దుఃఖభయచింతాసు మగ్నాయాః సీతాయా అవస్థా

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా |
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితం || 5.19.1 ||

తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపం |
ప్రావేపత వరారోహః ప్రవాతే కదలీ యథా || 5.19.2 ||

ఊరుభ్యాముదరం ఛాద్య బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ |
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదతీ వరవర్జినీ || 5.19.3 ||

దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః |
దదర్శ దీనాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే || 5.19.4 ||

అసంవృతాయామాసీనాం ధరణ్యాం సంశితవ్రతాం |
ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః || 5.19.5 ||

మలమండనదిగ్ధాంగీం మండనార్హామమండనాం |
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ || 5.19.6 ||

సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః |
సంకల్పహయసంయుక్తైర్భాంతిమివ మనోరథైః || 5.19.7 ||

శుష్యంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోకపరాయణాం |
దుఃఖస్యాంతమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతాం || 5.19.8 ||

చేష్టమానామథావిష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ |
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా || 5.19.9 ||

వృత్తశీలే కులే జాతామాచారవతి ధార్మికే |
పునఃసంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే || 5.19.10 ||

సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితాం |
ప్రజ్ఞామివ పరిక్షీణామాశాం ప్రతిహతామివ || 5.19.11 ||

ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజ్ఞాం ప్రతిహతామివ |
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహతామివ || 5.19.12 ||

పౌర్ణమాసీమివ నిశాం తమోగ్రస్తేందుమండలాం |
పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూమివ || 5.19.13 ||

ప్రభామివ తమోధ్వస్తాముపక్షీణామివాపగాం |
వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ || 5.19.14 ||

ఉత్కృష్టపర్ణకమలాం విత్రాసితవిహంగమాం |
హస్తహస్తపరామృష్టామాకులామివ పద్మినీం || 5.19.15 ||

పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్రావితామివ |
పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షే నిశామివ || 5.19.16 ||

సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితాం |
తప్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్ధృతాం || 5.19.17 ||

గృహీతామాలితాం స్తంభే యూథపేన వినాకృతాం |
నిఃశ్వసంతీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ || 5.19.18 ||

ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః |
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ || 5.19.19 ||

ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ।

పరిక్షిణాం కృశాం దీనామల్పాహారాం తపోధనాం॥ 5.19.20 ॥

ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ।

భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవం॥ 5.19.21 ॥

సమీక్షమాణాం రుదతీమనిందితాం

సుపక్షతామ్రాయతశుక్లలోచనాం।

అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం

ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః॥ 5.19.22 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనవింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

వింశః సర్గః

రావణకర్తృకం సీతాయాః ప్రలోభనం

స తాం పరివృతాం దీనాం నిరానందాం తపస్వినీం।
సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్నృదర్శయత రావణః॥ 5.20.1 ॥

మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరం।
అదర్శనమివాత్మానం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి॥ 5.20.2 ॥

కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహు మన్యస్వ మాం ప్రియే।
సర్వాంగగుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే॥ 5.20.3 ॥

నేహ కించిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః।
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తః సముత్థితం॥ 5.20.4 ॥

స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వదైవ న సంశయః।
గమనం వా పరస్త్రిణాం హరణం సంప్రమథ్య వా॥ 5.20.5 ॥

ఏవం చైవమకామాం త్వాం న చ స్పృక్ష్యామి మైథిలి।
కామం కామః శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతాం॥ 5.20.6 ॥

దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే।
ప్రణయస్వ చ తత్త్వేన మైవం భూః శోకలాలసా॥ 5.20.7 ॥

ఏకవేణీ అధఃశయ్యా ధ్యానం మలినమంబరం।
అస్థానేఽప్యపవాసశ్చ నైతాన్యోపయికాని తే॥ 5.20.8 ॥

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చందనాన్యగరూణి చ |
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ || 5.20.9 ||

మహోర్హాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ |
గీతం నృత్యం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి || 5.20.10 ||

స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణం |
మాం ప్రాప్య హి కథం వా స్యాస్త్యమనర్హా సువిగ్రహే || 5.20.11 ||

ఇదం తే చారు సంజాతం యౌవనం హ్యతివర్తతే |
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతః స్రోతస్వినామివ || 5.20.12 ||

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వకృత్ |
నహి రూపోపమా హ్యన్యా తవాన్తి శుభదర్శనే || 5.20.13 ||

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీం |
కః పునర్నాతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః || 5.20.14 ||

యద్ యత్ పశ్యామి తే గాత్రం శీతాంశుసదృశాననే |
తస్మిన్స్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే || 5.20.15 ||

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేతం విసర్జయ |
బహ్వీనాముత్తమస్త్రీణాం మమాగ్రమహిషీ భవ || 5.20.16 ||

లోకేభ్యో యాని రత్నాని సంప్రమథ్యాహృతాని మే |
తాని తే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైవ దదామి తే || 5.20.17 ||

విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీం |
జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని || 5.20.18 ||

నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్ |
పశ్య మే సుమహద్వీర్యమప్రతిద్వంద్వమాహవే || 5.20.19 ||

అసకృత్ సంయుగే భగ్నా మయా విమృదితధ్వజాః |
అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః || 5.20.20 ||

ఇచ్చ మాం క్రియతామద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమం |
సుప్రభాణ్యవసజ్జంతాం తవాంగే భూషణాని హి || 5.20.21 ||

సాధు పశ్యామి తే రూపం సుయుక్తం ప్రతికర్మణా |
ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే || 5.20.22 ||

భుంక్ష్వ భోగాన్ యథాకామం పిబ భీరు రమన్వ చ |
యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథీవీం వా ధనాని చ || 5.20.23 ||

లలన్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయన్వ చ |
మత్ప్రసాదాల్లలంత్యాశ్చ లలతాం బాంధవాస్తవ || 5.20.24 ||

ఋద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశస్విని |
కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాసినా || 5.20.25 ||

నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః |
వ్రతీ స్థండిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా || 5.20.26 ||

నహి వైదేహి రామస్తావం ద్రష్టుం వాప్యపలభ్యతే |
పురోబలాక్షైరసిత్తైర్మైర్జ్ఞైర్జ్ఞాన్యత్సాన్నిమివావృతాం || 5.20.27 ||

న చాపి మమ హస్తాత్ త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః |
హరణ్యకశిపుః కీర్తిమంద్రహస్తగతామివ || 5.20.28 ||

చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని |
మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా || 5.20.29 ||

క్లిష్టకౌశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతాం |
త్వాం దృష్ట్వా నేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహం || 5.20.30 ||

అంతఃపురనివాసిన్యః స్త్రియః సర్వగుణాన్వితాః |
యావత్తో మమ సర్వాసామైశ్వర్యం కురు జానకి || 5.20.31 ||

మమ హ్యసితకేశాంతే త్రైలోక్యప్రవరస్త్రియః |
తాస్తాన్వం పరిచరిష్యంతి శ్రియమస్సరసో యథా || 5.20.32 ||

యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ |
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణి మయా భుంక్ష్య యథాసుఖం || 5.20.33 ||

న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః |
న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాపి వా || 5.20.34 ||

పిబ విహర రమస్వ భుంక్ష్య భోగాన్
ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ |
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం
త్వయి చ సమేత్య లలంతు బాంధవాస్తే || 5.20.35 ||

కుసుమిత తరుజాలసంత తాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని |
కనకవిమలహారభూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని || 5.20.36 ||

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే వింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకవింశః సర్గః

సీతాకర్తృకం రావణస్య ప్రబోధనం శ్రీరామేణ సహ తులనాయాం తస్య
తుచ్ఛతాయాః ప్రతిపాదనం

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః।
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ తతః శనైః॥ 5.21.1 ॥

దుఃఖార్తా రుదతి సీతా వేపమానా తపస్వినీ।
చింతయంతీ వరారోహః పతిమేవ పతివ్రతా॥ 5.21.2 ॥

తృణమంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా।
నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే ప్రీయతాం మనః॥ 5.21.3 ॥

న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తస్త్యం సిద్ధిమివ పాపకృత్।
అకార్యం న మయా కార్యమేకపత్న్య విగర్హితం॥ 5.21.4 ॥

కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా।
ఏవముక్త్వా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ॥ 5.21.5 ॥

రావణం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్।
నాహమౌపయికి భార్యా పరభార్యా సతీ తవ॥ 5.21.6 ॥

సాధు ధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర।
యథా తవ తథాన్యేషాం రక్ష్యా దారా నిశాచర॥ 5.21.7 ॥

ఆత్మానముపమాం కృత్వా సేవ్యషు దారేషు రమ్యతాం |
 అతుష్టం సేవ్యషు దారేషు చపలం చపలేంద్రియం |
 నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవం || 5.21.8 ||

ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే |
 యథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచారవర్జితా || 5.21.9 ||

వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః |
 రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే || 5.21.10 ||

అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతం |
 సమృద్ధాని వినశ్యంతి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ || 5.21.11 ||

తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నోఘసంకులా |
 అపరాధాత్ తవైకస్య నచిరాద్ వినశిష్యతి || 5.21.12 ||

స్వకృతైర్హన్యమానస్య రావణాదీర్హదర్శినః |
 అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః || 5.21.13 ||

ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యంతి నికృతా జనాః |
 దిష్ట్యైతద్ వ్యసనం ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః || 5.21.14 ||

శక్యా లోభయితుం నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా |
 అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ యథా ప్రభా || 5.21.15 ||

ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతం |
 కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్ || 5.21.16 ||

అహమౌపయికి భార్యా తస్యైవ చ ధరాపతేః |
 వ్రతస్నాతస్య విద్యేవ విప్రస్య విదితాత్మనః || 5.21.17 ||

సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితాం ।
వనే వాసితయా సార్థం కరేణ్వేవ గజాధిపం ॥ 5.21.18 ॥

మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామః స్థానం పరీప్సతా ।
బంధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాసౌ పురుషర్షభః ॥ 5.21.19 ॥

విదితః సర్వధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః ।
తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితుమిచ్ఛసి ॥ 5.21.20 ॥

ప్రసాదయస్వ త్వం వైనం శరణాగతవత్సలం ।
మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి ॥ 5.21.21 ॥

ఏవం హి తే భవేత్ స్వస్తి సంప్రదాయ రఘూత్తమే ।
అన్యథా త్వం హి కుర్వాణః పరాం ప్రాప్స్యసి చాపదం ॥ 5.21.22 ॥

వర్జయేద్ వజ్రముత్సృష్టం వర్జయేదంతకశ్చిరం ।
త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధో లోకనాథః స రాఘవః ॥ 5.21.23 ॥

రామస్య ధనుషః శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనం ।
శతక్రతువిస్ఫృష్టస్య నిర్ఘోషమశనేరివ ॥ 5.21.24 ॥

ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగా ।
ఇషవో నిపతిష్యంతి రామలక్ష్మణలక్ష్మితాః ॥ 5.21.25 ॥

రక్షాంసి నిహనిష్యంతః పుర్యామస్యాం న సంశయః ।
అసంపాతం కరిష్యంతి పతంతః కంకవాససః ॥ 5.21.26 ॥

రాక్షసేంద్రమహాసర్పాః స రామగరుడో మహాః ।
ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగా ॥ 5.21.27 ॥

అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తః శీఘ్రమరిందమః ।
అసురేభ్యః శ్రియం దీప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రమైః ॥ 5.21.28 ॥

జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే |
అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు పై || 5.21.29 ||

ఆశ్రమం తత్తయోః శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః |
గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోరపనీతా త్వయాధమ || 5.21.30 ||

నహి గంధముపాస్మూయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా |
శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ || 5.21.31 ||

తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరం |
వృత్రసేవేంద్రబాహుభ్యాం బాహోరేకస్య విగ్రహే || 5.21.32 ||

క్షిప్రం తవ స నాథో మే రామః సౌమిత్రిణా సహ |
తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః || 5.21.33 ||

గిరిం కుబేరస్య గతోఽథవాఽఽలయం
సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః |
అసంశయం దాశరథేర్విమోక్ష్యసే
మహాద్రుమః కాలహతోఽశనేరివ || 5.21.34 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకవింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ద్వావింశః సర్గః

రావణేన తస్యాః కృతే మాసద్వయావధేః ప్రదానం సీతాకర్తృకం తస్య
భర్తృనం రావణస్య తాం నిర్భర్ష్ణి రాక్షసీనాం నియంత్రణే సంస్థాప్య స్త్రీభిః
సహ స్వభవనే గమనం

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసేశ్వరః।
ప్రత్యువాచ తతః సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనాం॥ 5.22.1 ॥

యథా యథా సాంత్యయితా వశ్యః స్త్రీణాం తథా తథా।
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా॥ 5.22.2 ॥

సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామః సముత్థితః।
ద్రవతో మార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః॥ 5.22.3 ॥

వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే।
జనే తస్మింస్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే॥ 5.22.4 ॥

ఏతస్మాత్ కారణాన్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే।
వధార్హామవమానార్హాం మిథ్యా ప్రవ్రజనే రతాం॥ 5.22.5 ॥

పరుషాణి హి వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మాం।
తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః॥ 5.22.6 ॥

ఏవముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః।
క్రోధసంరంభసంయుక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్॥ 5.22.7 ॥

ద్వా మాసౌ రక్షితవ్యౌ మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః |
తతః శయనమారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని || 5.22.8 ||

ద్వాభ్యామూర్ధ్వం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతి |
మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థే సూదాశ్చేత్స్యంతి ఖండశః || 5.22.9 ||

తాం భర్తుమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకిం |
దేవగంధర్వకన్యాస్తా విషేదుర్వికృతేక్షణాః || 5.22.10 ||

ఓష్ఠప్రకారైరపరా నేత్రైర్వక్త్రైస్తథాపరాః |
సీతామాశ్వాసయామాసుస్తర్జితాం తేన రక్షసా || 5.22.11 ||

తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపం |
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్తశౌటీర్యగర్వితం || 5.22.12 ||

నూనం న తే జనః కశ్చిదస్మిన్నిశ్రేయసి స్థితః |
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్ విగర్హితాత్ || 5.22.13 ||

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః |
త్వదన్యస్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్మనసాపి కః || 5.22.14 ||

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః |
ఉక్తవానసి యత్ పాపం క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే || 5.22.15 ||

యథా దృష్తశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితౌ వనే |
తథా ద్విరదవద్ రామస్త్వం నీచ శశవత్ స్మృతః || 5.22.16 ||

స త్వమిక్ష్యాకునాథం వై క్షిపన్నిహ న లజ్జసే |
చక్షుషో విషయే తస్య న యావదుపగచ్ఛసి || 5.22.17 ||

ఇమే తే నయనే క్రూరే వికృతే కృష్ణపింగలే |
క్షితౌ న పతితే కస్మాన్నామనార్య నిరీక్షతః || 5.22.18 ||

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీ స్నుషా దశరథస్య చ |
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వో పాప శీర్యతి || 5.22.19 ||

అసందేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ |
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హతేజసా || 5.22.20 ||

నాపహర్తుమహం శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః |
విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః || 5.22.21 ||

శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలైః సముదితేన చ |
అపోహ్య రామం కస్మాచ్ఛిద్ దారచౌర్యం త్వయా కృతం || 5.22.22 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః |
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత || 5.22.23 ||

నీలజీమూతసంకాశో మహాభుజశిరోధరః |
సింహసత్త్వగతిః శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వోగ్రలోచనః || 5.22.24 ||

చలాగ్రముకుటప్రాంశుశ్చిత్రమాల్యానులేపనః |
రక్తమాల్యాంబరధరస్తప్తాంగదవిభూషణః || 5.22.25 ||

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః |
అమృతోత్పాదనే నద్ధో భుజంగేనేవ మందరః || 5.22.26 ||

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః |
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః || 5.22.27 ||

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుండలాభ్యాం విభూషితః |
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామశోకాభ్యామివాచలః || 5.22.28 ||

స కల్పవృక్షప్రతిమో వసంత ఇవ మూర్తిమాన్ |
శృశానచైత్యప్రతిమో భూషితోఽపి భయంకరః || 5.22.29 ||

అవేక్షమాణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచనః |

ఉవాచ రావణః సీతాం భుజంగ ఇవ నిఃశ్వసన్ || 5.22.30 ||

అనయేనాభిసంపన్నమర్థహీనమనువ్రతే |

నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్య సంద్యామివౌజసా || 5.22.31 ||

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః |

సందదర్శ తతః సర్వా రాక్షసీర్హోరదర్శనాః || 5.22.32 ||

ఏకాక్షిమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా |

గోకర్ణీం హస్తీకర్ణీం చ లంబకర్ణీమకర్ణికాం || 5.22.33 ||

హస్తీపద్యశ్వపద్యౌ చ గోపదీం పాదచూలికాం |

ఏకాక్షిమేకపాదీం చ పృథుపాదీమపాదికాం || 5.22.34 ||

అతిమాత్రశిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరీం |

అతిమాత్రాస్యనేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వనఖామపి || 5.22.35 ||

అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీం |

యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ || 5.22.36 ||

తథా కురుత రాక్షసః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య వా |

ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః || 5.22.37 ||

ఆవర్జయత వైదేహీం దండస్యోద్యమనేన చ |

ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః || 5.22.38 ||

కామమన్యుపరీతాత్మా జానకీం ప్రతి గర్జత |

ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ || 5.22.39 ||

పరిష్వజ్య దశగ్రీవమిదం వచనమబ్రవీత్ |

మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా || 5.22.40 ||

వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర।
నూనమస్యాం మహారాజ న దేవా భోగసత్తమాః ॥ 5.22.41 ॥

విదధత్యమరశ్రేష్ఠాస్తవ బాహుబలార్జితాః।
అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే ॥ 5.22.42 ॥

ఇచ్ఛతీం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా।
ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్షిప్తస్తతో బలీ।
ప్రహసన్ మేఘసంకాశో రాక్షసః స న్యవర్తత ॥ 5.22.43 ॥

ప్రస్థితః స దశగ్రీవః కంపయన్నివ మేదినీం।
జ్వలదాభస్కరసంకాశం ప్రవివేశ నివేశనం ॥ 5.22.44 ॥

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ తాస్తతః।
పరివార్య దశగ్రీవం ప్రవిశుస్తా గృహోత్తమం ॥ 5.22.45 ॥

స మైథిలీం ధర్మపరామవస్థితాం
ప్రవేపమానాం పరిభర్త్య రావణః।
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః
స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ రావణః ॥ 5.22.46 ॥

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వావింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
త్రయోవింశః సర్గః

రాక్షసీభిః సీతాయాః ప్రబోధనం

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణః శత్రురావణః।
సందిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగమ హ॥ 5.23.1 ॥

నిష్కృంతే రాక్షసేంద్రే తు పునరంతఃపురం గతే।
రాక్షసో భీమరూపాస్తాః సీతాం సమభిదుద్రువుః ॥ 5.23.2 ॥

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః।
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్ ॥ 5.23.3 ॥

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః।
దశగ్రీవస్య భార్యత్వం సీతే న బహు మన్యసే ॥ 5.23.4 ॥

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్।
ఆమంత్ర్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీం ॥ 5.23.5 ॥

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థోఽయం ప్రజాపతిః।
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః ॥ 5.23.6 ॥

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసః సుతః।
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతిసమప్రభః ॥ 5.23.7 ॥

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణః శత్రురావణః।
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్య భవతుమర్హసి ॥ 5.23.8 ॥

మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిం నానుమన్యసే |
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ || 5.23.9 ||

వివృత్య నయనే కోపాన్మార్జారసదృశేక్షణా |
యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశద్ దేవరాజశ్చ నిర్జితః || 5.23.10 ||

తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి |
వీర్యోత్సక్తస్య శూరస్య సంగ్రామేష్వనివర్తినః |
బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యా త్వం కిం న లిప్ససే || 5.23.11 ||

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః |
సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వాముపైష్యతి రావణః || 5.23.12 ||

సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితం |
అంతఃపురం తదుత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః || 5.23.13 ||

అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ |
అసక్యద్ భీమవీర్యేణ నాగా గంధర్వదానవాః |
నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః || 5.23.14 ||

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః |
కిమర్థం రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽథమే || 5.23.15 ||

తతస్తాం దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ |
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య స మారుతః |
న వాతి స్మాయతాపాంగి కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసే || 5.23.16 ||

పుష్పవృష్టిం చ తరవో ముముచుర్యస్య పై భయాత్ |
శైలాః సుస్రువుః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి || 5.23.17 ||

తస్య వైర్పతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని।

కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి॥ 5.23.18 ॥

సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని।

గృహాణ సుస్మితే వాక్యమన్యథా న భవిష్యసి॥ 5.23.19 ॥

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోవింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుర్వింశః సర్గః

సీతయా రాక్షసీనాం వచసోఽనంగీకరణం రాక్షసీకర్తృకం తస్యా భర్తృనం చ

తతః సీతాం సమస్తాస్తా రాక్షసోఽవికృతాననాః |
పరుషం పరుషానర్థామూచుస్తద్వాక్యమప్రియం || 5.24.1 ||

కిం త్వమంతఃపురే సీతే సర్వభూతమనోరమే |
మహార్హశయనోపేతే న వాసమనుమన్యసే || 5.24.2 ||

మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వం బహు మన్యసే |
ప్రత్యాహర మనో రామాన్నైవం జాతు భవిష్యసి || 5.24.3 ||

త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరం |
భర్తారముపసంగమ్య విహరస్వ యథాసుఖం || 5.24.4 ||

మానుషీ మానుషం తం తు రామమిచ్ఛసి శోభనే |
రాజ్యాద్ భ్రష్టమసిద్ధార్థం విక్లవంతమనిందితే || 5.24.5 ||

రాక్షసీనాం వచః శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా |
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామిదం వచనమబ్రవీత్ || 5.24.6 ||

యదిదం లోకవిద్విష్టముదాహరత సంగతాః |
నైతన్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతితిష్ఠతి || 5.24.7 ||

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి |
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః || 5.24.8 ||

దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః |
తం నిత్యమనురక్తాస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా || 5.24.9 ||

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి |
అరుంధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా || 5.24.10 ||

లోపాముద్రా యథాగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా |
సావిత్రి సత్యవంతం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా || 5.24.11 ||

సౌదాసం మదయంతీవ కేశినీ సగరం యథా |
నైషధం దమయంతీవ భైమీ పతిమనువ్రతా || 5.24.12 ||

తథాహమిక్ష్వాకువరం రామం పతిమనువ్రతా |
సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః |
భర్త్యయంతి స్మ పరుషైర్వాక్యై రావణచోదితాః || 5.24.13 ||

అవలీనః స నిర్వాకో హనుమాన్ శింశపాద్రుమే |
సీతాం సంతర్జయంతీస్తా రాక్షసీరశ్యణోత్ కపిః || 5.24.14 ||

తామభిక్రమ్య సంరద్ధా వేపమానాం సమంతతః |
భృశం సంలిలిహుర్ద్ధిష్టాన్ ప్రలంబాన్ దశనచ్ఛదాన్ || 5.24.15 ||

ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యోశు పరశ్వధాన్ |
నేయమర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపం || 5.24.16 ||

సా భర్త్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాంగనా |
సా బాష్పమపమార్జంతీ శింశపాం తాముపాగమత్ || 5.24.17 ||

తతస్తాం శింశపాం సీతా రాక్షసీభిః సమావృతా |
అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థా శోకపరిప్లుతా || 5.24.18 ||

తాం కృశాం దీనవదనాం మలినాంబరవాసినీం।

భర్త్యయాంచక్రిరే భీమా రాక్షస్యస్తాః సమంతతః॥ 5.24.19 ॥

తతస్తు వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా।

అబ్రవీత్ కుపితాకారా కరాలా నిర్ణతోదరీ॥ 5.24.20 ॥

సీతే పర్యాప్తమేతావద్ భర్తుః స్నేహః ప్రదర్శితః।

సర్వత్రా తిక్యతం భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే॥ 5.24.21 ॥

పరితుష్టాస్మి భద్రం తే మానుషస్తే కృతో విధిః।

మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువంత్యాః కురు మైథీలి॥ 5.24.22 ॥

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసాం।

విక్రాంతమాపతంతం చ సురేశమివ వాసవం॥ 5.24.23 ॥

దక్షిణం త్యాగశీలం చ సర్వస్య ప్రియవాదినం।

మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్వా రావణమాశ్రయ॥ 5.24.24 ॥

దివ్యాంగరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా।

అద్యప్రభృతి లోకానాం సర్వేషామిశ్వరీ భవ॥ 5.24.25 ॥

అగ్నేః స్వాహా యథా దేవీ శచీ వేంద్రస్య శోభనే।

కిం తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా॥ 5.24.26 ॥

ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి।

అస్మిన్ ముహూర్తే సర్వాస్త్రావం భక్షయిష్యామహే వయం॥ 5.24.27 ॥

అన్యాయా తు వికటా నామ లంబమానపయోధరా।

అబ్రవీత్ కుపితా సీతాం ముష్టిముద్యమ్య తర్జతీ॥ 5.24.28 ॥

బహూన్యప్రియరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే।

అనుక్రోశాన్మృదుత్వాచ్చ సోఢాని తవ మైథీలి॥ 5.24.29 ॥

న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్కృతం |
ఆనీతాసి సముద్రస్య పారమవైయ్యర్దురాసదం || 5.24.30 ||

రావణాంతఃపురే ఘోరే ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి |
రావణస్య గృహే రుద్ధా అస్మాభిస్త్యభిరక్షితా || 5.24.31 ||

న త్వాం శక్తః పరిత్రాతుమపి సాక్షాత్ పురందరః |
కురుష్వ హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి || 5.24.32 ||

అలమశ్రునిపాతేన త్యజ శోకమనర్థకం |
భజ ప్రీతిం ప్రహర్షం చ త్యజంతీ నిత్యదైన్యతాం || 5.24.33 ||

సీతే రాక్షసరాజేన పరిక్రీడ యథాసుఖం |
జానీమహే యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమద్రువం || 5.24.34 ||

యావన్న తే వ్యతిక్రామేత్ తావత్ సుఖమవాప్నుహి |
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ || 5.24.35 ||

సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే |
స్త్రీసహస్రాణి తే దేవి వశే స్థాస్యంతి సుందరి || 5.24.36 ||

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసాం |
ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి || 5.24.37 ||

యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్ కరిష్యసి |
తతశ్చండోదరీ నామ రాక్షసీ క్రూరదర్శనా || 5.24.38 ||

భ్రామయంతీ మహచ్ఛాలమిదం వచనమబ్రవీత్ |
ఇమాం హరిణశావాక్షీం త్రాసోత్కంపపయోధరాం || 5.24.39 ||

రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌర్హృదో మే మహానయం |
యకృత్ స్లిహం మహత్ క్రోడం హృదయం చ సబంధనం || 5.24.40 ||

గాత్రాణ్యపి తథా శీరం ఖాదేయమితి మే మతిః |
తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ || 5.24.41 ||

కంఠమస్యా నృశంసాయాః పీడయామః కిమాస్యతే |
నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ || 5.24.42 ||

నాత్ర కశ్చన సందేహః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి |
తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీవాక్యమబ్రవీత్ || 5.24.43 ||

విశస్యేమాం తతః సర్వాన్ సమాన్ కురుత పిండకాన్ |
విభజామ తతః సర్వా వివాదో మే న రోచతే || 5.24.44 ||

పేయమానీయతాం క్షిప్రం మాల్యం చ వివిధం బహు |
తతః శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ || 5.24.45 ||

అజాముఖ్యా యదుక్తం పై తదేవ మమ రోచతే |
సురా చానీయతాం క్షిప్రం సర్వశోకవినాశినీ || 5.24.46 ||

మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఽథ నికుంభిలాం |
ఏవం నిర్భర్ష్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా |
రాక్షసీభిర్విరూపాభిరైర్యముత్సృజ్య రోదితి || 5.24.47 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుర్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచవింశః సర్గః

రాక్షసీవచోఽనంగీకృత్య శోకసంతప్తాయాః సీతాయా విలాపః

అథ తాసాం వదంతీనాం పరుషం దారుణం బహు ।
రాక్షసీనామసౌమ్యనాం రురోద జనకాత్మజా ॥ 5.25.1 ॥

ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ ।
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ 5.25.2 ॥

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి ।
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥ 5.25.3 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా ।
న శర్మ లేభే శోకార్తా రావణేనేవ భర్తృతా ॥ 5.25.4 ॥

వేపతే స్మాధికం సీతా విశంతీవాంగమాత్మనః ।
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోక్తైరివార్ధితా ॥ 5.25.5 ॥

సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలంబ్య పుష్పితాం ।
చింతయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా ॥ 5.25.6 ॥

సా స్నాపయంతీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః ।
చింతయంతీ న శోకస్య తదాంతమధిగచ్ఛతి ॥ 5.25.7 ॥

సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా ।
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనాభవత్ ॥ 5.25.8 ॥

తస్యాః సా దీర్ఘబహులా వేపంత్యాః సీతయా తదా |
దదృశే కంపితా వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ || 5.25.9 ||

సా నిఃశ్వసంతీ శోకార్తా కోపోపహతచేతనా |
ఆర్తా వ్యస్మజదశ్రూణి మైథిలీ విలలాప చ || 5.25.10 ||

హా రామేతి చ దూఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ |
హా శ్వశ్రూర్మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ || 5.25.11 ||

లోకప్రవాదః సత్యోఽయం పండితైః సముదాహృతః |
అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా || 5.25.12 ||

యత్రాహమాభిః క్రూరాభీ రాక్షసీభిరిహార్దితా |
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా || 5.25.13 ||

ఏషాల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్ |
సముద్రమధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా || 5.25.14 ||

భర్తారం తమపశ్యంతీ రాక్షసీవశమాగతా |
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా || 5.25.15 ||

తం పద్మదలపత్రాక్షం సింహవిక్రాంతగామినం |
ధన్యాః పశ్యంతి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినం || 5.25.16 ||

సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా |
తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవనం || 5.25.17 ||

కీదృశం తు మహాపాపం మయా దేహాంతరే కృతం |
తేనేదం ప్రాప్యతే ఘోరం మహాదుఃఖం సుదారుణం || 5.25.18 ||

జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా |
రాక్షసీభిశ్చ రక్ష్యంత్యా రామో నాసాద్యతే మయా || 5.25.19 ||

ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతాం।

న శక్యం యత్ పరిత్యక్తుమాత్మచ్ఛందేన జీవితం॥ 5.25.20 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచవింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షడ్వింశః సర్గః

సీతాయాః కరుణో విలాపః స్వప్రాణపరిత్యాగనిశ్చయశ్చ

ప్రసక్తాశ్రుముఖీ త్వేవం బ్రువతీ జనకాత్మజా ।
అధోగతముఖీ బాలా విలప్తుముపచక్రమే ॥ 5.26.1 ॥

ఉన్మత్తైవ ప్రమత్తైవ భ్రాంతచిత్తైవ శోచతీ ।
ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టంతీ మహితలే ॥ 5.26.2 ॥

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా ।
రావణేన ప్రమథ్యాహమాసీతా క్రోశతీ బలాత్ ॥ 5.26.3 ॥

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్యూమానా చ దారుణం ।
చింతయంతీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితుముత్సహే ॥ 5.26.4 ॥

నహి మే జీవితేనార్థో నైవార్తైర్న చ భూషణైః ।
వసంత్యా రాక్షసీమధ్యే వినారామం మహారథం ॥ 5.26.5 ॥

అశ్మసారమిదం నూనమథవాప్యజరామరం ।
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేన విశీర్యతే ॥ 5.26.6 ॥

ధిజ్ఞామనార్యామసతీం యాహం తేన వినా కృతా ।
ముహూర్తమపి జీవామి జీవితం పాపజీవికా ॥ 5.26.7 ॥

చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరం ।
రావణం కిం పునరహం కామయేయం విగర్హితం ॥ 5.26.8 ॥

ప్రత్యాఖ్యానం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులం |
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి || 5.26.9 ||

భిన్నా భిన్నా ప్రభిన్నా వా దీప్తా వాగ్నో ప్రదీపితా |
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరం || 5.26.10 ||

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః |
సద్వృత్తో నిరనుక్రోశః శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్ || 5.26.11 ||

రాక్షసానాం జనస్థానే సహస్రాణి చతుర్దశ |
ఏకేనైవ నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే || 5.26.12 ||

నిరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా |
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హంతుమాహవే || 5.26.13 ||

విరాధో దండకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః |
రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే || 5.26.14 ||

కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్పుధర్షణా |
న తు రాఘవబాణానాం గతిరోధీ భవిష్యతి || 5.26.15 ||

కిం తు తత్ కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః |
రక్షసాపహృతాం భార్యామిష్టాం యో నాభిపద్యతే || 5.26.16 ||

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః |
జానన్నపి స తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి || 5.26.17 ||

హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్ |
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః || 5.26.18 ||

కృతం కర్మ మహత్ తేన మాం తథాభ్యవపద్యతా |
తిష్ఠతా రావణవధే వృద్ధేనాపి జటాయుషా || 5.26.19 ||

యది మామిహ జానీయాద్ వర్తమానాం హి రాఘవః |
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసం || 5.26.20 ||

నిర్దహేచ్ఛ పురీం లంకాం నిర్దహేచ్ఛ మహోదధిం |
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్ || 5.26.21 ||

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే |
యథాహమేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః || 5.26.22 ||

అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యాద్ రామః సలక్ష్మణః |
నహి తాభ్యాం రిపుర్దృష్టో ముహూర్తమపి జీవతి || 5.26.23 ||

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమండలమండితా |
అచిరేణైవ కాలేన శ్మశానసదృశీ భవేత్ || 5.26.24 ||

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యమ్యేనం మనోరథం |
దుష్ప్రిస్థానోఽయమాభాతి సర్వేషాం వో విపర్యయః || 5.26.25 ||

యాదృశాని తు దృశ్యంతే లంకాయామశుభాని తు |
అచిరేణైవ కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా || 5.26.26 ||

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధిపే |
శోషమేష్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా || 5.26.27 ||

పుణ్యోత్సవసమృద్ధా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసా |
భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాంగనా || 5.26.28 ||

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదతీనాం గృహే గృహే |
శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిం || 5.26.29 ||

సాంధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా |
భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః || 5.26.30 ||

యది నామ స శూరో మాం రామో రక్తాంతలోచనః |
జానీయాద్ వర్తమానాం యాం రాక్షసస్య నివేశనే || 5.26.31 ||

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే |
సమయో యస్తు నిర్దిష్టస్తస్య కాలోఽయమాగతః || 5.26.32 ||

స చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుష్టేన వర్తతే |
అకార్యం యే న జానంతి నైర్మతాః పాపకారిణః || 5.26.33 ||

అధర్మాత్ తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సాంప్రతం |
నైతే ధర్మం విజానంతి రాక్షసాః పిశితాశనాః || 5.26.34 ||

ద్రువం మాం ప్రాతరాశార్థం రాక్షసః కల్పయిష్యతి |
సాహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనం || 5.26.35 ||

రామం రక్తాంతనయనమపశ్యంతీ సుదుఃఖితా |
క్షిప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా || 5.26.36 ||

నాజానాజ్ఞీవతీం రామః స మాం భరతపూర్వజః |
జానంతౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వాఱ్యం హి పరిమార్గణం || 5.26.37 ||

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః |
దేవలోకమితో యాతస్త్వక్త్వా దేహం మహీతలే || 5.26.38 ||

ధన్యా దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
మమ పశ్యంతి యే వీరం రామం రాజీవలోచనం || 5.26.39 ||

అథవా నహి తస్యార్థో ధర్మకామస్య ధీమతః |
మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః || 5.26.40 ||

దృశ్యమానే భవేత్ ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యదృశ్యతః |
నాశయంతి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి || 5.26.41 ||

కిం వా మయ్యగుణాః కేచిత్ కిం వా భాగ్యక్షయో హి మే ।
యా హి సీతా వరార్హణ హీనా రామేణ భామినీ ॥ 5.26.42 ॥

శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తుం విహీనాయా మహాత్మనా ।
రామాదక్లిష్టచారిత్రాచ్ఛూరాచ్ఛత్రునిబర్హణాత్ ॥ 5.26.43 ॥

అథవా న్యస్తశస్త్రౌ తౌ వనే మూలఫలాశనౌ ।
భ్రాతరో హి నరశ్రేష్ఠౌ చరంతౌ వనగోచరౌ ॥ 5.26.44 ॥

అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా ।
చద్మనా ఘాతితౌ శూరౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ 5.26.45 ॥

సాహమేవంవిధే కాలే మర్తుమిచ్ఛామి సర్వతః ।
న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్ దుఃఖేఽతివర్తతి ॥ 5.26.46 ॥

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయః సత్యసమ్మతాః ।
జితాత్మానో మహాభాగా యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే ॥ 5.26.47 ॥

ప్రియాన్న సంభవేద్ దుఃఖమప్రియాదధికం భవేత్ ।
తాభ్యాం హి తే వియుజ్యంతే నమస్తేషాం మహాత్మనాం ॥ 5.26.48 ॥

సాహం త్యక్తా ప్రియేణైవ రామేణ విదితాత్మనా ।
ప్రాణాన్త్యజ్ఞామి పాపస్య రావణస్య గతా వశం ॥ 5.26.49 ॥

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షడ్వింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

సప్తవింశః సర్గః

త్రిజటాయాః స్వప్నస్తత రక్షసాం వినాశస్య శ్రీరాఘవవిజయస్య చ సూచనం

ఇత్యుక్తాః సీతయా ఘోరం రాక్షస్యః క్రోధమూర్చ్ఛితాః |
కాశ్చిజ్జగ్ముస్తదాఖ్యాతుం రావణస్య దురాత్మనః || 5.27.1 ||

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో భీమదర్శనాః |
పునః పరుషమేకార్థమనర్థార్థమథాబ్రువన్ || 5.27.2 ||

అద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే |
రాక్షస్యో భక్షయిష్యంతి మాంసమేతద్ యథాసుఖం || 5.27.3 ||

సీతాం తాభిరనార్యాభిర్దృష్ట్వా సంతర్జితాం తదా |
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా ప్రబుద్ధా వాక్యమబ్రవీత్ || 5.27.4 ||

ఆత్మానం ఖాదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ |
జనకస్య సుతామిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ || 5.27.5 ||

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః |
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యో భవాయ చ || 5.27.6 ||

ఏవముక్తాస్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్చ్ఛితాః |
సర్వా ఏవాబ్రువన్ భీతాస్త్రిజటాం తామిదం వచః || 5.27.7 ||

కథయస్య త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి |
తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం రాక్షసీనాం ముఖోద్ధతం || 5.27.8 ||

ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్నసంశ్రితం |
గజదంతమయీం దివ్యాం శిబికామంతరిక్షగాం || 5.27.9 ||

యుక్తాం వాజిసహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః |
శుక్లమాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సమాగతః || 5.27.10 ||

స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లాంబరావృతా |
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతపర్వతమాస్థితా || 5.27.11 ||

రామేణ సంగతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా |
రాఘవశ్చ పునర్దృష్టశ్చతుర్దంతం మహాగజం || 5.27.12 ||

ఆరూఢః శైలసంకాశం చకాస సహలక్ష్మణః |
తతస్తు సూర్యసంకాశౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా || 5.27.13 ||

శుక్లమాల్యాంబరధరో జానకిం పర్యుపస్థితౌ |
తతస్తస్య నగస్యాగ్రే హ్యేకాశస్థస్య దంతినః || 5.27.14 ||

భర్తా పరిగృహీతస్య జానకి స్కంధమాశ్రితా |
భర్తురంకాత్ సముత్పత్య తతః కమలలోచనా || 5.27.15 ||

చంద్రసూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణిభ్యాం పరిమార్జతీ |
తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యామాస్థితః స గజోత్తమః |
సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః || 5.27.16 ||

పాండురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయం |
ఇహోపయాతః కాకుత్స్థః సీతయా సహ భార్యయా || 5.27.17 ||

శుక్లమాల్యాంబరధరో లక్ష్మణేన సమాగతః |
తతోఽన్యత్ర మయా దృష్టౌ రామః సత్యపరాక్రమః || 5.27.18 ||

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ వీర్యవాన్ |
ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభం || 5.27.19 ||

ఉత్తరాం దిశమాలోచ్య ప్రస్థితః పురుషోత్తమః |
ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టో రామో విష్ణుపరాక్రమః || 5.27.20 ||

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా |
న హి రామో మహాతేజాః శక్యో జేతుం సురాసురైః || 5.27.21 ||

రాక్షసైర్వాపి చాన్యైర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ |
రావణశ్చ మయా దృష్టో ముండస్తైలసముక్షితః || 5.27.22 ||

రక్తవాసాః పిబన్మత్తః కరవీరకృతస్రజః |
విమానాత్ పుష్పకాదద్య రావణః పతితః క్షితౌ || 5.27.23 ||

కృష్యమాణః స్త్రియా ముండో దృష్టః కృష్ణాంబరః పునః |
రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః || 5.27.24 ||

పిబన్స్తైలం హసన్ నృత్యన్ భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః |
గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః || 5.27.25 ||

పునరేవ మయా దృష్టో రావణో రాక్షసేశ్వరః |
పతితోఽవాక్షిరా భూమౌ గర్దభాద్ భయమోహితః || 5.27.26 ||

సహసోత్థాయ సంభ్రాంతో భయార్తో మదవిహ్వలః |
ఉన్మత్తరూపో దిగ్వాసా దుర్వాక్యం ప్రలపన్ బహు || 5.27.27 ||

దుర్గంధం దుఃసహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమం |
మలపంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్నస్తత్ర స రావణః || 5.27.28 ||

ప్రస్థితో దక్షిణామాశాం ప్రవిష్టోఽకర్దమం హ్రదం |
కంఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ || 5.27.29 ||

కాలీ కర్దమలిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి |
ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుంభకర్ణో మహాబలః || 5.27.30 ||

రావణస్య సుతాః సర్వే ముండాస్తైలసముక్షితాః |
వరాహేణ దశగ్రీవః శిశుమారేణ చేంద్రజిత్ || 5.27.31 ||

ఉష్ణేణ కుంభకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశం |
ఏకస్తత్ర మయా దృష్టః శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః || 5.27.32 ||

శుక్లమాల్యాంబరధరః శుక్లగంధానులేపనః |
శంఖదుందుభినిర్హ్తోష్టైర్నృతగీతైరలంకృతః || 5.27.33 ||

ఆరుహ్య శౌలసంకాశం మేఘస్తనితనిఃస్వనం |
చతుర్దంతం గజం దివ్యమాస్తే తత్ర విభీషణః || 5.27.34 ||

చతుర్భిః సచిపైః సార్థం వైహాయసముపస్థితః || 5.27.35 ||

సమాజశ్చ మహా వృత్తో గీతవాదిత్రనిఃస్వనః |
పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససాం || 5.27.36 ||

లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా |
సాగరే పతితా దృష్టా భగ్నగోపురతోరణా || 5.27.37 ||

లంకా దృష్టా మయా స్వప్నే రావణేనాభిరక్షితా |
దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా || 5.27.38 ||

పీత్వా తైలం ప్రమత్తాశ్చ ప్రహసంత్యో మహాస్వనాః |
లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం సర్వా రాక్షసయోషితః || 5.27.39 ||

కుంభకర్ణాదయశ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః |
రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయస్రాదం || 5.27.40 ||

అపగచ్ఛత పశ్యధ్వం సీతామాప్నోతి రాఘవః |
ఘాతయేత్ పరమామర్షీ యుష్మాక్ సార్థం హి రాక్షసైః || 5.27.41 ||

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతాం |
భర్తృతాం తర్జితాం వాపి నానుమంస్యతి రాఘవః || 5.27.42 ||

తదలం క్రూరవాక్యైశ్చ సాంతవేవాభిధీయతాం |
అభియాచామ వైదైహీమేతద్ధి మమ రోచతే || 5.27.43 ||

యస్యా హ్యేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాం ప్రదృశ్యతే |
సా దుఃఖైర్బహుభిర్ముక్తా ప్రియం ప్రాప్నోత్యనుత్తమం || 5.27.44 ||

భర్తృతామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా |
రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానాముపస్థితం || 5.27.45 ||

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా |
అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షసోః మహతో భయాత్ || 5.27.46 ||

అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే |
విరూపమపి చాంగేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణం || 5.27.47 ||

చాయాపైగుణ్యమాత్రం తు శంకే దుఃఖముపస్థితం |
అదుఃఖార్హామిమాం దేవీం వైహాయసముపస్థితాం || 5.27.48 ||

అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యోః పశ్యామ్యహముపస్థితాం |
రాక్షసేంద్రవినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ || 5.27.49 ||

నిమిత్తభూతమేతత్ తు శ్రోతుమస్యా మహత్ ప్రియం |
దృశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః పద్మపత్రమివాయతం || 5.27.50 ||

ఈషద్ధి హృషితో వాస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః |
అకస్మాదేవ వైదేహ్యో బాహురేకః ప్రకంపతే || 5.27.51 ||

కరేణుహస్తప్రతిమః సవ్యశోఽరురనుత్తమః ।

వేపః కథయతీవాస్యో రాఘవం పురతః స్థితం ॥ 5.27.52 ॥

పక్షీ చ శాఖానిలయం ప్రవిష్టః

పునః పునశోఽత్తమసాంతవవాదీ ।

సుస్వాగతం వాచముదీరయాణః

పునః పునశోఽదయతీవ హృష్టః ॥ 5.27.53 ॥

తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా ।

అవోచద్ యది తత్ తథ్యం భవేయం శరణం హి పః ॥ 5.27.54 ॥

॥ ఇత్యాదీ శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తవింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

అష్టావింశః సర్గః

విలపంత్యాః సీతాయాః ప్రాణపరిత్యాగాయోద్యమః

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య
తద్ రావణస్య ప్రియమప్రియార్తా ।
సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే
సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా ॥ 5.28.1 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరు -
రావగిభిరభృశం రావణతర్జితా చ ।
కాంతారమధ్యే విజనే విస్మష్టా
బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా ॥ 5.28.2 ॥

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే
నాకాలమృత్యురభవతీ తి సంతః ।
యత్రాహమేవం పరిభర్త్యమానా
జీవామి యస్మాత్ క్షణమప్యపుణ్యా ॥ 5.28.3 ॥

సుఖాద్ విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణ -
మిదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే ।
విదీర్యతే యన్న సహస్రధాద్య
వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య ॥ 5.28.4 ॥

నైవాస్తి నూనం మమ దోషమత్ర
 వధ్యాహమస్యాప్రియదర్శనస్య |
 భావం న చాస్యాహమనుప్రదాతు -
 మలం ద్విజో మంత్రమివాద్విజాయ || 5.28.5 ||

నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః
 శస్త్రైః శితైశ్చేతస్యతి రాక్షసేంద్రః |
 తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే
 గర్భస్థజంతోరివ శల్యకృంతః || 5.28.6 ||

దుఃఖం బతేదం నను దుఃఖితాయా
 మాసౌ చిరాయాభిగమిష్యతో ద్వా |
 బద్ధస్య వధ్యస్య యథా నిశాంతే
 రాజోపరోధాదివ తస్కరస్య || 5.28.7 ||

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే
 హా రామమాతః సహ మే జనన్యః |
 ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా
 మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా || 5.28.8 ||

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య
 సత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ |
 నూనం విశస్తౌ మమ కారణాత్ తౌ
 సింహార్షభౌ ద్వావివ పైద్యుతేన || 5.28.9 ||

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ
 మామల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీం |
 యత్రార్యపుత్రౌ విససర్జ మూఢా
 రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ || 5.28.10 ||

హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో
 హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర
 హా జీవతోకస్య హితః ప్రియశ్చ
 వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానాం || 5.28.11 ||

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ
 భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే |
 పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం
 కృతం కృతఘ్నోష్యివ మానుషాణాం || 5.28.12 ||

మోఘూ హి ధర్మశ్చరితో మమాయం
 తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థకం |
 యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా
 హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా || 5.28.13 ||

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా
 వనాన్నివృత్తశ్చరితవ్రతశ్చ |
 స్త్రీభిస్తు మనేయే విపులేక్షణాభిః
 సంరంస్యసే వీతభయః కృతార్థః || 5.28.14 ||

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా
 చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా |
 మోఘం చరిత్వాథ తపో వ్రతం చ
 త్యక్త్యామి ధిగీవితమల్పభాగ్యాం || 5.28.15 ||

సంజీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం
 విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి |
 విషస్య దాతా న తు మేఽస్తి కశ్చి -
 చ్చస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య || 5.28.16 ||

శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య
 సీతాథ వేణీగ్రథనం గృహీత్వా |
 ఉద్బుద్ధ్య వేణ్యుద్గ్రథనేన శీఘ్ర -
 మహం గమిష్యామి యమస్య మూలం || 5.28.17 ||

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ
 శాఖాం గృహీత్వా చ నగస్య తస్య |
 తస్యాస్తు రామం ప్రవిచింతయంత్యా
 రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగ్యాః || 5.28.18 ||

తస్యా విశోకాని తదా బహూని
 ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే |
 ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః
 పురాపి సిద్ధాన్యపలక్షితాని || 5.28.19 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే అష్టావింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకోనత్రింశః సర్గః

సీతాయాః శుభశకునాని

తథాగతాం తాం వ్యథితామనిందితాం
వ్యతీతహర్షాం పరిదీనమానసాం।
శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
నరం శ్రియా జుష్టమివోపసేవినః ॥ 5.29.1 ॥

తస్యాః శుభం వామమరాలపక్ష -
రాజ్యావృతం కృష్ణవిశాలశుక్లం।
ప్రాస్పందతైకం నయనం సుకేశ్యా
మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రం ॥ 5.29.2 ॥

భుజశ్చ చార్వంచితవృత్తపీనః
పరార్థ్యకాలాగురుచందనార్హః।
అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ
చిరేణ వామః సమవేపతాశు ॥ 5.29.3 ॥

గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీన -
స్తయోర్ద్వయోః సంహతయోస్తు జాతః।
ప్రస్పందమానః పునరూరురస్యా
రామం పురస్తాత్ స్థితమాచచక్షే ॥ 5.29.4 ॥

శుభం పునర్ద్వేమసమానవర్ణ -
మీషద్రక్షోధ్వస్తమివాతులాక్షాః।

వాసః స్థితాయాః శిఖరాగ్రదంత్యాః
కించిత్ పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః || 5.29.5 ||

ఏత్తైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూః
సంచోదితా ప్రాగపి సాధుసిద్ధైః |
వాతా తపక్లాంతమివ ప్రణష్టం
వర్షేణ బీజం ప్రతినంజహర్ష || 5.29.6 ||

తస్యాః పునర్బింబఫలోపమోష్ఠం
స్వక్షిభ్రుకేశాంతమరాలపక్ష్మ |
వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రం
రాహోర్ముఖాచ్ఛంద్ర ఇవ ప్రముక్తః || 5.29.7 ||

సా వీతశోకా వ్యపనీత తంద్రా
శాంతజ్వరా హర్షవిబుద్ధసత్త్వా |
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే
శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన || 5.29.8 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనత్రింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

త్రింశః సర్గః

సీతాయా సహ కర్తవ్యే వార్తాలాపే హనుమతో విచారణా

హనుమానపి విక్రాంతః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః।
సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జితం॥ 5.30.1 ॥

అవేక్షమాణస్తాం దేవీం దేవతామివ నందనే।
తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః॥ 5.30.2 ॥

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే సేయమాసాదితా మయా॥ 5.30.3 ॥

చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోః శక్తిమవేక్షతా।
గూఢేన చరతా తావదవేక్షితమిదం మయా॥ 5.30.4 ॥

రాక్షసానాం విశేషశ్చ పురీ చేయం నిరీక్షితా।
రాక్షసాధిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ॥ 5.30.5 ॥

యథా తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః।
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీం॥ 5.30.6 ॥

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననాం।
అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖస్య న హ్యంతమధిగచ్ఛతిం॥ 5.30.7 ॥

యది హ్యహం సతీమేనాం శోకోపహతచేతనాం।
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్ గమనం భవేత్॥ 5.30.8 ॥

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్విని |
పరిత్రాణమపశ్యంతీ జానకీ జీవితం త్యజేత్ || 5.30.9 ||

యథా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రనిభాననః |
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః || 5.30.10 ||

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమక్షమం చాభిభాషితం |
కథం ను ఖలు కర్తవ్యమిదం కృచ్ఛగతో హ్యహం || 5.30.11 ||

అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా |
సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్యతి జీవితం || 5.30.12 ||

రామస్తు యది పృచ్ఛేన్నాం కిం మాం సీతాబ్రవీద్ వచః |
కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామసంభాష్య సుమధ్యమాం || 5.30.13 ||

సీతాసందేశరహితం మామితస్త్వరయా గతం |
నిర్దోషాదపి కాకుత్స్థః క్రోధతీవ్రేణ చక్షుషా || 5.30.14 ||

యది వోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్ |
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి || 5.30.15 ||

అంతరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామవస్థితః |
శనైరాశ్వాసయామ్యద్య సంతాపబహులామిమాం || 5.30.16 ||

అహం హ్యతి తనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః |
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతాం || 5.30.17 ||

యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతాం |
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి || 5.30.18 ||

అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్ |
మయా సాంత్యయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిందితా || 5.30.19 ||

సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా |
రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసముపైష్యతి || 5.30.20 ||

తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్మనస్వినీ |
జానానా మాం విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణం || 5.30.21 ||

సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః |
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదంతకోపమః || 5.30.22 ||

తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః |
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం మహాబలాః || 5.30.23 ||

తం మాం శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశోచ్చత్తమశాఖినాం |
దృష్ట్వా చ పరిధావంతం భవేయుః పరిశంకితాః || 5.30.24 ||

మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్ |
రాక్షసోఽభయవిత్రస్తా భవేయుర్వికృతస్వరాః || 5.30.25 ||

తతః కుర్యుః సమాహ్వానం రాక్షసోఽరక్షసామపి |
రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే || 5.30.26 ||

తే శూలశరనిస్త్రంశవివిధాయుధపాణయః |
ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్ వేగేనోద్వేగకారణాత్ || 5.30.27 ||

సంరుద్ధస్తైస్తు పరితో విధమే రాక్షసం బలం |
శక్నుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః || 5.30.28 ||

మాం వా గృహ్ణాయురావృత్య బహవః శీఘ్రకారిణః |
స్యాదియం చాగృహ్ణితార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్ || 5.30.29 ||

హింసాభిరుచయో హింస్యరిమాం వా జనకాత్మజాం |
విపన్నం స్యాత్ తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదం || 5.30.30 ||

ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మి రాక్షసైః పరివారితే |
సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ || 5.30.31 ||

విశస్తే వా గృహితే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే |
నాన్యం పశ్యామి రామస్య సహాయం కార్యసాధనే || 5.30.32 ||

విమృశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః |
శతయోజనవిస్తీర్ణం లంగయేత మహోదధిం || 5.30.33 ||

కామం హంతుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసాం |
న తు శక్ష్యామ్యహం ప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః || 5.30.34 ||

అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే |
కశ్చ నిఃసంశయం కార్యం కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞః ససంశయం || 5.30.35 ||

ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్యో భవేదనభిభాషణే |
ఏష దోషో మహా హి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే || 5.30.36 ||

భూతాశ్చార్థా విరుధ్యంతి దేశకాలవిరోధితాః |
విక్లవం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా || 5.30.37 ||

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే |
ఘాతయంతి హి కార్యాణి దూతాః పండితమానినః || 5.30.38 ||

న వినశ్యేత్ కథం కార్యం పైక్లవ్యం న కథం మమ |
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ || 5.30.39 ||

కథం ను ఖలు వాక్యం మే శ్రుణుయాన్నోద్విజేత చ |
ఇతి సంచింత్య హనుమాంశ్చకార మతిమా మతిం || 5.30.40 ||

రామమక్లిష్టకర్మాణం సుబంధుమనుకీర్తయ |
వైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బంధుగతచేతనాం || 5.30.41 ||

ఇక్షాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః |
శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్ || 5.30.42 ||

శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరం |
శ్రద్ధాస్యతి యథా సీతా తథా సర్వం సమాదధే || 5.30.43 ||

ఇతి స బహువిధం మహాప్రభావో
జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః |
మధురమవితథం జగాద వాక్యం
ద్రుమవిటపాంతరమాస్థితో హనూమాన్ || 5.30.44 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకత్రింశః సర్గః

హనుమతా సీతాం శ్రావయితుం శ్రీరామకథాయా వర్ణనం

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహామతిః।
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యో వ్యాజహార హ॥ 5.31.1 ॥

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్।
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిరిక్షాకూణాం మహాయశాః॥ 5.31.2 ॥

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠస్తపసా చర్షిభిః సమః।
చక్రవర్తికులే జాతః పురందరసమో బలే॥ 5.31.3 ॥

అహింసారతిరక్షుద్రో ఘృణీ సత్యపరాక్రమః।
ముఖ్యేన్యక్షాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మీవర్ధనః॥ 5.31.4 ॥

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః।
పృథీవ్యాం చతురంతాయాం విశ్రుతః సుఖదః సుఖీ॥ 5.31.5 ॥

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః।
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్మతాం॥ 5.31.6 ॥

రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య స్వజనస్యాపి రక్షితా।
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరంతపః॥ 5.31.7 ॥

తస్య సత్యాభినందస్య వృద్ధస్య వచనాత్ పితుః।
సభార్యః సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రజితో వనం॥ 5.31.8 ॥

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా।

రాక్షసా నిహతాః శూరా బహవః కామరూపిణః॥ 5.31.9 ॥

జనస్థానవధం శ్రుత్వా నిహతౌ ఖరదూషణౌ।

తతస్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు॥ 5.31.10 ॥

వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా।

స మార్గమాణస్తాం దేవీం రామః సీతామనిందితాం॥ 5.31.11 ॥

ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరం।

తతః స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః॥ 5.31.12 ॥

ఆయచ్ఛత్ కపిరాజ్యం తు సుగ్రీవాయ మహాత్మనే।

సుగ్రీవేణాభిసందిష్టా హరయః కామరూపిణః॥ 5.31.13 ॥

దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతః సహస్రశః।

అహం సంపాతివచనాచ్ఛతయోజనమాయతం॥ 5.31.14 ॥

తస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః సముద్రం వేగవాన్ ప్లుతః।

యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మవతీం చ తాం॥ 5.31.15 ॥

అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా।

విరరామైవముక్త్వా స వాచం వానరపుంగవః॥ 5.31.16 ॥

జానకీ చాపి తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయం పరమం గతా।

తతః సా వక్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసంవృతం।

ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశపామన్వవైక్షత॥ 5.31.17 ॥

నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ

దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య।

స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ
సర్వాత్మనా రామమనుస్మరంతీ || 5.31.18 ||

సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథా హ్యధస్తా -
న్నిరీక్షమాణా తమచింత్యబుద్ధిం |
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం
వాతా త్మజం సూర్యమివోదయస్థం || 5.31.19 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకత్రింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ద్వాత్రింశః సర్గః

సీతాయా వితర్కః

తతః శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా।
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగలం॥ 5.32.1 ॥

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినం।
పుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్తచామీకరేక్షణం॥ 5.32.2 ॥

సాథ దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదవస్థితం।
మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా॥ 5.32.3 ॥

అహో భీమమిదం సత్త్వం వానరస్య దురాసదం।
దుర్నిరీక్ష్యమిదం మత్వా పునరేవ ముమోహ సా॥ 5.32.4 ॥

విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా।
రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ॥ 5.32.5 ॥

రురోద సహసా సీతా మందమందస్వరా సతీ।
సాథ దృష్ట్వా హరివరం వినీతవదుపాగతం।
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయమితి భామినీ॥ 5.32.6 ॥

సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం
శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారం।

దదర్శ పింగప్రవరం మహార్హం
వాతా త్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠం || 5.32.7 ||

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విపన్నా
గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా |
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య చైవం
విచింతయామాస విశాలనేత్రా || 5.32.8 ||

స్వప్నో మయాయం వికృతోఽద్య దృష్టః
శాఖామృగః శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః |
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్షణాయ
తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః || 5.32.9 ||

స్వప్నో హి నాయం నహి మేఽస్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః |
సుఖం హి మే నాస్తి యతో విహీనా
తేనేందుపూర్ణప్రతిమాననేన || 5.32.10 ||

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ |
తస్యానురూపం చ కథాం తదర్థా -
మేవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి || 5.32.11 ||

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన
సంపీడితా తద్గతసర్వభావా |
విచింతయంతీ సతతం తమేవ
తథైవ పశ్యామి తథా శృణోమి || 5.32.12 ||

మనోరథః స్యాదితి చింతయామి

తథాపి బుద్ధ్యాపి వితర్కయామి ।

కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం

సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మాం ॥ 5.32.13 ॥

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే

స్వయంభువే చైవ హుతాశనాయ ।

అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో

వనౌకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా ॥ 5.32.14 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వాత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

త్రయస్త్రింశః సర్గః

ఆత్మానం పరిచాయయంత్యా సీతయా
స్వవనాగమనాపహరణయోర్వృత్తాంతస్య వర్ణనం

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్ తస్మాద్ విద్రుమప్రతిమాననః।
వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపస్మత్య చ॥ 5.33.1 ॥

తామబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా॥ 5.33.2 ॥

కా ను పద్మపలాశాక్షి క్లిష్టకౌశేయవాసిని।
ద్రుమస్య శాఖామాలంబ్య తిష్ఠసి త్వమనిందితే॥ 5.33.3 ॥

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజం।
పుండరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణమివోదకం॥ 5.33.4 ॥

సురాణామసురాణాం చ నాగగంధర్వరక్షసాం।
యక్షాణాం కిన్నరాణాం చ కా త్వం భవసి శోభనే॥ 5.33.5 ॥

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే।
వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే॥ 5.33.6 ॥

కిన్ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్।
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠా సర్వగుణాధికా॥ 5.33.7 ॥

కోపాద్ వా యది వా మోహాద్ భర్తారమసితేక్షణే |
వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం వాసి కల్యాణ్యరుంధతీ || 5.33.8 ||

కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే |
అస్మాల్లోకాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి || 5.33.9 ||

రోదనాదతినిఃశ్వాసాద్ భూమిసంస్పర్శనాదపి |
న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞః సంజ్ఞావధారణాత్ || 5.33.10 ||

వ్యంజనాని హి తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే |
మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యా చ మే మతా || 5.33.11 ||

రావణేన జనస్థానాద్ బలాత్ ప్రమథితా యది |
సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్మమాచక్ష్య పృచ్ఛతః || 5.33.12 ||

యథా హి తవ పై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషం |
తపసా చాన్వితో వేషస్త్వం రామమహిషీ ద్రువం || 5.33.13 ||

సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా |
ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనూమంతం ద్రుమాశ్రితం || 5.33.14 ||

పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః |
స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్యప్రణాశినః || 5.33.15 ||

దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః |
సీతేతి నామ్నా చోక్తాహం భార్యా రామస్య ధీమతః || 5.33.16 ||

సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే |
భుంజానా మానుషాః భోగాః సర్వకామసమృద్ధిని || 5.33.17 ||

తత్రస్త్రయోదశే వర్షే రాజ్యే చేక్ష్యాకునందనం |
అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే || 5.33.18 ||

తస్మై సంభ్రయమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే |
కైకేయీ నామ భర్తారమిదం వచనమబ్రవీత్ || 5.33.19 ||

న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనం |
ఏష మే జీవితస్యాంతో రామో యద్యభిషేచ్యతే || 5.33.20 ||

యత్ తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ |
తచ్ఛేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః || 5.33.21 ||

స రాజా సత్యవాగ్ దేవ్యా వరదానమనుస్మరన్ |
ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూరమప్రియం || 5.33.22 ||

తతస్తం స్థవిరో రాజా సత్యధర్మే వ్యవస్థితః |
జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత || 5.33.23 ||

స పితుర్వచనం శ్రీమానభిషేకాత్ పరం ప్రియం |
మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్ || 5.33.24 ||

దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాత్ సత్యం బ్రూయాన్న చాన్యతం |
అపి జీవితహేతోర్హి రామః సత్యపరాక్రమః || 5.33.25 ||

స విహాయోత్తరీయాణి మహార్వాణి మహాయశాః |
విస్మజ్య మనసా రాజ్యం జననైః మాం సమాదిశత్ || 5.33.26 ||

సాహం తస్యాగ్రతస్తూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ |
నహి మే తేన హీనాయా వాసః స్వర్గేఽపి రోచతే || 5.33.27 ||

ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిర్మిత్రనందనః |
పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే కుశచీరైరలంకృతః || 5.33.28 ||

తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః |
ప్రవిష్టాః స్మ పురాదృష్టం వనం గంభీరదర్శనం || 5.33.29 ||

వసతో దండకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః।

రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా॥ 5.33.30 ॥

ద్వా మాసౌ తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః।

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తతస్త్వఞ్శ్యామి జీవితం॥ 5.33.31 ॥

॥ ఇత్యాద్యే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయస్త్రింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుస్త్రింశః సర్గః

హనుమతి సీతాయాః సందేహాః స్వత ఏవ తస్య సమాధానం చ సీతాయా
ఆదేశేన హనుమతా శ్రీరామగుణానాం వర్ణనం

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా హనూమాః హరిపుంగవః।
దుఃఖాద్ దుఃఖాభిభూతాయాః సాంత్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 5.34.1 ॥

అహం రామస్య సందేశాద్ దేవి దూతస్తవాగతః।
వైదేహీ కుశలీ రామః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 5.34.2 ॥

యో బ్రాహ్మమస్త్రం వేదాంశ్చ వేద వేదవిదాం వరః।
స త్వాం దాశరథీ రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్ ॥ 5.34.3 ॥

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తేనుచరః ప్రియః।
కృతవాంఛోకసంతప్తః శిరసా తేభివాదనం ॥ 5.34.4 ॥

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః।
ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ 5.34.5 ॥

కల్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా।
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్షతాదపి ॥ 5.34.6 ॥

తయోః సమాగమే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాద్భుతా।
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః ॥ 5.34.7 ॥

తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
సీతాయాః శోకతప్తాయా సమీపముపచక్రమే || 5.34.8 ||

యథా యథా సమీపం స హనూమానుపసర్పతి |
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే || 5.34.9 ||

అహో ధిగ్ ధిక్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే |
రూపాంతరముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః || 5.34.10 ||

తామశోకస్య శాఖాం తు విముక్త్యా శోకకర్శితా |
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ || 5.34.11 ||

అవందత మహాబాహుస్తతస్తాం జనకాత్మజాం |
సా చైనం భయసంత్రస్తా భూయో నైనముదైక్షత || 5.34.12 ||

తం దృష్ట్వా వందమానం చ సీతా శశినిభాననా |
అబ్రవీద్ దీర్ఘముచ్ఛ్వాస్య వానరం మధురస్వరా || 5.34.13 ||

మాయాం ప్రవిష్టో మాయాపీ యది త్వం రావణః స్వయం |
ఉత్పాదయసి మే భూయః సంతాపం తన్న శోభనం || 5.34.14 ||

స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపవాన్ |
జనస్థానే మయా దృష్టస్త్వం స ఏవ హి రావణః || 5.34.15 ||

ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర |
సంతాపయసి మాం భూయః సంతాపం తన్న శోభనం || 5.34.16 ||

అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితం |
మనసో హి మమ ప్రీతిరుత్పన్నా తవ దర్శనాత్ || 5.34.17 ||

యది రామస్య దూతస్త్వమాగతో భద్రమస్తు తే |
పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే || 5.34.18 ||

గుణాఽ రామస్య కథయ ప్రయస్య మమ వానర।
చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః॥ 5.34.19 ॥

అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాహమేవ చిరాహృతా।
ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసం॥ 5.34.20 ॥

స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహలక్ష్మణం।
పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ॥ 5.34.21 ॥

నాహం స్వప్నమిమం మనేః స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరం।
న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ॥ 5.34.22 ॥

కిన్ను స్యాచ్ఛిత్తమోహోఽయం భవేద్ వాతగతిస్త్వయం।
ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదయం మృగతృష్ణికా॥ 5.34.23 ॥

అథవా నాయమున్మాదో మోహోఽప్యన్మాదలక్షణః।
సంబుధ్యే చాహమాత్మానమిమం చాపి వనౌకసం॥ 5.34.24 ॥

ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలం।
రక్షసాం కామరూపత్వాన్మేనే తం రాక్షసాధిపం॥ 5.34.25 ॥

ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా।
న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరం జనకాత్మజా॥ 5.34.26 ॥

సీతాయా నిశ్చితం బుద్ధ్వా హనూమాఽ మారుతాత్మజః।
శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తాం సంప్రహర్షయ॥ 5.34.27 ॥

ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతః శశి యథా।
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా॥ 5.34.28 ॥

విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః।
సత్యవాదీ మధురవాగ్ దేవో వాచస్పతిర్యథా॥ 5.34.29 ॥

రూపవాన్ సుభగః శ్రీమాన్ కందర్ప ఇవ మూర్తిమాన్ ।
స్థానక్రోధే ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః ॥ 5.34.30 ॥

బాహుచ్ఛాయామవష్టభ్యో యస్య లోకో మహాత్మనః ।
అపక్రమ్యాశ్రమపదాన్మృగరూపేణ రాఘవం ॥ 5.34.31 ॥

శూన్యే యేనాపనీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి తత్ఫలం ।
అచిరాద్ రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ ॥ 5.34.32 ॥

క్రోధప్రముక్తైర్విషుభిర్జ్వలద్భిరివ పావకైః ।
తేనాహం ప్రేషితో దూతస్త్యతస్యకాశమిహాగతః ॥ 5.34.33 ॥

త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ।
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః ॥ 5.34.34 ॥

అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ।
రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః ॥ 5.34.35 ॥

రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ।
నిత్యం స్మరతి తే రామః ససుగ్రీవః సలక్ష్మణః ॥ 5.34.36 ॥

దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీవశమాగతా ।
నచిరాద్ ద్రక్ష్యసే రామం లక్ష్మణం చ మహారథం ॥ 5.34.37 ॥

మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసం ।
అహం సుగ్రీవసచివో హనూమాన్ నామ వానరః ॥ 5.34.38 ॥

ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిం ।
కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః ॥ 5.34.39 ॥

త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమం।
నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి।
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ ॥ 5.34.40 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుస్త్రింశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచత్రింశః సర్గః

సీతయా పృష్టేన హనుమతా శ్రీరామస్య శారీరికలక్షణానాం గుణానాం చ
వర్ణనం నరవానరమైత్రీప్రసంగం శ్రావయిత్వా సీతాయా మనసి
స్వకీయవిశ్వాసస్యోత్పాదనం చ

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ |
ఉవాచ వచనం సాంత్యమిదం మధురయా గిరా || 5.35.1 ||

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణం |
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః || 5.35.2 ||

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ వానర |
తాని భూయః సమాచక్ష్య న మాం శోకః సమావిశేత్ || 5.35.3 ||

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం తస్య చ కీదృశం |
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే || 5.35.4 ||

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యో హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
తతో రామం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే || 5.35.5 ||

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహీ పరిపృచ్ఛసి |
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ || 5.35.6 ||

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై |
లక్షితాని విశాలాక్షి వదతః శృణు తాని మే || 5.35.7 ||

రామః కమలపత్రాక్షః పూర్ణచంద్రనిభాననః |
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే || 5.35.8 ||

తేజసాఽఽదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః |
బృహస్పతీసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః || 5.35.9 ||

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా |
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః || 5.35.10 ||

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా |
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః || 5.35.11 ||

అర్చిష్మానర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః |
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణాం || 5.35.12 ||

రాజనీత్యాం వినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసకః |
జ్ఞానవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః || 5.35.13 ||

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః |
ధనుర్వేదే చ వేదే చ వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః || 5.35.14 ||

విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవః శుభాననః |
గూఢజత్రుః సుతామ్రాక్షో రామో నామ జనైః శ్రుతః || 5.35.15 ||

దుందుభిస్త్వననిర్హోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ |
సమశ్చ సువిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః || 5.35.16 ||

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః |
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీరస్త్రిషు నిత్యశః || 5.35.17 ||

త్రివలీమాన్స్త్రివనతశ్చతుర్వ్యంగస్త్రిశీర్షవాన్ |
చతుష్కలశ్చతుర్లేఖశ్చతుష్కెష్కుశ్చతుః సమః || 5.35.18 ||

చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః |
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ || 5.35.19 ||

దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వాప్యస్తో ద్విశుక్లవాన్ |
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వాప్యస్తోతి రాఘవః || 5.35.20 ||

సత్యధర్మరతః శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః |
దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః || 5.35.21 ||

భ్రాతా చాస్య చ పైమాత్రః సౌమిత్రిరమితప్రభః |
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చాపి తథావిధః || 5.35.22 ||

స సువర్ణచ్ఛవిః శ్రీమాన్ రామః శ్యామో మహాయశాః |
తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనకృతోత్సవౌ || 5.35.23 ||

విచిన్వంతౌ మహీం కృత్స్నామస్మాభిః సహ సంగతౌ |
త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరాం || 5.35.24 ||

దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితం |
ఋష్యమూకస్య మూలే తు బహుపాదపసంకులే || 5.35.25 ||

భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనం |
వయం చ హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరం || 5.35.26 ||

పరిచర్యామహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితం |
తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ || 5.35.27 ||

ఋష్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ |
స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః || 5.35.28 ||

అభిప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః |
తతః స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః || 5.35.29 ||

తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరం।
తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ ప్రభూ ॥ 5.35.30 ॥

రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః।
తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ ॥ 5.35.31 ॥

పృష్ఠమారోఘ్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ।
నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే ॥ 5.35.32 ॥

తయోరన్యోన్యసంభాషాద్ భృశం ప్రీతిరజాయత।
తత్ర తౌ కీర్తిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ ॥ 5.35.33 ॥

పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా।
తం తతః సాంత్యయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః ॥ 5.35.34 ॥

స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తం పురుతేజసా।
తతస్తన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ॥ 5.35.35 ॥

లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్।
స శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః ॥ 5.35.36 ॥

తదాసీన్నిష్ప్రభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్।
తతస్తద్ధాత్రశోభీని రక్షసా హ్రాయమాణయా ॥ 5.35.37 ॥

యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే।
తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః ॥ 5.35.38 ॥

సంహృష్టౌ దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదుస్తవ।
తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ ॥ 5.35.39 ॥

స్వనవంత్యవకీర్ణాని తస్మిన్ విహతచేతసి।
తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తదా ॥ 5.35.40 ॥

తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితం।

పశ్యతస్తాని రుదతస్తామ్యతశ్చ పునః పునః॥ 5.35.41 ॥

ప్రాదీపయద్ దాశరథేస్తదా శోకహుతాశనం॥ 5.35.42 ॥

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా।

మయాపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాద్దుత్థాపితః పునః॥ 5.35.43 ॥

తాని దృష్ట్వా మహార్వాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః।

రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సంన్యవేశయత్॥ 5.35.44 ॥

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే।

మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవాగ్నిపర్వతః॥ 5.35.45 ॥

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవం।

తాపయంతి మహాత్మానమగ్న్యగారమివాగ్నయః॥ 5.35.46 ॥

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః పరిచాల్యతే।

మహతా భూమికంపనే మహానివ శిరోచ్ఛయః॥ 5.35.47 ॥

కాననాని సురమ్యాణి నదీప్రస్రవణాని చ।

చరన్ రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్ నృపాత్మజే॥ 5.35.48 ॥

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః।

సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే॥ 5.35.49 ॥

సహితౌ రామసుగ్రీవాపుభావకురుతాం తదా।

సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం ప్రతి॥ 5.35.50 ॥

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః।

కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః॥ 5.35.51 ॥

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే |
సర్వర్థహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్ పతిం || 5.35.52 ||

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత |
హనూమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్దూతముపాగతం || 5.35.53 ||

స్వం రాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః స్వానానీయ మహాకపీ |
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలా || 5.35.54 ||

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసః |
అద్రిరాజప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీం || 5.35.55 ||

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనాతురాః |
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః || 5.35.56 ||

అంగదో నామ లక్ష్మీవా వాలిసూనుర్మహాబలః |
ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రిభాగబలసంవృతః || 5.35.57 ||

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే |
భృశం శోకపరీతానామహోరాత్రగణా గతాః || 5.35.58 ||

తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ |
భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్త్యక్తుముపస్థితాః || 5.35.59 ||

విచిత్ర్య గిరిదుర్గాణి నదిప్రసవణాని చ |
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః || 5.35.60 ||

తతస్తస్య గిరేర్మూర్ధ్ని వయం ప్రాయముపాస్మహే |
దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వా వానరపుంగవా || 5.35.61 ||

భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః |
తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ తథా వధం || 5.35.62 ||

ప్రామోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః |
తేషాం నః స్వామిసందేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతాం || 5.35.63 ||

కార్యహేతోరిహాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్ |
గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్ || 5.35.64 ||

శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్ |
యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః || 5.35.65 ||

ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః |
అంగదోఽకథయత్ తస్య జనస్థానే మహద్వధం || 5.35.66 ||

రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథార్థతః |
జటాయోస్తు వధం శ్రుత్వా దుఃఖితః సోఽరుణాత్మజః || 5.35.67 ||

త్వామాహ స వరారోహ వసంతీం రావణాలయే |
తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం || 5.35.68 ||

అంగదప్రముఖాః సర్వే తతః ప్రస్థాపితా వయం |
వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాంతముత్తమం || 5.35.69 ||

త్వద్ధర్మనే కృతోత్సాహా హృష్టాః పుష్టాః ప్లవంగమాః |
అంగదప్రముఖాః సర్వే వేలోపాంతముపగతాః || 5.35.70 ||

చింతాం జగ్ముః పునర్భీమాం త్వద్ధర్మనసముత్సుకాః |
అథాహం హరిసైన్యస్య సాగరం దృశ్య సీదతః || 5.35.71 ||

వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః |
లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా || 5.35.72 ||

రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకనిపీడితా |
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిందితే || 5.35.73 ||

అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహం |
తన్మాం రామకృతోద్యోగం తవన్నిమిత్తమిహగతం || 5.35.74 ||

సుగ్రీవసచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజం |
కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః || 5.35.75 ||

గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణః శుభలక్షణః |
తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః || 5.35.76 ||

అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ |
మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా || 5.35.77 ||

దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా |
దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతాం || 5.35.78 ||

అపనేష్యామి సంతాపం తవాధిగమశాసనాత్ |
దిష్ట్యా హి న మమ వ్యర్థం సాగరస్యేహ లంఘనం || 5.35.79 ||

ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దేవి త్వద్ధర్మనకృతం యశః |
రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్యతే || 5.35.80 ||

సపుత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపం |
మాల్యవా నామ పైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః || 5.35.81 ||

తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః |
స చ దేవర్షిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః |
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదనముద్ధరః || 5.35.82 ||

యస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి |
హనుమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా || 5.35.83 ||

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః ।
అచిరాత్ త్వామితో దేవి రాఘవో నయితా ధ్రువం ॥ 5.35.84 ॥

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకర్శితా ।
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్దూతం తమధిగచ్ఛతి ॥ 5.35.85 ॥

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ ।
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్షాభ్యాం ముమోచానందజం జలం ॥ 5.35.86 ॥

చారు తద్ వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం ।
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాద్ ॥ 5.35.87 ॥

హనూమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా ।
అథోవాచ హనూమాంస్తాముత్తరం ప్రియదర్శనాం ॥ 5.35.88 ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వసిహి మైథిలి ।
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహం ॥ 5.35.89 ॥

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ ।
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః ॥ 5.35.90 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచత్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షట్త్రింశః సర్గః

హనుమతా సీతాయై ముద్రికాయా అర్పణం కదా శ్రీరాఘవో
మాముద్ధరిష్యతీతి సౌత్సుక్యం సీతాయాః ప్రశ్నో హనుమతా శ్రీరామస్య
సీతావిషయకమనురాగం వర్ణయిత్వా సీతాయాః సాంత్వనం చ

భూయ ఏవ మహాతేజా హనూమాః పవనాత్మజః।
అబ్రవీత్ ప్రశ్రితం వాక్యం సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥ 5.36.1 ॥

వానరోఽహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః।
రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగులీయకం ॥ 5.36.2 ॥

ప్రత్యయార్థం తవానీతం తేన దత్తం మహాత్మనా।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి ॥ 5.36.3 ॥

గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషితం।
భర్తారమివ సంప్రాప్తం జానకీ ముదితాభవత్ ॥ 5.36.4 ॥

చారు తద్ వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం।
బభూవ హర్షోదగ్రం చ రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ 5.36.5 ॥

తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుః సందేశహర్షితా।
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిం ॥ 5.36.6 ॥

విక్రాంతస్త్యం సమర్థస్త్యం ప్రాజ్ఞస్త్యం వానరోత్తమ।
యేనేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రధర్షితం ॥ 5.36.7 ॥

శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః |
విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః || 5.36.8 ||

న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ |
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో రావణాదపి సంభ్రమః || 5.36.9 ||

అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుం |
యద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా || 5.36.10 ||

ప్రేషయిష్యతి దుర్ధరో రామో నహ్యపరీక్షితం |
పరాక్రమమవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః || 5.36.11 ||

దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో ధర్మాత్మా సత్యసంగరః |
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః || 5.36.12 ||

కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిం న సాగరమేఖలాం |
మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్నిరివోత్థితః || 5.36.13 ||

అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే |
మమైవ తు న దుఃఖానామస్తి మన్యే విపర్యయః || 5.36.14 ||

కచ్చిన్న వ్యథతే రామః కచ్చిన్న పరితప్యతే |
ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః || 5.36.15 ||

కచ్చిన్న దీనః సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి |
కచ్చిత్ పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేః సుతః || 5.36.16 ||

ద్వివిధం త్రివిధోపాయముపాయమపి సేవతే |
విజిగీషుః సుహృత్ కచ్చిన్మిత్రేషు చ పరంతపః || 5.36.17 ||

కచ్చిన్మిత్రాణి లభతేఽమిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే |
కచ్చిత్ కల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః || 5.36.18 ||

కచ్చిదాశాన్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః |
కచ్చిత్ పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే || 5.36.19 ||

కచ్చిన్న విగతస్నేహో వివాసాన్మయి రాఘవః |
కచ్చిన్మాం వ్యసనాదస్మాన్మోక్షయిష్యతి రాఘవః || 5.36.20 ||

సుఖానాముచితో నిత్యమసుఖానామనూచితః |
దుఃఖముత్తరమాసాద్య కచ్చిద్ రామో న సీదతి || 5.36.21 ||

కౌసల్యాస్తథా కచ్చిత్ సుమిత్రాయాస్తథైవ చ |
అభీక్షం శ్రూయతే కచ్చిత్ కుశలం భరతస్య చ || 5.36.22 ||

మన్నిమిత్తేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః |
కచ్చిన్నాన్యమనా రామః కచ్చిన్మాం తారయిష్యతి || 5.36.23 ||

కచ్చిదక్షాహిణీం భీమాం భరతో భ్రాతృవత్సలః |
ధ్వజినిం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే || 5.36.24 ||

వానరాధిపతిః శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి |
మత్కృతే హరిభిర్వీరైర్వృతో దంతనఖాయుధైః || 5.36.25 ||

కచ్చిచ్ఛ లక్ష్మణః శూరః సుమిత్రానందవర్ధనః |
అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్ విధమిష్యతి || 5.36.26 ||

రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ రామేణ నిహతం రణే |
ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్జనం || 5.36.27 ||

కచ్చిన్న తద్ధేమసమానవర్ణం
తస్యాననం పద్మసమానగంధి |
మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం
జలక్షయే పద్మమివాతపేన || 5.36.28 ||

ధర్మాపదేశాత్ త్యజతః స్వరాజ్యం
 మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతేః।
 నాసీద్ యథా యస్య న భీర్న శోకః
 కచ్చిత్ స ధైర్యం హృదయే కరోతి॥ 5.36.29 ॥

న చాస్య మాతా న పితా చ నాన్యః
 స్నేహోద్ విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా।
 తావద్ధ్యహం దూత జిజీవిషేయం
 యావత్ ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య॥ 5.36.30 ॥

ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం
 తం వానరేంద్రం మధురార్థముక్తాఽ।
 శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం
 రామార్థయుక్తం విరరామ రామా॥ 5.36.31 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః।
 శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్॥ 5.36.32 ॥

న త్వామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనః।
 తేన త్వాం నానయత్యాశు శచిమివ పురందరః॥ 5.36.33 ॥

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః।
 చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్యృక్షగణసంయుతాం॥ 5.36.34 ॥

విష్టంభయిత్వా బాణౌఘైరక్షోభ్యం వరుణాలయం।
 కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థః శాంతరాక్షసాం॥ 5.36.35 ॥

తత్ర యద్యంతరా మృత్యుర్యది దేవా మహాసురాః।
 స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి॥ 5.36.36 ॥

తవాదర్శనజేనార్యే శోకేన పరిపూరితః।

న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః॥ 5.36.37 ॥

మందరేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ।

మలయేన చ వింధ్యేన మేరుణా దర్దురేణ చ॥ 5.36.38 ॥

యథా సునయనం వల్లు బింబోష్ఠం చారుకుండలం।

ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్రమివోదితం॥ 5.36.39 ॥

క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రస్రవణే గిరౌ।

శతక్రతుమివాసీనం నాగపృష్ఠస్య మూర్ధని॥ 5.36.40 ॥

న మాంసం రాఘవో భుంక్తే న చైవ మధు సేవతే।

వన్యం సువిహితం నిత్యం భక్తమశ్నాతి పంచమం॥ 5.36.41 ॥

నైవ దంశాఽ న మశకాఽ న కీటాఽ న సరీసృపాఽ।

రాఘవోఽపనయేద్ గాత్రాత్ త్వద్గతేనాంతరాత్మనా॥ 5.36.42 ॥

నిత్యం ధ్యానపరో రామో నిత్యం శోకపరాయణః।

నాన్యచ్ఛింతయతే కించిత్ స తు కామవశం గతః॥ 5.36.43 ॥

అనిద్రః సతతం రామః సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః।

సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్ ప్రతిబుద్ధ్యతే॥ 5.36.44 ॥

దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా యచ్ఛాన్యత్ స్త్రీమనోహరం।

బహుశో హా ప్రియేత్యేవం శ్వసంతస్త్వామభిభాషతే॥ 5.36.45 ॥

స దేవి నిత్యం పరితప్యమాన -

స్తామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః।

ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా

తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః॥ 5.36.46 ॥

సా రామసంక్తిర్తనపీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా ।
శరన్ముఖేనాంబుదశేషచంద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ ॥ 5.36.47 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్త్రింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

సప్తత్రింశః సర్గః

శ్రీరామస్య శీఘ్రమానయనాయ హనుమంతం ప్రతి సీతాయా ఆగ్రహో
హనుమతాఽఽత్మనా సహ చలితుం సీతాం ప్రత్యనునయః సీతయా
తస్యానంగీకరణం చ

సా సీతా వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా।
హనుమంతమువాచేదం ధర్మార్థసహితం వచః॥ 5.37.1 ॥

అమృతం విషసంపృక్తం త్వయా వానర భాషితం।
యచ్చ నాన్యమనా రామో యచ్చ శోకపరాయణః॥ 5.37.2 ॥

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే।
రంజ్యేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాంతః పరికర్షతి॥ 5.37.3 ॥

విధిర్నూనమసంహార్థః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ।
సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాః॥ 5.37.4 ॥

శోకస్యాస్య కథం పారం రాఘవోఽధిగమిష్యతి।
ప్లవమానః పరిక్రాంతో హతనౌః సాగరే యథా॥ 5.37.5 ॥

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణం।
లంకామున్మథితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః॥ 5.37.6 ॥

స వాచ్యః సంతప్తరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే।
అయం సంవత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితం॥ 5.37.7 ॥

వర్తతే దశమో మాసో ద్వా తు శేషౌ ప్లవంగమ |
రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ || 5.37.8 ||

విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి |
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్ కురుతే మతిం || 5.37.9 ||

మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే |
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశంగతం || 5.37.10 ||

జ్యేష్ఠా కన్యా కలా నామ విభీషణసుతా కపే |
తయా మమైతదాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయం || 5.37.11 ||

అవింధో నామ మేధావీ విద్వాన్ రాక్షసపుంగవః |
ధృతిమాన్ శీలవాన్ వృద్ధో రావణస్య సుసమ్మతః || 5.37.12 ||

రామాత్ క్షయమనుప్రాప్తం రక్షసాం ప్రత్యచోదయత్ |
న చ తస్య స దుష్టాత్మా శృణోతి వచనం హితం || 5.37.13 ||

ఆశంసేయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః |
అంతరాత్మా హి మే శుద్ధస్తస్మింశ్చ బహవో గుణాః || 5.37.14 ||

ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వమాన్యశంస్యం కృతజ్ఞతా |
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సంతి వానర రాఘవే || 5.37.15 ||

చతుర్దశ సహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః |
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్ || 5.37.16 ||

న స శక్యస్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః |
అహం తస్యానుభావజ్ఞా శక్రస్యేవ పులోమజా || 5.37.17 ||

శరజాలాంశుమాంఛూరః కపే రామదివాకరః |
శత్రురక్షోమయం తోయముపశోషం నయిష్యతి || 5.37.18 ||

ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకర్మితాం ।
అశ్రుసంపూర్ణవదనామువాచ హనుమాన్ కపిః ॥ 5.37.19 ॥

శ్రుత్వైవ చ వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః ।
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్యృక్షగణసంకులాం ॥ 5.37.20 ॥

అథవా మోచయిష్యామి త్వామధ్యైవ సరాక్షసాత్ ।
అస్మాద్ దుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్టమనిందితే ॥ 5.37.21 ॥

త్వాం తు పృష్టగతాం కృత్వా సంతరిష్యామి సాగరం ।
శక్తిరస్తి హి మే వోఢుం లంకామపి సరావణాం ॥ 5.37.22 ॥

అహం ప్రస్రవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి ।
ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యం హుతమివానలః ॥ 5.37.23 ॥

ద్రక్ష్యస్యధ్యైవ వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణం ।
వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా ॥ 5.37.24 ॥

త్వద్ధర్మనకృతో త్సాహమాశ్రమస్థం మహాబలం ।
పురందరమివాసీనం నగరాజస్య మూర్ధని ॥ 5.37.25 ॥

పృష్టమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్వ శోభనే ।
యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహణీ ॥ 5.37.26 ॥

కథయంతీవ శశినా సంగమిష్యసి రోహణీ ।
మత్ప్రృష్టమధిరోహ త్వం తరాకాశం మహార్ణవం ॥ 5.37.27 ॥

నహి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతోఽంగనే ।
అనుగంతుం గతిం శక్తాః సర్వే లంకానివాసినః ॥ 5.37.28 ॥

యథైవాహమిహ ప్రాప్తస్తథైవాహమసంశయం ।
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసం ॥ 5.37.29 ॥

మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాచ్ఛ్చిత్వా వచనమద్భుతం |
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ || 5.37.30 ||

హనూమన్ దూరమధ్వానం కథం మాం నేతుమిచ్ఛసి |
తదేవ ఖలు తే మనేష్య కపిత్వం హరియూథప || 5.37.31 ||

కథం చాల్పశరీరస్త్యం మామితో నేతుమిచ్ఛసి |
సకాశం మానవేంద్రస్య భర్తుర్మే ప్లవగర్షభ || 5.37.32 ||

సీతాయాస్తు వచః శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
చింతయామాస లక్ష్మీవాన్ నవం పరిభవం కృతం || 5.37.33 ||

న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాసితేక్షణా |
తస్మాత్ పశ్యతు వైదహీ యద్ రూపం మమ కామతః || 5.37.34 ||

ఇతి సంచింత్య హనుమాన్స్తదా ప్లవగసత్తమః |
దర్శయామాస సీతాయాః స్వరూపమరిమర్దనః || 5.37.35 ||

స తస్మాత్ పాదపాద్ ధీమానాప్లుత్య ప్లవగర్షభః |
తతో వర్ధితుమారేభే సీతాప్రత్యయకారణాత్ || 5.37.36 ||

మేరుమందరసంకాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః |
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరర్షభః || 5.37.37 ||

హరిః పర్వతసంకాశస్తామ్రవక్త్రో మహాబలః |
వజ్రదంష్ట్రినఖో భీమో వైదేహీమిదమబ్రవీత్ || 5.37.38 ||

సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణాం |
లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే || 5.37.39 ||

తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిరలం దేవి వికాంక్షయా |
విశోకం కురు వైదేహీ రాఘవం సహలక్ష్మణం || 5.37.40 ||

తం దృష్ట్వా చలసంకాశమువాచ జనకాత్మజా |
పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యోరసం సుతం || 5.37.41 ||

తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే |
వాయోరివ గతిశ్చాపి తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతం || 5.37.42 ||

ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగంతుమర్హతి |
ఉదధేరప్రమేయస్య పారం వానరయూథప || 5.37.43 ||

జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ |
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిరివాత్మనః || 5.37.44 ||

అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మయా గంతుం త్వయా సహ |
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయేత్ తవ || 5.37.45 ||

అహమాకాశమాసక్తా ఉపర్యుపరి సాగరం |
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భూయో వేగేన గచ్ఛతః || 5.37.46 ||

పతితా సాగరే చాహం తిమినక్రఙ్గుషాకులే |
భవేయమాశు వివశా యాదసామన్నముత్తమం || 5.37.47 ||

న చ శక్యే త్వయా సార్థం గంతుం శత్రువినాశన |
కలత్రవతి సందేహస్త్యయి స్యాదప్యసంశయం || 5.37.48 ||

హ్రీయమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః |
అనుగచ్ఛేయురాదిష్ఠా రావణేన దురాత్మనా || 5.37.49 ||

తైస్త్యం పరివృతః శూరైః శూలముద్గరపాణిభిః |
భవేస్త్యం సంశయం ప్రాప్తో మయా వీర కలత్రవాః || 5.37.50 ||

సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్యం నిరాయుధః |
కథం శక్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుం || 5.37.51 ||

యుధ్యమానస్య రక్షోభిస్తతస్తైః క్రూరకర్మభిః |
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భయార్తా కపిసత్తమ || 5.37.52 ||

అథ రక్షాంసి భీమాని మహాంతి బలవంతి చ |
కథంచిత్ సాంపరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ || 5.37.53 ||

అథవా యుధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే |
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః || 5.37.54 ||

మాం వా హరేయ్యస్తద్ధస్తాద్ విశనేయురథాపి వా |
అనవస్థా హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ || 5.37.55 ||

అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభిరభిరజ్జితా |
త్వత్ప్రియత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు || 5.37.56 ||

కామం త్వమపి పర్యాప్తో నిహంతుం సర్వరాక్షసాః |
రాఘవస్య యశో హీయేత్ త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః || 5.37.57 ||

అథవాఽఽదాయ రక్షాంసి న్యనేయుః సంవృతే హి మాం |
యత్ర తే నాభిజానీయర్హయో నాపి రాఘవః || 5.37.58 ||

ఆరంభస్తు మదర్థోఽయం తతస్తవ నిరర్థకః |
త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనే గుణః || 5.37.59 ||

మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్యామితౌజసః |
భ్రాతృణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ || 5.37.60 ||

తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోకసంతాపకర్శితౌ |
సహ సర్వర్షహరిభిస్త్యక్ష్యతః ప్రాణసంగ్రహం || 5.37.61 ||

భర్తుర్భక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర |
నాహం స్పృష్టుం స్వతో గాత్రమిచ్ఛేయం వానరోత్తమ || 5.37.62 ||

యదహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య గతా బలాత్ |
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ || 5.37.63 ||

యది రామో దశగ్రీవమిహ హత్వా సరాక్షసం |
మామితో గృహ్య గచ్ఛేత తత్ తస్య సదృశం భవేత్ || 5.37.64 ||

శ్రుతాశ్చ దృష్టా హి మయా పరాక్రమా
మహాత్మనస్తస్య రణావమర్దినః |
న దేవగంధర్వభుజంగరాక్షసా
భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే || 5.37.65 ||

సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకం
మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమం |
సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం
హుతాశనం దీప్తమివానిలేరితం || 5.37.66 ||

సలక్ష్మణం రాఘవమాజిమర్దనం
దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితం |
సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే
యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరార్చిషం || 5.37.67 ||

స మే కపిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం ప్రియం
సయాథపం క్షిప్రమిహోపపాదయ |
చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్శితాం
కురుష్వ మాం వానరవీర హర్షితాం || 5.37.68 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తత్రింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

అష్టాత్రింశః సర్గః

సీతయా ప్రత్యభిజ్ఞానతయా చిత్రకూటే ఘటితస్య కాకప్రసంగస్య శ్రావణం
శ్రీరామస్య శీఘ్రమానయనయాగ్రహకరణం హనుమతే చూడామణేః
సమర్పణం చ

తతః స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన తోషితః।
సీతామువాచ తచ్చుగ్రత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః॥ 5.38.1 ॥

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే।
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధీవనాం వినయస్య చ॥ 5.38.2 ॥

స్త్రీత్వాన్న త్వం సమర్థాసి సాగరం వ్యతివర్తితుం।
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతం॥ 5.38.3 ॥

ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే।
రామాదన్యస్య నార్హామి సంసర్గమితి జానకి॥ 5.38.4 ॥

ఏతత్ తే దేవి సదృశం పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః।
కా హ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్ వచనమీదృశం॥ 5.38.5 ॥

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః।
చేష్టితం యత్ త్వయా దేవి భాషితం చ మమాగ్రతః॥ 5.38.6 ॥

కారణైర్బహుభిర్దేవి రామప్రియచికిర్షయా।
స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్ సముదీరితం॥ 5.38.7 ॥

లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్ దుస్తరత్వాన్మహోదధేః |
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్ సముదీరితం || 5.38.8 ||

ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమద్యైవ రఘునందినా |
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథా తదుదాహృతం || 5.38.9 ||

యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్థమనిందితే |
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయాద్ రాఘవో హి యత్ || 5.38.10 ||

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా |
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రథితాక్షరం || 5.38.11 ||

ఇదం శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్వం తు మమ ప్రియం ||
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పదే || 5.38.12 ||

తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే |
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రితే దేశే మందాకిన్యవిదూరతః || 5.38.13 ||

తస్యోపవనఖండేషు నానాపుష్పసుగంధిషు |
విహృత్య సలిలే క్లిన్నో మమాంకే సముపావిశః || 5.38.14 ||

తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్ |
తమహం లోష్ఠముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసం || 5.38.15 ||

దారయన్ స చ మాం కాకస్తత్తైవ పరిలీయతే |
న చాప్యపారమన్మాంసాద్ భక్షార్థీ బలిభోజనః || 5.38.16 ||

ఉత్కర్షంత్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణే |
స్రంసమానే చ వసనే తతో దృష్టా త్వయా హ్యహం || 5.38.17 ||

త్వయా విహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా |
భక్ష్యగృధ్రేన కాకేన దారితా త్వాముపాగతా || 5.38.18 ||

తతః శ్రాంతాహముత్సంగమాసీనస్య తవావిశం।
క్రుధ్యంతీవ ప్రహృష్టేన త్వయాహం పరిసాంత్యితా ॥ 5.38.19 ॥

బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జితీ।
లక్షితాహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా ॥ 5.38.20 ॥

పరిశ్రమాచ్చ సుప్తా హే రాఘవాంకేఽస్మ్యహం చిరం।
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః ॥ 5.38.21 ॥

స తత్ర పునరేవాథ వాయసః సముపాగమత్।
తతః సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రాఘవాంకాత్ సముత్థితాం।
వాయసః సహసాగమ్య విదదార స్తనాంతరే ॥ 5.38.22 ॥

పునః పునరథోత్పత్య విదదార స మాం భృశం।
తతః సముత్థితో రామో ముక్తైః శోణితబిందుభిః ॥ 5.38.23 ॥

స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్వితున్నాం స్తనయోస్తదా।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్యమభాషత ॥ 5.38.24 ॥

కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం పై స్తనాంతరం।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా ॥ 5.38.25 ॥

వీక్షమాణస్తతస్తం పై వాయసం సముపైక్షత।
నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖం స్థితం ॥ 5.38.26 ॥

పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః।
ధరాంతరం గతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః ॥ 5.38.27 ॥

తతస్తస్మిన్ మహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః।
వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాం వరః ॥ 5.38.28 ॥

స దర్భసంస్తరాద్ గృహ్య బ్రాహ్మణోఽస్త్రేణ యోజయత్ |
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్జ్వాలాభిముఖో ద్విజం || 5.38.29 ||

స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి |
తతస్తు వాయసం దర్భః సోఽంబరేఽనుజగామ హ || 5.38.30 ||

అనుస్మృష్టస్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిం |
త్రాణకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ || 5.38.31 ||

స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సర్వైశ్చ పరమర్షిభిః |
శ్రీ౯ లోకా౯ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః || 5.38.32 ||

స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతం |
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ || 5.38.33 ||

పరిదూయనం వివర్ణం చ పతమానం తమబ్రవీత్ |
మోఘమస్త్రం న శక్యం తు బ్రాహ్మం కర్తుం తదుచ్యతాం || 5.38.34 ||

తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం |
దత్త్వా తు దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః || 5.38.35 ||

స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ |
విస్మృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయం || 5.38.36 ||

మత్కృతే కాకమాత్రేఽపి బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితం |
కస్మాద్ యో మాహరత్ త్వత్తః క్షమసే తం మహిపతే || 5.38.37 ||

స కురుష్వ మహోత్సాహం కృపాం మయి నరర్షభ |
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే || 5.38.38 ||

ఆన్యశంస్యం పరో ధర్మస్త్యత్త ఏవ మయా శ్రుతం |
జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలం || 5.38.39 ||

అపారవారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్ సాగరోపమం ।
భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమం ॥ 5.38.40 ॥

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠో బలవాన్ సత్త్వవానపి ।
కిమర్థమస్త్రం రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ ॥ 5.38.41 ॥

న నాగా నాపి గంధర్వా న సురా న మరుద్గణాః ।
రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమీహితుం ॥ 5.38.42 ॥

తస్య వీర్యవతః కచ్చిద్ యద్యస్తి మయి సంభ్రమః ।
కిమర్థం న శరైస్తీక్ష్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్ ॥ 5.38.43 ॥

భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః ।
కస్య హేతోర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః ॥ 5.38.44 ॥

యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వింద్రసమతేజసౌ ।
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః ॥ 5.38.45 ॥

మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః ।
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షతే పరంతపౌ ॥ 5.38.46 ॥

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రు భాషితం ।
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ హరియూధపః ॥ 5.38.47 ॥

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే ।
రామే దుఃఖాభిపన్నే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ 5.38.48 ॥

కథంచిద్ భవతీ దృష్టౌ న కాలః పరిశోచితుం ।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి శోభనే ॥ 5.38.49 ॥

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లోకాన్ భస్మీకరిష్యతః ॥ 5.38.50 ॥

హత్వా చ సమరక్రూరం రావణం సహబాంధవం।
రాఘవస్తావం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతి॥ 5.38.51 ॥

బ్రూహి యద్ రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయో వా సమాగతాః॥ 5.38.52 ॥

ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా పునరథాబ్రవీత్।
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్విని॥ 5.38.53 ॥

తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ।
ప్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియాయాశ్చ వరాంగనాః॥ 5.38.54 ॥

ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభం।
పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ॥ 5.38.55 ॥

అనుప్రప్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః।
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమం॥ 5.38.56 ॥

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్ వనే।
సింహస్కంధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః॥ 5.38.57 ॥

పితృవద్ వర్తతే రామే మాతృవన్మాం సమాచరత్।
హ్రీయమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః॥ 5.38.58 ॥

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా।
రాజపుత్రప్రియశ్రేష్ఠః సదృశః శ్వశురస్య మే॥ 5.38.59 ॥

మత్తః ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః।
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్॥ 5.38.60 ॥

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్తమార్యమనుస్మరత్।
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్మమ॥ 5.38.61 ॥

మృదుర్నిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః |
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్ || 5.38.62 ||

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్వాహే ప్రమాణం హరియాథప |
రాఘవస్త్యత్సమారంభాన్మయి యత్నపరో భవేత్ || 5.38.63 ||

ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః |
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ || 5.38.64 ||

ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమి తే |
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా |
త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాలాదివ కౌశికీం || 5.38.65 ||

తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా దివ్యం చూడామణిం శుభం |
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ || 5.38.66 ||

ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమం |
అంగుల్యా యోజయామాస నహ్యస్య ప్రాభవద్ భుజః || 5.38.67 ||

మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యభివాద్య చ |
సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః || 5.38.68 ||

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః |
హృదయేన గతో రామం లక్ష్మణం చ సలక్షణం || 5.38.69 ||

మణివరముపగృహ్య తం మహార్హం
జనకన్యపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్ |
గిరివరపవనావధూతముక్తః
సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే || 5.38.70 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టాత్రింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకోనచత్వారింశః సర్గః

చూడామణిమాదాయ యాంతం హనుమంతం ప్రతి సీతయా
శ్రీరామప్రభృతీనుత్సాయితుమాగ్రహకరణం సముద్రతరణే సంశయానాయాః
సీతాయా హనుమతా వానరాణాం పరాక్రమం వర్ణయిత్వాఽఽశ్వాసనం

మణిం దత్త్వా తతః సీతా హనూమంతమథాబ్రవీత్ |
అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాతమేతద్ రామస్య తత్త్వతః || 5.39.1 ||

మణిం దృష్ట్వా తు రామో పై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి |
వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ || 5.39.2 ||

స భూయస్త్యం సముత్సాహచోదితో హరిసత్తమ |
అస్మిన్ కార్యసముత్సాహే ప్రచింతయ యదుత్తరం || 5.39.3 ||

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్వోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ |
తస్య చింతయ యో యత్నో దుఃఖక్షయకరో భవేత్ || 5.39.4 ||

హనూమన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ |
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భీమవిక్రమః || 5.39.5 ||

శిరసాఽఽవంద్య పైదేహిం గమనాయోపచక్రమే |
జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం పవనాత్మజం || 5.39.6 ||

బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్యమబ్రవీత్ |
హనూమన్ కుశలం బ్రూయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ || 5.39.7 ||

సుగ్రీవం చ సహమాత్యం సర్వాన్ వృద్ధాంశ్చ వానరాన్ |
బ్రూయాస్త్యం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితం || 5.39.8 ||

యథా చ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః |
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి || 5.39.9 ||

జీవంతీం మాం యథా రామః సంభావయతి కీర్తిమాన్ |
తత్ త్వయా హనుమన్ వాచ్యం వాచా ధర్మమవాప్నుహి || 5.39.10 ||

నిత్యముత్సాహాయుక్తస్య వాచః శ్రుత్వా మయేరితాః |
వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాప్తయే || 5.39.11 ||

మత్సందేశయుతా వాచస్త్యతః శ్రుత్వైవ రాఘవః |
పరాక్రమే మతిం వీరో విధివత్ సంవిధాస్యతి || 5.39.12 ||

సీతాయాస్తద్ వచః శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 5.39.13 ||

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః |
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి || 5.39.14 ||

నహి పశ్యామి మర్త్యేషు నాసురేషు సురేషు వా |
యస్తస్య వమతో బాణాన్ స్థాతుముత్సహతేఽగ్రతః || 5.39.15 ||

అప్యర్కమపి పర్జన్యమపి వైవస్వతం యమం |
స హి సోఢుం రణే శక్తస్తవ హేతోర్విశేషతః || 5.39.16 ||

స హి సాగరపర్యంతాం మహిం సాధితుమర్హతి |
త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనందిని || 5.39.17 ||

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సమ్యక్ సత్యం సుభాషితం |
జానకీ బహు మేనే తం వచనం చేదమబ్రవీత్ || 5.39.18 ||

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః |
భర్తృన్నేహోన్వితం వాక్యం సౌహార్దాదనుమానయత్ || 5.39.19 ||

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ |
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శోష్వ గమిష్యసి || 5.39.20 ||

మమ చైవాలృభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర |
అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్ || 5.39.21 ||

తతో హి హరిశార్దూల పునరాగమనాయ తు |
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః || 5.39.22 ||

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్ |
దుఃఖాదుఃఖపరామృష్టాం దీపయన్నివ వానర || 5.39.23 ||

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః |
సుమహాన్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర || 5.39.24 ||

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం |
తాని హర్యృక్షనైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ || 5.39.25 ||

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యేహ లంఘనే |
శక్తిః స్యాద్ వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా || 5.39.26 ||

తదస్మిన్ కార్యనిరోధే వీరైవం దురతిక్రమే |
కిం పశ్యసే సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః || 5.39.27 ||

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే |
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః || 5.39.28 ||

బలైః సమగ్రైర్యుధి మాం రావణం జిత్య సంయుగే |
విజయీ స్వపురం యాయాత్ తత్తస్య సదృశం భవేత్ || 5.39.29 ||

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః |
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్ తస్య సదృశం భవేత్ || 5.39.30 ||

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః |
భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ || 5.39.31 ||

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం |
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 5.39.32 ||

దేవి హర్యృక్షనైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః |
సుగ్రీవః సత్యసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః || 5.39.33 ||

స వానరసహస్రాణాం కోటిభిరభిసంవృతః |
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః || 5.39.34 ||

తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః |
మనః సంకల్పసంపాతా నిదేశే హరయః స్థితాః || 5.39.35 ||

యేషాం నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః |
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః || 5.39.36 ||

అసకృత్ తైర్మహోత్సాహైః ససాగరథరాధరా |
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః || 5.39.37 ||

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః |
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ || 5.39.38 ||

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః |
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హితరే జనాః || 5.39.39 ||

తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే |
ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియూథపాః || 5.39.40 ||

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ |
త్వత్సకాశం మహాసంఘౌ నృసింహోవాగమిష్యతః || 5.39.41 ||

తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ |
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః || 5.39.42 ||

సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునందనః |
త్వామాదాయ వరారోహే స్వపురీం ప్రతి యాస్యతి || 5.39.43 ||

తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ |
నచిరాద్ ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలంతమివానలం || 5.39.44 ||

నిహతే రాక్షసేంద్రే చ సపుత్రామాత్యబాంధవే |
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ || 5.39.45 ||

క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం ద్రక్ష్యసి మైథిలి |
రావణం వైవ రామేణ ద్రక్ష్యసే నిహతం బలాత్ || 5.39.46 ||

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్ || 5.39.47 ||

తమరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం |
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపాగతం || 5.39.48 ||

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్ |
వానరాన్ వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ || 5.39.49 ||

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు |
నర్దతాం కపిముఖ్యానామార్యే యూథాన్యనేకశః || 5.39.50 ||

స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా |
న శర్మ లభతే రామః సింహార్ద్రిత ఇవ ద్విపః || 5.39.51 ||

రుద మా దేవి శోకేన మా భూత్ తే మనసో భయం।

శచీవ భర్తా శక్రేణ సంగమేష్యసి శోభనే ॥ 5.39.52 ॥

రామాద్ విశిష్టః కోఽన్యోఽస్తి కశ్చిత్ సౌమిత్రిణా సమః।

అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ భ్రాతరౌ తవ సంశ్రయౌ ॥ 5.39.53 ॥

నాస్మింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే

రక్షోగణైరధ్యుషితేఽతిరౌద్రే।

న తే చిరాదాగమనం ప్రియస్య

క్షమస్వ మత్సంగమకాలమాత్రం ॥ 5.39.54 ॥

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
చత్వారింశః సర్గః

శ్రీరామస్య కృతే సీతాయా పునః సందేశస్య దానం తామాశ్వాస్య హనుమత
ఉత్తరదిశాయాం ప్రస్థానం

శ్రుత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః |
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా || 5.40.1 ||

త్వాం దృష్ట్వా ప్రియవక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర |
అర్థసంజాతసస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసుంధరా || 5.40.2 ||

యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైః శోకాభికర్శితైః |
సంస్పృశేయం సకామాహం తథా కురు దయాం మయి || 5.40.3 ||

అభిజ్ఞానం చ రామస్య దద్యా హరిగణోత్తమ |
క్షిప్తామిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిణాతనీం || 5.40.4 ||

మనఃశిలాయాస్తిలకో గండపార్శ్వే నివేశితః |
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి || 5.40.5 ||

స వీర్యవాన్ కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే |
వసంతీం రక్షసాం మధ్యే మహేంద్రవరుణోపమ || 5.40.6 ||

ఏష చూడామణిర్ద్రివ్యో మయా సుపరిరక్షితః |
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ || 5.40.7 ||

ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారిసంభవః।
అతః పరం న శక్యామి జీవితం శోకలాలసా ॥ 5.40.8 ॥

అసహ్యోని న దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః।
రాక్షసైః సహ సంవాసం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహం ॥ 5.40.9 ॥

ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన।
మాసాదూర్ధ్వం న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ ॥ 5.40.10 ॥

ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి।
త్వాం చ శ్రుత్వా విషజ్జంతం న జీవేయమపి క్షణం ॥ 5.40.11 ॥

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితం।
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 5.40.12 ॥

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే।
రామే శోకాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ 5.40.13 ॥

దృష్టౌ కథంచిద్ భవతీ న కాలః పరిదేవితం।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని ॥ 5.40.14 ॥

తాపుభౌ పురుషవ్యాప్రౌ రాజపుత్రావనిందితౌ।
త్వద్ధర్మనకృతో త్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః ॥ 5.40.15 ॥

హత్వా తు సమరే రక్షో రావణం సహబాంధవైః।
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతః ॥ 5.40.16 ॥

యత్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే।
ప్రీతినంజననం భూయస్తస్య త్వం దాతుమర్హసి ॥ 5.40.17 ॥

సాబ్రవీద్ దత్తమేవాహో మయాభిజ్ఞానముత్తమం।
ఏతదేవ హి రామస్య దృష్టౌ యత్నేన భూషణం ॥ 5.40.18 ॥

శ్రద్ధేయం హనుమన్ వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి |
స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగసత్తమః || 5.40.19 ||

ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే |
తముత్పాతకృతోత్సాహమవేక్ష్య హరియూథపం || 5.40.20 ||

వర్ధమానం మహావేగమువాచ జనకాత్మజా |
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా || 5.40.21 ||

హనూమన్ సింహసంకాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ |
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా అనామయం || 5.40.22 ||

యథా చ స మహాబాహుర్మాం తారయతి రాఘవః |
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి || 5.40.23 ||

ఇదం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ |
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం
శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర || 5.40.24 ||

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః
కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః |
తదల్పశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం
దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ || 5.40.25 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చత్వారింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
ఏకచత్వారింశః సర్గః

హనుమతా ప్రమదావనస్య విధ్వంసః

స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్ పూజితస్తయా ।
తస్మాద్ దేశాదపాక్రమ్య చింతయామాస వానరః ॥ 5.41.1 ॥

అల్పశేషమిదం కార్యం దృష్ట్యేమమసితేక్షణా ।
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ దృశ్యతే ॥ 5.41.2 ॥

న సామ రక్షఃసు గుణాయ కల్పతే
న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే ।
న భేదసాధ్యో బలదర్పితా జనాః
పరాక్రమస్తేష్వష మమేహ రోచతే ॥ 5.41.3 ॥

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే
వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే ।
హతప్రవీరాశ్చ రణే తు రాక్షసాః
కథంచిదీయుర్యదిహోద్య మార్దవం ॥ 5.41.4 ॥

కార్యే కర్మణి నిర్వృత్తే యో బహుాన్యపి సాధయేత్ ।
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తుమర్హతి ॥ 5.41.5 ॥

న హ్యేకః సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః ।
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే ॥ 5.41.6 ॥

ఇహైవ తావత్కృతనిశ్చయో హ్యహం
 ప్రజేయమద్య ప్లవగేశ్వరాలయం।
 పరాత్మసమ్మర్దవిశేషతత్త్వవిత్
 తతః కృతం స్యాన్మమ భర్తృశాసనం॥ 5.41.7 ॥

కథం ను ఖల్వద్య భవేత్ సుఖాగతం
 ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైః సహ।
 తథైవ ఖల్వాత్మబలం చ సారవత్
 సమానయేన్మాం చ రణే దశాననః॥ 5.41.8 ॥

తతః సమాసాద్య రణే దశాననం
 సమంత్రివర్గం సబలం సయాయినం।
 హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ పై
 సుఖేన మత్వాహమితః పునర్వ్రజే॥ 5.41.9 ॥

ఇదమస్య నృశంసస్య నందనోపమముత్తమం।
 వనం నేత్రమనఃకాంతం నానాద్రుమలతాయుతం॥ 5.41.10 ॥

ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివానలః।
 అస్మిన్ భగ్నో తతః కోపం కరిష్యతి స రావణః॥ 5.41.11 ॥

తతో మహత్సాశ్వమహారథద్విపం
 బలం సమానేష్యతి రాక్షసాధిపః।
 త్రిశూలకాలాయసపట్టిశాయుధం
 తతో మహద్వృద్ధమిదం భవిష్యతి॥ 5.41.12 ॥

అహం చ తైః సంయతి చండవిక్రమైః
 సమేత్య రక్షోభిరభంగవిక్రమః।
 నిహత్య తద్ రావణచోదితం బలం
 సుఖం గమిష్యామి హరీశ్వరాలయం॥ 5.41.13 ॥

తతో మారుతవత్ క్రుద్ధో మారుతిర్భీమవిక్రమః |
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్తుమథారభత్ || 5.41.14 ||

తతస్తద్ధనుమాన్ వీరో బభంజ ప్రమదావనం |
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతం || 5.41.15 ||

తద్వనం మథితైర్వృక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః |
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనం || 5.41.16 ||

నానాశకుంతవిరుతైః ప్రభిన్నసలిలాశయైః |
తామ్రైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాంతద్రుమలతాయుతైః || 5.41.17 ||

న బభౌ తద్ వనం తత్ర దావానలహతం యథా |
వ్యాకులావరణా రేజిర్విహ్వలా ఇవ తా లతాః || 5.41.18 ||

లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చ సాదితై -
 రావ్యలైర్మృగైర్నారృవరైశ్చ పక్షిభిః |
శిలాగృహైరున్మథితైస్తథా గృహైః
 ప్రణష్టరూపం తదభూన్మహద్ వనం || 5.41.19 ||

సా విహ్వలాశోకలతాప్రతానా
 వనస్థలీ శోకలతాప్రతానా |
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య
 కోపేర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య || 5.41.20 ||

తతః స కృత్వా జగతీపతేర్మహాన్
 మహద్ వ్యలీకం మనసో మహాత్మనః |
యుయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః
 శ్రియాజ్వలంస్తోరణమాశ్రితః కపిః || 5.41.21 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకచత్వారింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
ద్వితీయాంశః సర్గః

రాక్షసీభ్యో వనవిధ్వంసవార్తామాకర్ణ్య రావణేన కింకరాణాం ప్రేషణం
హనుమతా తేషాం సంహారశ్చ

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ |
బభూవుస్త్రాససంభ్రాంతాః సర్వే లంకానివాసినః || 5.42.1 ||

విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా వినేదుర్మృగపక్షిణః |
రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే || 5.42.2 ||

తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షసోఽవికృతాననాః |
తద్ వనం దదృశుర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిం || 5.42.3 ||

స తా దృష్ట్వా మహాబాహుర్మహాసత్త్వో మహాబలః |
చకార సుమహద్దూపం రాక్షసీనాం భయావహం || 5.42.4 ||

తతస్తు గిరిసంకాశమతికాయం మహాబలం |
రాక్షసోఽవానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛర్జ్జనకాత్మజాం || 5.42.5 ||

కోఽయం కస్య కుతో వాయం కింనిమిత్తమిహాగతః |
కథం త్వయా సహనేన సంవాదః కృత ఇత్యుత || 5.42.6 ||

ఆచక్ష్య నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయం |
సంవాదమసితాపాంగి త్వయా కిం కృతవానయం || 5.42.7 ||

అథాబ్రవీత్ తదా సాధ్వీ సీతా సర్వాంగశోభనా |
రక్షసాం కామరూపాణాం విజ్ఞానే కా గతిర్మమ || 5.42.8 ||

యూయమేవాస్య జానీత యోఽయం యద్ వా కరిష్యతి |
అహిరేవ హ్యహేః పాదాన్ విజానాతి న సంశయః || 5.42.9 ||

అహమప్యతిభీతాస్మి నైవ జానామి కో హ్యయం |
వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణమాగతం || 5.42.10 ||

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యో విద్రుతా ద్రుతం |
స్థితాః కాశ్చిద్ధతాః కాశ్చిద్ రావణాయ నివేదితుం || 5.42.11 ||

రావణస్య సమీపే తు రాక్షస్యో వికృతాననాః |
విరూపం వానరం భీమం రావణాయ న్యవేదిషుః || 5.42.12 ||

అశోకవనికామధ్యే రాజన్ భీమవపుః కపిః |
సీతయా కృతసంవాదస్తిష్ఠత్యమితవిక్రమః || 5.42.13 ||

న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణలోచనా |
అస్మాభిర్బహుధా పృష్టా నివేదయితుమిచ్ఛతి || 5.42.14 ||

వాసవస్య భవేద్ దూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా |
ప్రేషితో వాపి రామేణ సీతాన్వేషణకాంక్షయా || 5.42.15 ||

తేనైవాద్భుతరూపేణ యత్తత్తవ మనోహరం |
నానామృగగణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనం || 5.42.16 ||

న తత్ర కశ్చిదుద్దేశో యస్తేన న వినాశితః |
యత్ర సా జానకీ దేవీ స తేన న వినాశితః || 5.42.17 ||

జానకీరక్షణార్థం వా శ్రమాద్ వా నోపలక్ష్యతే |
అథవా కః శ్రమస్తస్య సైవ తేనాభిరక్షితా || 5.42.18 ||

చారుపల్లవపత్రాఢ్యం యం సీతా స్వయమాస్థితా |
ప్రవృద్ధః శింశపావృక్షః స చ తేనాభిరక్షితః || 5.42.19 ||

తస్యోగ్రరూపస్యోగ్రం త్వం దండమాజ్ఞాతుమర్హసి |
సీతా సంభాషితా యేన వనం తేన వినాశితం || 5.42.20 ||

మనఃపరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర |
కః సీతామభిభాషేత యో న స్యాత్ త్యక్తజీవితః || 5.42.21 ||

రాక్షసీనాం వచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
చితార్నిరివ జజ్వాల కోపసంవర్తితేక్షణః || 5.42.22 ||

తస్య క్రుద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నాశ్రుబిందవః |
దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషః స్నేహబిందవః || 5.42.23 ||

ఆత్మనః సదృశాన్ వీరాన్ కింకరాన్నామ రాక్షసాన్ |
వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః || 5.42.24 ||

తేషామశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినాం |
నిర్యయుర్భవనాత్ తస్మాత్ కూటముద్గరపాణయః || 5.42.25 ||

మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః |
యుద్ధాభిమనసః సర్వే హనూమద్గ్రహణోన్ముఖాః || 5.42.26 ||

తే కపిం తం సమాసాద్య తోరణస్థమవస్థితం |
అభిపేతుర్మహావేగాః పతంగా ఇవ పావకం || 5.42.27 ||

తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః |
ఆజగ్ముర్వానరశ్రేష్ఠం శరైరాదిత్యసన్నిభైః || 5.42.28 ||

ముద్గరైః పట్టశైః శూలైః ప్రాసతోమరపాణయః |
పరివార్య హనూమంతం సహసా తస్థురగ్రతః || 5.42.29 ||

హనూమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్ పర్వతసన్నిభః |
క్షితావావిద్ధ్య లాంగూలం ననాద చ మహాధ్వనిం || 5.42.30 ||

స భూత్వా తు మహాకాయో హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
పుచ్చమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ || 5.42.31 ||

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా చానునాదినా |
పేతుర్విహంగా గగనాదుచ్చైశ్చేదమఘోషయత్ || 5.42.32 ||

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః || 5.42.33 ||

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతాత్మజః || 5.42.34 ||

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ |
శిలాభిశ్చ ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః || 5.42.35 ||

అర్దయిత్వా పురీం లంకామభివాద్య చ మైథిలీం |
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసాం || 5.42.36 ||

తస్య సన్నాదశబ్దేన తేఽభవన్ భయశంకితాః |
దదృశుశ్చ హనూమంతం సంధ్యామేఘమివోన్నతం || 5.42.37 ||

స్వామిసందేశనిః శంకాస్తతస్తే రాక్షసాః కపిం |
చిత్రైః ప్రహరణైర్భ్రమైరభిపేతుస్తతస్తతః || 5.42.38 ||

స తైః పరివృతః శూరైః సర్వతః స మహాబలః |
ఆససాదాయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితం || 5.42.39 ||

స తం పరిఘమాదాయ జఘాన రజనీచరాన్ |
సపన్నగమివాదాయ స్ఫురంతం వినతాసుతః || 5.42.40 ||

విచచారాంబరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః।
సూదయామాస వజ్రేణ దైత్యానివ సహస్రదృక్ ॥ 5.42.41 ॥

స హత్వా రాక్షసాన్ వీరః కింకరాన్ మారుతాత్మజః।
యుద్ధాకాంక్షీ మహావీరస్తోరణం సమవస్థితః ॥ 5.42.42 ॥

తతస్తస్మాద్ భయాన్ముక్తాః కతిచిత్తత్ర రాక్షసాః।
నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ 5.42.43 ॥

స రాక్షసానాం నిహతం మహాబలం
నిశమ్య రాజా పరివృత్తతోచనః।
సమాదిదేశాప్రతిమం పరాక్రమే
ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయం ॥ 5.42.44 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వీచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

త్రిచత్వారింశః సర్గః

హనుమతా చైత్యప్రాసాదస్య విధ్వంసస్తద్రక్షకాణాం వధశ్చ

తతః స కింకరాః హత్వా హనూమాః ధ్యానమాస్థితః।
వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః॥ 5.43.1 ॥

తస్మాత్ ప్రాసాదమద్యైవమిమం విధ్వంసయామ్యహం।
ఇతి సంచింత్య హనుమాః మనసాదర్శయః బలం॥ 5.43.2 ॥

చైత్యప్రాసాదముత్కుత్య మేరుశృంగమివోన్నతం।
ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాః మారుతాత్మజః॥ 5.43.3 ॥

ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథపః।
బభౌ స సుమహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః॥ 5.43.4 ॥

సంప్రధృష్య చ దుర్ధర్షైత్యప్రాసాదమున్నతం।
హనూమాః ప్రజ్వలః లక్ష్మ్య పారియాత్రోపమోఽభవత్॥ 5.43.5 ॥

స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావాః మారుతాత్మజః।
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయః॥ 5.43.6 ॥

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా।
పేతుర్విహంగమాస్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః॥ 5.43.7 ॥

అస్త్రవిజ్ఞయతాం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః।
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః॥ 5.43.8 ॥

దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహంతా మారుతా త్మజః || 5.43.9 ||

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ |
శిలాభిశ్చ ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః || 5.43.10 ||

ధర్షయిత్వా పురీం లంకామభివాద్య చ మైథిలీం |
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసాం || 5.43.11 ||

ఏముక్త్యా మహాకాయశ్చైత్యస్తో హరియూథపః |
ననాద భీమనిర్హాదో రక్షసాం జనయన్ భయం || 5.43.12 ||

తేన నాదేన మహతా చైత్యపాలాః శతం యయుః |
గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ ప్రాసాన్ ఖడ్గాన్ పరశ్వధాన్ || 5.43.13 ||

విస్మజంతో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్ |
తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః || 5.43.14 ||

ఆజగ్ముర్వానరశ్రేష్ఠం బాణైశ్చాదిత్యసన్నిభైః |
ఆవర్త ఇవ గంగాయాస్తోయస్య విపులో మహాన్ || 5.43.15 ||

పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః |
తతో వాతా త్మజః క్రుద్ధో భీమరూపం సమాస్థితః || 5.43.16 ||

ప్రాసాదస్య మహాంస్తస్య స్తంభం హేమపరిష్కృతం |
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనూమాన్ మారుతా త్మజః || 5.43.17 ||

తతస్తం భ్రామయామాస శతాధారం మహాబలః |
తత్ర చాగ్నిః సమభవత్ ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత || 5.43.18 ||

దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియూథపః |
స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్ || 5.43.19 ||

అంతరిక్షస్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ |
మాదృశానాం సహస్రాణి విస్మష్టాని మహాత్మనాం || 5.43.20 ||

బలినాం వానరేంద్రాణాం సుగ్రీవవశవర్తినాం |
అటంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః || 5.43.21 ||

దశనాగబలాః కేచిత్ కేచిద్ దశగుణోత్తరాః |
కేచిన్నాగసహస్రస్య బభూవుస్తుల్యవిక్రమాః || 5.43.22 ||

సంతి చౌఘబలాః కేచిత్ సంతి వాయుబలోపమాః |
అప్రమేయబలాః కేచిత్ తత్రాస౯ హరియూథపాః || 5.43.23 ||

ఈదృగ్విధైస్తు హరిభిర్వృతో దంతనఖాయుధైః |
శతైః శతసహస్రైశ్చ కోటిభిశ్చాయుతైరపి || 5.43.24 ||

ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః సర్వేషాం వో నిషూదనః |
నేయమస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః |
యస్య త్విత్వాక్కువీరేణ బద్ధం వైరం మహాత్మనా || 5.43.25 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుశ్చత్వారింశః సర్గః

ప్రహస్తపుత్రస్య జంబుమాలినో వధః

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ।
జంబుమాలీ మహాదంష్ట్రో నిర్జగామ ధనుర్ధరః॥ 5.44.1 ॥

రక్తమాల్యాంబరధరః స్రగీష్ఠ రుచిరకుండలః।
మహాఽ వివృత్తనయనశ్చండః సమరదుర్జయః॥ 5.44.2 ॥

ధనుః శక్రధనుః ప్రఖ్యం మహద్ రుచిరసాయకం।
విస్ఫారయాణో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనం॥ 5.44.3 ॥

తస్య విస్ఫారఘ్నాషేణ ధనుషో మహతా దిశః।
ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత॥ 5.44.4 ॥

రథేన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్య సః।
హనూమాఽ వేగసంపన్నో జహర్ష చ ననాద చ॥ 5.44.5 ॥

తం తోరణవిటంకస్థం హనూమంతం మహాకపిం।
జంబుమాలీ మహాతేజా వివ్యాధ నిశితైః శరైః॥ 5.44.6 ॥

అర్థచంద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా।
బాహోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభిస్తు కపిశ్వరం॥ 5.44.7 ॥

తస్య తచ్ఛుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖం।
శరదీవాంబుజం పుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా॥ 5.44.8 ॥

తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖం।
యథాఽఽకాశే మహాపద్మం సిక్తం కాంచనబిందుభిః॥ 5.44.9 ॥

చకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః।
తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలాం॥ 5.44.10 ॥

తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప జవవద్ బలీ।
తాం శరైర్దశభిః క్రుద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః॥ 5.44.11 ॥

విపన్నం కర్మ తద్ దృష్ట్వా హనూమాంశ్చండవిక్రమః।
సాలం విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్॥ 5.44.12 ॥

భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలం।
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జంబుమాలీ మహాబలః॥ 5.44.13 ॥

సాలం చతుర్భిశ్చిచ్ఛేద వానరం పంచభిర్భుజే।
ఉరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్తనాంతరే॥ 5.44.14 ॥

స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః।
తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగతః॥ 5.44.15 ॥

అతివేగోఽతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః।
పరిఘం పాతయామాస జంబుమాలేర్మహోరసి॥ 5.44.16 ॥

తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ జానునీ న చ।
న ధనుర్న రథో నాశ్వాస్త్రాదృశ్యంత నేషవః॥ 5.44.17 ॥

స హతస్తరసా తేన జంబుమాలీ మహారథః।
పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగ ఇవ ద్రుమః॥ 5.44.18 ॥

జంబుమాలిం సునిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్।
చుక్రోధ రావణః శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః॥ 5.44.19 ॥

స రోషసంవర్తితతామ్రలోచనః

ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే ।

అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమాన్

సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః ॥ 5.44.20 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుశ్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచచత్వారింశః సర్గః

మంత్రిణః సప్తపుత్రాణాం వధః

తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మంత్రిణః సుతాః।
నిర్యయుర్భవనాత్ తస్మాత్ సప్త సప్తార్చివర్చసః॥ 5.45.1 ॥

మహద్భులపరీవారా ధనుష్కంతో మహాబలాః।
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః॥ 5.45.2 ॥

హేమజాలపరిక్షిప్తైర్ధ్వజవద్భిః పతాకిభిః।
తోయదస్వననిర్ఘోషైర్వాజయుక్తైర్మహారథైః॥ 5.45.3 ॥

తప్తకాంచనచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః।
విస్ఫారయంతః సంహృష్టాస్తడిద్వంత ఇవాంబుదాః॥ 5.45.4 ॥

జనన్యస్తాస్తతస్తేషాం విదిత్వా కింకరా హతాః।
బభూవుః శోకసంభ్రాంతాః సబాంధవసుహృజ్జనాః॥ 5.45.5 ॥

తే పరస్పరసంఘర్షాత్ తప్తకాంచనభూషణాః।
అభిపేతుర్హనూమంతం తోరణస్థమవస్థితం॥ 5.45.6 ॥

సృజంతో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిఃస్వనాః।
ప్రావృట్కూల ఇవాంభోదా విచేరుర్నైరృతాంబుదాః॥ 5.45.7 ॥

అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనూమా శరవృష్టిభిః।
అభవత్ సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః॥ 5.45.8 ॥

స శరాఙ్ వంచయామాస తేషామాశుచరః కపిః |

రథపేగాంశ్చ వీరాణాం విచరన్ విమలేఽంబరే || 5.45.9 ||

స తైః క్రీడన్ ధనుష్మద్భిర్వ్యమ్ని వీరః ప్రకాశతే |

ధనుష్మద్భిర్యథా మేఘైర్మారుతః ప్రభురంబరే || 5.45.10 ||

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయన్స్తాం మహాచమూం |

చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షఃసు వీర్యవాన్ || 5.45.11 ||

తలేనాభిహనత్ కాంశ్చిత్ పాదైః కాంశ్చిత్ పరంతపః |

ముష్టిభిశ్చాహనత్ కాంశ్చిన్నఖైః కాంశ్చిద్ వ్యదారయత్ || 5.45.12 ||

ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామపరానపి |

కేచిత్ తస్యైవ నాదేన తత్రైవ పతితా భువి || 5.45.13 ||

తతస్తేష్వపవన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ |

తత్రైన్యమగమత్ సర్వం దిశో దశ భయార్దితం || 5.45.14 ||

వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః |

భగ్ననీడధ్వజచ్ఛత్రైర్భూతైశ్చ కీర్ణాభవద్ రథైః || 5.45.15 ||

ప్రవతా రుధిరేణాథ ప్రవంత్యో దర్శితాః పథి |

వివిధైశ్చ స్వనైర్లంకా ననాద వికృతం తదా || 5.45.16 ||

స తాన్ ప్రవృద్ధాన్ వినిహత్య రాక్షసాన్

మహాబలశ్చండపరాక్రమః కపిః |

యుయుత్సురన్యైః పునరేవ రాక్షసై -

స్తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం || 5.45.17 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షట్చత్వారింశః సర్గః

రావణస్య పంచసేనాపతీనాం వధః

హతాఽ మంత్రిసుతాఽ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా ।
రావణః సంవృతాకారశ్చకార మతిముత్తమాం ॥ 5.46.1 ॥

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసం ।
ప్రఘసం భారకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాఽ ॥ 5.46.2 ॥

సందిదేశ దశగ్రీవో వీరాఽ నయవిశారదాఽ ।
హనూమద్గ్రహణేఽవ్యగ్రాఽ వాయువేగసమాఽ యుధి ॥ 5.46.3 ॥

యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః ।
సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి ॥ 5.46.4 ॥

యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్ తమాసాద్య వనాలయం ।
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాలావిరోధితం ॥ 5.46.5 ॥

న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతి తర్కయఽ ।
సర్వథా తన్మహద్ భూతం మహాబలపరిగ్రహం ॥ 5.46.6 ॥

వానరోఽయమితి జ్ఞాత్వా నహి శుద్ధ్యతి మే మనః ।
నైవాహం తం కపిం మన్యే యథేయం ప్రస్తుతా కథా ॥ 5.46.7 ॥

భవేదింద్రేణ వా సృష్టమస్మదర్థం తపోబలాత్ ।
సనాగయక్షగంధర్వదేవాసురమహర్షయః ॥ 5.46.8 ॥

యుష్మాభిః ప్రహితైః సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః |
తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః || 5.46.9 ||

తదేవ నాత్ర సందేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతాం |
యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః || 5.46.10 ||

సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి |
నావమానోఽభవద్భిశ్చ కపిర్ధీరపరాక్రమః || 5.46.11 ||

దృష్టౌ హి హరయః పూర్వే మయా విపులవిక్రమాః |
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జాంబవాంశ్చ మహాబలః || 5.46.12 ||

నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః |
నైవ తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః || 5.46.13 ||

న మతిర్న బలోత్సాహో న రూపపరికల్పనం |
మహత్సత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితం || 5.46.14 ||

ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహాః |
కామం లోకాస్త్రయః సేంద్రాః ససురాసురమానవాః || 5.46.15 ||

భవతామగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే |
తథాపి తు నయజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే || 5.46.16 ||

ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చంచలా |
తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహౌజసః || 5.46.17 ||

సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః |
రథైశ్చ మత్తైర్నాగైశ్చ వాజిభిశ్చ మహాజవైః || 5.46.18 ||

శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్షైః సర్వైశ్చోపహితా బలైః |
తతస్తు దదృశుర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిం || 5.46.19 ||

రశ్మిమంతమివోద్యంతం స్యతేజోరశ్మిమాలినం |
తోరణస్థం మహావేగం మహానత్త్వం మహాబలం || 5.46.20 ||

మహామతిం మహోత్సాహం మహాకాయం మహాభుజం |
తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః || 5.46.21 ||

తైస్తైః ప్రహరణైర్భిమైరభిపేతుస్తతస్తతః |
తస్య పంచాయసాస్తీక్షాః సితాః పీతముఖాః శరాః |
శిరస్యత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః || 5.46.22 ||

స తైః పంచభిరావిద్ధః శరైః శిరసి వానరః |
ఉత్పపాత నదన్ వోయిన్ని దిశో దశ వినాదయన్ || 5.46.23 ||

తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్జకార్ముకః |
కిరన్ శరశతైర్నైకైరభిపేదే మహాబలః || 5.46.24 ||

స కపిర్వారయామాస తం వోయిన్ని శరవర్షిణం |
వృష్టిమంతం పయోదాంతే పయోదమివ మారుతః || 5.46.25 ||

అర్ద్యమానస్తతస్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః |
చకార నినదం భూయో వ్యవర్ధత చ వీర్యవాన్ || 5.46.26 ||

స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః |
నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశిర్గిరావివ || 5.46.27 ||

తతః స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరం |
విహాయ న్యపతద్ భూమౌ దుర్ధరస్త్వక్తజీవితః || 5.46.28 ||

తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి |
తౌ జాతరోషౌ దుర్ధర్షాపుత్రేతతురరిందమౌ || 5.46.29 ||

స తాభ్యాం సహసోత్పల్లత్య విష్టితో విమలేఽంబరే ।
ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః ॥ 5.46.30 ॥

తయోర్వేగవతోర్వేగం నిహత్య స మహాబలః ।
నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణ ఇవ వేగితః ॥ 5.46.31 ॥

స సాలవృక్షమాసాద్య సముత్పాట్య చ వానరః ।
తావుభౌ రాక్షసౌ వీరో జఘాన పవనాత్మజః ॥ 5.46.32 ॥

తతస్తాంస్త్రీ హతాంజ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా ।
అభివేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో బలీ ॥ 5.46.33 ॥

భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః శూలమాదాయ వీర్యవాన్ ।
ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితౌ ॥ 5.46.34 ॥

పట్టశేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యపోథయత్ ।
భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపికుంజరం ॥ 5.46.35 ॥

స తాభ్యాం విక్షత్తిర్గాత్తైరస్పర్దిగ్ధతనూరుహః ।
అభవద్ వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః ॥ 5.46.36 ॥

సముత్పాట్య గిరేః శృంగం సమృగవ్యాలపాదపం ।
జఘాన హనుమాన్ వీరో రాక్షసౌ కపికుంజరః ।
గిరిశృంగసునిష్పిష్టౌ తిలశస్తౌ బభూవతుః ॥ 5.46.37 ॥

తతస్తేష్యవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు ।
బలం తదవశేషం చ నాశయామాస వానరః ॥ 5.46.38 ॥

అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథై రథాన్ ।
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ ॥ 5.46.39 ॥

హయైర్నాగైస్తురంగైశ్చ భగ్నైశ్చైశ్చ మహారథైః ।
హతైశ్చ రాక్షసైర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమంత తః ॥ 5.46.40 ॥

తతః కపిస్తాన్ ధ్వజినిపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్ ।
తథైవ వీరః పరిగృహ్య తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ 5.46.41 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్చత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥
సప్తచత్వారింశః సర్గః

రావణేరక్షస్య పరాక్రమో వధశ్చ

సేనాపతీః పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాః సవాహనాః ।
నిశమ్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం
కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాక్షం ॥ 5.47.1 ॥

స తస్య దృష్ట్యర్పణసంప్రచోదితః
ప్రతాపవాః కాంచనచిత్రకార్ముకః ।
సముత్పపాతాథ సదస్యదీరితో
ద్విజాతిముఖైర్హస్తవిషేవ పావకః ॥ 5.47.2 ॥

తతో మహాః బాలదివాకరప్రభం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలసంతతం ।
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్
మహాహరిం తం ప్రతి నైర్మతర్షభః ॥ 5.47.3 ॥

త తస్తపఃసంగ్రహసంచయార్జితం
ప్రతప్తజాంబూనదజాలచిత్రితం ।
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం
మనోజవాష్టాశ్వరైః సుయోజితం ॥ 5.47.4 ॥

సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం
తడిత్ప్రభం వ్యోమచరం సమాహితం ।

సతూణమష్టాసినిబద్ధబంధురం

యథాక్రమావేశితశక్తితోమరం || 5.47.5 ||

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా

సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా |

దివాకరాభం రథమాస్థితస్తతః

స నిర్జగామామరతుల్యవిక్రమః || 5.47.6 ||

స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాచలాం

తురంగమాతంగమహారథస్వనైః |

బలైః సమేతైః సహ తోరణస్థితం

సమర్థమాసీనముపాగమత్ కపిం || 5.47.7 ||

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో

యుగాంతకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే |

అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమం

సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా || 5.47.8 ||

స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః

పరాక్రమం చారిషు రావణాత్మజః |

విచారయన్ స్వం చ బలం మహాబలో

యుగక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధత || 5.47.9 ||

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం

స్థితః స్థిరః సంయతి దుర్నివారణం |

సమాహితాత్మా హనుమంతమాహవే

ప్రచోదయామాస శితైః శరైస్త్రిభిః || 5.47.10 ||

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం
 జితశ్రమం శత్రుపరాజయోచితం।
 అవైక్షతాక్షః సముదీర్ఘమానసం
 సబాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః ॥ 5.47.11 ॥

స హేమనిష్కాంగదచారుకుండలః
 సమాససాదాశుపరాక్రమః కపిం।
 తయోర్బభూవాప్రతిమః సమాగమః
 సురాసురాణామపి సంభ్రమప్రదః ॥ 5.47.12 ॥

రరాస భూమిర్న తతాప భానుమాన్
 వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః।
 కపేః కుమారస్య చ వీర్యసంయుగం
 ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే ॥ 5.47.13 ॥

స తస్య వీరః సుముఖాః పతత్రిణః
 సువర్ణపుంఖాః సవిషానివోరగాః।
 సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవి -
 చ్చరానథ శ్రీః కపిమూర్ఘ్యతాడయత్ ॥ 5.47.14 ॥

స తైః శరైర్మూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః
 క్షరన్నస్పర్ధిగ్ధవివృత్తనేత్రః।
 నవోదితాదిత్యనిభః శరాంశుమాన్
 వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలికః ॥ 5.47.15 ॥

తతః ప్లవంగాధిపమన్త్రిసత్తమః
 సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే।
 ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకం
 జహార్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః ॥ 5.47.16 ॥

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలీ
 వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంవృతః |
 కుమారమక్షం సబలం సవాహనం
 దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా || 5.47.17 ||

తతః స బాణాసనశక్రకార్ముకః
 శరప్రవరో యుధి రాక్షసాంబుదః |
 శరాః ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే
 వలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే || 5.47.18 ||

కపిస్తతస్తం రణచండవిక్రమం
 ప్రవృద్ధతేజోబలవీర్యసాయకం |
 కుమారమక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే
 ననాద హర్షాద్ ఘనతుల్యనిఃస్వనః || 5.47.19 ||

స బాలభావాద్ యుధి వీర్యదర్పితః
 ప్రవృద్ధమన్యః క్షతజోపమేక్షణః |
 సమాససాదాప్రతిమం రణే కపిం
 గజో మహాకూపమివావృతం తృణైః || 5.47.20 ||

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితై -
 శ్చకార నాదం ఘననాదనిఃస్వనః |
 సముత్సహేనాశు నభః సమారుజన్
 భుజోరువిక్షేపణఘోరదర్శనః || 5.47.21 ||

తముత్పతంతం సమభిద్రవద్ బలీ
 స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాః |
 రథీ రథశ్రేష్ఠతరః కిరంఛరైః
 పయోధరః శైలమివాశ్మవృష్టిభిః || 5.47.22 ||

స తాంఛరాంస్తస్య హరిర్విమోక్షయం -

శ్చచార వీరః పథి వాయుసేవితే ।

శరాంతరే మారుతవద్ వినిష్పతన్

మనోజవః సంయతి భీమవిక్రమః ॥ 5.47.23 ॥

తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖం

ఖమాస్తృణంతం వివిధైః శరోత్తమైః ।

అవైక్షతాక్షం బహుమానచక్షుషా

జగామ చింతాం స చ మారుతా త్మజః ॥ 5.47.24 ॥

తతః శరైర్భిన్నభుజాంతరః కపిః

కుమారవీర్యేణ మహాత్మనా నదృ ।

మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిద్

విచింతయామాస రణే పరాక్రమం ॥ 5.47.25 ॥

అబాలవద్ బాలదివాకరప్రభః

కరోత్యయం కర్మ మహన్మహాబలః ।

న చాస్య సర్వాహవకర్మశాలినః

ప్రమాపణే మే మతిరత్ర జాయతే ॥ 5.47.26 ॥

అయం మహాత్మా చ మహాంశ్చ వీర్యతః

సమాహితశ్చాతినహశ్చ సంయుగే ।

అసంశయం కర్మగుణోదయాదయం

సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః ॥ 5.47.27 ॥

పరాక్రమోత్సాహవివృద్ధమానసః

సమీక్షతే మాం ప్రముఖోఽగ్రతః స్థితః ।

పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కంపయేత్

సురాసురాణామపి శీఘ్రకారిణః ॥ 5.47.28 ॥

న ఖల్వయం నాభిభవేదుపేక్షితః
 పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే |
 ప్రమాపణం హ్యస్య మమాద్య రోచతే
 న వర్ధమానోఽగ్నిరుపేక్షితుం క్షమః || 5.47.29 ||

ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్
 స్వకర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్ |
 చకార వేగం తు మహాబలస్తదా
 మతిం చ చక్రేఽస్య వధే తదానీం || 5.47.30 ||

స తస్య తానష్ట వరాన్ మహాహయాన్
 సమాహితాన్ భారసహాన్ వివర్తనే |
 జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే
 తలప్రహరైః పవనాత్మజః కపిః || 5.47.31 ||

తతస్తలేనాభిహతో మహారథః
 స తస్య పింగాధిపమంత్రినిర్జితః |
 స భగ్ననీడః పరివృత్తకూబరః
 పపాత భూమౌ హతవాజిరంబరాత్ || 5.47.32 ||

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
 సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్ |
 తతోఽభియోగాదృషిరుగ్రవీర్యవాన్
 విహాయ దేహం మరుతామివాలయం || 5.47.33 ||

కపిస్తతస్తం విచరంతమంబరే
 పతత్త్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే |
 సమేత్య తం మారుతవేగవిక్రమః
 క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయోర్ద్వధం || 5.47.34 ||

స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపి -
 ర్మహోరగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః |
 ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్యవిక్రమా
 మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః || 5.47.35 ||

స భగ్నబాహూరుకటీపయోధరః
 క్షరన్నస్పృజ్నిర్మథితాస్థిలోచనః |
 సంభిన్నసంధిః ప్రవికీర్ణబంధనో
 హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః || 5.47.36 ||

మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం
 చకార రక్షోఽధిపతేర్మహద్భయం |
 మహర్భిశ్చక్రచరైః సమాగతైః
 సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః |
 సురైశ్చ సేంద్రైర్భృశజాతవిస్మయై -
 ర్హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః || 5.47.37 ||

నిహత్య తం వజ్రసుతోపమం రణే
 కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణం |
 తదేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం
 కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే || 5.47.38 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తచత్వారింశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
అష్టచత్వారింశః సర్గః

ఇంద్రజిద్ధనుమతోర్యుద్ధమింద్రజిద్ధివ్యాస్త్రబంధనబద్ధస్య హనుమతో రావణస్య
రాజసభాయాం గమనం

తతస్తు రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా
హనూమతాక్షే నిహతే కుమారే ।
మనః సమాధాయ స దేవకల్పం
సమాదిదేశేంద్రజితం సరోషః ॥ 5.48.1 ॥

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రభృతాం వరిష్ఠః
సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా
పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ 5.48.2 ॥

త్వదస్త్రబలమాసాద్య ససురాః సమరుద్ధణాః ।
న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ 5.48.3 ॥

న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగేన గతశ్రమః ।
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ।
దేశకాలప్రధానశ్చ త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ 5.48.4 ॥

న తేఽస్త్రిశక్యం సమరేషు కర్మణాం
న తేఽస్త్రికార్యం మతిపూర్వమంత్రణే ।

న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ॥ 5.48.5 ॥

మమానురూపం తపసో బలం చ తే
పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే।
న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థం॥ 5.48.6 ॥

నిహతాః కింకరాః సర్వే జంబుమాలీ చ రాక్షసః।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రగామినః॥ 5.48.7 ॥

బలాని సుసమ్మద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ।
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః।
న తు తేష్వేవ మే సారో యస్త్యయ్యరినిషూదన॥ 5.48.8 ॥

ఇదం చ దృష్ట్వా నిహతం మహద్ బలం
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ।
త్వమాత్మనశ్చాపి నిరీక్ష్య సారం
కురుష్వ వేగం స్వబలానురూపం॥ 5.48.9 ॥

బలావమర్దస్త్యయి సన్నికృష్టే
యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభస్వాస్త్రభృతాం వరిష్ఠ॥ 5.48.10 ॥

న వీర సేనా గణశశ్చ్యవంతి
న వజ్రమాదాయ విశాలసారం।
న మారుతస్యాస్తి గతిప్రమాణం
న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుం॥ 5.48.11 ॥

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
 స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా ।
 స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్య వీర్యం
 వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ ॥ 5.48.12 ॥

న ఖల్వియం మతిశ్రేష్ఠ యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం ।
 ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా ॥ 5.48.13 ॥

నానాశస్త్రేషు సంగ్రామే వైశారద్యమరిందమ ।
 అవశ్యమేవ బోద్ధవ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే ॥ 5.48.14 ॥

తతః పితుస్తద్ వచనం నిశమ్య
 ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః ।
 చకార భర్తారమతిత్వరేణ
 రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః ॥ 5.48.15 ॥

తతస్త్వైః స్వగణైరిష్టైరింద్రజిత్ ప్రతిపూజితః ।
 యుద్ధోద్ధతకృతోత్సాహః సంగ్రామం సంప్రపద్యత ॥ 5.48.16 ॥

శ్రీమాన్ పద్మవిశాలాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః ।
 నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ 5.48.17 ॥

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగై -
 రావ్యమ్రైశ్చతుర్భిః స తు తీక్ష్ణదంష్ట్రైః ।
 రథం సమాయుక్తమసహ్యవేగః
 సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః ॥ 5.48.18 ॥

స రథీ ధన్వినీం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః ।
 రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ ॥ 5.48.19 ॥

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యోస్వనం కార్ముకస్య చ |
నిశమ్య హరిపీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ || 5.48.20 ||

ఇంద్రజిచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాః |
హనూమంతమభిప్రేత్య జగామ రణపండితః || 5.48.21 ||

తస్మిన్స్తతః సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ |
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవు -
ర్మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః || 5.48.22 ||

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా
మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః |
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా
వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః || 5.48.23 ||

ఆయాంతం స రథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రధ్వజం కపిః |
ననాద చ మహానాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాః || 5.48.24 ||

ఇంద్రజిత్ స రథం దివ్యమాశ్రితశ్చిత్రకార్ముకః |
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనం || 5.48.25 ||

తతః సమేతావతి తీక్ష్ణవేగా
మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ |
కపిశ్చ రక్షోఽధిపతేస్తనూజః
సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ || 5.48.26 ||

స తస్య వీరస్య మహారథస్య
ధనుష్మతః సంయతి సమ్మతస్య |

శరప్రవేగం వ్యహానత్ ప్రవృద్ధ -

శ్చచార మార్గే పితురప్రమేయః || 5.48.27 ||

తతః శరానాయతతీక్షణశల్యాన్

సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్ |

ముమోచ వీరః పరవీరహంతా

సుసంతతాన్ వజ్రసమానవేగాన్ || 5.48.28 ||

తతః స తత్స్యందననిఃస్వనం చ

మృదంగభేరీపటహస్వనం చ |

వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య

నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత || 5.48.29 ||

శరాణామంతరేష్వాశు వ్యావర్తత మహాకపిః |

హరిస్తస్యాభిలక్ష్యస్య మోక్షయన్ లక్ష్యసంగ్రహం || 5.48.30 ||

శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత |

ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః || 5.48.31 ||

తాపుభౌ వేగసంపన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ |

సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమం || 5.48.32 ||

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽంతరం

న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽంతరం |

పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః

సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ || 5.48.33 ||

తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమానే

శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు |

జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా || 5.48.34 ||

తతో మతిం రాక్షసరాజసూను -
శ్చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే |
అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య
కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థం || 5.48.35 ||

తతః పైతామహం వీరః సోఽస్తమస్త్రవిదాం వరః |
సందధే సుమహాతేజాస్తం హరిప్రవరం ప్రతి || 5.48.36 ||

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్ |
నిజగ్రాహ మహాబాహుం మారుతాత్మజమింద్రజిత్ || 5.48.37 ||

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః |
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే || 5.48.38 ||

తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదస్త్రబంధం
ప్రభోః ప్రభావాద్ విగతాల్పవేగః |
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరిప్రవీరః || 5.48.39 ||

తతః స్వాయంభువైర్మంత్రైర్బ్రహ్మాస్త్రం చాభిమంత్రితం |
హనూమాంశ్చింతయామాస వరదానం పితామహాత్ || 5.48.40 ||

న మేఽస్య బంధస్య చ శక్తిరస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ |
ఇత్యేవమేవం విహితోఽస్త్రబంధో
మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః || 5.48.41 ||

స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య
 పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ |
 విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
 పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్మ || 5.48.42 ||

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే |
 పితామహమహేంద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ || 5.48.43 ||

గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహన్నే గుణదర్శనం |
 రాక్షసేంద్రేణ సంవాదస్తస్మాద్ గృహ్లాంతు మాం పరే || 5.48.44 ||

స నిశ్చిత్తార్థః పరవీరహంతా
 సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః |
 పరైః ప్రసహ్యోభిగత్తైర్నిగృహ్య
 ననాద తైస్తైః పరిభర్త్యుమానః || 5.48.45 ||

తతస్తే రాక్షసా దృష్ట్వా వినిశ్చేష్టమరిందమం |
 బబంధుః శణవల్క్రిశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః || 5.48.46 ||

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధం
 ప్రసహ్య వీరైరభిగర్హణం చ |
 కౌతూహలాన్మాం యది రాక్షసేంద్రో
 ద్రష్టుం వ్యవసేయితి నిశ్చిత్తార్థః || 5.48.47 ||

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ |
 అస్త్రబంధః స చాన్యం హి న బంధమనువర్తతే || 5.48.48 ||

అథేంద్రజిత్ తం ద్రుమచీరబద్ధం
 విచార్య వీరః కపిసత్తమం తం |

విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతా -

మన్యేన బద్ధోఽప్యనువర్తతేఽస్త్రం || 5.48.49 ||

అహో మహాత్ కర్మ కృతం నిరర్థం

న రాక్షసైర్మంత్రగతిర్విమృష్టా |

పునశ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్యత్

ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే || 5.48.50 ||

అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యతే |

కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బంధైర్నిపీడితః || 5.48.51 ||

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాలముష్టిభిః |

సమీపం రాక్షసేంద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః || 5.48.52 ||

అథేంద్రజిత్ తం ప్రసమీక్ష్య ముక్త -

మస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః |

వ్యధర్మయత్ తత్ర మహాబలం తం

హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే || 5.48.53 ||

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమం |

రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ || 5.48.54 ||

కోఽయం కస్య కుతో వాపి కిం కార్యం కోఽభ్యుపాశ్రయః |

ఇతి రాక్షసవీరాణాం దృష్ట్వా సంజజ్ఞరే కథాః || 5.48.55 ||

హన్యతాం దహ్యతాం వాపి భక్ష్యతామితి చాపరే |

రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ || 5.48.56 ||

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా

స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే |

దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్

గృహం మహారత్నవిభూషితం చ || 5.48.57 ||

స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమం |

రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః || 5.48.58 ||

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః |

తేజోబలసమాయుక్తం తపంతమివ భాస్కరం || 5.48.59 ||

స రోషసంవర్తితతామ్రదృష్టి -

ర్దశాననస్తం కపిమన్వవేక్ష్య |

అథోపవిష్టాః కులశీలవృద్ధాన్

సమాదిశత్ తం ప్రతి ముఖ్యమంత్రీః || 5.48.60 ||

యథాక్రమం తైః స కపిశ్చ పృష్టః

కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ |

నివేదయామాస హరీశ్వరస్య

దూతః సకాశాదహమాగతోఽస్మి || 5.48.61 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టచత్వారింశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
ఏకోనపంచాశః సర్గః

రావణస్య ప్రభావశాలిరూపమవలోక్య హనుమతో మనసి నైకవిధానాం
విచారాణాముద్రేకః

తతః స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః ।
హనూమాన్ క్రోధతామ్రాక్షో రక్షోఽధిపమవైక్షత ॥ 5.49.1 ॥

భ్రాజమానం మహార్హేణ కాంచనేన విరాజతా ।
ముక్తాజాలావృతేనాథ ముకుటేన మహాద్యుతిం ॥ 5.49.2 ॥

వజ్రసంయోగసంయుక్తైర్మహార్హమణివిగ్రహైః ।
హైమైరాభరణైశ్చిత్రైర్మనసేవ ప్రకల్పితైః ॥ 5.49.3 ॥

మహార్హక్షౌమసంవీతం రక్తచందనరూషితం ।
స్వనులిప్తం విచిత్రాభిర్వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః ॥ 5.49.4 ॥

విచిత్రం దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమదర్శనైః ।
దీప్తతీక్ష్ణమహాదంష్ట్రం ప్రలంబం దశనచ్ఛదైః ॥ 5.49.5 ॥

శిరోభిర్దశభిర్వీరో భ్రాజమానం మహాజనం ।
నానావ్యాలసమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మందరం ॥ 5.49.6 ॥

నీలాంజనచయప్రఖ్యం హారేణోరసి రాజతా ।
పూర్ణచంద్రాభవక్రేణ సఖాలార్కమివాంబుదం ॥ 5.49.7 ॥

బాహుభిర్బద్ధకేయూరైశ్చందనోత్తమరూషితైః |
భ్రాజమానాంగదైర్భిమైః పంచశీరైరివోరగైః || 5.49.8 ||

మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగచిత్రితే |
ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే || 5.49.9 ||

అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిః సమంతతః |
వాలవ్యజనహస్తాభిరారాత్ సముపసేవితం || 5.49.10 ||

దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా |
మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైర్నికుంభేన చ మంత్రిణా || 5.49.11 ||

ఉపోపవిష్టం రక్షోభిశ్చతుర్భిర్బలదర్పితం |
కృతస్నం పరివృతం లోకం చతుర్భిరివ సాగరైః || 5.49.12 ||

మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైరన్వైశ్చ శుభదర్శిభిః |
ఆశ్వాస్యమానం సచివైః సురైరివ సురేశ్వరం || 5.49.13 ||

అపశ్యద్ రాక్షసపతిం హనూమానతితేజసం |
విష్టితం మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదం || 5.49.14 ||

స తైః సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః |
విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోఽధిపమవైక్షత || 5.49.15 ||

భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనుమాన్ రాక్షసేశ్వరం |
మనసా చింతయామాస తేజసా తస్య మోహితః || 5.49.16 ||

అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతిః |
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా || 5.49.17 ||

యద్యధర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః |
స్యాదయం సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా || 5.49.18 ||

అస్య క్రూరైర్నృశంసైశ్చ కర్మభిర్లోకకుత్సితైః |
సర్వే బిభ్యతి ఖల్వస్మాల్లోకాః సామరదానవాః || 5.49.19 ||

అయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్ |
ఇతి చింతాం బహువిధామకరోన్మతిమాన్ హరిః |
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజసః || 5.49.20 ||

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచాశః సర్గః

రావణకర్తృకః ప్రహస్తద్వారకో హనుమంతం ప్రతి
లంకాయామాగమనప్రయోజనస్య ప్రశ్నః, హనుమతా
రామదూతత్వేనాత్మనః పరిచయదానం

తముద్వీక్ష్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురతః స్థితం।
రోషేణ మహతాఽఽవిష్టో రావణో లోకరావణః॥ 5.50.1 ॥

శంకాహతాత్మా దధౌ్య స కపింద్రం తేజసా వృతం।
కిమేష భగవాన్ నందీ భవేత్ సాక్షాదిహాగతః॥ 5.50.2 ॥

యేన శస్త్రోఽస్మి కైలాసే మయా ప్రహసితే పురా।
సోఽయం వానరమూర్తిః స్యాత్కింస్విద్ బాణోఽపి వాసురః॥ 5.50.3 ॥

స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమం।
కాలయుక్తమువాచేదం వచో విపులమర్థవత్॥ 5.50.4 ॥

దురాత్మా పృఛ్యతామేష కుతః కిం వాస్య కారణం।
వనభంగే చ కోఽస్యార్థో రాక్షసానాం చ తర్జనే॥ 5.50.5 ॥

మత్పురీమప్రధృష్యాం పై గమనే కిం ప్రయోజనం।
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృఛ్యతామేష దుర్మతిః॥ 5.50.6 ॥

రావణస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే॥ 5.50.7 ॥

యది తావత్ త్వమింద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయం।
తత్త్వమాఖ్యాహి మా తే భూద్ భయం వానర మోక్ష్యసే ॥ 5.50.8 ॥

యది పైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ।
చారురూపమిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీమిమాం ॥ 5.50.9 ॥

విష్టునా ప్రేషితో వాపి దూతో విజయకాంక్షిణా।
నహి తే వానరం తేజో రూపమాత్రం తు వానరం ॥ 5.50.10 ॥

తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే।
అన్యతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితం ॥ 5.50.11 ॥

అథవా యన్నిమిత్తస్తే ప్రవేశో రావణాలయే।
ఏవముక్తో హరివరస్తదా రక్షోగణేశ్వరం ॥ 5.50.12 ॥

అబ్రవీన్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య చ।
ధనదేన న మే సఖ్యం విష్టునా నాస్మి చోదితః ॥ 5.50.13 ॥

జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరోఽహమిహాగతః।
దర్శనే రాక్షసేంద్రస్య తదిదం దుర్లభం మయా ॥ 5.50.14 ॥

వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థం వినాశితం।
తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాంక్షిణః ॥ 5.50.15 ॥

రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే।
అస్త్రపాశైర్న శక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురైరపి ॥ 5.50.16 ॥

పితామహాదేష వరో మమాపి హి సమాగతః।
రాజానం ద్రష్టుకామేన మయాస్త్రమనువర్తితం ॥ 5.50.17 ॥

విముక్తోఽప్యహమస్త్రేణ రాక్షసైస్త్యభివేదితః।
కేనచిద్ రామకార్యేణ ఆగతోఽస్మి తవాంతికం ॥ 5.50.18 ॥

దూతోఽహమితి విజ్ఞాయ రాఘవస్యామితౌజసః ।

శ్రూయతామేవ వచనం మమ పథ్యమిదం ప్రభో ॥ 5.50.19 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచాశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకపంచాశః సర్గః

శ్రీరామప్రభావం వర్ణయతా హనుమతా రావణస్య ప్రబోధనం

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్త్వమః ।
వాక్యమర్థవదవ్యగ్రస్తమువాచ దశాననం ॥ 5.51.1 ॥

అహం సుగ్రీవసందేశాదిహ ప్రాప్తస్తవాంతికే ।
రాక్షసేశ హరీశస్తాం బ్రాతా కుశలమబ్రవీత్ ॥ 5.51.2 ॥

భ్రాతుః శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ।
ధర్మార్థసహితం వాక్యమిహ చాముత్ర చ క్షమం ॥ 5.51.3 ॥

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ ।
పితేవ బంధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః ॥ 5.51.4 ॥

జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియతరః ప్రభుః ।
పితుర్నిదేశాన్నిష్కాంతః ప్రవిష్టో దండకావనం ॥ 5.51.5 ॥

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా ।
రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యం పంథానమాశ్రితః ॥ 5.51.6 ॥

తస్య భార్యా జనస్థానే భ్రష్టా సీతేతి విశ్రుతా ।
వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞో జనకస్య మహాత్మనః ॥ 5.51.7 ॥

మార్గమాణస్తు తాం దేవీం రాజపుత్రః సహానుజః ।
ఋష్యమూకమనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ చ సంగతః ॥ 5.51.8 ॥

తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణం।
సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితుం॥ 5.51.9 ॥

తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినం।
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్యృక్షాణాం గణేశ్వరః॥ 5.51.10 ॥

త్వయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ వాలీ వానరపుంగవః।
స తేన నిహతః సంఖ్యే శరణైకేన వానరః॥ 5.51.11 ॥

స సీతామార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవః సత్యసంగరః।
హరీః సంప్రేషయామాస దిశః సర్వా హరీశ్వరః॥ 5.51.12 ॥

తాం హరీణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే హ్యధశోఽపరి చాంబరే॥ 5.51.13 ॥

వైనతేయసమాః కేచిత్ కేచిత్ తత్రానిలోపమాః।
అసంగగతయః శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః॥ 5.51.14 ॥

అహం తు హనుమాన్నామ మారుతస్యోరసః సుతః।
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజనమాయతం॥ 5.51.15 ॥

సముద్రం లంఘయిత్వైవ త్వాం దిదృక్షురిహగతః।
భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్మజా॥ 5.51.16 ॥

తద్ భవాః దృష్టధర్మార్థస్తపః కృతపరిగ్రహః।
పరదారాః మహాప్రాజ్ఞా నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి॥ 5.51.17 ॥

నహి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వాపాయేషు కర్మసు।
మూలఘాతిషు సజ్జంతే బుద్ధిమంతో భవద్విధాః॥ 5.51.18 ॥

కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినాం।
శరాణామగ్రతః స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్వపి॥ 5.51.19 ॥

న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్ విద్యేత కశ్చన |
రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్ || 5.51.20 ||

తత్ త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మ్యమర్థానుయాయ చ |
మన్యస్వ నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతాం || 5.51.21 ||

దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభం |
ఉత్తరం కర్మ యచ్ఛేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః || 5.51.22 ||

లక్ష్మితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా |
గృహేయాం నాభిజానాసి పంచాస్యమివ పన్నగీం || 5.51.23 ||

నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి |
విషసంస్పృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్నమివౌజసా || 5.51.24 ||

తపః సంతాపలబ్ధస్తే సోఽయం ధర్మపరిగ్రహః |
న స నాశయితుం న్యాయ్య ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః || 5.51.25 ||

అవధ్యతాం తపోభిర్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి |
ఆత్మనః సాసురైర్దైవైర్హేతుస్తత్రాప్యయం మహాన్ || 5.51.26 ||

సుగ్రీవో న చ దేవోఽయం న యక్షో న చ రాక్షసః |
మానుషో రాఘవో రాజన్ సుగ్రీవశ్చ హరీశ్వరః |
తస్మాత్ ప్రాణపరిత్రాణం కథం రాజన్ కరిష్యసి || 5.51.27 ||

న తు ధర్మోపసంహారమధర్మఫలసంహితం |
తదేవ ఫలమన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః || 5.51.28 ||

ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావద్ భవతా నాత్ర సంశయః |
ఫలమస్యాయధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే || 5.51.29 ||

జనస్థానవధం బుద్ధ్వా వాలినశ్చ వధం తథా |
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ బుద్ధ్యస్వ హితమాత్మనః || 5.51.30 ||

కామం ఖల్వహమప్యేకః సవాజిరథకుంజరాం |
లంకాం నాశయితుం శక్తస్తస్యైష తు న నిశ్చయః || 5.51.31 ||

రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్యృక్షగణసన్నిధౌ |
ఉత్సాదనమమిత్రాణాం సీతా యైస్తు ప్రధర్షితా || 5.51.32 ||

అపకుర్వత్ హి రామస్య సాక్షాదపి పురందరః |
న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్తద్విధో జనః || 5.51.33 ||

యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే గృహే |
కాలరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలంకావినాశినీం || 5.51.34 ||

తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా |
స్వయం స్కంధావసక్తేన క్షేమమాత్మని చింత్యతాం || 5.51.35 ||

సీతాయాస్తేజసా దగ్ధాం రామకోపప్రదీపితాం |
దహ్యమానామిమాం పశ్య పురీం సాట్ఠప్రతోలికాం || 5.51.36 ||

స్వాని మిత్రాణి మంత్రింశ్చ జ్ఞాతీ భ్రాతృ౯ సుతృ౯ హితృ౯ |
భోగా౯ దారాంశ్చ లంకాంచ మా వినాశముపానయ || 5.51.37 ||

సత్యం రాక్షసరాజేంద్ర శృణుష్వ వచనం మమ |
రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః || 5.51.38 ||

సర్వా౯ లోకా౯ సుసంహృత్య సభూతా౯ సచరాచరా౯ |
పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః || 5.51.39 ||

దేవాసురనరేంద్రేషు యక్షరక్షోరగేషు చ |
విద్యాధరేషు నాగేషు గంధర్వేషు మృగేషు చ || 5.51.40 ||

సిద్ధేషు కిన్నరేంద్రేషు పతత్త్రిషు చ సర్వతః |
సర్వత్ర సర్వభూతేషు సర్వకాలేషు నాస్తి సః || 5.51.41 ||

యో రామం ప్రతి యుధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమం |
సర్వలోకేశ్వరస్యేహ కృత్వా విప్రియమీదృశం |
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితం || 5.51.42 ||

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర
గంధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః |
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య
స్థాతుం న శక్తాః సమరేషు సర్వే || 5.51.43 ||

బ్రహ్మ స్వయంభూశ్చతురాననో వా
రుద్రస్త్రినేత్రస్త్రిపురాంతకో వా |
ఇంద్రో మహేంద్రః సురనాయకో వా
స్థాతుం న శక్తా యుధి రాఘవస్య || 5.51.44 ||

స సౌష్ఠ్వోపేతమదీనవాదినః
కపేర్నిశమ్యాప్రతిమోఽప్రియం వచః |
దశాననః కోపవివృత్తలోచనః
సమాదిశత్ తస్య వధం మహాకపేః || 5.51.45 ||

|| ఇత్యాద్యై శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకపంచాశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ద్విపంచాశః సర్గః

దూతవధానౌచిత్యం ప్రతిపాద్య విభీషణేన తస్య కృతే దండాంతరవిధానాయ
రావణం ప్రతి ప్రార్థనం రావణేన తదనురోధస్య స్వీకరణం చ

స తస్య వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః।
ఆజ్ఞాపయద్ వధం తస్య రావణః క్రోధమూర్చ్ఛితః॥ 5.52.1 ॥

వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా।
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః॥ 5.52.2 ॥

తం రక్షోఽధిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితం।
విదిత్వా చింతయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః॥ 5.52.3 ॥

నిశ్చిత్తార్థస్తతః సామ్నా పూజ్యం శత్రుజిదగ్రజం।
ఉవాచ హితమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః॥ 5.52.4 ॥

క్షమస్వ రోషం త్యజ రాక్షసేంద్ర
ప్రసీద మే వాక్యమిదం శృణుష్వ।
వధం న కుర్వంతి పరావరజ్ఞా
దూతస్య సంతో వసుధాధిపేంద్రాః॥ 5.52.5 ॥

రాజః ధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితం।
తవ చాసదృశం వీర కపేరస్య ప్రమాపణం॥ 5.52.6 ॥

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మవిశారదః |
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్ || 5.52.7 ||

గృహ్యంతే యది రోషేణ త్వాదృశోఽపి విచక్షణాః |
తతః శాస్త్రవిపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలం || 5.52.8 ||

తస్మాత్ ప్రసీద శత్రుఘ్న రాక్షసేంద్ర దురాసద |
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతదండో విధీయతాం || 5.52.9 ||

విభీషణవచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
కోపేన మహతాఽఽవిష్టో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ || 5.52.10 ||

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన |
తస్మాదిమం వధిష్యామి వానరం పాపకారిణం || 5.52.11 ||

అధర్మమూలం బహుదోషయుక్త -
మనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య |
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థతత్త్వం
విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః || 5.52.12 ||

ప్రసీద లంకేశ్వర రాక్షసేంద్ర
ధర్మార్థతత్త్వం వచనం శృణుష్వ |
దూతా న వధ్యాః సమయేషు రాజన్
సర్వేషు సర్వత్ర వదంతి సంతః || 5.52.13 ||

అసంశయం శత్రురయం ప్రవృద్ధః
కృతం హ్యనేనాస్త్రియమప్రమేయం |
న దూతవధ్యాం ప్రవదంతి సంతో
దూతస్య దృష్టౌ బహవో హి దండాః || 5.52.14 ||

వైరూప్యమంగేషు కశాభిఘాతో
 మౌండ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః।
 ఏతాః హి దూతే ప్రవదంతి దండాన్
 వధస్తు దూతస్య న నః శ్రుతోఽస్తి॥ 5.52.15 ॥

కథం చ ధర్మార్థవినితబుద్ధిః
 పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః।
 భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్
 కోపం న గచ్ఛంతి హి సత్త్వవంతః॥ 5.52.16 ॥

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే
 న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు వాపి।
 విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్య -
 స్త్వం హ్యుత్తమః సర్వసురాసురాణాం॥ 5.52.17 ॥

పరాక్రమోత్సాహమనన్వినాం చ
 సురాసురాణామపి దుర్జయేన।
 త్వయాప్రమేయేణ సురేంద్రసంఘా
 జితాశ్చ యుద్ధేష్యసకృన్నరేంద్రాః॥ 5.52.18 ॥

ఇత్థంవిధస్యామరదైత్యశత్రోః
 శూరస్య వీరస్య తవాజితస్య।
 కుర్వంతి వీరా మనసాప్యలీకం
 ప్రాణైర్విముక్తా న తు భోః పురా తే॥ 5.52.19 ॥

న చాప్యస్య కపేర్ఘాతే కంచిత్ పశ్యామ్యహం గుణం।
 తేష్యయం పాత్యతాం దండో యైరయం ప్రేషితః కపిః॥ 5.52.20 ॥

సాధుర్వా యది వాసాధుః పరైరేష సమర్పితః।
 బ్రువన్ పరార్థం పరవాన్ న దూతో వధమర్హతి॥ 5.52.21 ॥

అపి చాస్మిన్ హతే నాన్యం రాజన్ పశ్యామి ఖేచరం |
ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్ పరం పారం మహోదధేః || 5.52.22 ||

తస్మాన్నాన్య వధే యత్నః కార్యః పరపురంజయ |
భవాన్ సేంద్రేషు దేవేషు యత్నమాస్థాతుమర్హతి || 5.52.23 ||

అస్మిన్ వినష్టే నహి దూతమన్యం
పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ |
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్విసీతా -
పుద్యోజయేద్ వై భవతా విరుద్ధౌ || 5.52.24 ||

పరాక్రమోత్సాహమనన్వినాం చ
సురాసురాణామపి దుర్జయేన |
త్వయా మనోనందన నైరృతానాం
యుద్ధాయ నిర్నాశయితుం న యుక్తం || 5.52.25 ||

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ
కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు |
మనన్వినః శస్త్రభృతాం పరిష్టాః
కోపప్రశస్తాః సుభృతాశ్చ యోధాః || 5.52.26 ||

తదేకదేశేన బలస్య తావత్
కేచిత్ తవాదేశకృతోఽద్య యాంతు |
తౌ రాజపుత్రావుపగృహ్య మూఢౌ
పరేషు తే భావయితుం ప్రభావం || 5.52.27 ||

నిశాచరాణామధిపోఽనుజస్య
విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టం |

జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రు -

ర్మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః || 5.52.28 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్విపంచాశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

త్రిపంచాశః సర్గః

హనుమత్పుచ్చం ప్రదీప్య రాక్షసైస్తస్య నగరే పరిచారణం

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాత్మనః।
దేశకాలహితం వాక్యం భ్రాతురుత్తరమబ్రవీత్ ॥ 5.53.1 ॥

సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా।
అవశ్యం తు వధాయాన్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ 5.53.2 ॥

కపీనాం కిల లాంగూలమిష్టం భవతి భూషణం।
తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు ॥ 5.53.3 ॥

తతః పశ్యంత్యముం దీనమంగవైరూప్యకర్శితం।
సుమిత్రజ్ఞాతయః సర్వే బాంధవాః ససుహృజ్ఞనాః ॥ 5.53.4 ॥

ఆజ్ఞాపయద్ రాక్షసేంద్రః పురం సర్వం సచత్వరం।
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతాం ॥ 5.53.5 ॥

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్కశాః ॥
వేష్టంతే తస్య లాంగూలం జీరైః కార్పాసకైః పటైః ॥ 5.53.6 ॥

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః।
శుష్కమింధనమాసాద్య వనేష్యవ హుతాశనం ॥ 5.53.7 ॥

తైలేన పరిషిచ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రోపపాదయ ॥
లాజూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాన్స్తానతాడయత్ ॥ 5.53.8 ॥

రోషామర్షపరీతాత్మా బాలసూర్యసమాననః |
స భూయః సంగతైః క్రూరై రక్షస్సైర్వరిపుంగవః || 5.53.9 ||

సహస్రీబాలవృద్ధాశ్చ జగ్ముః ప్రీతిం నిశాచరాః |
నిబద్ధః కృతవాన్ వీరస్తత్కాలసదృశీం మతిం || 5.53.10 ||

కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః |
భిత్త్వా పాశాన్ సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్ పునః || 5.53.11 ||

యది భర్తృహితార్థాయ చరంతం భర్తృశాసనాత్ |
నిబద్ధంతే దురాత్మానో న తు మే నిష్కృతిః కృతా || 5.53.12 ||

సర్వేషామేవ పర్యాప్తో రాక్షసానామహం యుధి |
కిం తు రామస్య ప్రీత్యర్థం విషహిష్యేఽహమీదృశం || 5.53.13 ||

లంకా చారయితవ్యా మే పునరేవ భవేదితి |
రాత్రౌ నహి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మవిధానతః || 5.53.14 ||

అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే |
కామం బద్ధంతు మే భూయః పుచ్చస్యోద్ధీపనేన చ || 5.53.15 ||

పీడాం కుర్వంతి రక్షాంసి న మేఽస్తి మనసః శ్రమః |
తతస్తే సంవృతాకారం సత్త్వవంతం మహాకపిం || 5.53.16 ||

పరిగృహ్య యయుర్హృష్టా రాక్షసాః కపికుంజరం |
శంఖభేరీనినాదైశ్చ ఘోషయంతః స్వకర్మభిః || 5.53.17 ||

రాక్షసాః క్రూరకర్మాణశ్చారయంతి స్మ తాం పురీం |
అన్వీయమానో రక్షోభిర్యయౌ సుఖమరిందమః || 5.53.18 ||

హనూమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీం |
అథాపశ్యద్ విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః || 5.53.19 ||

సంవృతాః భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాః ।
రథ్యాశ్చ గృహసంబాధాః కపిః శృంగాటకాని చ ॥ 5.53.20 ॥

తథా రథ్యోపరథ్యాశ్చ తథైవ చ గృహాంతరాః ।
చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ ॥ 5.53.21 ॥

ఘోషయంతి కపిం సర్వే చార ఇత్యేవ రాక్షసాః ।
స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్జగున్తత్ర తత్ర కుతూహలాత్ ॥ 5.53.22 ॥

తం ప్రదీపితలాంగూలం హనూమంతం దిదృక్షవః ।
దీప్యమానే తతస్తస్య లాంగూలాగ్రే హనూమతః ॥ 5.53.23 ॥

రాక్షస్యస్తా విరూపాక్ష్యః శంసుర్ద్వేష్యాస్తదప్రియం ।
యస్త్యయా కృతసంవాదః సీతే తామ్రముఖః కపిః ॥ 5.53.24 ॥

లాంగూలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే ।
శ్రుత్వా తద్ వచనం క్రూరమాత్మాపహరణోపమం ॥ 5.53.25 ॥

వైదేహీ శోకసంతప్తా హుతాశనముపాగమత్ ।
మంగలాభిముఖీ తస్య సా తదాసీన్మహాకవేః ॥ 5.53.26 ॥

ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనం ।
యద్యన్తి పతిశుశ్రూషా యద్యన్తి చరితం తపః ।
యది వా త్వేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః ॥ 5.53.27 ॥

యది కించిదనుక్రోశస్తస్య మయ్యన్తి ధీమతః ।
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః ॥ 5.53.28 ॥

యది మాం వృత్తసంపన్నాం తత్సమాగమలాలసాం ।
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః ॥ 5.53.29 ॥

యది మాం తారయేదార్యః సుగ్రీవః సత్యసంగరః |
అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాచ్ఛితో భవ హనూమతః || 5.53.30 ||

తతస్తీక్ష్ణార్చిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః |
జజ్వల మృగశావాక్ష్యాః శంసన్నివ శుభం కపేః || 5.53.31 ||

హనూమజ్జనకశ్చైవ పుచ్చానలయుతోఽనిలః |
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః || 5.53.32 ||

దహ్యమానే చ లాంగూలే చింతయామాస వానరః |
ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్మాన్న మాం దహతి సర్వతః || 5.53.33 ||

దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః కరోతి చ న మే రుజం |
శిశిరస్యేవ సంపాతో లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః || 5.53.34 ||

అథ వా తదిదం వ్యక్తం యద్ దృష్టం ప్లవతా మయా |
రామప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతః సరితాం పతౌ || 5.53.35 ||

యది తావత్ సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః |
రామార్థం సంభ్రమస్తాదృక్ కిమగ్నిర్న కరిష్యతి || 5.53.36 ||

సీతాయాశ్చాన్యశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ |
పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః || 5.53.37 ||

భూయః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః |
కథమస్మద్విధన్యేహ బంధనం రాక్షసాధమైః || 5.53.38 ||

ప్రతిక్రియాస్య యుక్తా స్యాత్ సతి మహ్యం పరాక్రమే |
తతశ్చిత్త్వా చ తాః పాశాః వేగవాః పై మహాకపిః || 5.53.39 ||

ఉత్పాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః |
పురద్వారం తతః శ్రీమాః శైలశృంగమివోన్నతం || 5.53.40 ||

విభక్తరక్షః సంబాధమాససాదానిలాత్మజః ।

స భూత్వా శైలసంకాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్ ॥ 5.53.41 ॥

హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో బంధనాన్యవశాతయత్ ।

విముక్తశ్చభవచ్ఛీమాన్ పునః పర్వతసన్నిభః ॥ 5.53.42 ॥

వీక్షమాణశ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితం ।

స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతం ।

రక్షిణస్తాన్ పునః సర్వాన్ సూదయామాస మారుతిః ॥ 5.53.43 ॥

స తాన్ నిహత్వా రణచండవిక్రమః

సమీక్షమాణః పునరేవ లంకాం ।

ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ

ప్రకాశితాదిత్య ఇవార్చిమాలీ ॥ 5.53.44 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుఃపంచాశః సర్గః

లంకాయా దహనం రక్షసాం విలాపశ్చ

వీక్షమాణస్తతో లంకాం కపిః కృతమనోరథః।
వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచింతయత్ ॥ 5.54.1 ॥

కిం ను ఖల్వవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహ సాంప్రతం।
యదేషాం రక్షసాం భూయః సంతాపజననం భవేత్ ॥ 5.54.2 ॥

వనం తావత్ ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః।
బలైకదేశః క్షపితః శేషం దుర్గవినాశనం ॥ 5.54.3 ॥

దుర్గే వినాశితే కర్మ భవేత్ సుఖపరిశ్రమం।
అల్పయత్నేన కార్యేఽస్మిన్ మమ స్యాత్ సఫలః శ్రమః ॥ 5.54.4 ॥

యో హ్యాయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః।
అస్య సంతర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్గృహోత్తమైః ॥ 5.54.5 ॥

తతః ప్రదీప్తలాంగూలః సవిద్యుదివ తోయదః।
భవనాగ్రేషు లంకాయా విచచార మహాకపిః ॥ 5.54.6 ॥

గృహాద్ గృహం రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః।
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః ॥ 5.54.7 ॥

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనం।
అగ్నిం తత్ర వినిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ ॥ 5.54.8 ॥

తతోఽన్యత్ పుష్లవే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ ।
ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలానలశిఖోపమం ॥ 5.54.9 ॥

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుష్లవే స మహాకపిః ।
శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః ॥ 5.54.10 ॥

తథా చేంద్రజితో వేశ్మ దదాహ హరియూథపః ।
జంబుమాలేః సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః ॥ 5.54.11 ॥

రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ ।
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః ॥ 5.54.12 ॥

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః ।
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తముఖస్య చ ॥ 5.54.13 ॥

కరాలస్య విశాలస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి ।
కుంభకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి ॥ 5.54.14 ॥

నరాంతకస్య కుంభస్య నికుంభస్య దురాత్మనః ।
యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రోస్తథైవ చ ॥ 5.54.15 ॥

వర్జయిత్వా మహాతేజా విభీషణగృహం ప్రతి ।
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః ॥ 5.54.16 ॥

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః ।
గృహేష్వృద్ధిమతామృద్ధిం దదాహ కపికుంజరః ॥ 5.54.17 ॥

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్ ।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రావణస్య నివేశనం ॥ 5.54.18 ॥

తతస్తస్మిన్ గృహే ముఖ్యే నానారత్నవిభూషితే ।
మేరుమందరసంకాశే నానామంగలశోభితే ॥ 5.54.19 ॥

ప్రదీప్తమగ్నిముతస్సృజ్య లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితం ।
ననాద హనుమాన్ పీరో యుగాంతజలదో యథా ॥ 5.54.20 ॥

శ్వసనేన చ సంయోగాదతివేగో మహాబలః ।
కాలాగ్నిరివ జజ్జ్వల ప్రావర్ధత హుతాశనః ॥ 5.54.21 ॥

ప్రదీప్తమగ్నిం పవనస్తేషు వేశ్యసు చారయన్ ।
తాని కాంచనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ ॥ 5.54.22 ॥

భవనాని వ్యశీర్యంత రత్నవంతి మహాంతి చ ।
తాని భగ్నవిమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే ॥ 5.54.23 ॥

భవనానీవ సిద్ధానామంబరాత్ పుణ్యసంక్షయే ।
సంజజ్ఞే తుములః శబ్దో రాక్షసానాం ప్రధావతాం ॥ 5.54.24 ॥

స్వే స్వే గృహపరిత్రాణే భగ్నోత్సాహోఽఙ్ఘ్రితశ్రియాం ।
నూనమేషోఽగ్నిరాయాతః కపిరూపేణ హో ఇతి ॥ 5.54.25 ॥

క్రందంత్యః సహసా పేతుః స్తనంధయధరాః స్త్రియః ।
కాశ్చిదగ్నిపరీతాంగోఽహర్మ్యభోఽముక్తమూర్ధజాః ॥ 5.54.26 ॥

పతంత్యోరేజిరేఽభ్రేభ్యః సౌదామన్య ఇవాంబరాత్ ।
వజ్రవిద్రుమపైదూర్యముక్తారజతసంహతాన్ ॥ 5.54.27 ॥

విచిత్రాన్ భవనాద్ధాతూన్ స్యాందమానాన్ దదర్శ సః ।
నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం చ యథా తథా ॥ 5.54.28 ॥

హనూమాన్ రాక్షసేంద్రాణాం వధే కించిన్న తృప్యతి ।
న హనూమద్విశస్తానాం రాక్షసానాం వసుంధరా ॥ 5.54.29 ॥

హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా ।
లంకాపురం ప్రదగ్ధం తద్ రుద్రేణ త్రిపురం యథా ॥ 5.54.30 ॥

తతః స లంకాపురపర్వతాగ్రే
 సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః ।
 ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తో
 హనూమతా వేగవతోపసృష్టః ॥ 5.54.31 ॥

యుగాంతకాలానలతుల్యరూపః
 సమారుతోఽగ్నిర్వవృథే దివస్వప్నక్ ।
 విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తో
 రక్షః శరీరాజ్యసమర్పితార్చిః ॥ 5.54.32 ॥

ఆదిత్యకోటీసదృశః సుతేజా
 లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠత్ ।
 శబ్దైరనేకైరశనిప్రరూఢై -
 ర్భిందన్నివాండం ప్రబభౌ మహాగ్నిః ॥ 5.54.33 ॥

తత్రాంబరాదగ్నిరతిప్రవృద్ధో
 రూక్షప్రభః కింశుకపుష్పచూడః ।
 నిర్వాణధూమాకులరాజయశ్చ
 నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽబ్రాః ॥ 5.54.34 ॥

వజ్రీ మహేంద్రస్త్రిదశేశ్వరో వా
 సాక్షాద్ యమో వా వరుణోఽనిలో వా ।
 రౌద్రోఽగ్నిరర్కో ధనదశ్చ సోమో
 న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః ॥ 5.54.35 ॥

కిం బ్రహ్మణః సర్వపితామహస్య
 లోకస్య ధాతుశ్చతురాననస్య ।
 ఇహాగతో వానరరూపధారీ
 రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః ॥ 5.54.36 ॥

కిం పైష్ఠవం వా కపిరూపమేత్య
 రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః |
 అచింత్యమవ్యక్తమనంతమేకం
 స్వమాయయా సాంప్రతమాగతం వా || 5.54.37 ||

ఇత్యేవమూచుర్బహవో విశిష్టా
 రక్షోగణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే |
 సప్రాణిసంఘాం సగృహం సవృక్షాం
 దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య || 5.54.38 ||

తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా
 సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా |
 సపక్షిసంఘా సమృగా సవృక్షా
 రురోద దీనా తుములం సశబ్దం || 5.54.39 ||

హా తా త హా పుత్రక కాంత మిత్ర
 హా జీవితేశాంగ హతం సుపుణ్యం |
 రక్షోభిరేవం బహుధా బ్రువద్భిః
 శబ్దః కృతో ఘోరతరః సుభీమః || 5.54.40 ||

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా
 హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా |
 హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా
 బభూవ శాపోపహతేవ లంకా || 5.54.41 ||

ససంభ్రమం త్రస్తవిషణ్ణరాక్షసాం
 సముజ్జ్వలజ్జ్వాలహుతాశనాంకితాం |
 దదర్శ లంకాం హనుమాన్ మహామనాః
 స్వయంభురోషోపహతామివావనిం || 5.54.42 ||

భంక్త్వా వనం పాదపరత్నసంకులం
 హత్వా తు రక్షాంసి మహాంతి సంయుగే।
 దగ్ధ్వా పురీం తాం గృహరత్నమాలినీం
 తస్థౌ హనూమాః పవనాత్మజః కపిః॥ 5.54.43 ॥

స రాక్షసాంస్తాః సుబహూంశ్చ హత్వా
 వనం చ భంక్త్వా బహుపాదపం తత్।
 విస్మజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం
 జగామ రామం మనసా మహాత్మా॥ 5.54.44 ॥

తతస్తు తం వానరవీరముఖ్యం
 మహాబలం మారుతతుల్యవేగం।
 మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం
 ప్రతుష్టువర్దేవగణాశ్చ సర్వే॥ 5.54.45 ॥

దేవాశ్చ సర్వే మునిపుంగవాశ్చ
 గంధర్వావిద్యాధరపన్నగాశ్చ।
 భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర
 జగ్ముః పరాం ప్రీతిమతుల్యరూపాం॥ 5.54.46 ॥

భంక్త్వా వనం మహాతేజా హత్వా రక్షాంసి సంయుగే।
 దగ్ధ్వా లంకాపురీం భీమాం రరాజ స మహాకపిః॥ 5.54.47 ॥

గృహగ్ర్యశృంగాగ్రతలే విచిత్రే
 ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహాః।
 ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
 వ్యరాజతాదిత్య ఇవార్చిమాలీ॥ 5.54.48 ॥

లంకాం సమస్తాం సంపీడ్య లాంగూలాగ్నిం మహాకపిః।
 నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిపుంగవః॥ 5.54.49 ॥

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః।

దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః॥ 5.54.50 ॥

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనూమంతం మహాకపిం।

కాలాగ్నిరితి సంచింత్య సర్వభూతాని తత్రసుః॥ 5.54.51 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుఃపంచాశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచపంచాశః సర్గః

సీతావినాశాశంకయా హనుమతశ్చింతా తస్యా నివారణం చ

సందీప్యమానాం విత్రస్తాం త్రస్తరక్షోగణాం పురీం।
అవేక్ష్య హనుమాన్ లంకాం చింతయామాస వానరః॥ 5.55.1 ॥

తస్యాభూత్ సుమహాంస్త్రాసః కుత్సా చాత్మన్యజాయత।
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్విత కృతమిదం మయా॥ 5.55.2 ॥

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితం।
నిరుంధంతి మహాత్మానో దీప్తమగ్నిమివాంభసా॥ 5.55.3 ॥

క్రుద్ధః పాపం న కుర్యాత్ కః క్రుద్ధో హన్యాద్ గురూనపి।
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరః సాధూనధిక్షిపేత్॥ 5.55.4 ॥

వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్త్తవీత్।
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్॥ 5.55.5 ॥

యః సముత్పత్తితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి।
యథోరగస్తవచం జీర్ణాం స పై పురుష ఉచ్యతే॥ 5.55.6 ॥

ధిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమం।
అచింతయిత్వా తాం సీతామగ్నిదం స్వామిఘాతకం॥ 5.55.7 ॥

యది దగ్ధా త్వియం సర్వా నూనమార్యాపి జానకీ।
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్హతం కార్యమజానతా॥ 5.55.8 ॥

యదర్థమయమారంభస్తత్కార్యమవసాదితం |
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా || 5.55.9 ||

ఈషత్కార్యమిదం కార్యం కృతమాసీన్న సంశయః |
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః || 5.55.10 ||

వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదర్థః ప్రదృశ్యతే |
లంకాయాః కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ || 5.55.11 ||

యది తద్విహతం కార్యం మయా ప్రజ్ఞావిపర్యయాత్ |
ఇహైవ ప్రాణసంన్యాసో మమాపి హ్యద్య రోచతే || 5.55.12 ||

కిమగ్నో నిపతామ్యద్య అహోస్విద్ వడవాముఖే |
శరీరమిహ సత్త్వానాం దద్మి సాగరవాసినాం || 5.55.13 ||

కథం ను జీవతా శక్యో మయా ద్రష్టుం హరీశ్వరః |
తౌ వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినౌ || 5.55.14 ||

మయా ఖలు తదేవేదం రోషదోషాత్ ప్రదర్శితం |
ప్రథితం త్రిషు లోకేషు కపిత్వమనవస్థితం || 5.55.15 ||

ధిగస్తు రాజసం భావమనీశమనవస్థితం |
ఈశ్వరేణాపి యద్ రాగాన్మయా సీతా న రక్షితా || 5.55.16 ||

వినష్టాయాం తు సీతాయాం తావుభౌ వినశిష్యతః |
తయోర్వినాశే సుగ్రీవః సబంధుర్వినశిష్యతి || 5.55.17 ||

ఏతదేవ వచః శ్రుత్వా భరతో భ్రాతృవత్సలః |
ధర్మాత్మా సహశత్రుఘ్నః కథం శక్యతి జీవితం || 5.55.18 ||

ఇక్షాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమసంశయం |
భవిష్యంతి ప్రజాః సర్వాః శోకసంతాపపీడితాః || 5.55.19 ||

తదహం భాగ్యరహితో లుప్తధర్మార్థసంగ్రహః |
రోషదోషపరీతాత్మా వ్యక్తం లోకవినాశనః || 5.55.20 ||

ఇతి చింతయతస్తస్య నిమిత్తాన్యపపేదిరే |
పూర్వమప్యపలభ్యాని సాక్షాత్ పునరచింతయత్ || 5.55.21 ||

అథ వా చారుసర్వాంగీ రక్షితా స్వేన తేజసా |
న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్నిరగ్నౌ ప్రవర్తతే || 5.55.22 ||

నహి ధర్మాత్మనస్తస్య భార్యామమితతేజసః |
స్వచరిత్రాభిగుప్తాం తాం స్పృష్టుమర్హతి పావకః || 5.55.23 ||

నూనం రామప్రభావేణ పైదేహ్యః సుకృతేన చ |
యన్మాం దహనకర్మాయం నాదహద్ధవ్యవాహనః || 5.55.24 ||

త్రయాణాం భరతాదీనాం భ్రాతృణాం దేవతా చ యా |
రామస్య చ మనఃకాంతా సా కథం వినశిష్యతి || 5.55.25 ||

యద్ వా దహనకర్మాయం సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః |
న మే దహతి లాంగూలం కథమార్యం ప్రథక్ష్యతి || 5.55.26 ||

పునశ్చాచింతయత్ తత్ర హనూమా విస్మితస్తదా |
హిరణ్యనాభస్య గిరేర్జలమధ్యే ప్రదర్శనం || 5.55.27 ||

తపసా సత్యవాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి |
అసౌ వినిర్దహేదగ్నిం న తామగ్నిః ప్రథక్ష్యతి || 5.55.28 ||

స తథా చింతయంస్తత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహం |
శుశ్రావ హనుమాంస్తత్ర చారణానాం మహాత్మనాం || 5.55.29 ||

అహో ఖలు కృతం కర్మ దుర్విగాహం హనూమతా |
అగ్నిం విస్మజతా తీక్ష్ణం భీమం రాక్షససద్మని || 5.55.30 ||

ప్రపలాయితరక్షః స్త్రీబాలవృద్ధసమాకులా ।

జనకోలాహలాధ్మాతా క్రందంతీవాద్రికందరైః ॥ 5.55.31 ॥

దగ్ధేయం నగరీ లంకా సాట్టప్రాకారతోరణా ।

జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోఽదుభృత ఏవ నః ॥ 5.55.32 ॥

ఇతి శుశ్రావ హనుమాన్ వాచం తామమృతోపమాం ।

బభూవ చాస్య మనసో హర్షస్తత్కాలసంభవః ॥ 5.55.33 ॥

స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్హైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ।

ఋషివాక్యైశ్చ హనుమానభవత్ ప్రితమానసః ॥ 5.55.34 ॥

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థ -

స్తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా ।

ప్రత్యక్షతస్తాం పునరేవ దృష్ట్వా

ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార ॥ 5.55.35 ॥

॥ ఇత్యాద్యే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
షట్పంచాశః సర్గః

పునః సీతాం సమాలోక్య హనుమతో లంకాతో నివర్తనం తేన సముద్రస్య
లంగనం చ

తతస్తు శింశుపామూలే జానకిం పర్యవస్థితాం।
అభివాద్యాబ్రవీద్ దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహోక్షతాం॥ 5.56.1 ॥

తతస్తు ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః।
భర్తుః స్నేహోన్వితా వాక్యం హనూమంతమభాషత॥ 5.56.2 ॥

యది త్వం మన్యసే తా త వసైకాహమిహోనఘ।
క్వచిత్ సుసంవృతే దేశే విశ్రాంతః శోష్ట గమిష్యసి॥ 5.56.3 ॥

మమ చైవాలృభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర।
శోకస్యాస్యాప్రమేయస్య ముహూర్తం స్యాదపి క్షయః॥ 5.56.4 ॥

గతే హి హరిశార్దూల పునః సంప్రాప్తయే త్వయి।
ప్రాణేష్వపి న విశ్వాసో మమ వానరపుంగవ॥ 5.56.5 ॥

అదర్శనం చ తే వీర భూయో మాం దారయిష్యతి।
దుఃఖాద్ దుఃఖతరం ప్రాప్తం దుర్మనఃశోకకర్శితాం॥ 5.56.6 ॥

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః।
సుమహత్సు సహాయేషు హర్యక్షేషు మహాబలః॥ 5.56.7 ॥

కథం ను ఖలు దుష్పారం సంతరిష్యతి సాగరం।
తాని హర్యృక్షనైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ 5.56.8 ॥

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాపి లంఘనే।
శక్తిః స్యాద్ పైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥ 5.56.9 ॥

తదత్ర కార్యనిర్బంధే సముత్పన్నే దురాసదే।
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిశారదః ॥ 5.56.10 ॥

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్నో యశస్యస్తే ఫలోదయః ॥ 5.56.11 ॥

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా
లంకాం పరబలార్దనః।
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్
తస్య సదృశం భవేత్ ॥ 5.56.12 ॥

తద్ యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః।
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ 5.56.13 ॥

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం।
నిశమ్య హనుమాన్ వీరో వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 5.56.14 ॥

దేవి హర్యృక్షనైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః।
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥ 5.56.15 ॥

స వానరసహస్రాణాం కోటిభిరభిసంవృతః।
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః ॥ 5.56.16 ॥

తౌ చ వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ।
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః ॥ 5.56.17 ॥

సగణం రాక్షసం హత్వా నచిరాద్ రఘునందనః |
త్వామాదాయ వరారోహే స్వాం పురీం ప్రతి యాస్యతి || 5.56.18 ||

సమాశ్వసిహ భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ |
క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రామేణ నిహతం రావణం రణే || 5.56.19 ||

నిహతే రాక్షసేంద్రే చ సుపుత్రామాత్యబాంధవే |
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ || 5.56.20 ||

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యృక్షప్రవరైర్యుతః |
యస్తే యుధి విజిత్యారీః శోకం వ్యపనయిష్యతి || 5.56.21 ||

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాః మారుతాత్మజః |
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్ || 5.56.22 ||

రాక్షసాః ప్రవరాః హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః |
సమాశ్వాస్య చ వైదేహీం దర్శయిత్వా పరం బలం || 5.56.23 ||

నగరీమాకులాం కృత్వా వంచయిత్వా చ రావణం |
దర్శయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ || 5.56.24 ||

ప్రతిగంతుం మనశ్చక్రే పునర్మథ్యేన సాగరం |
తతః స కపిశార్దూలః స్వామిసందర్శనోత్సుకః || 5.56.25 ||

ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమరిష్టమరిమర్దనః |
తుంగపద్మకజష్టాభిర్నీలాభిర్వనరాజిభిః || 5.56.26 ||

సోత్తరీయమివాంభోదైః శృంగాంతరవిలంబిభిః |
బోధ్యమానమివ ప్రీత్యా దివాకరకరైః శుభైః || 5.56.27 ||

ఉన్మిషంతమివోద్ధూతైర్లోచనైరివ ధాతుభిః |
తోయోఘనిఃస్వనైర్మంద్రైః ప్రాధీతమివ పర్వతం || 5.56.28 ||

ప్రగీతమివ విస్పష్టం నానాప్రస్రవణస్వనైః |
దేవదారుభిరుద్ధూతైరూర్ధ్వబాహుమివ స్థితం || 5.56.29 ||

ప్రపాతజలనిర్ఘోషైః ప్రాక్రుష్టమివ సర్వతః |
వేపమానమివ శ్యామైః కంపమానైః శరదస్వనైః || 5.56.30 ||

వేణుభిర్మారుతోద్ధూతైః కూజంతమివ కీచకైః |
నిఃశ్వసంతమివామర్షాద్ ఘోరైరాశివిషోత్తమైః || 5.56.31 ||

నీహారకృతగంభీరైర్ధ్యాయంతమివ గహ్వరైః |
మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాంతమివ సర్వతః || 5.56.32 ||

జృంభమాణమివాకాశే శిఖరైరభ్రమాలిభిః |
కూటైశ్చ బహుధా కీర్ణైః శోభితం బహుకందరైః || 5.56.33 ||

సాలతాలైశ్చ కర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిర్వృతం |
లతావితానైర్విత్తైః పుష్పవద్భిరలంకృతం || 5.56.34 ||

నానామృగగణైః కీర్ణం ధాతునిష్యందభూషితం |
బహుప్రస్రవణోపేతం శిలాసంచయసంకటం || 5.56.35 ||

మహర్షియక్షగంధర్వకిన్నరోరగసేవితం |
లతాపాదపసంబాధం సింహాధిష్ఠితకందరం || 5.56.36 ||

వ్యాఘ్రాదిభిః సమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలద్రుమం |
ఆరురోహానిలసుతః పర్వతం ప్లవగోత్తమః || 5.56.37 ||

రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహరేణాభిచోదితః |
తేన పాదతలాక్రాంతా రమ్యేషు గిరిసానుషు || 5.56.38 ||

సఘోషాః సమశిర్యంత శిలాశూచ్రీకృతాస్తతః |
స తమారుహ్య శైలేంద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః || 5.56.39 ||

దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయన్ లవణాంభసః |
అధిరూహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః || 5.56.40 ||

దదర్శ సాగరం భీమం భీమోరగనిషేవితం |
స మారుత ఇవాకాశం మారుతస్యాత్మసంభవః || 5.56.41 ||

ప్రపేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరాం దిశం |
స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః || 5.56.42 ||

రరాస వివిధైర్భూతైః ప్రావిశద్ వసుధాతలం |
కంపమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుమైః || 5.56.43 ||

తస్యోరువేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః |
నిపేతుర్భూతలే భగ్నాః శక్రాయుధహతా ఇవ || 5.56.44 ||

కందరోదరసంస్థానాం పీడితానాం మహౌజసాం |
సింహానాం నినదో భీమో నభో భిందన్ హి శుశ్రువే || 5.56.45 ||

త్రస్తవ్యావిద్ధవసనా వ్యాకులీకృతభూషణాః |
విద్యాధర్యః సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్ || 5.56.46 ||

అతిప్రమాణా బలినో దీప్తజిహ్వా మహావిషాః |
నిపీడితశిరోగ్రీవా వ్యవేష్టంత మహాహయః || 5.56.47 ||

కిన్నరోరగగంధర్వయక్షవిద్యాధరాస్తథా |
పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః || 5.56.48 ||

స చ భూమిధరః శ్రీమాన్ బలినా తేన పీడితః |
సవృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలం || 5.56.49 ||

దశయోజనవిస్తారస్త్రింశద్యోజనముచ్ఛ్రితః |
ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః || 5.56.50 ||

స లిలంఘయిషుర్భీమం సలీలం లవణార్ణవం |
కల్లోలాస్ఫలవేలాంతముత్పపాత నభో హరిః || 5.56.51 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్పంచాశః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
సప్తపంచాశః సర్గః

సముద్రముల్లంఘ్య హనుమతో జాంబవదంగదప్రభృతిభిః సుహృద్భిః సహ
సమాగమః

ఆప్లుత్య చ మహావేగః పక్షవానివ పర్వతః ।
భుజంగయక్షగంధర్వప్రబుద్ధకమలోత్పలం ॥ 5.57.1 ॥

స చంద్రకుముదం రమ్యం సార్కకారండవం శుభం ।
తిష్యశ్రవణకాదంబమభ్రశైవలశాద్వలం ॥ 5.57.2 ॥

పునర్వసుమహామీనం లోహితాంగమహాగ్రహం ।
ఐరావతమహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలాసితం ॥ 5.57.3 ॥

వాతసంఘాతజాలోర్మిచంద్రాంశుశిశిరాంబుమత్ ।
హనూమానపరిశ్రాంతః పుష్టువే గగనార్ణవం ॥ 5.57.4 ॥

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖైః ।
హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమండలం ॥ 5.57.5 ॥

అపారమపరిశ్రాంతశ్చాంబుధిం సమగాహత ।
హనూమాన్ మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి ॥ 5.57.6 ॥

పాండరారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ ।
హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశరే ॥ 5.57.7 ॥

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్క్రమంశ్చ పునః పునః |
ప్రకాశశ్చప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ దృశ్యతే || 5.57.8 ||

వివిధాభ్రఘనాపన్నగోచరో ధవలాంబరః |
దృశ్యాదృశ్యతనుర్వీరస్తథా చంద్రాయతేఽంబరే || 5.57.9 ||

తార్జ్యాయమాణో గగనే స బభౌ వాయునందనః |
దారయన్ మేఘవృందాని నిష్ప్రతంశ్చ పునః పునః || 5.57.10 ||

నదన్ నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః |
ప్రవరాన్ రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః || 5.57.11 ||

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వ్యథయిత్వా చ రావణం |
అర్దయిత్వా మహావీరాన్ వైదేహీమభివాద్య చ || 5.57.12 ||

ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరం |
పర్వతేంద్రం సునాభం చ సముపస్పృశ్య వీర్యవాన్ || 5.57.13 ||

జ్యముక్త ఇవ నారాచో మహావేగోఽభ్యుపాగమత్ |
స కించిదారాత్ సంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిం || 5.57.14 ||

మహేంద్రం మేఘసంకాశం ననాద స మహాకపిః |
స పూరయామాస కపిర్దిశో దశ సమంతతః || 5.57.15 ||

నదన్ నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః |
స తం దేశమనుప్రాప్తః సుహృద్ధర్మనలాలసః || 5.57.16 ||

ననాద సుమహానాదం లాంగూలం చాప్యకంపయత్ |
తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణచరితే పథి || 5.57.17 ||

ఫలతీవాస్య ఘ్నూషేణ గగనం సార్కమండలం |
యే తు తత్రోత్తరే కూలే సముద్రస్య మహాబలాః || 5.57.18 ||

పూర్వం సంవిష్టితాః శూరా వాయుపుత్రదిదృక్షవః |
మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవ నిఃస్వనం |
శుశ్రువుస్తే తదా ఘోషమూరువేగం హనూమతః || 5.57.19 ||

తే దీనమనసః సర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః |
వానరేంద్రస్య నిర్హోషం పర్జన్యనినదోపమం || 5.57.20 ||

నిశమ్య నదతో నాదం వానరాస్తే సమంతతః |
బభూవురుత్సుకాః సర్వే సుహృద్ధర్శనకాంక్షిణః || 5.57.21 ||

జాంబవాః స హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః |
ఉపామంత్ర్య హరీః సర్వానిదం వచనమబ్రవీత్ || 5.57.22 ||

సర్వథా కృతకార్యోఽసౌ హనూమాః నాత్ర సంశయః |
న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్ || 5.57.23 ||

తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః |
నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతుర్యతస్తతః || 5.57.24 ||

తే నగాగ్రాన్నగాగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణి చ |
ప్రహృష్టాః సమపద్యంత హనూమంతం దిదృక్షవః || 5.57.25 ||

తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్య శాఖామవస్థితాః |
వాసాంసి చ ప్రకాశాని సమావిధ్యంత వానరాః || 5.57.26 ||

గిరిగహ్వరసంలీనో యథా గర్జతి మారుతః |
ఏవం జగర్జ బలవాః హనూమాః మారుతాత్మజః || 5.57.27 ||

తమభ్రువునసంకాశమాపతంతం మహాకపిం |
దృష్ట్వా తే వానరాః సర్వే తస్థుః ప్రాంజలయస్తదా || 5.57.28 ||

తతస్తు వేగవాన్ వీరో గిరేర్గిరినిభః కపిః |
నిపపాత గిరేస్తస్య శిఖరే పాదపాకులే || 5.57.29 ||

హర్షేణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్ద్వ |
భిన్నపక్ష ఇవాకాశాత్ పపాత ధరణీధరః || 5.57.30 ||

తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుంగవాః |
హనూమంతం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే || 5.57.31 ||

పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః |
ప్రహృష్టవదనాః సర్వే తమాగతముపాగమన్ || 5.57.32 ||

ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ |
ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజం || 5.57.33 ||

వినేదుర్ముదితాః కేచిత్ కేచిత్ కిలకిలాం తథా |
హృష్టాః పాదపశాఖాశ్చ ఆనిన్యుర్వానరర్షభాః || 5.57.34 ||

హనుమాంస్తు గురూన్ వృద్ధాంజాంబవత్ప్రముఖాంస్తదా |
కుమారమంగదం చైవ సోఽవందత మహాకపిః || 5.57.35 ||

స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః |
దృష్టా దేవీతి విక్రాంతః సంక్షేపేణ న్యవేదయత్ || 5.57.36 ||

నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినః సుతం |
రమణీయే వనోద్దేశే మహేంద్రస్య గిరేస్తదా || 5.57.37 ||

హనూమానబ్రవీత్ పృష్టస్తదా తాన్ వానరర్షభాన్ |
అశోకవనికాసంస్థా దృష్టా సా జనకాత్మజా || 5.57.38 ||

రక్ష్యమాణా సుఘూరాభీ రాక్షసీభిరనిందితా |
ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా || 5.57.39 ||

ఉపవాసపరిశ్రాంతా మలినా జటిలా కృశా |
తతో దృష్టేతి వచనం మహార్థమమృతోపమం || 5.57.40 ||

నిశమ్య మారుతేః సర్వే ముదితా వానరాభవన్ |
క్షేడంత్యనేయే నదంత్యనేయే గర్జంత్యనేయే మహాబలాః || 5.57.41 ||

చక్రుః కిలికిలామనేయ ప్రతిగర్జంతి చాపరే |
కేచిదుచ్చితలాంగూలాః ప్రహృష్టాః కపికుంజరాః || 5.57.42 ||

ఆయతాంచితదీర్ఘాణి లాంగూలాని ప్రవివ్యధుః |
అపరే చ హనూమంతం శ్రీమంతం వానరోత్తమం || 5.57.43 ||

ఆప్లుత్య గిరిశృంగేషు సంస్పృశంతి స్మ హర్షితాః |
ఉక్తవాక్యం హనూమంతమంగదస్తు తదాబ్రవీత్ || 5.57.44 ||

సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వాచమనుత్తమాం |
సత్త్వే వీర్యే న తే కశ్చిత్ సమో వానర విద్యతే || 5.57.45 ||

యదవప్లుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః |
జీవితస్య ప్రదాతా నస్త్యమేకో వానరోత్తమ || 5.57.46 ||

త్వత్ప్రసాదాత్ సమేష్యామః సిద్ధార్థా రాఘవేణ హ |
అహో స్వామిని తే భక్తిరహో వీర్యమహో ధృతిః || 5.57.47 ||

దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ |
దిష్ట్యా త్యక్ష్యతి కాకుత్స్థః శోకం సీతావియోగజం || 5.57.48 ||

తతోఽంగదం హనూమంతం జాంబవంతం చ వానరాః |
పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాః శిలాః || 5.57.49 ||

ఉపవిష్టా గిరేస్తస్య శిలాసు విపులాసు తే |
శ్రోతుకామాః సముద్రస్య లంఘనం వానరోత్తమాః || 5.57.50 ||

దర్శనం చాపి లంకాయాః సీతాయా రావణస్య చ |
తస్యః ప్రాంజలయః సర్వే హనూమద్వదనోన్ముఖాః || 5.57.51 ||

తస్మై తత్రాంగదః శ్రీమాన్ వానరైర్బహుభిర్వృతః |
ఉపాస్యమానో విబుధైర్ద్రివి దేవపతిర్యథా || 5.57.52 ||

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాఽంగదేనాంగదనద్ధబాహునా |
ముదా తదాధ్యాసితమున్నతం మహా -
న్మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రియాభవత్ || 5.57.53 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తపంచాశః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
అష్టపంచాశః సర్గః

జాంబవతా పృష్టేన హనుమతా స్వకీయలంకాయాత్రాసంబంధిసంపూర్ణవృత్తస్య
శ్రావణం

తతస్తస్య గిరేః శృంగే మహేంద్రస్య మహాబలాః |
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్మురుత్తమాం || 5.58.1 ||

ప్రీతిమత్సూపవిష్టేషు వానరేషు మహాత్మసు |
తం తతః ప్రీతిసంహృష్టః ప్రీతియుక్తం మహాకపిం || 5.58.2 ||

జాంబవాః కార్యవృత్తాంతమప్సృచ్ఛదనిలాత్మజం |
కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే || 5.58.3 ||

తస్యాం చాపి కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః |
తత్త్వతః సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే || 5.58.4 ||

సమూర్గితా కథం దేవీ కిం చ సా ప్రత్యభాషత |
శ్రుతార్థాశ్చింతయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయం || 5.58.5 ||

యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్మాభిరాత్మవాః |
రక్షితవ్యం చ యత్తత్ర తద్ భవాన్ వ్యాకరోతు నః || 5.58.6 ||

స నియుక్తస్తతస్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహాః |
నమస్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత || 5.58.7 ||

ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేంద్రాగ్రాత్ ఖమాప్లుతః |
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణః సమాహితః || 5.58.8 ||

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూపమివాభవత్ |
కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరం || 5.58.9 ||

స్థితం పంథానమావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగం |
ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగముత్తమం || 5.58.10 ||

కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భ్రేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ |
ప్రహతస్య మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః || 5.58.11 ||

శిఖరం సూర్యసంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా |
వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః || 5.58.12 ||

పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ |
పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః || 5.58.13 ||

మైనాకమితి విఖ్యాతం నివసంతం మహోదధౌ |
పక్షవంతః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః || 5.58.14 ||

ఛందతః పృథివీం చేరుర్బాధమానాః సమంతతః |
శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాసనః || 5.58.15 ||

వజ్రేణ భగవాన్ పక్షౌ చిచ్ఛేదైషాం సహస్రశః |
అహం తు మోచితస్తస్మాత్ తవ పిత్రా మహాత్మనా || 5.58.16 ||

మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తో వరుణాలయే |
రాఘవస్య మయా సాహ్యే వర్తితవ్యమరిందమ || 5.58.17 ||

రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠో మహేంద్రసమవిక్రమః |
ఏతచ్ఛ్రుత్వా మయా తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః || 5.58.18 ||

కార్యమావేద్య తు గిరేరుద్ధతం పై మనో మమ ।
తేన చాహమనుజ్ఞాతో మైనాకేన మహాత్మనా ॥ 5.58.19 ॥

స చాప్యంతర్హితః శైలో మానుషేణ వపుష్మతా ।
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ ॥ 5.58.20 ॥

ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషమధ్వానమాస్థితః ।
తతోఽహం సుచిరం కాలం జవేనాభ్యగమం పథి ॥ 5.58.21 ॥

తతః పశ్యామ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరం ।
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ 5.58.22 ॥

మమ భక్ష్యః ప్రదిష్టస్త్వమమరైర్వరిసత్తమ ।
తతస్తాన్త్యం భక్షయిష్యామి విహితస్త్యం హి మే సురైః ॥ 5.58.23 ॥

ఏవముక్తః సురసయా ప్రాంజలిః ప్రణతః స్థితః ।
వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యం చేదముదీరయం ॥ 5.58.24 ॥

రామో దాశరథిః శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దండకావనం ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చ పరంతపః ॥ 5.58.25 ॥

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా ।
తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ ॥ 5.58.26 ॥

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ ।
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం ॥ 5.58.27 ॥

ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే ।
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ ॥ 5.58.28 ॥

అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ ।
ఏవముక్తః సురసయా దశయోజనమాయతః ॥ 5.58.29 ॥

తతోఽర్థగుణవిస్తారో బభూవాహం క్షణేన తు ।
మత్ప్రమాణాధికం చైవ వ్యాదితం తు ముఖం తయా ॥ 5.58.30 ॥

తద్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం పునః ।
తస్మిన్ ముహూర్తే చ పునర్బభూవాంగుష్ఠసమ్మితః ॥ 5.58.31 ॥

అభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్ ।
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః ॥ 5.58.32 ॥

అర్థసిద్ధౌ హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం ।
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ 5.58.33 ॥

సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాస్మి తవ వానర ।
తతోఽహం సాధుసాధ్వీతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః ॥ 5.58.34 ॥

తతోఽంతరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా ।
చాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన ॥ 5.58.35 ॥

సోఽహం విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్ ।
న కించిత్ తత్ర పశ్యామి యేన మే విహితా గతిః ॥ 5.58.36 ॥

అథ మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిం నామ గగనే మమ ।
ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపమత్ర న దృశ్యతే ॥ 5.58.37 ॥

అథోభాగే న మే దృష్టిః శోచతః పతితా తదా ।
తత్రాద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయాం ॥ 5.58.38 ॥

ప్రహస్య చ మహానాదముక్తోఽహం భీమయా తయా ।
అవస్థితమసంభ్రాంతమిదం వాక్యమశోభనం ॥ 5.58.39 ॥

క్వాసి గంతా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేప్పితః ।
భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహారవర్జితం ॥ 5.58.40 ॥

బాధమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్ణామహం తతః |
ఆస్యప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయమపూరయం || 5.58.41 ||

తస్యాశ్చాస్యం మహద్ భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే |
న తు మాం సా ను బుబుధే మమ వా వికృతం కృతం || 5.58.42 ||

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాంతరాత్ |
తస్యా హృదయమాదాయ ప్రపతామి నభఃస్థలం || 5.58.43 ||

సా విస్మష్టభుజా భీమా పపాత లవణాంభసి |
మయా పర్వతసంకాశా నికృత్తహృదయా సతీ || 5.58.44 ||

శృణోమి ఖగతానాం చ వాచః సౌమ్యా మహాత్మనాం |
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనుమతా హతా || 5.58.45 ||

తాం హత్వా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరే |
గత్వా చ మహదధ్వానం పశ్యామి నగమండితం || 5.58.46 ||

దక్షిణం తీరముదధేర్లంకా యత్ర గతా పురీ |
అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురీం || 5.58.47 ||

ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః |
తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాంతఘనసప్రభా || 5.58.48 ||

అట్టహాసం విముంచంతీ నారీ కాపు్యుత్థితా పురః |
జిఘాంసంతీం తతస్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహాం || 5.58.49 ||

సవ్యముష్టిప్రహరేణ పరాజిత్య సుభైరవాం |
ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాహం తయోదితః || 5.58.50 ||

అహం లంకాపురీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే |
యస్మాత్ తస్మాద్ విజేతాసి సర్వరక్షాన్యశేషతః || 5.58.51 ||

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచరంజనకాత్మజాం ।
రావణాంతఃపురగతో న చాపశ్యం సుమధ్యమాం ॥ 5.58.52 ॥

తతః సీతామపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే ।
శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే ॥ 5.58.53 ॥

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణాభినంవృతం ।
కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవనముత్తమం ॥ 5.58.54 ॥

సప్రాకారమవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపం ।
అశోకవనికామధ్యే శింశపాపాదపో మహా ॥ 5.58.55 ॥

తమారుహ్య చ పశ్యామి కాంచనం కదలీవనం ।
అదూరాచ్ఛింశపావృక్షాత్ పశ్యామి వరవర్ణినీం ॥ 5.58.56 ॥

శ్యామాం కమలపత్రాక్షీముపవాసకృశాననాం ।
తదేకవాసఃసంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహీం ॥ 5.58.57 ॥

శోకసంతాపదీనాంగీం సీతాం భర్తృహితే స్థితాం ।
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభినంవృతాం ॥ 5.58.58 ॥

మాంసశోణితభక్ష్యాభిర్వాప్తీభిర్హరిణీం యథా ।
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ॥ 5.58.59 ॥

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా ।
భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ॥ 5.58.60 ॥

రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యే కృతనిశ్చయా ।
కథంచిన్మృగశావాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా ॥ 5.58.61 ॥

తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీం ।
తత్రైవ శింశపావృక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః ॥ 5.58.62 ॥

తతో హలహలాశబ్దం కాంచీనూపురమిశ్రితం |
శృణోమ్యధికగంభీరం రావణస్య నివేశనే || 5.58.63 ||

తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వరూపం ప్రత్యసంహరం |
అహం చ శింశపావృక్షే పక్షివ గహనే స్థితః || 5.58.64 ||

తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః |
తం దేశమనుసంప్రాప్తో యత్ర సీతాభవత్ స్థితా || 5.58.65 ||

తం దృష్ట్వాథ వరారోహః సీతా రక్షోగణేశ్వరం |
సంకుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ || 5.58.66 ||

వితస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్ష్యమాణామితస్తతః |
త్రాణం కించిదపశ్యంతీం వేపమానాం తపస్వినీం || 5.58.67 ||

తామువాచ దశగ్రీవః సీతాం పరమదుఃఖితాం |
అవాక్షిరాః ప్రపతితో బహుమన్యస్వ మామితి || 5.58.68 ||

యది చేత్త్వం తు మాం దర్పన్నాభినందసి గర్వితే |
ద్విమాసానంతరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ || 5.58.69 ||

ఏతచ్ఛ్చిత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః |
ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచనముత్తమం || 5.58.70 ||

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః |
ఇక్షావకువంశనాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ || 5.58.71 ||

అవాచ్యం వదతో జిహ్వా కథం న పతితా తవ |
కింస్విదీర్ష్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ || 5.58.72 ||

అపహృత్యాగతః పాప తేనాదృష్టో మహాత్మనా |
న త్వం రామస్య సదృశో దాసేఽప్యస్య న యుజ్యసే || 5.58.73 ||

అజేయః సత్యవాక్ శూరో రణశ్లాఘీ చ రాఘవః |
జానక్యా పరుషం వాక్యమేవముక్తో దశాననః || 5.58.74 ||

జజ్జ్వాల సహసా కోపచ్చితాస్థ ఇవ పావకః |
వివృత్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణం || 5.58.75 ||

మైథిలీం హంతుమారబ్ధః స్త్రీభిర్హాకృతం తదా |
స్త్రీణాం మధ్యాత్ సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః || 5.58.76 ||

వరా మందోదరీ నామ తయా స ప్రతిషేధితః |
ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః || 5.58.77 ||

సీతయా తవ కిం కార్యం మహేంద్రసమవిక్రమ |
మయా సహ రమస్వాద్య మద్విశిష్టా న జానకీ || 5.58.78 ||

దేవగంధర్వకన్యాభిర్యక్షకన్యాభిరేవ చ |
సార్థం ప్రభో రమస్వేతి సీతయా కిం కరిష్యసి || 5.58.79 ||

తతస్తాభిః సమేతాభిర్నారీభిః స మహాబలః |
ఉత్థాప్య సహసా నీతో భవనం స్వం నిశాచరః || 5.58.80 ||

యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షస్యో వికృతాననాః |
సీతాం నిర్భర్త్యయామాసుర్వాక్యైః క్రూరైః సుదారుణైః || 5.58.81 ||

తృణవద్ భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ |
గర్జితం చ తథా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకం || 5.58.82 ||

వృథా గర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః |
రావణాయ శశంసుస్తాః సీతావ్యవసితం మహత్ || 5.58.83 ||

తతస్తాః సహితాః సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః |
పరిక్లిశ్య సమస్తాస్తా నిద్రావశముపాగతాః || 5.58.84 ||

తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా |
విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా || 5.58.85 ||

తాసాం మధ్యాత్ సముత్థాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్ |
ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతామసితేక్షణాం || 5.58.86 ||

జనకస్యాత్మజాం సాధ్వీం స్నుషాం దశరథస్య చ |
స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో దారుణో రోమహర్షణః || 5.58.87 ||

రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురస్యా జయాయ చ |
అలమస్మాక పరిత్రాతుం రాఘవాద్ రాక్షసీగణం || 5.58.88 ||

అభియాచామ వైదేహీమేతద్ధి మమ రోచతే |
యస్యా హ్యేవంవిధః స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే || 5.58.89 ||

సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమం |
ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా || 5.58.90 ||

అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షసో మహతో భయాత్ |
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా || 5.58.91 ||

అవోచద్ యది తత్ తథ్యం భవేయం శరణం హి వః |
తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశాం || 5.58.92 ||

చింతయామాస విశ్రాంతో న చ మే నిర్వృతం మనః |
సంభాషణార్థే చ మయా జానక్యాశ్చింతితో విధిః || 5.58.93 ||

ఇక్షావకుకులవంశస్తు స్తుతో మమ పురస్కృతః |
శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణభూషితాం || 5.58.94 ||

ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాహ్నేః పహితలోచనా |
కస్తస్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ || 5.58.95 ||

కా చ రామేణ తే ప్రీతిస్తన్మే శంసితమర్హసి |
తస్యాస్తద్ వచనం శ్రుత్వా అహమప్యబ్రువం వచః || 5.58.96 ||

దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః |
సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేంద్రో మహాబలః || 5.58.97 ||

తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనూమంతమిహాగతం |
భర్తా సంప్రహితస్తుభ్యం రామేణాక్లిష్టకర్మణా || 5.58.98 ||

ఇదం తు పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథిః స్వయం |
అంగులీయమభిజ్ఞానమదాత్ తుభ్యం యశస్విని || 5.58.99 ||

తదిచ్ఛామి త్వయాజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహం |
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరం || 5.58.100 ||

ఏతచ్ఛ్చిత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనందినీ |
ఆహ రావణముత్పాట్య రాఘవో మాం నయత్వితీ || 5.58.101 ||

ప్రణమ్య శిరసా దేవీమహామార్యామనిందితాం |
రాఘవస్య మనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచిషం || 5.58.102 ||

అథ మామబ్రవీత్ సీతా గృహ్యతామయముత్తమః |
మణిర్యేన మహాబాహూ రామస్తావం బహు మన్యతే || 5.58.103 ||

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహో మణిప్రవరముత్తమం |
ప్రాయచ్ఛత్ పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ || 5.58.104 ||

తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః |
ప్రదక్షిణం పరిక్రామమిహాభ్యుద్గతమానసః || 5.58.105 ||

ఉత్తరం పునరేవాహ నిశ్చిత్య మనసా తదా |
హనూమన్ మమ వృత్తాంతం వక్తుమర్హసి రాఘవే || 5.58.106 ||

యథా శ్రుత్వైవ నచిరాత్ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ |
సుగ్రీవసహితౌ వీరాపుపేయాతాం తథా కురు || 5.58.107 ||

యదన్యథా భవేదేతద్ దౌష్ట మాసౌ జీవితం మమ |
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాథవత్ || 5.58.108 ||

తచ్ఛ్చిత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత |
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేషమనంతరం || 5.58.109 ||

తతోఽవర్ధత మే కాయస్తదా పర్వతసన్నిభః |
యుద్ధాకాంక్షీ వనం తస్య వినాశయితుమారభే || 5.58.110 ||

తద్ భగ్నం వనఖండం తు భ్రాంతత్రస్తమృగద్విజం |
ప్రతిబుద్ధ్య నిరీక్షంతే రాక్షసోఽపి కృతాననాః || 5.58.111 ||

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తతస్తతః |
తాః సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే || 5.58.112 ||

రాజన్ వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా |
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల || 5.58.113 ||

తస్య దుర్బుద్ధితా రాజంస్తవ విప్రియకారిణః |
వధమాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాసౌ న పునర్వ్రజేత్ || 5.58.114 ||

తచ్ఛ్చిత్వా రాక్షసేంద్రేణ విస్మష్టా బహుదుర్జయాః |
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోఽనుగాః || 5.58.115 ||

తేషామశీతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినాం |
మయా తస్మిన్ వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితం || 5.58.116 ||

తేషాం తు హతశిష్టా యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః |
నిహతం చ మయా సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే || 5.58.117 ||

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా పైత్యప్రాసాదముత్తమం ।
తత్రస్థా రాక్షసా హత్వా శతం స్తంభేన పై పునః ॥ 5.58.118 ॥

లలామభూతో లంకాయాః మయా విధ్వంసితో రుషా ।
తతః ప్రహస్తస్య సుతం జంబుమాలినమాదిశత్ ॥ 5.58.119 ॥

రాక్షసైర్బహుభిః సార్థం ఘోరరూపైర్భయానకైః ।
తమహం బలసంపన్నం రాక్షసం రణకోవిదం ॥ 5.58.120 ॥

పరిఘేణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగం ।
తచ్ఛ్చైత్యా రాక్షసేంద్రస్తు మంత్రిపుత్రా మహాబలా ॥ 5.58.121 ॥

పదాతిబలసంపన్నా ప్రేషయామాస రావణః ।
పరిఘేణైవ తా సర్వా నయామి యమసాదనం ॥ 5.58.122 ॥

మంత్రిపుత్రా హతాంఘ్రత్వా సమరే లఘువిక్రమా ।
పంచ సేనాగ్రగాంఢూరా ప్రేషయామాస రావణః ॥ 5.58.123 ॥

తానహం సహసైన్యా పై సర్వానేవాభ్యసూదయం ।
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలం ॥ 5.58.124 ॥

బహుభీ రాక్షసైః సార్థం ప్రేషయామాస సంయుగే ।
తం తు మందోదరీపుత్రం కుమారం రణపండితం ॥ 5.58.125 ॥

సహసా ఖం సముద్యంతం పాదయోశ్చ గృహీతవా ।
తమాసీనం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయం ॥ 5.58.126 ॥

తమక్షమాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః ।
తతశ్చేంద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణః సుతం ॥ 5.58.127 ॥

వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధో బలినం యుద్ధదుర్మదం ।
తచ్ఛాప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవం ॥ 5.58.128 ॥

నష్టౌజసం రణే కృత్వా పరం హర్షముపాగతః |
మహతాపి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః || 5.58.129 ||

ప్రహితో రావణేనైష సహ వీరైర్మదోద్ధతైః |
సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వసైన్యం చావమర్దితం || 5.58.130 ||

బ్రహ్మణోఽస్త్రేణ స తు మాం ప్రబద్ధ్వా చాతివేగినః |
రజ్జుభిశ్చాపి బద్ధంతి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః || 5.58.131 ||

రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మాముపాగమః |
దృష్ట్వా సంభాషితశ్చాహం రావణేన దురాత్మనా || 5.58.132 ||

పృష్టశ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధం |
తత్సర్వం చ రణే తత్ర సీతార్థముపజల్పితం || 5.58.133 ||

తస్యాస్తు దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్తస్తద్భవనం విభో |
మారుతస్యారసః పుత్రో వానరో హనుమానహం || 5.58.134 ||

రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవసచివం కపిం |
సోఽహం దౌత్యేన రామస్య త్వత్సకాశమిహాగతః || 5.58.135 ||

శృణు చాపి సమాదేశం యదహం ప్రబ్రవీమి తే |
రాక్షసేశ హరీశస్త్యం వాక్యమాహ సమాహితం || 5.58.136 ||

సుగ్రీవశ్చ మహాభాగాః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ |
ధర్మార్థకామసహితం హితం పథ్యమువాచ హ || 5.58.137 ||

వసతో ఋష్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే |
రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వం సముపాగతః || 5.58.138 ||

తేన మే కథితం రాజః భార్యా మే రక్షసా హృతా |
తత్ర సాహాయ్యహేతోర్మే సమయం కర్తుమర్హసి || 5.58.139 ||

వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ సహ ప్రభుః।

చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవః సహలక్ష్మణః॥ 5.58.140 ॥

తేన వాలినమాహత్య శరేణైకేన సంయుగే।

వానరాణాం మహారాజః కృతః సంప్లవతాం ప్రభుః॥ 5.58.141 ॥

తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహ।

తేన ప్రస్థాపితస్తుభ్యం సమీపమిహ ధర్మతః॥ 5.58.142 ॥

క్షిప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవస్య చ।

యావన్న హరయో వీరా విధమంతి బలం తవ॥ 5.58.143 ॥

వానరాణాం ప్రభావోఽయం న కేన విదితః పురా।

దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛంతి నిమంత్రితాః॥ 5.58.144 ॥

ఇతి వానరరాజస్తాప్తమాహేత్యభిహతో మయా।

మామైక్షత తతో రుష్టశ్చక్షుషా ప్రదహన్నివ॥ 5.58.145 ॥

తేన వధోఽహమాజ్ఞప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా।

మత్ప్రభావమవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా॥ 5.58.146 ॥

తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః।

తేన రాక్షసరాజశ్చ యాచితో మమ కారణాత్॥ 5.58.147 ॥

నైవం రాక్షసశార్దూల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః।

రాజశాస్త్రవ్యపేతో హి మార్గః సంలక్ష్యతే త్వయా॥ 5.58.148 ॥

దూతవధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస।

దూతేన వేదితవ్యం చ యథాభిహితవాదినా॥ 5.58.149 ॥

సుమహత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ।

విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తి హి శాస్త్రతః॥ 5.58.150 ॥

విభీషణేనైవముక్తో రావణః సందిదేశ తాన్ |

రాక్షసానేతదేవాద్య లాంగూలం దహ్యాతామితి || 5.58.151 ||

తతస్తస్య వచః శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛం సమంతతః |

వేష్టితం శణవల్కైశ్చ పట్టైః కార్పాసకైస్తథా || 5.58.152 ||

రాక్షసాః సిద్ధసన్నాహాస్తతస్తే చండవిక్రమాః |

తదాదీప్యంత మే పుచ్ఛం హనంతః కాష్టముష్టిభిః || 5.58.153 ||

బద్ధస్య బహుభిః పాశైర్యంత్రితస్య చ రాక్షసైః |

న మే పీడాభవత్ కాచిద్ దిదృక్షోర్నగరీం దివా || 5.58.154 ||

తతస్తే రాక్షసాః శూరా బద్ధం మామగ్నిసంవృతం |

అఘోషయన్ రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః || 5.58.155 ||

తతోఽహం సుమహద్రూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః |

విమోచయిత్వా తం బంధం ప్రకృతిస్థః స్థితః పునః || 5.58.156 ||

ఆయనం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయం |

తతస్తన్నగరద్వారం వేగేన ప్లుతవానహం || 5.58.157 ||

పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురాం |

దహామ్యహమసంభ్రాంతో యుగాంతాగ్నిరివ ప్రజాః || 5.58.158 ||

వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యాదర్శః ప్రదృశ్యతే |

లంకాయాః కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ || 5.58.159 ||

దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః |

రామస్య హి మహత్కార్యం మయేదం విఫలీకృతం || 5.58.160 ||

ఇతి శోకసమావిష్టశ్చింతామహముపాగతః |

తతోఽహం వాచమశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరాం || 5.58.161 ||

జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదంతభాషణాం।

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్రుత్వా తామదుభృతాం గిరం॥ 5.58.162 ॥

అదగ్ధా జానకీత్యేవ నిమిత్తైశ్చోపలక్షితం।

దీప్యమానే తు లాంగూలే న మాం దహతి పావకః॥ 5.58.163 ॥

హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాః సురభిగంధినః।

తైర్నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్జైః కారణైశ్చ మహాగుణైః॥ 5.58.164 ॥

ఋషివాక్యైశ్చ దృష్టార్జైరభవం హృష్టమానసః।

పునర్దృష్టా చ వైదేహీ విస్మృష్టశ్చ తయా పునః॥ 5.58.165 ॥

తతః పర్వతమాసాద్య తత్రారిష్టమహం పునః।

ప్రతిష్ఠవనమారేభే యుష్మద్దర్శనకాంక్షయా॥ 5.58.166 ॥

తతః శ్వసనచంద్రార్కసిద్ధగంధర్వసేవితం।

పంథానమహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ॥ 5.58.167 ॥

రాఘవస్య ప్రసాదేన భవతాం చైవ తేజసా।

సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితం॥ 5.58.168 ॥

ఏతత్ సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితం।

తత్ర యన్న కృతం శేషం తత్ సర్వం క్రియతామితి॥ 5.58.169 ॥

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టపంచాశః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

సీతాదురవస్థాం వర్ణయిత్వా హనుమతా లంకామాక్రమితుం
వానరాణాముత్తేజనం

ఏతదాఖ్యాం తత్ సర్వం హనూమా౯ మారుతాత్మజః।
భూయః సముపచక్రామ వచనం వక్తుముత్తరం॥ 5.59.1 ॥

సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః।
శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్రీణితం మనః॥ 5.59.2 ॥

ఆర్యాయాః సదృశం శీలం సీతాయాః ప్లవగర్షభాః।
తపసా ధారయేల్లోకా౯ క్రుద్ధా వా నిర్దహేదపి॥ 5.59.3 ॥

సర్వథాతిప్రకృష్టో౭సౌ రావణో రాక్షసేశ్వరః।
యస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితం॥ 5.59.4 ॥

న తదగ్నిశిఖా కుర్యాత్ సంస్పృష్టా పాణినా సతీ।
జనకస్య సుతా కుర్యాద్ యత్ క్రోధకలుషీకృతా॥ 5.59.5 ॥

జాంబవత్ప్రముఖా౯ సర్వాననుజ్ఞాప్య మహాకపీ౯।
అస్మిన్నేవంగతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే।
న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్య ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ॥ 5.59.6 ॥

అహమేకో౭పి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీం।
తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలం॥ 5.59.7 ॥

కిం పునః సహితో వీరైర్బలవదిభిః కృతాత్మభిః |
కృతాస్తైః ప్లవగైః శక్తైర్బలవదిభిర్విజయైషిభిః || 5.59.8 ||

అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురఃసరం |
సహపుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి || 5.59.9 ||

బ్రాహ్మమస్త్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా |
యది శక్రజితోఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్షాణి సంయుగే |
తాన్యహం నిహనిష్యామి విధమిష్యామి రాక్షసాన్ || 5.59.10 ||

భవతామభ్యనుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తం |
మయాతులా విస్మష్టా హి శైలవృష్టిర్నిరంతరా || 5.59.11 ||

దేవానపి రణే హన్యాత్ కిం పునస్తాన్ నిశాచరాన్ |
భవతామననుజ్ఞాతో విక్రమో మే రుణద్ధి మాం || 5.59.12 ||

సాగరోఽప్యతియాద్ వేలాం మందరః ప్రచలేదపి |
న జాంబవంతం సమరే కంపయేదరివాహినీ || 5.59.13 ||

సర్వరాక్షససంఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వజాః |
అలమేకోఽపి నాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః || 5.59.14 ||

ప్లవగస్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః |
మందరోఽప్యవశీర్యేత కిం పునర్యుధి రాక్షసాః || 5.59.15 ||

సదేవాసురయక్షేషు గంధర్వోరగపక్షిషు |
మైందస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా || 5.59.16 ||

అశ్విపుత్రౌ మహావేగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ |
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే || 5.59.17 ||

మయైవ నిహతా లంకా దగ్ధా భస్మీకృతా పురీ |
రాజమార్గేషు సర్వేషు నామ విశ్రావితం మయా || 5.59.18 ||

జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః || 5.59.19 ||

అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసంభవః |
హనూమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా || 5.59.20 ||

అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః |
అధస్తాచ్ఛింశపామూలే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా || 5.59.21 ||

రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసంతాపకర్శితా |
మేఘరేఖాపరివృతా చంద్రరేఖేవ నిష్ప్రభా || 5.59.22 ||

అచింతయంతీ వైదేహీ రావణం బలదర్పితం |
పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టభా చ జానకీ || 5.59.23 ||

అనురక్తా హి వైదేహీ రామే సర్వాత్మనా శుభా |
అనన్యచిత్తా రామేణ పౌలోమీవ పురందరే || 5.59.24 ||

తదేకవాసః సంవీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ |
సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః || 5.59.25 ||

రాక్షసీభిర్విరూపాభిర్ద్వష్టా హి ప్రమదావనే |
ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా || 5.59.26 ||

అథః శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమోదయే |
రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా || 5.59.27 ||

కథంచిన్మృగశావాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా |
తతః సంభాషితా చైవ సర్వమర్థం ప్రకాశితా || 5.59.28 ||

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా |
నియతః సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా || 5.59.29 ||

యన్న హంతి దశగ్రీవం స మహాత్మా దశాననః |
నిమిత్తమాత్రం రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి || 5.59.30 ||

సా ప్రకృత్యైవ తన్వంగీ తద్వియోగాచ్చ కర్శితా |
ప్రతిపత్పారశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా || 5.59.31 ||

ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా |
యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్ సర్వముపకల్ప్యతాం || 5.59.32 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

షష్ఠితమః సర్గః

లంకాం జిత్వా సీతాయా ఆనయనార్థమంగదస్యోత్సాహసమన్వితో విచారో
జాంబవతా తస్య నివారణం చ

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా వాలిసూనురభాషత |
అశ్విపుత్రౌ మహావేగౌ బలవంతౌ ప్లవంగమౌ || 5.60.1 ||

పితామహవరోత్సేకాత్ పరమం దర్పమాస్థితౌ |
అశ్విన్మోర్మాననార్థం హి సర్వలోకపితామహాః || 5.60.2 ||

సర్వావధ్యత్వమతులమనయోర్దత్తవాఽ పురా |
వరోత్సేకేన మత్తౌ చ ప్రమధ్య మహతీం చమూం || 5.60.3 ||

సురాణామమృతం వీరౌ పీతవంతౌ మహాబలౌ |
ఏతావేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుంజరాం || 5.60.4 ||

లంకాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠంతు వానరాః |
అహమేకోఽపి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీం || 5.60.5 ||

తాం లంకాం తరసా హంతుం రావణం చ మహాబలం |
కిం పునః సహితో వీరైర్బలవద్భిః కృతాత్మభిః || 5.60.6 ||

కృతాస్తైః ప్లవగైః శక్తైర్బలవద్భిర్విజయైషిభిః |
వాయుసూనోర్బలేనైవ దగ్ధా లంకేతి నః శ్రుతం || 5.60.7 ||

దృష్ట్వా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నివేదితుం ।
న యుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతపౌరుషైః ॥ 5.60.8 ॥

నహి నః ప్లవనే కశ్చిన్నాపి కశ్చిత్ పరాక్రమే ।
తుల్యః సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః ॥ 5.60.9 ॥

జిత్వా లంకాం సరక్షౌఘాం హత్వా తం రావణం రణే ।
సీతామాదాయ గచ్ఛామః సిద్ధార్థా హృష్టమానసాః ॥ 5.60.10 ॥

తేషేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా ।
కిమన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీం ॥ 5.60.11 ॥

రామలక్ష్మణయోర్మధ్యే న్యస్యామ జనకాత్మజాం ।
కిం వ్యలీకైస్తు తాన్ సర్వాన్ వానరాన్ వానరర్షభాన్ ॥ 5.60.12 ॥

వయమేవ హి గత్వా తాన్ హత్వా రాక్షసపుంగవాన్ ।
రాఘవం ద్రష్టుమర్హామః సుగ్రీవం సహలక్ష్మణం ॥ 5.60.13 ॥

తమేవం కృతసంకల్పం జాంబవాన్ హరిసత్తమః ।
ఉవాచ పరమప్రీతో వాక్యమర్థవదర్థవిత్ ॥ 5.60.14 ॥

నైషా బుద్ధిర్మహాబుద్ధే యద్ బ్రవీషి మహాకపే ।
విచేతుం వయమాజ్ఞప్తా దక్షిణాం దిశముత్తమాం ॥ 5.60.15 ॥

నానేతుం కపిరాజేన నైవ రామేణ ధీమతా ।
కథంచిన్నిర్జితాం సీతామస్మాభిర్నాభిరోచయేత్ ॥ 5.60.16 ॥

రాఘవో నృపశార్దూలః కులం వ్యపదిశన్ స్వకం ।
ప్రతిజ్ఞాయ స్వయం రాజా సీతావిజయమగ్రతః ॥ 5.60.17 ॥

సర్వేషాం కపిముఖ్యానాం కథం మిథ్యా కరిష్యతి ।
విఫలం కర్మ చ కృతం భవేత్ తుష్టిర్న తస్య చ ॥ 5.60.18 ॥

వృథా చ దర్శితం వీర్యం భవేద్ వానరపుంగవాః।
 తస్మాద్ గచ్ఛామ పై సర్వే యత్ర రామః సలక్షణః।
 సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః కార్యస్యాస్య నివేదనే ॥ 5.60.19 ॥

న తావదేషా మతిరక్షమా నో
 యథా భవాః పశ్యతి రాజపుత్ర।
 యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా
 తథా భవాః పశ్యతు కార్యసిద్ధిం ॥ 5.60.20 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షష్ఠితమః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

ఏకషష్ఠితమః సర్గః

మధువనం గత్వా తత్రత్యానాం మధూనాం ఫలానాం చ
వానరైర్యథేష్టముపభోగో వనరక్షకస్య భువి వికర్షణం చ

తతో జాంబవతో వాక్యమగృహ్ణాంత వనౌకసః।
అంగదప్రముఖా వీరా హనూమాంశ్చ మహాకపిః ॥ 5.61.1 ॥

ప్రీతిమంతస్తతః సర్వే వాయుపుత్రపురః సరాః।
మహేంద్రాగ్రాత్ సముత్పత్య పుష్లపుః ప్లవగర్షభాః ॥ 5.61.2 ॥

మేరుమందరసంకాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః।
ఛాదయంత ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః ॥ 5.61.3 ॥

సభాజ్యమానం భూతైస్తమాత్మవంతం మహాబలం।
హనూమంతం మహావేగం వహంత ఇవ దృష్టిభిః ॥ 5.61.4 ॥

రాఘవే చార్థనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః।
సమాధాయ సమృద్ధార్థాః కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః ॥ 5.61.5 ॥

ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాః సర్వే సర్వే యుద్ధాభినందినః।
సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః ॥ 5.61.6 ॥

ప్లవమానాః ఖమాప్లుత్య తతస్తే కాననౌకసః।
నందనోపమమాసేదుర్వనం ద్రుమశతాయుతం ॥ 5.61.7 ॥

యత్ తన్మధువనం నామ సుగ్రీవస్యాభిరక్షితం |
అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరం || 5.61.8 ||

యద్ రక్షతి మహావీరః సదా దధిముఖః కపిః |
మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః || 5.61.9 ||

తే తద్ వనముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః |
వానరా వానరేంద్రస్య మనః కాంతం మహావనం || 5.61.10 ||

తతస్తే వానరా హృష్టా దృష్ట్యా మధువనం మహత్ |
కుమారమభ్యయాచంత మధూని మధుపింగలాః || 5.61.11 ||

తతః కుమారస్తాః వృద్ధాంజాంబవత్ప్రముఖాః కపీః |
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే || 5.61.12 ||

తే నిస్సప్తాః కుమారేణ ధీమతా వాలిసూనునా |
హరయః సమపద్యంత ద్రుమాః మధుకరాకులాః || 5.61.13 ||

భక్షయంతః సుగంధీని మూలాని చ ఫలాని చ |
జగ్ముః ప్రహర్షం తే సర్వే బభూవుశ్చ మదోత్కటాః || 5.61.14 ||

తతశ్చానుమతాః సర్వే సుసంహృష్టా వనౌకసః |
ముదితాశ్చ తతస్తే చ ప్రనృత్యంతి తతస్తతః || 5.61.15 ||

గాయంతి కేచిత్ ప్రహసంతి కేచి -
న్నృత్యంతి కేచిత్ ప్రణమంతి కేచిత్ |
పతంతి కేచిత్ ప్రచరంతి కేచిత్
ప్లవంతి కేచిత్ ప్రలపంతి కేచిత్ || 5.61.16 ||

పరస్పరం కేచిదుపాశ్రయంతి
పరస్పరం కేచిదతిబ్రువంతి |

ద్రుమాద్ ద్రుమం కేచిదభిద్రవంతి
క్షితౌ నగాగ్రాన్నిపతంతి కేచిత్ || 5.61.17 ||

మహీతలాత్ కేచిదుదీర్ఘవేగా
మహాద్రుమాగ్రాణ్యభిసంపతంతి |
గాయంతమన్యః ప్రహసన్సుపైతి
హసంతమన్యః ప్రరుదన్సుపైతి || 5.61.18 ||

తుదంతమన్యః ప్రణదన్సుపైతి
సమాకులం తత్ కపిసైన్యమాసీత్ |
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ దృప్తః || 5.61.19 ||

తతో వనం తత్ పరిభక్ష్యమాణం
ద్రుమాంశ్చ విధ్వంసితపత్రపుష్పాన్ |
సమీక్ష్య కోపాద్ దధివక్త్రనామా
నివారయామాస కపిః కపీంస్తాన్ || 5.61.20 ||

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్ష్యమానో
వనస్య గోష్ఠా హరివృద్ధవీరః |
చకార భూయో మతిముగ్రతేజా
వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః || 5.61.21 ||

ఉవాచ కాంశ్చిత్ పరుషాణ్యభీత -
మసక్తమన్యాంశ్చ తలైర్జఘాన |
సమేత్య కైశ్చిత్ కలహం చకార
తథైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్ || 5.61.22 ||

స తైర్మదాదప్రతివార్యవేగై -
ర్బలాచ్చ తేన ప్రతివార్యమాణైః |

ప్రథర్షణే త్యక్తభయైః సమేత్య
ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్ష్య దోషం || 5.61.23 ||

నఖైస్తుదంతో దశనైర్దశంత -
స్తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః |
మదాత్ కపిం తే కపయః సమంతా -
న్మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః || 5.61.24 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ఏకషష్ఠితమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
ద్విషష్టితమః సర్గః

వానరైర్మధువనక్షకాణాం దధిముఖస్య చ పరాభవః సభృత్యస్య దధిముఖస్య
సుగ్రీవపార్శ్వే గమనం చ

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాన్ వానరర్షభః |
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరాః || 5.62.1 ||

అహమావర్జయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః |
శ్రుత్వా హనూమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోఽంగదః || 5.62.2 ||

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబంతు హరయో మధు |
అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా || 5.62.3 ||

అకార్యమపి కర్తవ్యం కిమంగ పునరీదృశం |
అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్రిత్యా వచనం వానరర్షభాః || 5.62.4 ||

సాధు సాధ్వితి సంహృష్టా వానరాః ప్రత్యపూజయన్ |
పూజయిత్వాంగదం సర్వే వానరా వానరర్షభం || 5.62.5 ||

జగ్ముర్మధువనం యత్ర నదీవేగ ఇవ ద్రుమం |
తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలానాక్రమ్య శక్తితః || 5.62.6 ||

అతిసర్గాచ్చ పటవో దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీం |
పపుః సర్వే మధు తదా రసవత్ ఫలమాదదుః || 5.62.7 ||

ఉత్పత్య చ తతః సర్వే వనపాలాః సమాగతాః ।
తే తాడయంతః శతశః సక్తా మధువనే తదా ॥ 5.62.8 ॥

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్య తే ।
పిబంతి కపయః కేచిత్ సంఘశస్త్రై హృష్టవత్ ॥ 5.62.9 ॥

ఘ్నంతి స్మ సహితాః సర్వే భక్షయంతి తథాపరే ।
కేచిత్ పీత్వాపవిధ్యంతి మధూని మధుపింగలాః ॥ 5.62.10 ॥

మధూచ్ఛిష్టేన కేచిచ్ఛ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః ।
అపరే వృక్షమూలేషు శాఖా గృహ్య వ్యవస్థితాః ॥ 5.62.11 ॥

అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్జాన్యాస్తీర్య శేరతే ।
ఉన్మత్తవేగాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్ ॥ 5.62.12 ॥

క్షిపంత్యపి తదాన్యోన్యం స్థలంతి చ తథాపరే ।
కేచిత్ క్షేడాః ప్రకుర్వంతి కేచిత్ కూజంతి హృష్టవత్ ॥ 5.62.13 ॥

హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్ సుప్తా మహితలే ।
ధృష్టాః కేచిద్ధసంత్యన్యే కేచిత్ కుర్వంతి చేతరత్ ॥ 5.62.14 ॥

కృత్వా కేచిద్ వదంత్యన్యే కేచిద్ బుధ్యంతి చేతరత్ ।
యేఽప్యత్ర మధుపాలాః స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు ॥ 5.62.15 ॥

తేఽపి తైర్వానరైర్భిమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః ।
జానుభిశ్చ ప్రఘృష్టాశ్చ దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ 5.62.16 ॥

అబ్రువన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః ।
హనూమతా దత్తవర్తైర్హతం మధువనం బలాత్ ।
వయం చ జానుభిర్ఘృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ 5.62.17 ॥

తదా దధిముఖః క్రుద్ధో వనపస్త్రత్ర వానరః |
హతం మధువనం శ్రుత్వా సాంత్యయామాస తాన్ హరీన్ || 5.62.18 ||

ఏతాగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరానతిదర్శితాన్ |
బలేనావారయిష్యామి ప్రభుంజానాన్ మధూత్తమం || 5.62.19 ||

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరరభాః |
పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహితా యేయుః || 5.62.20 ||

మధ్యే చైషాం దధిముఖః సుప్రగృహ్య మహాతరుం |
సమభ్యధావన్ వేగేన సర్వే తే చ ప్లవంగమాః || 5.62.21 ||

తే శిలాః పాదపాంశ్చైవ పాషాణామపి వానరాః |
గృహీత్వాభ్యగమన్ క్రుద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః || 5.62.22 ||

బలాన్నివారయంతశ్చ ఆసేదుర్హరయో హరీన్ |
సందష్టౌష్ఠపుటాః క్రుద్ధా భర్త్యయంతో ముహుర్ముహుః || 5.62.23 ||

అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః |
అభ్యధావంత వేగేన హనుమత్ప్రముఖాస్తదా || 5.62.24 ||

సవృక్షం తం మహాబాహుమాపతంతం మహాబలం |
వేగవంతం విజగ్రాహ బాహుభ్యాం కుపితోఽంగదః || 5.62.25 ||

మదాంధో న కృపాం చక్రే ఆర్యకోఽయం మమేతి సః |
అఘ్నేనం నిష్పిపేషాశు వేగేన వసుధాతలే || 5.62.26 ||

స భగ్నబాహూరుముఖో విహ్వలః శోణితోక్షితః |
ప్రముమోహ మహావీరో ముహూర్తం కపికుంజరః || 5.62.27 ||

స కథంచిద్ విముక్తస్తైర్వానరైర్వానరర్షభః |
ఉవాచైకాంతమాగత్య స్వాన్ భృత్యాన్ సముపాగతాన్ || 5.62.28 ||

ఏతాగచ్ఛత గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః |
సుగ్రీవో విపులగ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి || 5.62.29 ||

సర్వం చైవాంగదే దోషం శ్రావయిష్యామ పార్థివే |
అమర్షీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాః || 5.62.30 ||

ఇష్టం మధువనం హ్యేతత్ సుగ్రీవస్య మహాత్మనః |
పితృపైతామహం దివ్యం దేపైరపి దురాసదం || 5.62.31 ||

స వానరానిమాన్ సర్వాన్ మధులుబ్ధాన్ గతాయుషః |
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవః ససుహృజ్జనాన్ || 5.62.32 ||

వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాజ్ఞాపరిపంథినః |
అమర్షప్రభవో రోషః సఫలో మే భవిష్యతి || 5.62.33 ||

ఏవముక్త్వా దధిముఖో వనపాలాన్ మహాబలః |
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైః సమన్వితః || 5.62.34 ||

నిమేషాంతరమాత్రేణ స హి ప్రాప్తో వనాలయః |
సహస్రాంశుసుతో ధీమాన్ సుగ్రీవో యత్ర వానరః || 5.62.35 ||

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవమేవ చ |
సమప్రతిష్ఠాం జగతీమాకాశాన్నిపపాత హ || 5.62.36 ||

స నిపత్య మహావీరః సర్వైస్తైః పరివారితః |
హరిర్ధధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః || 5.62.37 ||

స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిం |
సుగ్రీవస్యాశు తౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్ || 5.62.38 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్విషష్టతమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
త్రిషష్టితమః సర్గః

దధిముఖాన్మధు వనవిధ్వంసవార్తామాకర్ణ్య సుగ్రీవస్య హనుమదాదీనాం
సాఫల్యవిషయేఽనుమానం

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః।
దృష్టైవోద్విగ్నహృదయో వాక్యమేతదువాచ హ॥ 5.63.1 ॥

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కస్మాత్ త్వం పాదయోః పతితో మమ।
అభయం తే ప్రదాస్యామి సత్యమేవాభిధీయతాం॥ 5.63.2 ॥

కిం సంభ్రమాద్ధితం కృతస్నం బ్రూహి యద్ వక్తుమర్హసి।
కచ్చిన్మధువనే స్వస్తి శ్రోతుమిచ్ఛామి వానర॥ 5.63.3 ॥

స సమాశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా।
ఉత్థాయ స మహాప్రాజ్ఞో వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్॥ 5.63.4 ॥

నైవర్జరజసా రాజన్ న త్వయా నా చ వాలినా।
వనం నిస్సృష్టపూర్వం తే నాశితం తత్తు వానరైః॥ 5.63.5 ॥

న్యవారయమహం సర్వాన్ సహైభిర్వనచారిభిః।
అచింతయిత్వా మాం హృష్టా భక్షయంతి పిబంతి చ॥ 5.63.6 ॥

ఏభిః ప్రధర్షణాయాం చ వారితం వనపాలకైః।
మామప్యచింతయన్ దేవ భక్షయంతి వనౌకసః॥ 5.63.7 ॥

శిష్టమత్రాపవిధ్యంతి భక్షయంతి తథాపరే ।

నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రుకుటిం దర్శయంతి హి ॥ 5.63.8 ॥

ఇమే హి సంరద్ధితరాస్తదా తైః సంప్రధర్షితాః ।

నివార్యంతే వనాత్ తస్మాత్ క్రుద్ధైర్వానరపుంగవైః ॥ 5.63.9 ॥

త తస్త్వైర్బహుభిరీవరైర్వానరైర్వానరర్షభాః ।

సంరక్తనయనైః క్రోధాద్ధరయః సంప్రధర్షితాః ॥ 5.63.10 ॥

పాణిభిర్నిహతాః కేచిత్ కేచిజ్ఞానుభిరాహతాః ।

ప్రకృష్టాశ్చ తదా కామం దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ 5.63.11 ॥

ఏవమేతే హతాః శూరాస్త్యయి తిష్ఠతి భర్తరి ।

కృతస్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైశ్చ భక్ష్యతే ॥ 5.63.12 ॥

ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్షభం ।

అపృచ్ఛత్ తం మహాప్రాజ్ఞో లక్ష్మణః పరవీరహా ॥ 5.63.13 ॥

కిమయం వానరో రాజన్ వనపః ప్రత్యుపస్థితః ।

కిం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 5.63.14 ॥

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా ।

లక్ష్మణం ప్రత్యువాచేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ 5.63.15 ॥

ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః ।

అంగదప్రముఖైర్వీరైర్భక్షితం మధు వానరైః ॥ 5.63.16 ॥

నైషామకృతకార్యానామీదృశః స్యాద్ వ్యతిక్రమః ।

వనం యదభిపన్నాస్తే సాధితం కర్మ తద్ ద్రువం ॥ 5.63.17 ॥

వారయంతో భృశం ప్రాప్తాః పాలా జానుభిరాహతాః ।

తథా న గణితశ్చాయం కపిర్దధిముఖో బలీ ॥ 5.63.18 ॥

పతిర్మమ వనస్యాయమస్మాభిః స్థాపితః స్వయం |
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా || 5.63.19 ||

న హ్యన్యః సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః |
కార్యసిద్ధిర్హనుమతి మతిశ్చ హరిపుంగవే || 5.63.20 ||

వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితం |
జాంబవాన్ యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ మహాబలః || 5.63.21 ||

హనూమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తత్ర గతిరన్యథా |
అంగదప్రముఖైర్వీర్వైర్హతం మధువనం కిల || 5.63.22 ||

విచిత్ర్య దక్షిణామాశామాగత్వైర్హరిపుంగవైః |
ఆగత్వైశ్చాప్రధృష్యం తద్ధతం మధువనం హి తైః || 5.63.23 ||

ధర్మితం చ వనం కృత్స్నముపయుక్తం తు వానరైః |
పాతితా వనపాలాస్తే తదా జానుభిరాహతాః || 5.63.24 ||

ఏతదర్థమయం ప్రాప్తో వక్తుం మధురవాగిహ |
నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః || 5.63.25 ||

దృష్టా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః |
అభిగమ్య యథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః || 5.63.26 ||

న చాప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాః పురుషర్షభ |
వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయుర్వనౌకసః || 5.63.27 ||

తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహరాఘవః |
శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనాచ్ఛృతాం || 5.63.28 ||

ప్రాహృష్యత భృశం రామో లక్ష్మణశ్చ మహాయశాః |
శ్రుత్వా దధిముఖస్యైవం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ || 5.63.29 ||

వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత |

ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యుద్ధక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః || 5.63.30 ||

ధర్మితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణాం |

గచ్ఛ శీఘ్రం మధువనం సంరక్షస్వ త్వమేవ హి |

శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాంస్తాః హనూమత్ప్రముఖాః కపీః || 5.63.31 ||

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రధానాన్

శాఖామృగాంస్తాః మృగరాజదర్పాః |

ప్రప్టుం కృతార్థాః సహ రాఘవాభ్యాం

శ్రోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నం || 5.63.32 ||

ప్రీతిస్ఫీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ

దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజౌ |

అంగైః ప్రహృష్టైః కార్యసిద్ధిం విదిత్వా

బాహ్వోరాసన్నామతిమాత్రం ననంద || 5.63.33 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రిషష్టితమః సర్గః ||

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

చతుఃషష్ఠితమః సర్గః

దధిముఖతః సుగ్రీవసందేశమాకర్ణ్యాంగదహనుమదాదీనాం వానరాణాం
కిష్కింధాయాం గమనం హనుమతా శ్రీరామం ప్రణమ్య
సీతాదర్శనసమాచారస్య నివేదనం చ

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః |
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాభ్యవాదయత్ || 5.64.1 ||

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ |
వానరైః సహితః శూరైర్ద్రివమేవోత్పపాత హ || 5.64.2 ||

స యథైవాగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః |
నిపత్య గగనాద్ భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ || 5.64.3 ||

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాఞ్ |
విమదానుద్ధతాన్ సర్వాన్ మేహమానాన్ మధూదకం || 5.64.4 ||

స తానుపాగమద్ వీరో బద్ధ్వా కరపుటాంజలిం |
ఉవాచ వచనం శ్లక్షమిదం హృష్టవదంగదం || 5.64.5 ||

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభిః పరివారణం |
అజ్ఞానాద్ రక్షిభిః క్రోధాద్ భవంతః ప్రతిషేధితాః || 5.64.6 ||

శ్రాంతో దూరాదనుప్రాప్తో భక్షయస్వ స్వకం మధు |
యువరాజస్త్యమీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల || 5.64.7 ||

మౌర్ఖ్యాత్ పూర్వం కృతో రోషస్తద్ భవాః క్షంతుమర్హతి |
యథైవ హి పితా తేఽభూత్ పూర్వం హరిగణేశ్వరః || 5.64.8 ||

తథా త్వమపి సుగ్రీవో నాన్యస్తు హరిసత్తమ |
ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ || 5.64.9 ||

ఇహోపయానం సర్వేషామేతేషాం వనచారిణాం |
భవదాగమనం శ్రుత్వా సహైభిర్వనచారిభిః || 5.64.10 ||

ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితం |
ప్రహృష్టో మాం పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః || 5.64.11 ||

శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాన్స్తానితి హోవాచ పార్థివః |
శ్రుత్వా దధిముఖస్యైతద్ వచనం శ్లక్ష్యమంగదః || 5.64.12 ||

అబ్రవీత్ తాః హరిశ్రేష్ఠో వాక్యం వాక్యవిశారదః |
శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతో రామేణ హరియూథపాః || 5.64.13 ||

అయం చ హరదాఖ్యాతి తేన జానామి హేతునా |
తత్ క్షమం నేహ నః స్థాతుం కృతే కార్యే పరంతపాః || 5.64.14 ||

పీత్వా మధు యథాకామం విక్రాంతా వనచారిణః |
కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర వానరః || 5.64.15 ||

సర్వే యథా మాం వక్ష్యంతి సమేత్య హరిపుంగవాః |
తథాస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహం || 5.64.16 ||

నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి |
అయుక్తం కృతకర్మాణో యూయం ధర్షయితుం బలాత్ || 5.64.17 ||

బ్రువతశ్చాంగదస్యైవం శ్రుత్వా వచనముత్తమం |
ప్రహృష్టమనసో వాక్యమిదమూచుర్వనౌకసః || 5.64.18 ||

ఏవం వక్ష్యతి కో రాజః ప్రభుః స వానరర్షభ।
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే ॥ 5.64.19 ॥

తవ చేదం సుసదృశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్।
సన్నతిర్హి తవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభయోగ్యతాం ॥ 5.64.20 ॥

సర్వే వయమపి ప్రాప్తాస్తత్ర గంతుం కృతక్షణాః।
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః ॥ 5.64.21 ॥

త్వయా హ్యనుక్షైర్గరిభిర్నైవ శక్యం పదాత్ పదం।
క్వచిద్ గంతుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమః సత్యమిదం తు తే ॥ 5.64.22 ॥

ఏవం తు వదతాం తేషామంగదః ప్రత్యభాషత।
సాధు గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఖముత్పేతుర్మహాబలాః ॥ 5.64.23 ॥

ఉత్పతంతమనూత్పేతుః సర్వే తే హరియూథపాః।
కృత్వాఽఽకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్క్షిప్తా ఇవాపలాః ॥ 5.64.24 ॥

అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరం।
తేఽంబరం సహసోత్పత్య వేగవంతః ప్లవంగమాః ॥ 5.64.25 ॥

వినదంతో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా।
అంగదే సమనుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ॥ 5.64.26 ॥

ఉవాచ శోకసంతప్తం రామం కమలలోచనం।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్ట్వా దేవీ న సంశయః ॥ 5.64.27 ॥

నాగంతుమిహ శక్యం తైరతీతసమయైరిహ।
అంగదస్య ప్రహర్షాచ్చ జానామి శుభదర్శన ॥ 5.64.28 ॥

న మత్సకాశమాగచ్ఛేత్ కృత్యే హి వినిపాతితే।
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతామంగదో వరః ॥ 5.64.29 ॥

యద్యప్యకృతకృత్యానామీదృశః స్యాదుపక్రమః |
భవేత్ తు దీనవదనో భ్రాంతవిప్లుతమానసః || 5.64.30 ||

పితృపైతామహం పైతత్ పూర్వకైరభిరక్షితం |
న మే మధువనం హన్యాదదృష్ట్యా జనకాత్మజాం || 5.64.31 ||

కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సుప్రత |
దృష్టా దేవీ న సందేహో న చాన్యేన హనూమతా || 5.64.32 ||

నహ్యన్యః కర్మణో హేతుః సాధనేఽస్య హనూమతః |
హనూమతీహ సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతిసత్తమ || 5.64.33 ||

వ్యవసాయశ్చ శౌర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితం |
జాంబవాన్ యత్ర నేతా స్యాదంగదశ్చ హరీశ్వరః || 5.64.34 ||

హనుమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తత్ర గతిరన్యథా |
మా భూశ్చింతాసమాయుక్తః సంప్రత్యమితవిక్రమ || 5.64.35 ||

యదా హి దర్పితోదగ్రాః సంగతాః కాననౌకసః |
నైషామకృతకార్యాణామీదృశః స్యాదుపక్రమః || 5.64.36 ||

వనభంగేన జానామి మధూనాం భక్షణేన చ |
తతః కిలకిలాశబ్దం శుశ్రావాసన్నమంబరే || 5.64.37 ||

హనూమత్కర్మదృష్టానాం నదతాం కాననౌకసాం |
కిష్కింధాముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతామివ || 5.64.38 ||

తతః శ్రుత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః |
ఆయతాంచితలాంగూలః సోఽభవద్ధృష్టమానసః || 5.64.39 ||

ఆజగ్ముస్తేఽపి హరయో రామదర్శనకాంక్షిణః |
అంగదం పురతః కృత్వా హనూమంతం చ వానరం || 5.64.40 ||

తేఽంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః |
నిపేతుర్హరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ || 5.64.41 ||

హనూమాంశ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః |
నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్ || 5.64.42 ||

దృష్టా దేవీతి హనుమద్వదనాదమృతోపమం |
ఆకర్ణ్య వచనం రామో హర్షమాప సలక్ష్యణః || 5.64.43 ||

నిశ్చితార్థం తతస్తస్మిన్ సుగ్రీవం పవనాత్మజే |
లక్ష్యణః ప్రీతిమాన్ ప్రీతం బహుమానాదవైక్షత || 5.64.44 ||

ప్రీత్యా చ పరయోపేతో రాఘవః పరవీరహా |
బహుమానేన మహతా హనూమంతమవైక్షత || 5.64.45 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే చతుఃషష్ఠితమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

పంచషష్ఠితమః సర్గః

హనుమతా శ్రీరామం ప్రతి సీతావృత్తాంతస్య నివేదనం

తతః ప్రస్రవణం శైలం తే గత్వా చిత్రకాననం।
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలం॥ 5.65.1 ॥

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ।
ప్రవృత్తిమథ సీతాయాః ప్రవక్తుముపచక్రముః॥ 5.65.2 ॥

రావణాంతఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనం।
రామే సమనురాగం చ యథా చ నియమః కృతః॥ 5.65.3 ॥

ఏతదాఖ్యాయ తే సర్వం హరయో రామసన్నిధౌ।
వైదేహీమక్షతాం శ్రుత్వా రామస్తూ త్తరమబ్రవీత్॥ 5.65.4 ॥

క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే।
ఏతన్నే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీం ప్రతి వానరాః॥ 5.65.5 ॥

రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ।
చోదయంతి హనూమంతం సీతావృత్తాంతకోవిదం॥ 5.65.6 ॥

శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనూమాన్ మారుతాత్మజః।
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి॥ 5.65.7 ॥

ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా।
తం మణిం కాంచనం దివ్యం దీప్యమానం స్వతేజసా॥ 5.65.8 ॥

దత్త్వా రామాయ హనుమాన్స్తతః ప్రాంజలిరబ్రవీత్ |
సముద్రం లంఘయిత్వాహం శతయోజనమాయతం || 5.65.9 ||

అగచ్ఛం జానకిం సీతాం మార్గమాణో దిదృక్షయా |
తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః || 5.65.10 ||

దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే |
తత్ర సీతా మయా దృష్టా రావణాంతఃపురే సతీ || 5.65.11 ||

త్వయి సంన్యస్య జీవంతీ రామా రామ మనోరథం |
దృష్టా మే రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః || 5.65.12 ||

రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావనే |
దుఃఖమాపద్యతే దేవీ త్వయా వీర సుఖోచితా || 5.65.13 ||

రావణాంతఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభిః సురక్షితా |
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చింతాపరాయణా || 5.65.14 ||

అధఃశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే |
రావణాద్ వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా || 5.65.15 ||

దేవీ కథంచిత్ కాకుత్స్థ త్వన్మనా మార్గితా మయా |
ఇక్షావకువంశవిఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతానఘ || 5.65.16 ||

సా మయా నరశార్దూల శనైర్విశ్వాసితా తదా |
తతః సంభాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా || 5.65.17 ||

రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా హర్షముపాగతా |
నియతః సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యాః సదా త్వయి || 5.65.18 ||

ఏవం మయా మహాభాగా దృష్టా జనకనందినీ |
ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ || 5.65.19 ||

అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథావృత్తం తవాంతికే ।
చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం ప్రతి రాఘవ ॥ 5.65.20 ॥

విజ్ఞాప్యః పునరవ్యేష రామో వాయుసుత త్వయా ।
అఖిలేన యథా దృష్టమితి మామాహ జానకీ ॥ 5.65.21 ॥

అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో యత్నాత్ సుపరిరక్షితః ।
బ్రువతా వచనాన్యేవం సుగ్రీవస్యోపశృణ్వతః ॥ 5.65.22 ॥

ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్ మయా తే యత్నరక్షితః ।
మనఃశిలాయాస్తిలకం తత్ స్మరస్వేతి చాబ్రవీత్ ॥ 5.65.23 ॥

ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్ మయా తే వారిసంభవః ।
ఏనం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ ॥ 5.65.24 ॥

జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ ।
ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం రక్షసాం వశమాగతా ॥ 5.65.25 ॥

ఇతి మామబ్రవీత్సితా కృశాంగీ ధర్మచారిణీ ।
రావణాంతఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్ఫుల్లలోచనా ॥ 5.65.26 ॥

ఏతదేవ మయాఽఽఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా ।
సర్వథా సాగరజలే సంతారః ప్రవిధీయతాం ॥ 5.65.27 ॥

తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా
తచ్ఛాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ ।
దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వాద్
వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్రః శశంస ॥ 5.65.28 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచషష్ఠితమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
షట్షష్టితమః సర్గః

చూడామణిం దృష్ట్వా సీతావృత్తముపలభ్య చ రామస్య సీతాకృతే విలాపః
ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః।
తం మణిం హృదయే కృత్వా రురోద సహలక్ష్మణః ॥ 5.66.1 ॥

తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవః శోకకర్శితః।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ 5.66.2 ॥

యథైవ ధేనుః ప్రవతి స్నేహాద్ వత్సస్య వత్సలా।
తథా మమాపి హృదయం మణిశ్రేష్ఠస్య దర్శనాత్ ॥ 5.66.3 ॥

మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యః శ్వశురేణ మే।
వధూకాలే యథా బద్ధమధికం మూర్ధ్ని శోభతే ॥ 5.66.4 ॥

అయం హి జలసంభూతో మణిః ప్రవరపూజితః।
యజ్ఞే పరమతుష్టేన దత్తః శక్రేణ ధీమతా ॥ 5.66.5 ॥

ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం తథా తాతస్య దర్శనం।
అద్యాస్మ్యవగతః సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః ॥ 5.66.6 ॥

అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః।
అద్యాస్య దర్శనేనాహం ప్రాప్తాం తామివ చింతయే ॥ 5.66.7 ॥

కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః।
పరాసుమివ తోయేన సింఛంతి వాక్యవారిణా ॥ 5.66.8 ॥

ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం యదిమం వారిసంభవం |
మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతం వినా || 5.66.9 ||

చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి |
క్షణం వీర న జీవేయం వినా తామసితేక్షణాం || 5.66.10 ||

నయ మామపి తం దేశం యత్ర దృష్టా మమ ప్రియా |
న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తిముపలభ్య చ || 5.66.11 ||

కథం సా మమ సుశ్రోణీ భీరుభీరుః సతీ సదా |
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసాం || 5.66.12 ||

శారదస్తిమిరోన్ముక్తో నూనం చంద్ర ఇవాంబుధైః |
ఆవృతో వదనం తస్యా న విరాజతి సాంప్రతం || 5.66.13 ||

కిమాహ సీతా హనుమంస్తత్త్వతః కథయస్వ మే |
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజేనాతురో యథా || 5.66.14 ||

మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ |
మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్ కథయస్వ మే |
దుఃఖాద్ దుఃఖతరం ప్రాప్య కథం జీవతి జానకీ || 5.66.15 ||

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే షట్షష్ఠతమః సర్గః ॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందరకాండం ॥

సప్తషష్ఠితమః సర్గః

హనుమతా శ్రీరామం ప్రతి సీతాసందేశస్య శ్రావణం

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా।
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే॥ 5.67.1 ॥

ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషరభ।
పూర్వవృత్తమభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథం॥ 5.67.2 ॥

సుఖసుప్తా త్వయా సార్థం జానకీ పూర్వముత్థితా।
వాయసః సహసోత్పత్య విదదార స్తనాంతరం॥ 5.67.3 ॥

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ।
పునశ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వ్యథా॥ 5.67.4 ॥

తతః పునరుపాగమ్య విదదార భృశం కిల।
తతస్త్వం బోధితస్తస్యాః శోణితేన సముక్షితః॥ 5.67.5 ॥

వాయసేన చ తేనైవం సతతం బాధ్యమానయా।
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరంతప॥ 5.67.6 ॥

తాం చ దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాంతరే।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధస్తతో వాక్యం త్వమూచివాన్॥ 5.67.7 ॥

నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితం వై స్తనాంతరం।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా॥ 5.67.8 ॥

నిరీక్షమాణః సహసా వాయసం సముదైక్షథాః |

నఖైః సరుధిరైస్తీక్షణ్ణస్తామేవాభిముఖం స్థితం || 5.67.9 ||

సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః |

ధరాంతరగతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః || 5.67.10 ||

తతస్తస్మిన్ మహాబాహో కోపసంవర్తితేక్షణః |

వాయసే త్వం వ్యథాః క్రూరాం మతిం మతిమతాం వర || 5.67.11 ||

స దర్భసంస్తరాద్ గృహ్య బ్రహ్మస్త్రేణ న్యయోజయః |

స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్వాలాభిముఖః ఖగం || 5.67.12 ||

స త్వం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి |

తతస్తు వాయసం దీప్తః స దర్భోఽనుజగామ హ || 5.67.13 ||

భీతైశ్చ సంపరిత్యక్తః సురైః సర్వైశ్చ వాయసః |

త్రీణ్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి || 5.67.14 ||

పునరప్యగతస్తత్ర త్వత్సకాశమరిందమ |

త్వం తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతం || 5.67.15 ||

వధార్హమపి కాకుత్స్థ కృపయా పరిపాలయః |

మోఘమస్త్రం న శక్యం తు కర్తుమిత్యేవ రాఘవ || 5.67.16 ||

భవాంస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం |

రామ త్వాం స నమస్కృత్య రాజ్ఞో దశరథస్య చ || 5.67.17 ||

విసృష్టస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయం |

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్త్వవాంఛీలవానపి || 5.67.18 ||

కిమర్థమస్త్రం రక్షః సు న యోజయసి రాఘవ |

న దానవా న గంధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః || 5.67.19 ||

తవ రామ రణే శక్తాస్తథా ప్రతిసమాసితం।

తవ వీర్యవతః కశ్చిన్మయి యద్యస్తి సంభ్రమః॥ 5.67.20 ॥

క్షిప్రం సునిశితైర్బాణైర్వన్యతాం యుధి రావణః।

భ్రాతురాదేశమాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః॥ 5.67.21 ॥

స కిమర్థం నరవరో న మాం రక్షతి రాఘవః।

శక్తౌ తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ॥ 5.67.22 ॥

సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః।

మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః॥ 5.67.23 ॥

సమర్థౌ సహితౌ యన్మాం న రక్షేతే పరంతపౌ।

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాధుభాషితం॥ 5.67.24 ॥

పునరప్యహమార్యాం తామిదం వచనమబ్రువం।

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే॥ 5.67.25 ॥

రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే।

కథంచిద్ భవతీ దృష్టౌ న కాలః పరిశోచితుం॥ 5.67.26 ॥

అస్మిన్ ముహూర్తే దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి భామిని।

తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రౌ పరంతపౌ॥ 5.67.27 ॥

త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః।

హత్వా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాంధవం॥ 5.67.28 ॥

రాఘవస్తావం వరారోహే స్వపురీం నయితా ధ్రువం।

యత్ తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిందితే॥ 5.67.29 ॥

ప్రీతిసంజననం తస్య ప్రదాతుం తత్ త్వమర్హసి।

సాభివీక్ష్య దిశః సర్వా వేణ్యుద్గ్రధనముత్తమం॥ 5.67.30 ॥

ముక్త్యా వస్త్రాద్ దదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబల |
ప్రతిగృహ్య మణిం దోర్భ్యం తవ హేతో రఘుప్రియ || 5.67.31 ||

శిరసా సంప్రణమ్యేనామహమాగమనే త్వరే |
గమనే చ కృతోత్సాహమవేక్ష్య వరవర్ణిని || 5.67.32 ||

వివర్ధమానం చ హి మామువాచ జనకాత్మజా |
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదభాషిణీ || 5.67.33 ||

మమోత్పతనసంభ్రాంతా శోకవేగసమాహతా |
మామువాచ తతః సీతా సభాగ్యోఽసి మహాకపే || 5.67.34 ||

యద్ ద్రక్ష్యసి మహాబాహుం రామం కమలలోచనం |
లక్ష్మణం చ మహాబాహుం దేవరం మే యశస్వినం || 5.67.35 ||

సీతయాప్యేవముక్తోఽహమబ్రువం మైథిలీం తథా |
పృష్టమారోహ మే దేవి క్షిప్రం జనకనందిని || 5.67.36 ||

యావత్తే దర్శయామ్యద్య ససుగ్రీవం సలక్ష్మణం |
రాఘవం చ మహాభాగో భర్తారమసితేక్షణే || 5.67.37 ||

సాబ్రవీన్మాం తతో దేవీ నైష ధర్మో మహాకపే |
యత్తే పృష్టం సిషేవేఽహం స్వవశా హరిపుంగవ || 5.67.38 ||

పురా చ యదహం వీర స్పృష్టా గాత్రేషు రక్షసా |
తత్రాహం కిం కరిష్యామి కాలేనోపనిపీడితా || 5.67.39 ||

గచ్ఛ త్వం కపిశార్దూల యత్ర తౌ నృపతేః సుతౌ |
ఇత్యేవం సా సమాభాష్య భూయః సందేష్టుమాస్థితా || 5.67.40 ||

హనూమన్ సింహసంకాశౌ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ |
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా అనామయం || 5.67.41 ||

యథా చ స మహాబాహుః

మాం తారయతి రాఘవః।

అస్మాద్ దుఃఖాంబుసంరోధాత్

తత్ త్వమాఖ్యాతుమర్హసి॥ 5.67.42 ॥

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం

రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనం చ।

బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపం

శివశ్చ తేఽధ్వాస్తు హరిప్రవీర॥ 5.67.43 ॥

ఏతత్ తవార్యా నృప సంయతా సా

సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వం।

ఏతచ్ఛ బుద్ధ్వా గదితం యథా త్వం

శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రాం॥ 5.67.44 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే సప్తషష్ఠితమః సర్గః॥

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
అష్టషష్ఠితమః సర్గః

సీతాయాః సందేహస్య స్వకర్తృకతన్నివారణస్య చ వృత్తాంతస్య హనుమతా
వర్ణనం

అథాహముత్తరం దేవ్యా పునరుక్తః ససంభ్రమం ।
తవ స్నేహోన్నరవ్యాఘ్ర సౌహార్దాదనుమాన్య చ ॥ 5.68.1 ॥

ఏవం బహువిధం వాచ్యో రామో దాశరథిస్త్యయా ।
యథా మాం ప్రాప్నుయాచ్ఛీఘ్రం హత్వా రావణమాహవే ॥ 5.68.2 ॥

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిందమ ।
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాంతః శోష్వి గమిష్యసి ॥ 5.68.3 ॥

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్ తవ వానర ।
అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్ విమోక్షణం ॥ 5.68.4 ॥

గతే హి త్వయి విక్రాంతే పునరాగమనాయ పై ।
ప్రాణానామపి సందేహో మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ 5.68.5 ॥

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మాం పరితాపయేత్ ।
దుఃఖాద్ దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీం ॥ 5.68.6 ॥

అయం చ వీర సందేహస్తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః ।
సుమహాంస్త్యత్సహాయేషు హర్యక్షేషు హరీశ్వర ॥ 5.68.7 ॥

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యంతి మహోదధిం |
తాని హర్యుక్షనైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ || 5.68.8 ||

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే |
శక్తిః స్యాద్ పైనతేయస్య వాయోర్వా తవ చానఘ || 5.68.9 ||

తదస్మిన్ కార్యనిర్వోగే వీరైవం దురతిక్రమే |
కిం పశ్యసి సమాధానం బ్రూహి కార్యవిదాం వర || 5.68.10 ||

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే |
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః || 5.68.11 ||

బలైః సమగ్రైర్యది మాం హత్వా రావణమాహవే |
విజయీ స్వపురీం రామో నయేత్ తత్ స్యాద్ యశస్కరం || 5.68.12 ||

యథాహం తస్య వీరస్య వనాదుపధినా హృతా |
రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః || 5.68.13 ||

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః |
మాం నయేద్ యది కాకుత్స్థస్తత్ తస్య సదృశం భవేత్ || 5.68.14 ||

తద్ యథా తస్య విక్రాంతమనురూపం మహాత్మనః |
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ || 5.68.15 ||

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితం |
నిశమ్యాహం తతః శేషం వాక్యముత్తరమబ్రవం || 5.68.16 ||

దేవి హర్యుక్షనైన్యానామీశ్వరః ప్లవతాం వరః |
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నస్తద్ధే కృతనిశ్చయః || 5.68.17 ||

తస్య విక్రమసంపన్నాః సత్త్వవంతో మహాబలాః |
మనః సంకల్పసదృశా నిదేశే హరయః స్థితాః || 5.68.18 ||

యేషాం నోపరి నాథస్తాన్న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః |
న చ కర్మసు సీదంతి మహత్స్వమితతేజసః || 5.68.19 ||

అసకృత్ తైర్మహాభాగైర్వానరైర్బలసంయుతైః |
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః || 5.68.20 ||

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సంతి తత్ర వనౌకసః |
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ || 5.68.21 ||

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః |
నహి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే ప్రేష్యంతే హితరే జనాః || 5.68.22 ||

తదలం పరితాపేన దేవి మన్యురపైతు తే |
ఏకోత్పాతేన తే లంకామేష్యంతి హరియూథపాః || 5.68.23 ||

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ |
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహావాగమిష్యతః || 5.68.24 ||

అరిఘ్నం సింహసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం |
లక్ష్మణం చ ధనుష్మంతం లంకాద్వారముపాగతం || 5.68.25 ||

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్ |
వానరాన్ వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ || 5.68.26 ||

శైలాంబుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు |
నర్దతాం కపిముఖ్యానాం నచిరాచ్ఛోష్యసే స్వనం || 5.68.27 ||

నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్థమరిందమం |
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం || 5.68.28 ||

తతో మయా వాగ్భిరదీనభాషిణీ
శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా |

ఉవాహ శాంతిం మమ మైథిలాత్మజా
తవాతిశోకేన తథాతిపీడితా || 5.68.29 ||

॥ ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టషష్ఠితమః సర్గః॥

॥ సుందరకాండం సంపూర్ణం ॥

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ శ్రీరామపట్టాభిషేక సర్గః ॥

శిరస్యంజలిమాధాయ కైకేయానందివర్ధనః।
బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమం॥ 1 ॥

పూజితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్యమిదం మమ।
తద్ దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వమదదా మమ॥ 2 ॥

ధురమేకాకినా న్యస్తాం వృషభేణ బలీయసా।
కిశోరవద్ గురుం భారం న వోఢుమహముత్సహే॥ 3 ॥

వారివేగేన మహతా భిన్నః సేతురివ క్షరః।
దుర్బంధనమిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్రమసంవృతం॥ 4 ॥

గతిం ఖర ఇవాశ్వస్య హంసస్యేవ చ వాయసః।
నాన్వేతుముత్సహే వీర తవ మార్గమరిందమ॥ 5 ॥

యథా చారోపితో వృక్షో జాతశ్చాంతర్నివేశనే।
మహానపి దురారోహో మహాస్కంధః ప్రశాఖవాః॥ 6 ॥

శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయః।
తస్య నానుభవేదర్థం యస్య హేతోః స రోపితః॥ 7 ॥

ఏషోపమా మహాబాహో త్వమర్థం వేత్తుమర్హసి।
యద్యస్మాః మనుజేంద్ర త్వం భర్తా భృత్యాః న శాధి హి॥ 8 ॥

జగదద్యాభిషిక్తం త్వామనుపశ్యతు రాఘవ।
ప్రతపంతమివాదిత్యం మధ్యాహ్నా దీప్తతేజసం॥ 9 ॥

తూర్యసంఘాతనిర్ఘోషైః కాంచీనూపురనిఃస్వనైః |
మధురైర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్వ శేష్య చ || 10 ||

యావదావర్తతే చక్రం యావతీ చ వసుంధరా |
తావత్ త్వమిహ లోకస్య స్యామిత్యమనువర్తయ || 11 ||

భరతస్య వచః శ్రుత్వా రామః పరపురంజయః |
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే || 12 ||

తతః శత్రుఘ్నవచనాన్నిపుణాః శృశ్రువర్ధనాః |
సుఖహస్తాః సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవం పర్యవారయ || 13 ||

పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే |
సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే || 14 ||

విశోధితజటః స్నాతశ్చిత్రమాల్యానులేపనః |
మహార్హవసనోపేతస్తస్థౌ తత్ర శ్రియా జ్వల || 15 ||

ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్ |
లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవానిశ్చావకుకులవర్ధనః || 16 ||

ప్రతికర్మ చ సీతాయాః సర్వా దశరథస్త్రియః |
ఆత్మనైవ తదా చక్రుర్మనస్విनోయో మనోహరం || 17 ||

తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసామేవ శోభనం |
చకార యత్నాత్ కౌసల్యా ప్రహృష్టౌ పుత్రవత్సలా || 18 ||

తతః శత్రుఘ్నవచనాత్ సుమంత్రో నామ సారథిః |
యోజయిత్వాభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనం || 19 ||

అగ్న్యర్కమలసంకాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథం స్థితం |
ఆరురోహ మహాబాహూ రామః పరపురంజయః || 20 ||

సుగ్రీవో హనుమాంశ్చైవ మహేంద్రసదృశద్యుతీ |
స్నాతౌ దివ్యనిభైరవస్తైర్జ్వలగ్మతుః శుభకుండలౌ || 21 ||

సర్వాభరణజుష్టాశ్చ యయుస్తాః శుభకుండలాః |
సుగ్రీవపత్న్యః సీతా చ ద్రష్టుం నగరముత్సుకాః || 22 ||

అయోధ్యాయాం చ సచివా రాజ్ఞో దశరథస్య చ |
పురోహితం పురస్కృత్య మంత్రయామాసురర్థవత్ || 23 ||

అశోకో విజయశ్చైవ సిద్ధార్థశ్చ సమాహితాః |
మంత్రయన్ రామవృద్ధ్యర్థమృద్ధ్యర్థం నగరస్య చ || 24 ||

సర్వమేవాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః |
కర్తుమర్హథ రామస్య యద్ యన్మంగలపూర్వకం || 25 ||

ఇతి తే మంత్రిణః సర్వే సందిశ్య చ పురోహితః |
నగరాన్నిర్యయుస్తూర్ణం రామదర్శనబుద్ధయః || 26 ||

హరియుక్తం సహస్రాక్షో రథమింద్ర ఇవానఘః |
ప్రయయౌ రథమాస్థాయ రామో నగరముత్తమం || 27 ||

జగ్రాహ భరతో రశ్మిశ్శాత్రుఘ్నశ్చత్రమాదదే |
లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సంవీజయంస్తదా || 28 ||

శ్వేతం చ వాలవ్యజనం జగృహే పరితః స్థితః |
అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః || 29 ||

ఋషిసంఘైస్తదాఽఽకాశే దేవైశ్చ సమరుద్గతైః |
స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః || 30 ||

తతః శత్రుంజయం నామ కుంజరం పర్వతోపమం ।
ఆరురోహ మహాతేజాః సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః ॥ 31 ॥

నవ నాగసహస్రాణి యయురాస్థాయ వానరాః ।
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః ॥ 32 ॥

శంఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దుందుభీనాం చ నిఃస్వనైః ।
ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్రస్తాం పురీం హర్మ్యమాలినీం ॥ 33 ॥

దదృశుస్తే సమాయాంతం రాఘవం సపురఃసరం ।
విరాజమానం వపుషౌ రథేనాతిరథం తదా ॥ 34 ॥

తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థం రామేణ ప్రతినందితాః ।
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితం ॥ 35 ॥

అమాత్యైర్భ్రాహ్మణైశ్చైవ తథా ప్రకృతిభిర్వృతః ।
శ్రియా విరురుచే రామో నక్షత్రైరివ చంద్రమాః ॥ 36 ॥

స పురోగామిభిస్తూర్యైస్తాలస్వస్తికపాణిభిః ।
ప్రవ్యాహరద్భిర్ముదితైర్మంగలాని వృతో యయౌ ॥ 37 ॥

అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యాః సహద్విజాః ।
నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః ॥ 38 ॥

సఖ్యం చ రామః సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే ।
వానరాణాం చ తత్ కర్మ హ్యోచచక్షేఽథ మంత్రిణాం ॥ 39 ॥

శ్రుత్వా చ విస్మయం జగ్మురయోధ్యాపురవాసినః ।
వానరాణాం చ తత్ కర్మ రాక్షసానాం చ తద్ బలం ।
విభీషణస్య సంయోగమాచచక్షేఽథ మంత్రిణాం ॥ 40 ॥

ద్యుతిమానేతదాఖ్యాం రామో వానరసంయుతః।

హృష్టపుష్టజనాకీర్ణామయోధ్యాం ప్రవివేశ సః॥ 41 ॥

తతో హ్యభ్యుచ్చ్రయః పౌరాః పతాకాశ్చ గృహే గృహే।

ఐక్షాకాధ్యుషితం రమ్యమాససాద పితుర్గృహం॥ 42 ॥

అథాబ్రవీద్ రాజపుత్రో భరతం ధర్మిణాం వరం।

అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునందనః॥ 43 ॥

పితుర్భవనమాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః।

కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయామభివాద్య చ॥ 44 ॥

తచ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్।

ముక్తావైదూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ॥ 45 ॥

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా భరతః సత్యవిక్రమః।

హస్తే గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ తమాలయం॥ 46 ॥

తత్స్థైలప్రదీపాంశ్చ పర్యంకాస్తరణాని చ।

గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఘ్నైః ప్రచోదితాః॥ 47 ॥

ఉవాచ చ మహాతేజాః సుగ్రీవం రాఘవానుజః।

అభిషేకాయ రామస్య దూతానాజ్ఞాపయ ప్రభో॥ 48 ॥

సౌవర్ణా వానరేంద్రాణాం చతుర్ణాం చతురో ఘటాః।

దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవః సర్వరత్నవిభూషితాః॥ 49 ॥

తథా ప్రత్యూషసమయే చతుర్ణాం సాగరాంభసాం।

పూర్ణైర్వైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః॥ 50 ॥

ఏవముక్తా మహాత్మానో వానరా వారణోపమాః |
ఉత్పేతుర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః || 51 ||

జాంబవాంశ్చ హనూమాంశ్చ వేగదర్శీ చ వానరః |
ఋషభశ్చైవ కలశాంజలపూర్ణానథానయన్ || 52 ||

నదీశతానాం పంచానాం జలం కుంభైరుపాహరన్ |
పూర్వాత్ సముద్రాత్ కలశం జలపూర్ణమథానయత్ || 53 ||

సుషేణః సత్త్వసంపన్నః సర్వరత్నవిభూషితం |
ఋషభో దక్షిణాత్కూర్ణం సముద్రాజ్జలమానయత్ || 54 ||

రక్తచందనకర్పూరైః సంవృతం కాంచనం ఘటం |
గవయః పశ్చిమాత్ తోయమాజహార మహార్ణవాత్ || 55 ||

రత్నకుంభేన మహతా శీతం మారుతవిక్రమః |
ఉత్తరాచ్ఛ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః || 56 ||

ఆజహార స ధర్మాత్మానిలః సర్వగుణాన్వితః |
తతస్తైర్వానరశ్రేష్ఠైరానీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలం || 57 ||

అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్నః సచిపైః సహ |
పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్యవేదయత్ || 58 ||

తతః సప్రయతో వృద్ధో వసిష్ఠో బ్రాహ్మణైః సహ |
రామం రత్నమయే పీఠే ససీతం సంన్యవేశయత్ || 59 ||

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః |
కాత్యాయనః సుయజ్ఞశ్చ గౌతమో విజయస్తథా || 60 ||

అభ్యషించన్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగంధినా |
సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా || 61 ||

ఋత్విగ్భిర్భూహ్మణైః పూర్వం కన్యాభిర్మంత్రభిస్తథా ।
యోధైశ్చైవాభ్యషించస్తే సంప్రహృష్టైః సనైగమైః ॥ 62 ॥

సర్వోషధిరస్మైశ్చాపి దైవతైర్నభసి స్థితైః ।
చతుర్భిర్లోకపాలైశ్చ సర్వైర్దేవైశ్చ సంగతైః ॥ 63 ॥

బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్నశోభితం ।
అభిషక్తః పురా యేన మనుస్తం దీప్తతేజసం ॥ 64 ॥

తస్యాన్వవాయే రాజానః క్రమాద్ యేనాభిషేచితాః ।
సఖాయాం హేమక్లప్తాయాం శోభితాయాం మహాధన్వైః ॥ 65 ॥

రత్నైర్నానావిధైశ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభన్వైః ।
నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి ॥ 66 ॥

కిరీటేన తతః పశ్చాద్ వసిష్ఠేన మహాత్మనా ।
ఋత్విగ్భిర్భూహ్మణైశ్చైవ సమయోక్ష్యత రాఘవః ॥ 67 ॥

ఛత్రం తస్య చ జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాండురం శుభం ।
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ॥ 68 ॥

అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ।
మాలాం జ్వలంతీం వపుషా కాంచనీం శతపుష్కరాం ॥ 69 ॥

రాఘవాయ దదౌ వాయుర్వాసవేన ప్రచోదితః ।
సర్వరత్నసమాయుక్తం మణిభిశ్చ విభూషితం ॥ 70 ॥

ముక్తాహారం నరేంద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః ।
ప్రజగుర్దేవగంధర్వా నన్యతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ 71 ॥

అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ।
భూమిః సస్యవతీ చైవ ఫలవంతశ్చ పాదపాః ॥ 72 ॥

గంధవంతి చ పుష్పాణి బభూవా రాఘవోత్సవే |
సహస్రశతమశ్వానాం ధేనూనాం చ గవాం తథా || 73 ||

దదౌ శతవృషాః పూర్వం ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః |
త్రింశతోఽఠ్ఠిర్హిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః || 74 ||

నానాభరణవస్త్రాణి మహార్హాణి చ రాఘవః |
అర్కరశ్మిప్రతికాశాం కాంచనీం మణివిగ్రహం || 75 ||

సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్ఛన్మనుజాధిపః |
వైదూర్యమయచిత్రే చ చంద్రరశ్మివిభూషితే || 76 ||

వాలిపుత్రాయ ధృతిమానంగదాయాంగదే దదౌ |
మణిప్రవరజుష్టం తం ముక్తాహారమనుత్తమం || 77 ||

సీతాయై ప్రదదౌ రామశ్చంద్రరశ్మిసమప్రభం |
అరజే వాససీ దివ్యే శుభాన్యాభరణాని చ || 78 ||

అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే |
అవముచ్యాత్మనః కంఠాద్ధారం జనకనందినీ || 79 ||

అవైక్షత హరీః సర్వాః భర్తారం చ ముహుర్ముహుః |
తామింగితజ్ఞః సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజాం || 80 ||

ప్రదేహి సుభగే హారం యస్య తుష్టాసి భామిని |
అథ సా వాయుపుత్రాయ తం హారమసితేక్షణా || 81 ||

తేజో ధృతిర్యశో దాక్ష్యం సామర్థ్యం వినయో నయః |
పౌరుషం విక్రమో బుద్ధిర్యస్మిన్నేతాని నిత్యదా || 82 ||

హనూమాంస్తేన హరేణ శుశుభే వానరర్షభః |
చంద్రాంశుచయగౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాచలః || 83 ||

సర్వే వానరవృద్ధాశ్చ యే చాన్యే వానరోత్తమాః |
వాసోభిరూభిషణైశ్చైవ యథార్హం ప్రతిపూజితాః || 84 ||

విభీషణోఽథ సుగ్రీవో హనూమాంజాంబవాంస్తథా |
సర్వే వానరముఖ్యాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా || 85 ||

యథార్హం పూజితాః సర్వే కామై రత్నైశ్చ పుష్కలైః |
ప్రహృష్టమనసః సర్వే జగ్మురేవ యథాగతం || 86 ||

తతో ద్వివిదమైందాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః |
సర్వాః కామగుణాః వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః || 87 ||

దృష్ట్వా సర్వే మహాత్మానస్తతస్తే వానరర్షభాః |
విస్మయైః పార్థివేంద్రేణ కిష్కింధాం సముపాగమః || 88 ||

సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో దృష్ట్వా రామాభిషేచనం |
పూజితశ్చైవ రామేణ కిష్కింధాం ప్రావిశత్ పురీం || 89 ||

విభీషణోఽపి ధర్మాత్మా సహ తైర్నైర్మతర్షభైః |
లబ్ధ్వా కులధనం రాజా లంకాం ప్రాయాన్మహాయశాః || 90 ||

స రాజ్యమఖిలం శాసన్నిహతారిర్మహాయశాః |
రాఘవః పరమోదారః శశాస పరయా ముదా ||
ఉవాచ లక్ష్మణం రామో ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలః || 91 ||

ఆతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ మయా సహేమాం
గాం పూర్వరాజాధ్యుషితాం బలేన |
తుల్యం మయా త్వం పితృభిర్ధృతా యా
తాం యౌవరాజ్యే ధురముద్వహస్వ || 92 ||

సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానో
 యదా న సౌమిత్రిరుపైతి యోగం।
 నియుజ్యమానో భువి యౌవరాజ్యే
 తతోఽభ్యషించద్ భరతం మహాత్మా ॥ 93 ॥

పౌండరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చాసకృత్।
 అన్యైశ్చ వివిధైర్యజ్ఞైరయజత్ పార్థివాత్మజః ॥ 94 ॥

రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః।
 శతాశ్వమేధానాజహ్రే సదశ్వా భూరిదక్షిణా ॥ 95 ॥

ఆజానులంబిబాహుః స మహావక్షాః ప్రతాపవా ॥
 లక్ష్మణానుచరో రామః శశాస పృథివీమిమాం ॥ 96 ॥

రాఘవశ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమం।
 ఈజే బహువిధైర్యజ్ఞైః ససుహృజ్జ్ఞాతిబాంధవః ॥ 97 ॥

న పర్యదేవ విధవా న చ వ్యాలకృతం భయం।
 న వ్యాధిజం భయం చాసీద్ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 98 ॥

నిర్దన్యురభవల్లోకో నానర్థం కశ్చిదస్పృశత్।
 న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే ॥ 99 ॥

సర్వం ముదితమేవాసీత్ సర్వో ధర్మపరోఽభవత్।
 రామమేవానుపశ్యంతో నాభ్యహింస పరస్పరం ॥ 100 ॥

ఆస వర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః।
 నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 101 ॥

రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానామభవ కథాః।
 రామభూతం జగదభూత్ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 102 ॥

నిత్యమూలా నిత్యఫలాస్తరవస్తత పుష్పితాః |
కామవర్షీ చ పర్జన్యః సుఖస్పర్శశ్చ మారుతః || 103 ||

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రా లోభవివర్జితాః |
స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాః సైవరేవ కర్మభిః || 104 ||

ఆసన్ ప్రజా ధర్మపరా రామే శాసతి నాన్యతాః |
సర్వే లక్షణసంపన్నాః సర్వే ధర్మపరాయణాః || 105 ||

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ |
భ్రాతృభిః సహితః శ్రీమాన్ రామో రాజ్యమకారయత్ || 106 ||

ధర్మ్యం యశస్యమాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహం |
ఆదికావ్యమిదం చార్షం పురా వాల్మీకినా కృతం || 107 ||

యః శృణోతి సదా లోకే నరః పాపాత్ ప్రముచ్యతే |
పుత్రకామశ్చ పుత్రాన్ పై ధనకామో ధనాని చ || 108 ||

లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనం |
మహిం విజయతే రాజా రిపూంశ్చాప్యధీతిష్ఠతి || 109 ||

రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ |
భరతేన చ కైకేయా జీవపుత్రాస్తథా స్త్రియః || 110 ||

భవిష్యంతి సదానందాః పుత్రపౌత్రసమన్వితాః |
శ్రుత్వా రామాయణమిదం దీర్ఘమాయుశ్చ విందతి || 111 ||

రామస్య విజయం చేమం సర్వమక్లిష్టకర్మణః |
శృణోతి య ఇదం కావ్యం పురా వాల్మీకినా కృతం || 112 ||

శ్రద్ధధానో జితక్రోధో దుర్గాణ్యతితరత్యసౌ |
సమాగమ్య ప్రవాసాంతే రమంతే సహ బాంధవైః || 113 ||

శృణ్వంతి య ఇదం కావ్యం పురా వాల్మీకినా కృతం।
తే ప్రార్థితాః వరాః సర్వాః ప్రాప్నువంతీహ రాఘవాత్ ॥ 114 ॥

శ్రవణేన సురాః సర్వే ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతాం।
వినాయకాశ్చ శామ్యంతి గృహే తిష్ఠంతి యస్య పై ॥ 115 ॥

విజయేత మహిం రాజా ప్రవాసీ స్వస్తిమా భవేత్।
స్త్రియో రజస్వలాః శ్రుత్వా పుత్రా సూయురనుత్తమా ॥ 116 ॥

పూజయంశ్చ పఠంశ్చైనమితిహాసం పురాతనం।
సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ 117 ॥

ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శ్రోతవ్యం క్షత్రియైర్ద్విజాత్।
ఐశ్వర్యం పుత్రలాభశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 118 ॥

రామాయణమిదం కృత్స్నం శృణ్వతః పఠతః సదా।
ప్రీయతే సతతం రామః స హి విష్ణుః సనాతనః ॥ 119 ॥

ఆదిదేవో మహాబాహుర్హర్షిర్నారాయణః ప్రభుః।
సాక్షాద్ రామో రఘుశ్రేష్ఠః శేషో లక్ష్మణ ఉచ్యతే ॥ 120 ॥

ఏవమేతత్ పురావృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః।
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతాం ॥ 121 ॥

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యంతి గ్రహణాచ్ఛ్రవణాత్ తథా।
రామాయణస్య శ్రవణే తృప్యంతి పితరః సదా ॥ 122 ॥

భక్త్యా రామస్య యే చేమాం సంహితామృషిణా కృతాం।
యే లిఖంతీహ చ నరాస్తేషాం వాసస్త్రవిష్టపే ॥ 123 ॥

కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం
స్త్రియశ్చ ముఖ్యాః సుఖముత్తమం చ।

శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహార్థం
ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిం॥ 124 ॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరం యశస్యం
సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం శుభం చ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భి-
రాఖ్యానమోజస్కరమృద్ధికామైః॥ 125 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
యుద్ధకాణ్డే శ్రీరామపట్టాభిషేకో నామ
అష్టావింశత్యధికశతతమః సర్గః॥